

Colecția „Patristica” este coordonată de
Dragoș DĂSCĂ și Pr. Cezar ȚĂBĂRNĂ

Referenți științifici:

John Behr (St Vladimir's Orthodox Theological Seminary, New York)
Paul Gavrilyuk (St Thomas University, Minnesota)
Alexis Torrance (Notre Dame University, Indiana)
Josiah Trenham (Ss Cyril and Athanasius Orthodox Institute,
San Francisco)
Ștefan Munteanu (Institut de Théologie Orthodoxe Saint-Serge,
Paris)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

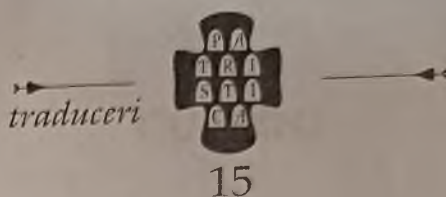
EFREM SYRUS sfânt

**Erminii scripturistice / Sfântul Efreem Sirul ; trad. din lb. greacă veche,
introd. și note: Alexandru Prelipcean ; carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei. - Iași :**
Doxologia, 208

Index

ISBN 978-606-666-727-2

I. Prelipcean, Alexandru (trad. ; pref. ; note)

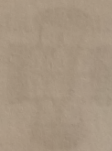
SFÂNTUL
EFREM SIRUL

ERMINII SCRIPTURISTICE

Traducere din limba greacă veche, introducere și note
ALEXANDRU PRELIPCEAN

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
Iași, 2018

ERMINII SCRIPTURISTICE

Traducere din limba greacă veche, introdusă și note

ALEXANDRU BRĂDULEA

Introducere și traducere de Alexandru Brădulea, 1937, 100 pagini

Cartea prezintă o selecție de scrieri apocrife din perioada bizantină, care au fost scrise în limba greacă veche și care au fost traduse în limba română de către Alexandru Brădulea.

Carte apocrifă cu înscrisuri în greacă veche

Introducere și traducere de Alexandru Brădulea

TRIOFAN

Ministerul Educației și Cercetării Științifice

CUPRINS

<i>Sfântul Efrem Sirul: diaconul poet și teolog al Bisericii creștine</i>	7
Notă asupra ediției	15

1

Erminii veterotestamentare

Cuvânt despre Cain și despre glasul lui Abel	21
Despre cumpătare, despre cum să nu-i invidiem pe păcătoșii care se opun timpului și despre Noe	36
Cuvânt despre Avraam și Isaac (primul cuvânt)	37
Cuvânt despre Avraam și Isaac (al doilea cuvânt)	48
Cuvânt despre Avraam	61
Cuvânt despre Lot și despre încredințare	68
Cuvânt despre preafrumosul Iosif	72
Cuvânt la Sfântul Ilie, prorocul	100
Cuvânt la profetul Iona și despre pocăința ninivitenilor	107
Cuvânt la profetul Daniel și la Sfinții trei tineri. Pentru cel ce spune: timpul este ispititor, nu pot să mă mântuiesc	132
Răspuns unui frate, despre Eli, preotul	135
Întrebări și răspunsuri	142
Fragmente (I)	160

2

Erminii neotestamentare

Cuvânt, când magii au sosit în Ierusalim	167
Cuvânt la Schimbarea la Față a Domnului și Dumnezeuului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos	171

Omilie despre femeia păcătoasă	185
Cuvânt despre Pătimirea Mântuitorului	204
Cuvânt în Vinerea Pătimirilor despre tâlhar și despre Cruce	212
Cuvânt despre tâlharul de pe cruce	221
Cum a intrat în Rai tâlharul, mai înainte de Înviere	232
Cuvânt de început despre Sfânta Cruce și despre lemnul cel sfânt al Crucii	234
Cuvânt de început despre Înviere și despre Sfântul Mormânt	239
Fragmente (II)	245
Indice de referințe scripturistice	249

Sfântul Efrem Sirul: diaconul poet și teolog al Bisericii creștine

Cunoscut mai cu seamă datorită rugăciunii *Doamne și Stăpânul vieții mele*, rostită în cadrul Postului Mare, Sfântul Efrem Sirul (306 – 9 iunie 373 d.Hr.) rămâne în spațiul românesc încă un Părinte al Bisericii nevalorificat la adevărata valoare¹.

În ceea ce privește creionarea surselor biografice, trebuie să spunem că ele sunt multiple și provin din diferite spații. Deși sunt cunoscute mai multe *Vita*, inclusiv una de proveniență siriacă², dublate de cuvântări encomiastice, precum

¹ Despre contribuția teologiei românești, vezi: Lect. univ. dr. Varlaam MERTICARIU, *Literatura patristică în teologia românească (I). Bibliografie*, Ed. Basilica a Patriarhiei Române, București, 2009, pp. 639-660.

² Pentru mai multe informații privind această *Vita*, vezi următoarele studii (în ordine cronologică): Edward George MATHEWS, „The Vita Tradition of Ephrem the Syrian, the Deacon of Edessa”, în: *Diakonia*, XXII (1988-1989), pp. 15-42; Joseph Phillip AMAR, *The Syriac „Vita” Tradition of Ephrem the Syrian*, Ph.D. dissertation, The Catholic University of America, 1988 (în manuscris; tipărită sub același titlu în col. CSCO, 629/ CSCO *Scriptores Syri*, 242, Peeters Publisher, Louvain, 2011); Anton SCHALL, „Die syroaramäische Vita Sancti Ephraem Syri: Geschichtlicher und sprachlicher Ertrag”, în: Werner DIEM/ Abdoldjavad FALATURİ (ed.), XXIV. *Deutscher Orientalistentag vom 26. bis 30. September 1988 in Köln: Ausgewählte Vorträge*, (Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft, Supplement 8), Franz Steiner, Stuttgart, 1990, pp. 99-104; Joseph Phillip AMAR, „Byzantine Ascetic Monasticism and Greek Bias in the Vita Tradition of Eprem the Syrian”, în: *Orientalia Christiana Periodica*, LVIII (1992), 1-2, pp. 123-156; IDEM, „An Unpublished Karšūnî Arabic Life of Ephrem the Syrian”, în: *Le Muséon*, CVI (1993), 1-2, pp. 119-144; Edip AYDIN, „The Vita of St. Ephrem the Syrian”, în: *Gouden Hoorn: Tijdschrift over Byzantium*, VII (1999-2000), 2 (online: <https://goudenhoorn.com/tag/edip-aydin/> [citat 13 oct. 2017]); Nestor KAVVADAS, „Die Vita

cea redactată de Sfântul Grigorie de Nyssa³, precum și de surse istorico-hagiografice⁴, informațiile sunt incomplete și adeseori contradictorii.

Pe de altă parte, denumiri precum „chitara Duhului”⁵, „maestrul limbii siriene și poetul prin excelență al Siriei”⁶, „sursa de inspirație a formelor de poezie greacă”⁷, „clasicul Bisericii din Siria”⁸, „cel mai mare teolog sirian al epocii sale și al tuturor epocilor”⁹, ne arată valoarea incontestabilă a Sfântului Efrem, considerat de patrologi drept primul poet creștin al Bisericii.

Pe numele său sirian *Aphrêm* (ܐܦܪܗܡ ܩܘܪܝܢܐ), acest mare Părinte s-a născut în localitatea Nisibi din Siria, undeva pe la 306 d.Hr. După unele teorii părinții săi par a fi fost păgâni,

Ephrems des Syrsers in Edessa des 6. Jh.s: Versuch einer Interpretation”, în: Tinatin KHIDESHILI/ Nestor KAVVADAS (ed.), *Bau und Schrift: Studien zur Archäologie und Literatur des antiken Christentums für Hans Reinhard Seeliger*, (Jahrbuch für Antike und Christentum, Ergänzungs-band: Kleine Reihe 12), Westfalen: Aschendorff, Münster, 2015, pp. 255-264.

³ Γρηγορίου ΝΥΣΣΕΝ, *Ἐγκώμιον εἰς τὸν Ὅσιον Πατέρα ἡμῶν Ἐφραῖμ*, PG 46, 820-849.

⁴ Despre aceste surse, vezi: Sebastian BROCK, *L'ceil de lumière. La vision Spirituelle de Saint Éphrem*, traduit de l'anglais et du syriaque par Didier Rance, préface de Dom Louis Leloir, col. „Spiritualité Orientale”, 50, Abbaye de Bellefontaine, 1991, pp. 15-17; ὍΣΙΟΥ ΕΦΡΑΙΜ ΤΟΥ ΣΥΡΟΥ, *Ἔργα*, τόμος ἕκτος, κείμενο-μετάφραση-σχόλια ἀπό τὸν Κωνσταντῖνο Γ. Φραντζολά, Ἐκδόσεις „Τὸ Περιβολή τῆς Παναγίας”, Θεσσαλονίκη, 1995, pp. 17-18.

⁵ Στυλιανού Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, *Πατρολογία Β': ο τέταρτος αἰώνας (Ανατολή καὶ Δύση)*, ἔκδοση Β', Αθήνα, 1999, p. 327.

⁶ Ignatius Aphram I. BARSOU, *The scattered pearls: a history of Syriac literature and sciences*, translated by Matti Moosa, Gorgias Press, p. 229.

⁷ Παναγιώτη ΧΡΗΣΤΟΥ, *Ελληνική Πατρολογία*, τόμος Ε': Πρωτοβυζαντινή περίοδος σ' και θ' αἰώνες, Δεύτερα ἔκδοσις, Εκδοτικός Ὄικος Κυρομανός, Θεσσαλονίκη, 2006, p. 581.

⁸ Δημήτριος Γ. ΤΣΑΜΗΣ, *Εκκλησιαστική γραμματολογία*, Ἐκδόσεις Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη, 2001, p. 156.

⁹ Παναγιώτη Κ. ΧΡΗΣΤΟΥ, *Εκκλησιαστική γραμματολογία: Πατέρες και Θεολόγοι του Χριστιανισμού*, τόμος Α', δεύτερη ἔκδοση, Εκδοτικός Ὄικος Κυρομανός, Θεσσαλονίκη, 2005, p. 277.

tatăl său fiind chiar preot al zeului Abnîl, al cărui templu a fost distrus de împăratul Iovian. Se pare că el s-a căsătorit cu o creștină și că, în timpul nașterii Sfântului Efrem, era deja creștin. După o altă ipoteză, părinții au fost creștini și au dat copilului încă de la început o creștere evlavioasă¹⁰.

Nu este exclus ca formația sa intelectuală, alături de studiile de retorică, să fi fost desăvârșite de episcopul Iacob al Nisibiei (308-338) și de Afraat († după 345), primul scriitor bisericesc de origine siriană¹¹. A fost hirotonit diacon și a trăit în două „cetăți-țări” ca aspru ascet, fiind cunoscut sub denumirea siriană de *ihīdaiā*, termen cu care era desemnat *monahul* sau *eremitul*¹².

În lucrarea sa, *Poemele nisibene*, tânărul monah povestește încercările prin care a trecut patria sa în timpul ultimului război cu perșii. Din localitatea natală se mută, alături de alți creștini, la Edessa, unde va rămâne până la ultima suflare, deși *Sinaxarul* redactat de Simeon Metafrastul¹³ indică faptul că a plecat la Edessa pentru a se închina sfintelor moaște care se aflau în oraș, iar pe de altă parte, pentru a se întâlni cu un oarecare bărbat sfânt, ca să ia model de viață de acolo¹⁴. Aici, la Edessa, va înființa o Școală teologică, pe care o va ilustra cu minunatele sale lucrări din ultimii ani de viață¹⁵.

Ca ascet, Efrem a încercat să dea lucrărilor sale o notă caracteristică. A urmărit să redea mai cu seamă lupta duhovnicească pentru sfârșitul cel bun și mai puțin problemele teologice specifice epocii sale. Este caracteristic faptul că erminiile

¹⁰ Pr. Ioan G. COMAN, *Patrologie*, Sf. Mănăstire Dervent, 2009, p. 144.

¹¹ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, *Πατρολογία Β'*..., p. 328.

¹² ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, *Πατρολογία Β'*..., p. 328.

¹³ ***, *Viețile Sfinților*, pe luna ianuarie, Retipărite și adăugite cu aprobarea Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, după ediția din 1901-1911, Ed. Episcopiei Romanului și Hușilor, 1993, pp. 558-564.

¹⁴ ***, *Viețile Sfinților*, pe luna ianuarie..., p. 559.

¹⁵ Pr. Ioan G. COMAN, *Patrologie*..., p. 145.

sale la cărțile Sfintei Scripturi sunt extrase din trăirea sa duhovnicească, iar cuvântul său este povățuitor, învățător și descriptiv în ceea ce privește virtuțile credinciosului. Asceza impregnată de iubirea reală pentru concetățenii săi devenea neîncetat busola care delimita întreaga sa acțiune¹⁶.

Ultimele zile ale vieții sale i-au fost îndurerate de o secetă grozavă, determinându-l să vândă tot ce avea pentru a le oferi săracilor. Obștescul sfârșit și-l dă în data de 9 iunie 373¹⁷. Despre felul său de viață și trăirea sa, iată cât de frumos mărturisește Sinaxarul, redând înseși cuvintele marelui ascet:

Nicidecum în toată viața mea n-am ocărât pe Domnul și cuvânt nebun din buzele mele n-a ieșit. În toată viața mea n-am blestemat pe nimeni. Și nicidecum nu m-am certat cu vreunul dintre cei dreptcredincioși¹⁸.

Operele sale, traduse inițial în limba greacă¹⁹, au acoperit un număr semnificativ de *palette* teologice: de la interpretări

¹⁶ Στυλιανού Γ. Παπαδοπούλου, *Πατρολογία Β'...*, p. 329.

¹⁷ Pr. Ioan G. COMAN, *Patrologie...*, p. 145.

¹⁸ ***, *Viețile Sfinților*, pe luna ianuarie..., p. 558.

¹⁹ Această realitate a traducerilor corpusului efremian a dat naștere la ceea ce patrologii contemporani denumesc „Efrem grecul” (ὁ „Ἐλληνας” Ἐφραίμ). În mod concret, prin acest termen este definită marea colecție a textelor grecești, care sunt prezentate ca fiind traduceri ale operelor Sfântului Efrem Sirul (Στυλιανού Γ. Παπαδοπούλου, *Πατρολογία Β'...*, p. 332). Despre existența acestor traduceri avem indicii încă din epoca lui Sozomen (vezi: Παναγιώτη Χρηστοῦ, *Ελληνική Πατρολογία*, τόμος Ε', p. 593). Același Papadopoulos indică cinci caracteristici ale acestui corpus, și anume: a) baza acestui corpus este dat de traduceri ale operelor poetului-teolog sirian în diferite limbi (latină, armeană, georgiană, etiopiană, siro-aramaică, arabă, coptă și slavă); b) cunoaștem doar trei texte care sunt traduceri autentice ale operelor Sfântului Efrem; c) cele mai multe texte traduse sunt de fapt falsificări ale originalului siriac sau sunt prelucrări, parafrazări sau compilații făcute după bunul plac al traducătorului; d) redarea originalului sirian după aceste traduceri este aproape imposibilă și e) fiindcă se ignoră isosilaba originalului efremian devine și mai dificil de a înțelege *problema* „Efrem grecul” (Στυλιανού Γ. Παπαδοπούλου, *Πατρολογία Β'...*, pp. 332-333). Vezi, de asemenea, și: D.

alegorice și duhovnicești la cărțile Sfintei Scripturi (din care ni s-au păstrat comentariile la *Facere, Ieșire, Iosua, Judecători, Regi, Iov, Proverbe*, precum și comentariul la Noul Testament, în traducere armeană), la imnuri, cuvântări și predici, împărțite de specialiști în *Memre (Cuvântări metrice)* și *Madrașe (Imne cantabile)*. Unele au conținut dogmatic, iar altele dețin un conținut moral-ascetic (*Despre pocăință, Despre feciorie, Funebre*, etc.)²⁰.

Ca poet, Sfântul Efrem a creat cea mai impunătoare lucrare poetică a Bisericii până în epoca Sfântului Roman Melodul²¹. În afară de comentariile, omiliile și imnele sale, Efrem a creat ceva cu totul unic în literatura bisericească, și anume, poezia creștină²². Amintim dintre acestea cele 77 *Poeme nisi-bene* (în care descrie nenorocirile orașului Nisibi în timpul războiului cu perșii și meritele unor episcopi în timpul asediului), cele 15 *Imne în cinstea lui Abraam de Kidun* și cele 24 *Imne în cinstea lui Iulian Saba*²³.

HEMMERDINGER ILIADOU, „Ephrem Grec”, în: Marcel VILLER (ed.), *Dictionnaire de Spiritualité Ascétique et Mystique. Doctrine et histoire*, 1959, coll. 800-815; Παναγιώτης Χρηστού, *Ελληνική Πατρολογία*, τόμος Ε', pp. 593-594.

²⁰ Pr. Ioan G. COMAN, *Patrologie...*, p. 145. Vezi, despre conținutul lor, și: Δημήτριος Γ. Τσαμής, *Εκκλησιαστική γραμματολογία...*, p. 157.

²¹ În privința acestei relații și a influenței Sfântului Efrem asupra lui Roman Melodul, a se vedea următoarele lucrări și studii: William L. PETERSEN, *The Diatessaron and Ephrem Syrus as Sources of Romanos the Melodist*, col. „Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium”, 475, (Subsidia 74), Louvain, 1985; IDEM, „The Dependence of Romanos the Melodist upon the Syriac Ephrem: Its Importance for the Origin of the Kontakion”, în: *Vigiliae Christianae*, XXXIX (1985), pp. 171-187; Sebastian BROCK, „From Ephrem to Romanos”, în: *Studia Patristica*, vol. XX (1989), pp. 139-151 (republicare în: IDEM, *From Ephraem to Romanos Interactions between Syriac and Greek in Late Antiquity*, col. „Vartorum Collected Studies Series”, 664, Aldershot, Ashgate, 1999, pp. 139-151); Manolis PΑΡΟΥΤSAKIS, „The Making of a Syriac Fable: from Ephrem to Romanos”, în: *Le Muséon*, vol. CXX (2007), 1-2, pp. 29-75.

²² Στυλιανού Γ. Παπαδοπούλου, *Πατρολογία Β'*..., p. 329. Despre importanța acestor poezii, precum și relația lor cu poezia ecleziastică grecească, vezi: pp. 330-332.

²³ Pr. Ioan G. COMAN, *Patrologie...*, p. 145.

Genul liric al Sfântului Efrem se sprijină mai cu seamă pe severitatea parasilabică, pe incomparabila repetare muzicală și pe bogatul paralelism. Metodele de exprimare și formele sale sunt, totuși, simple: apostroful, îndemnul, mărturisirea, implorarea, auto-osândirea, antiteza, rugămintea, iertarea de la Dumnezeu și de la oameni. El reușește să creeze o muzicalitate fermecătoare pentru cuvântul său, însă foarte des abundă în multe cuvinte și recapitulări, care sunt vizibile în spațiul străduințelor pastorale²⁴.

La ora actuală pomenirea Sfântului Efrem se face în diferite Biserici locale, și la date diferite: în a șaptea sâmbătă după Paști în Biserica Ortodoxă Siriană, la 1 februarie în Martirologiul Roman, în data de 28 ianuarie în Biserica Ortodoxă, în data de 9 iunie în Biserica Catolică și la 18 iunie în Biserica Maronită.

În finalul acestei scurte introduceri despre Sfântul Efrem Sirul, transpunem o rugăciune extrasă din învățătura acestui Părinte sirian (εὐχὴ ἐκ τῆς τοῦ ἁγίου Ἐφραίμ διδασκαλίας), cu speranța că vom imita și noi îndeaproape viața acestui mare Sfânt și, prin rugăciunile sale, se va aprinde în noi darul pocăinței și dorul iubirii celei dumnezeiești, pentru ca și Dumnezeu să rodească în sufletele noastre virtuțile și darurile rostite și scrise în operele cele inspirate ale autorului sirian:

Am păcătuit la cer și înaintea Ta, Doamne, Dumnezeule, Atotțiitorule, și nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul Tău²⁵, cum nici să privesc și să văd înălțimea cerului din cauza nedreptăților mele celor multe, cum nici să rostesc cu buzele mele cele păcătoase numele Tău cel Preasfânt. M-am făcut pe mine însumi nevrednic față de cer și față de

²⁴ Στυλιανού Γ. Παπαδοπούλου, *Πατρολογία Β'*..., p. 331. Despre imnografia Sfântului Efrem, vezi și: François Cassingena-Trévedy, „L' hymnographie d'Éphrem le Syrien”, în: *Lettre de Ligugé*, 316 (2006), pp. 4-15.

²⁵ Lc. 15, 18-19.

pământ, fiindcă am înfuriat pe Stăpânul cel Preabun. Te rog, Stăpâne! Te rog să nu mă îndepărtezi de la fața Ta²⁶ și să nu Te îndepărtezi de la mine²⁷, ca să nu mă pierd. Căci, dacă harul Tău nu mă va acoperi, eu voi fi pierdut și voi fi acum precum praful în suflarea vântului²⁸ și voi ajunge ca și cum nu aș fi avut viață. Fiindcă am părăsit drumul meu, nu am zărit ziua cea bună. Adevărat, înăuntrul păcatelor, ziua care pare că este bună este de fapt plină de amărăciune. Dar și acum nădăduiesc în harul Tău, că mă vei întări, astfel încât să mă îngrijesc pentru mântuirea mea. Acum cad [în genunchi] și Te rog, ajută-mă pe mine, cel care m-am îndepărtat de drumul dreptății. Lasă să vină peste mine mulțimea îndurărilor Tale, cum a fost asupra fiului risipitor²⁹, fiindcă mi-am cheltuit viața mea, risipind bogăția harului Tău. Miluiește-mă, Dumnezeul meu, și scoate de la mine răul pe care l-am făcut în viața mea cea ticăloasă. Miluiește-mă, precum ai miluit-o pe femeia cea desfrânată³⁰, și pe vameș³¹, și pe tâlhar³². Fiindcă pe aceștia, deși câtă vreme au fost pe pământ, toți Te-au respins, însă Tu, Doamne, i-ai primit și i-ai făcut locuitori ai Paradisului. Primește, deci, și pocăința mea, a robului celui netrebnic, fiindcă și pe mine toți m-au respins. Căci, Doamne, ai venit să chemi la pocăință nu pe cei drepecți, ci pe cei păcătoși³³. Ție Se cuvinte slava în vecii vecilor. Amin³⁴.

²⁶ Ps. 50, 13.

²⁷ Ps. 37, 22.

²⁸ Cf. Ps. 34, 5; Os. 13, 3; Is. 17, 13; 29, 5.

²⁹ Cf. Lc. 15, 20.

³⁰ Cf. Lc. 7, 48.

³¹ Cf. Lc. 5, 27.

³² Cf. Lc. 23, 43.

³³ Lc. 5, 32.

³⁴ Οσίου ΕΦΡΑΙΜ ΤΟΥ ΣΥΡΟΥ, *Έργα*, τόμος δεύτερος, 2000, pp. 44-45.

The following is a summary of the findings of the study. The results show that the majority of patients who were treated with the new drug experienced a significant improvement in their symptoms. This was particularly true for those patients who had been treated with the old drug for a long period of time. The new drug was found to be more effective than the old drug in all cases. The study also found that the new drug was well tolerated by all patients. There were no serious side effects reported. The results of this study are very encouraging and suggest that the new drug should be used in the treatment of this condition. Further studies are needed to confirm these findings.

It is concluded that the new drug is a significant advance in the treatment of this condition. The results of this study are very encouraging and suggest that the new drug should be used in the treatment of this condition. Further studies are needed to confirm these findings.

Sub titlul *Sfântul Efrem Sirul: Erminii scripturistice*, redăm în traducere, după versiunea grecească³⁵, o mică parte din vasta operă a Sfântului Efrem Sirul, și anume acele cuvântări efremiene care analizează diferite texte sau evenimente cuprinse în Sfânta Scriptură³⁶. Acest prim volum al operei Sfântului Efrem Sirul „prefățează” alte șapte volume pe care le-am gândit în cadrul colecției *Patristica* – seria *Traduceri*, și anume: volumul al doilea dedicat cuvântărilor despre a Doua Venire a Mântuitorului și despre Judecata de Apoi; al treilea volum cuprinde cuvântările de laudă închinare diferiților sfinți ai Bisericii creștine; al patrulea volum, intitulat *Îndemnuri la virtute*, compus din cele 50 de cuvântări parenetice către monahii din spațiul egiptean; al cincilea volum cuprinde cuvântări despre virtute și pocăință; al șaselea volum cuprinde cuvântări despre smerenie și alte cuvântări către monahi; al șaptelea volum cuprinde cuvântări despre suflet, patimi și rugăciune, iar ultimul volum dedicat operei Sfântului

³⁵ Οσίου ΕΦΡΑΙΜ ΤΟΥ ΣΥΡΟΥ, Έργα, τόμος έκτος, κείμενο-μετάφραση-σχόλια από τόν Κωνσταντίνο Γ. Φραντζολά, Έκδόσεις „Τò Περιβολή της Παναγίας”, Θεσσαλονίκη, 1995, pp. 47-69, 81-90 și Τόμος έβδομος, pp. 13-111, 199-337, 433-438.

³⁶ Despre această relație dintre textul Sfintei Scripturi și gândirea efremiană, vezi și opinia extrem de pertinentă a lui Dominique CERBELAUD: „Mai bine spus Scriptura locuiește de la un capăt la altul în propriul său text, fără a se putea distinge cu claritate întotdeauna între ele. Se întâmplă, e adevărat, să facă citate explicite, reperabile, chiar dacă își permite să retușeze textul biblic în virtutea constrângerilor prozodice care i se impun” (citată în: Sfântul EFREM SIRIANUL, *Imnele Păresimilor, Azimelor, Răstignirii și Învierii*, trad., studiu introductiv și note de diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2010, p. 9).

Efrem Sirul, intitulat *Despre fericire și suferință*, va cuprinde diferite cuvântări cu caracter moral. Așa cum vom vedea în paginile de mai jos, Sfântul Efrem a fost un mare interpret al celor două Testamente, aceasta arătându-ne că *Teologia* cea adevărată nu se face în afara textului sacru, cum nici în afara Bisericii, locul unde textul cel sfânt se citește în cadrul fiecărei Sfinte Liturghii.

Ne-am propus ca prezenta traducere să fie o pătrundere în scrisul și în trăirea autorului sirian. Dorind să ajungem la ținta noastră nu am încercat aici să intrăm în foarte multe detalii, în teorii care s-au creionat cu privire la paternitatea textuală, în interpretarea filologică, tocmai pentru a nu oferi lectorului nostru senzația de „sufocare”. Pe de altă parte, am ținut cont de considerația că destinatarii prezentei traduceri sunt în principal credincioșii, care sunt invitați să guste și să vadă *dulceața* acestui mare tezaur al Bisericii și, mai cu seamă, să se înfrupte din operele acestui mare ascet, poet și teolog sirian. Oricine poate observa în scrisul marelui Efrem chemarea lui Dumnezeu, chemare care astăzi este mai prezentă ca niciodată, și, în plus, odată chemați, să o confirmăm prin urmarea poruncilor, prin imitarea Sfinților și, mai ales, prin participarea la slujbele Bisericii, de unde viața noastră se îmbogățește prin prezența Fiului lui Dumnezeu, Hristos Domnul.

De asemenea, pentru trimerile scripturistice ne-am folosit de ediția sinodală din anul 2008, corectând în mod tacit, acolo unde era necesar, trimerile prezente în ediția grecească. În plus, acolo unde comentariile sau indicațiile editorului grec ni s-au părut absolut necesare sau prețioase le-am inserat în traducerea noastră, prin indicația *n.ed. grec.* Două din traduceri de mai jos au fost publicate inițial în două periodice teologice românești. Am indicat, desigur, acolo unde se întâlnesc aceste situații în prima notă de subsol.

În concluzie, cuvintele Sfântului Efrem Sirul nu sunt cuvinte care au fost rostite și care au murit. Ele sunt, în genere, cuvinte care dăinuiesc veșnic, iar simplitatea lor arată simplitatea și frumusețea Ortodoxiei, pe care Sfântul Efrem, prin fiecare rând al interpretărilor sale, ne îndeamnă să o cunoaștem. Cunoașterea vine din trăire, iar trăirea din experiență, par a fi cuvintele marelui Efrem.

ALEXANDRU PRELIPCEAN

1 noiembrie 2017,

La pomenirea Sfinților Cosma și Damian

ERMINII VETEROTESTAMENTARE

ERMINI VETROTTSTÄMPLARE

Cuvânt despre Cain și despre glasul lui Abel¹

Gândindu-mă să ofer cu exactitate înțelesurile duhovnicești ale faptelor și ale cuvintelor din sfânta povestire, așadar, din izvorul cel curat, m-am pus la rugăciune, ca să le înțeleg bine. Și când mintea mea le-a primit, am deschis imediat privirea mea în adâncimea povestirii și, iată, am văzut în câmpie doi tineri voinici trupește, foarte frumoși și cu mers liniștit. Când au ajuns aceștia într-o loc anume, unul din ei s-a ridicat ca să-l ucidă pe celălalt².

Eu, când am văzut, m-am amețit de junghierea cea înfri-coșătoare, care s-a făcut pe nedrept și, dorind să știu pentru ce motiv acela l-a ucis pe celălalt, cu mâna sa neînfrică, am încercat să mă ridic la înălțimi pentru o clipă și din înțelesul faptei să învăț adevărul, căci cel ucis era ca un miel³ în câmp, iar ucigașul ce stătea fără teamă a plecat nepăsător.

Fraților, pentru acest motiv m-am instruit din Scriptură, dorind să învăț adevărul, așadar, cine erau cei doi. Dumnezeiasca povestire m-a udat din abundență cu izvoarele ei de viață dătătoare, ca să înțeleg cele în legătură cu aceștia și să prezint în mod descriptiv esența, în relație cu imaginea celui ucis și a celui ucigaș. Însă, fraților, acceptați-le numai cu chip duhovnicesc și deschideți urechile voastre la ascultarea acestor cuvinte, pe care vi le voi relata. Dacă păstorul

¹ Publicat, inițial, în revista: *Teologie și Viață*, SN, XXII (2012), 1-4, pp. 212-223.

² Cf. Fc. 4, 8.

³ Imaginea lui Abel de tip al lui Hristos, văzut de profetul Isaia drept „Mielul lui Dumnezeu”.

conduce oile sale într-un anume fel, acolo unde ele vor paște, unde le dă apă însuflețită, ca să sporească turmele lui, la fel este și cu cel care spune cuvintele harului spre folosul oamenilor.

Aceștia, deci, Cain și Abel, erau copiii lui Adam și ai Evei, iar ei s-au născut după călcarea poruncii⁴. Primul născut⁵ avea de la început o gândire libertină⁶, cu toate că auzea permanent de la părinții lui referiri despre izgonirea lor din Paradis⁷, și adeseori [vedea cum părinții lui] vărsau lacrimi pentru modul în care s-au făcut nevrednici unui asemenea har. Pe acestea auzindu-le de la părinții lui, încerca să se facă plăcut. Și din silințele lor, cei doi au adus lui Dumnezeu daruri și jertfe, ca să devină și ei vrednici de frumusețea Paradisului. Pe de o parte, Cain a oferit lui Dumnezeu darurile pământului⁸, și nu numai acestea, ci și alte jertfe, păstrând mai multe din cele bune pentru sine, mai multe decât cele aduse jertfă. Pe de altă parte, fratele său, Abel, a oferit lui Dumnezeu oi alese⁹ din turmele sale. Dumnezeu, Cel a toate cunoscător, știind de mai înainte gândurile celor doi, S-a arătat cu bunăvoință și dragoste spre darul lui Abel, decât spre cel al lui Cain. Așadar, Dumnezeu a primit jertfa lui Abel¹⁰ datorită curățeniei inimii lui, în timp ce pe cea a lui Cain nu a dorit-o, fiindcă voia să-l poarte pe drumul cel drept și să-i arate că-i cunoaște inima sa cea plină de lăcomie. Domnul nostru nu cere de la noi daruri, ci inimi curate.

⁴ Cf. Fc. 4, 1-2. Cu toate că sensul original al termenului παράβαση ar fi mai degrabă cel de „viol, încălcare, infrațiune” am optat aici pentru forma *călcarea poruncii*, ținând cont de context.

⁵ Primul născut era Cain (Cf. Fc. 4, 1).

⁶ Redăm αὐθαίρετη prin *libertin*, așa cum bine s-ar putea traduce și prin *gândire samavolnică, după bunul plac*.

⁷ Cf. Fc. 3, 23-24.

⁸ Cf. Fc. 4, 3.

⁹ Cf. Fc. 4, 4.

¹⁰ Cf. Fc. 4, 4.

Cain, văzând că darul fratelui său a fost primit, s-a tulburat mult și nu dorea să se închine și să se roage lui Dumnezeu, ci mai mult s-a umplut de supărare și mânie. Însă Dumnezeu Cel Multmilostiv, fiindcă este răbdător și dorea să-l poarte pe drumul cel drept și să-l învețe că, dacă se pocăiește, îi va accepta darul, i-a spus: „De ce te mânie? De tine, Cain, depinde păcatul acesta”¹¹. Fiindcă nu a dorit să-și întoarcă inima sa spre milă, Cain a fugit cu mânie de la fața lui Dumnezeu, spunând astfel de cuvinte: „Mă voi urca pe munții cei înalți și voi deschide cerurile și acolo voi vorbi cu Dumnezeul Cel Preaînalt, căci I-a părut rău de mine, cel întâinăscut, și l-a cinstit pe Abel mai mult decât pe mine și spre darul lui Abel a privit și l-a iubit mai mult decât pe mine”.

Dumnezeu, Care vede din munții cei înalți, când l-a văzut pe Cain că tocmai se apropia cu obrăznicie de porțile cerului, S-a mâniat pe el. Munții când au văzut marea necugetare¹² a lui Cain, care a îndrăznit să urce spre vârfurile lor, imediat s-au făcut câmpii. Cain, văzând deci că munții dispăreau de pe pământ și din nou se înălțau, a rămas uimit și puterea trupului său și-a pierdut-o, fiindcă nu mai dorea să se apropie de munți și să urce, căci muntele pe care dorea să se urce îl simțea și câmpie devenea. Toate au fost create la porunca lui Dumnezeu¹³, încât ușor le era creaturilor acum să asculte de Creatorul lor.

De vreme ce și-a pierdut puterea [trupului] său, s-a așezat pe un loc anume și, în sinea sa, spunea: „Ce să fac eu, căci nu pot să ajung la ceruri? Văd că și munții se luptă cu mine. Dar, iată, văd un munte înalt și cerul deasupra lui. Dacă aș vrea să urc, mă simte și se face câmpie, deci ce să fac eu?”

¹¹ Cf. Fc. 4, 6-7.

¹² La fel de bine, termenul ἀπεριστοκείψια poate fi redat și prin *imprudență*, *nechibzuire* și *nesăbuință*.

¹³ Autorul se referă aici la zilele creației, când Dumnezeu spunea: „Să fie... Și a fost”.

Fiindcă Dumnezeu stă pe munți, și eu mă chinui. Toate Îl ascultă pe El. Stă¹⁴ pe ceruri și vede toate deasupra pământului și le stăpânește, iar întunericul nu poate să se apropie de lumina Lui, fiindcă El Însuși calcă deasupra vânturilor celor înaripate¹⁵. Și cum să-L întristez pe Acesta care de mine S-a întristat, pentru darurile mele pe care nu le-a primit? Dacă voi distruge munții și pădurile prin foc, ele vor reîncolți alături. Dacă omor animalele sălbatice și fiarele pământului¹⁶, ele se vor înmulți și mai mult și vor mări și mai mult tristețea mea. Văd, deci, pe Abel, că s-a apropiat primul de Cel Preaînalt¹⁷, Care i-a și primit darul lui. Fiindcă atunci când stăteam noi doi, [Cel Preaînalt] purtându-Se peste darurile noastre a coborât foc și a primit numai darul lui [Abel], iar pe al meu, dimpotrivă, l-a lăsat deoparte, așadar a lăsat jertfa în mâinile mele. Pentru aceasta și eu Îl voi întrista, după cum și El m-a întristat pe mine. Fiindcă nu pot să urc la ceruri, pentru ca să-I împărtășesc gândurile inimii mele, am găsit un alt chip să-L întristez și eu: îl voi ucide pe Abel, cel mult dorit, și pe El îl va cuprinde întristarea, cum m-a cuprins pe mine [acum]”.

Cain, gândind acestea, și-a pus în aplicare planul de a-și ucide fratele, spunând în sine: „Voi merge la părinții mei, ascunzând acest gând și, prin cuvinte lingușitoare, îl voi înșela pe fratele meu, ca să găesc momentul prielnic când îl voi îndepărta de părinții noștri și-l voi urca în munte, astfel încât să nu-l plângă pe acesta, când îl vor vedea cum moare. Dimpotrivă, mă voi apropia cu bucurie, astfel încât pe Abel

¹⁴ Se înțelege din context că este vorba de Dumnezeu.

¹⁵ Cf. Ps. 17, 10.

¹⁶ θηρίο și κτήνοσ desemnează unul și același lucru: *animal sălbatic, fiară, bestie*. Utilizarea cuvintelor ce au același sens nu este un lucru neobișnuit în operele Sfântului Efrem Sirul. Ele sunt folosite de autor ca să exprime intensitatea dramatismului, în cazul de față, drama prin care trece Cain, din cauza neacceptării darurilor sale de către Dumnezeu.

¹⁷ Termen generic pentru a-l numi pe Dumnezeu, το “Υψιστο.

să-l îndepărtez de părinții noștri, fără să mă bănuiască, și să-l junghez în câmpie, ca pe un berbec, și de durere să-l scap, fiindcă numai noi doi suntem cei ce aducem Celui Preaînalt jertfe din roadele [pământului] și din animale. Căci, iată, eu pe pământ sunt lepădat, la fel cum sunt și jertfele mele, în timp ce fratele meu a fost primit, împreună cu darurile sale. Când îl voi ucide pe el, nu va mai exista altul care va aduce daruri Celui Preaînalt și durerea mea se va transforma în bucurie”.

După ce Cain a gândit în sine toate acestea, s-a ridicat și a mers la părinții lui, având gândul cel rău ascuns. Și de vreme ce a ajuns la părinții săi, le-a spus: „Acum am înțeles bine că fratele meu, Abel, este iubit de Cel Preaînalt, căci el L-a iubit pe Dumnezeu. Să ne grăbim deci și pentru mine să aducem jertfă lui Dumnezeu¹⁸, fiindcă ce este mai bine primit decât aceasta, așadar să iubească cineva pe Dumnezeu și să-și cinstească părinții?¹⁹ Și fiindcă eu nu am făcut acestea, pentru motivul acesta [Dumnezeu] nu a primit darul meu, ci pe cel al lui Abel²⁰. Nu rămâne decât să se roage Abel la Dumnezeu pentru mine, ca să primească și darurile mele”. Tocmai ce a spus acestea, că s-a apropiat cu viclenie de fratele său, l-a sărutat în fața părinților lor, ca să-l separe de aceștia.

Însă Abel, cel fără de răutate și rob adevărat al lui Dumnezeu, cu bucurie asculta și încuraja pe Cain să urce în munte și să aducă jertfe lui Dumnezeu, spunându-i: „Cunoști și tu însuși, frate, că dacă pui urechea și ascuți, vei ști că cine Îl provoacă pe Dumnezeu, acesta a și murit, precum tu cunoști,

¹⁸ Verbul ἐξλεῶνομαι s-ar traduce mai bine prin *să-mi ispășesc un păcat prin sacrificiu*. Dacă am traduce astfel, atunci păcatul pe care Cain trebuie să-l ispășească este cel al invidiei, al urii de aproapele.

¹⁹ Verbul υπηρετώ înseamnă și *a aduce serviciu cuiva, a servi, a fi în serviciul cuiva*. Aici se poate observa inspirația Sf. Efrem din imaginile neotestamentare, pe care le pune, așadar, în seama lui Cain.

²⁰ Literal „al stăpânului Abel” (τοῦ κυοῦ Ἀβελ). Se poate vedea așadar imaginea ironică a lui Cain, în raport cu Abel.

fiindcă nu ți-ai pus nădejde în singurul Creator, adică în Dumnezeu. Nu vezi lacrimile lui Adam și ale Evei, părinții noștri, care plâng cu amar ca să nu-L întristeze, fiindcă au nesocotit porunca Creatorului și nu pot nicidecum să se consoleze? Căci au nesocotit porunca lui Dumnezeu, iar ca urmare a dorinței lor²¹ au ajuns să cunoască amarul surghiunului și pentru acest fapt plâng în continuare după [viața] cea veșnică. Dar eu te povățuiesc²² să te apropii de Dumnezeu, rugându-L fără ezitare, ca să nu trăiești și tu însuși zilele tale în plângere, precum părinții noștri. Vezi, frate, că ți-am spus toate”.

Cain, răspunzând, a zis: „Știu și eu acestea, fiindcă am păcătuit și L-am supărat pe Dumnezeu, dar vino cu mine ca frate. Căci știi că tu ești prietenul lui Dumnezeu²³. Roagă-L, dar, pentru mine, și vino în câmpie cu mine, fără lene, ca să oferim jertfe lui Dumnezeu, căci este bine să-L liniștim pe Dumnezeu”. Și alte cuvinte liniștitoare a spus [Cain], ca să-l lingusească pe fratele [său]: „Iată, frate, ți-am spus ceea ce mă apasă. Îndepărtează-te de trândăvie și vino împreună cu mine, ca să oferim jertfe lui Dumnezeu”.

Iar Abel a răspuns: „Dimpotrivă, cred că cel mai bine este să pleci numai tu și să spui: «Ai milă de mine, Dumnezeule!». Apropie-te, așadar, cu smerenie și spune: «Ai milă de mine, Stăpâne! Am greșit ca [ființă] pământescă ce sunt,

²¹ Acea de a fi ca Dumnezeu.

²² Verbul συμβουλεύω poate fi tradus și prin formele: *te sfătuiesc*, *te îndrum*.

²³ Formularea *ὁ φίλος τοῦ Θεοῦ* este proprie pentru sfinții Bisericii. Orice sfânt a devenit „prietenul lui Dumnezeu”, iar noi, când ne rugăm sfinților, ne rugăm acestor prieteni ce au trăit în dragoste față de Creatorul lor, îndemnându-ne să viețuim și noi în prietenie și comuniune plină de dragoste. Când ne rugăm sfinților să ne ajute, intrăm în comuniune cu prietenia pe care ei o au față de Dumnezeu, chemându-ne și pe noi să trăim în prietenie, în dragoste jertfelnică unul față de celălalt. Trebuie să arătăm faptul că substantivul φίλος (prieten) provine de la verbul φιλόω, sinonim în greaca veche cu αγαπώ (*a iubi*), iar în neogrecă sensul este de *a săruta*, *a îmbrățișa*.

am greșit ca un om, am greșit ca un nebun!». Să verși lacrimi, ca strigătul tău să ajungă la porțile cerului. Leapădă viclenia ta și spune: «Aici voi muri, Stăpâne, în fața milei Tale, până ce mă vei ierta!». Astfel să arăți pocăința ta lui Dumnezeu, Cel iubitor de oameni, și vei lua iertare, căci Acesta este Dumnezeuul nostru, răbdător și îndelung milostiv, și pe cei ce se întorc la El îi primește”.

Abel, cel curat și fără de răutate, cunoștea, așadar, răutatea lui Cain. Și cu toate că l-a povățuit atât de mult, Cain nu și-a îndoit inima sa nemiloasă, ci, și cu mai multă râvnă, astfel de cuvinte i-a spus lui Abel: „Ai milă de mine, frate, și vino cu mine în câmp, și cazi în genunchi la Dumnezeu pentru mine, ca El să Se împace cu mine”.

Când Abel a auzit toate [cuvintele] acestea de la Cain, i s-a făcut milă de el și i-a zis: „Așadar, sunt eu pricina împăcării tale cu Dumnezeu? Haide, dar, să mergem repede”. Eva, însă, când a auzit multa lor vorbire și când Abel a decis să meargă [în câmp], inima ei s-a rănit și a zis către ei: „Copiii mei doriți, acest ceas nu este pentru jertfă. Cu adevărat, copiii mei, inima mea este tulburată și arde văzând întâlneala și lupta [voastră]. Ce este această grabă și această tulburare a voastră? Și [tu] Cain, unde-l duci pe Abel? Ce vi se întâmplă? Nu cumva oare Ofis²⁴, care ne-a înșelat pe noi, același iarăși, din invidie face aceasta, încât să vă înșele și să va facă să jertfiți mai înainte de vreme? Fiindcă vremea aceasta nu este vreme de jertfă”. Adam, iarăși, văzând liniștea lui Abel și îngrijorarea lui Cain²⁵,

²⁴ Denumire generică pentru diavol.

²⁵ Forme antitetice folosite de Sfântul Efrem pentru a descrie starea celor doi frați. Se vede deci că puritatea sufletului conduce la o stare de liniște (γαλινόν), de calmitate, într-o formă populară, de tihnă chiar, în timp ce neliniștea (ἀγῶνας) lui Cain subliniază sufletul însetat de a săvârși păcatul. Dacă ținem cont de valențele lui ἀγῶνας (luptă, conflict) vom observa și mai bine acțiunea păcatului asupra ființei umane. Păcatul duce la neliniște, printr-o luptă, printr-un conflict interior, în timp ce liniștea sufletului înseamnă victoria asupra păcatului.

cu mâhnire a spus: „Mergeți, fiii mei, și după ce veți aduce jertfă, întoarceți-vă la noi”. De asemenea, Eva a spus lui Cain: „Iată, și eu, copiii mei, sunt mamă a fiecăruia dintre voi doi, și această grijă o voi avea și eu, până vă veți întoarce la mine”.

Abia ce au urcat cei doi, pășind cu calm și îngrijindu-se numai pentru aceasta, așadar, pentru cum vor aduce jertfă lui Dumnezeu, și ajungând ei într-un loc [anume], Cain a început să se mânie pe Abel. Și-a schimbat desigur și mintea²⁶ sa și cuvinte grele împotriva lui Abel [arunca], acuzându-l cu vorbă nedreaptă, [și] spunându-i următoarele: „Spune-mi deci: pentru care motiv și unde este vina mea, căci eu am fost urât de Dumnezeu, în timp ce tu ai fost iubit? Răspunde-mi repede! Nu suntem noi cei doi copii ai lui Adam? Și de ce darul tău a fost primit, iar al meu [nu]? Așadar, pentru acest motiv presupui, spunând: Fiindcă pe mine Dumnezeu m-a iubit mai mult decât pe fratele meu! Dar și întreaga mea creație [mi-]a oferit-o, ca să mă desfățez de ea, după cum voiesc. Însă eu voi face nu numai să nu te bucuri de aceasta, ci repede te voi lipsi și de viața ta, fiindcă mi-ai devenit spin și ai vrut să le moștenești pe toate, stârnit [fiind] de lăcomie”. Și sărind împotriva lui ca [o] fiară sălbatică, i-a rupt dinții, ca să-lucidă.

²⁶ Cuvântul γνώμη a deschis o întreagă literatură de specialitate. Folosit de 41 de ori în Sfânta Scriptură (33 de ori în Vechiul Testament, de 8 ori în Noul), γνώμη acoperă sensurile lui *a vrea, a voi, a hotărî* (Cf. Edwin Hatch/ Henry A. Redpath, *A Concordance to the Septuagint and other Greek Versions of the Old Testament*, vol. 1: A-I, Clarendon Press, Oxford, 1897, p. 273). Pe de altă parte, dicționarul lui M.A. Bailly (*Dictionnaire grec-français*, Editions Hachette, Paris, pp. 410-411) indică patru forme pentru γνώμη: facultate de cunoaștere, judecată exprimată, cunoașterea unui lucru și semn de recunoaștere. Mai multe forme ale lui γνώμη sunt indicate de G.W.P. Lampe: *minte, părere, doctrină, decizie, sfat, judecată, voință* (*A Patristic Greek Lexicon*, Clarendon Press, Oxford, 1961, pp. 317-318). Interesant că editorul grec al operelor Sfântului Efrem redă γνώμη cu varianta διάθεση (*Εργα*, p. 119) – *dispoziție (sufletească), dispunere, ordonare, așezare*.

Însă Abel cel curat, când a văzut pe Cain că s-a mâniat astfel împotriva sa, a rămas cu totul uimit și, aruncându-se la picioarele lui și rugându-l cu cuvinte de tristețe, i-a vorbit, dorind să-l îmbuneze și să-l facă milostiv. Văzând însă că este atât de neînduplecat și că se grăbește să-l ucidă, i-a spus acestuia: „Acestea sunt cuvintele tale, iubite frate Cain, pe care le-ai spus părinților noștri? Nu ai spus, rugându-te cu lacrimi, că «vrei să te rogi lui Dumnezeu cu evlavie, dar nu ai curaj? Vreau, deci, să iau împreună cu mine și pe fratele meu Abel, pe prietenul lui Dumnezeu, și doresc să vină împreună cu mine ca [un] frate mult-iubitor și să cadă în genunchi [în fața] Celui Preaînalt, ca să Se împace cu mine». M-ai înșelat cu adevărat, frate, prin cuvinte lingușitoare, precum șarpele cel amăgitor i-a înșelat pe părinții noștri cu viclenia lui²⁷. Ai devenit pentru mine, frate, șarpe înspăimântător, care stă pe cărare și varsă pe ascuns otrava sa. Ai devenit pentru mine, frate, un rău lucrător al pământului, care a văzut un copac plin cu roade și, din invidie, l-a distrus și l-a smuls. Ai devenit pentru mine, frate, ca [un] păstor fără experiență, care, pentru că a văzut un berbec bun și l-a dorit, l-a [și] jertfit. Spune-mi, care este vina mea? M-ai auzit vreodată să fi spus despre pământ sau despre lumea lui că-l voi moșteni? Să-ți spun acum, frate: ale tale sunt toate. Ia-le pe toate, [te] rog! Numai aceasta să-mi dăruiești: să văd, așadar, pe părinții noștri. Să știi însă că niciodată nu am fost piedică pentru jertfa ta. Am spus eu, oare, Celui Preaînalt să nu primească darul tău și pentru aceasta te mână pe mine? Dumnezeu cunoaște de la început gândul fiecăruia și știe bine inima ta; înainte să te plăsmuiască, [știe] ce vrei să faci. Însă îmbunează-te²⁸, frate al meu, acceptă lacrimile mele și lasă-mă să sărut părul alb al lui Adam și fața Evei. Căci, iată, ochii lor sunt

²⁷ Cf. Fc. 3, 1-6.

²⁸ Literal: înmoaie-te.

înaintea porților și mereu se roagă [până] când ne vor vedea întorși lângă ei. Ce vei face dacă acum verși sângele meu?"; „Nu! Te rog, frate al meu, căci nu va urma [ceva] bun pentru sufletul tău. Căci tu te vei cerceta și atunci ce apărare vei găsi pentru această [faptă] înaintea lui Dumnezeu? Crezi, oare, că-L vei înșela? Desigur, vei face cunoscută [fapta] înaintea Lui. Căci Cel care cercetează inimile veghează și aici. Pentru aceasta [mă] rog să ajungi la cugetarea pe care ai făcut-o împotriva mea și să-ți pară rău de părul cel alb al părinților noștri. Ai, deci, milă de mine, fratele tău, care cad la picioarele tale, și vino [împreună] să cădem în genunchi la Dumnezeu, la Cel iubitor de oameni, și nu arăta că [vrei să-ți] aduni întristare peste întristare și suferință peste suferință. Nu orbi ochii tatălui nostru, Adam, și nici vederea mamei noastre, Eva, nu o vătăma. Căci, dacă tu faci aceasta, unde vei merge și unde te vei ascunde de la fața²⁹ lui Dumnezeu? Cu ce fel de ochi vei întâmpina pe părinții noștri? Ce le vei spune acestora, când te vor întreba despre Abel cel smerit? Cum vei birui limba ta, ca să te aperi pentru acea întrebare vrednică de plâns? Cum vor suporta urechile tale? De asemenea, cum va cugeta mintea ta doliul cel nemângâiat al celor doi [părinți], în timp ce-ți vor spune: unde este Abel, fratele tău? Nu-l sili, frate al meu, pe Adam să vină aici, căutând unde se află trupul meu. Și, apoi, dacă mă găsește, cum se va apleca peste mine, văzându-mă că zac ca un miel junghiat în ogor? Să nu dorești să vină și Eva să plângă și să-și ungă părul cel alb cu sângele copilului ei. Pricepe, frate, ce vei face, și, dacă înțelegi, varsă lacrimi la Dumnezeu, să nu faci aceasta. Dimpotrivă, îți spun, pământul împreună cu lumea este înaintea ta. Folosește-l! Mie îmi este de ajuns să văd fața ta cea îngerească. Eu mă rog, deci, vărsând lacrimi; tu însă, stăpânit de

²⁹ Literal: *prezența lui Dumnezeu*. De asemenea, *παρουσία* poate fi tradus și cu *înfățișare*.

mânie, nu ai grijă. Cum ai închis ochii tăi, cum s-au închis urechile tale, cum a devenit inima ta nepăsătoare³⁰, încât să nu auzi cuvintele mele, și te-ai pornit să mă ucizi pe nedrept? Te rog deci, frate, să spui lui Adam și Evei să vină și să vadă această priveriște timpurie și junghierea mea cea tristă. Și precum în Paradis au acceptat desfătarea și goi au devenit, căci nu au ascultat de Dumnezeu, să vadă din nou aici junghierea mea cea dureroasă și să se întristeze. Precum s-au întristat când au fost izgoniți din Paradis, astfel să se întristeze și pentru cel mort, care a fost ucis de curând. Lasă-l pe Adam să sărute trupul meu cel sărăcăcios³¹ cu [o] sărutare ultimă și dureroasă. Primește, o, pământule, sângele meu și strigă cu putere către Dumnezeu, ca să primească repede pe cel drept. Acoperă³², o, pământule, trupul meu de fiarele cele sălbatice și de păsările cele de pradă, ca să nu-l sfâșie deloc, fiindcă nu este aici Adam, ca să mă îngroape. Cerurilor, ascultați tristele glasuri ale celui omorât pe nedrept și nu tăceți. Plângeți-mă, toate bogățiile pământului. Să mă plângă oile care pasc pe câmpii și pe munți. Să mă plângă pâraiele de apă, fiindcă nu voi mai vedea turmele mergând. Să poarte doliul și iarba câmpiei, dimpreună cu florile ei, fiindcă nu le voi vedea”.

Chiar dacă Abel a spus toate aceste cuvinte, ce pot să înmoaie chiar și [o] inimă împietrită, Cain cel fioros și fără de milă, ce stătea ca o viperă otrăvitoare ce-și astupă urechile ei³³, s-a înfuriat precum o fiară împotriva celui drept, și plănuia cum să înfăptuiască uciderea. Și, după ce și-a ridicat

³⁰ Sensul adjectivului ἀναίσθητος, -η, -ο din acest pasaj este și de *indiferent, nesimțitor, indolent*.

³¹ Traducerea lui ταπεινός nu este numai cea de *smerit*, ci și cea de *modest, umil, sărăcăcios*, iar în sens figurat: *josnic*.

³² Verbul σκεπάζω poate fi tradus și cu *a înveli, a ascunde, a tăinui, a masca*.

³³ Ps. 57, 4.

în înălțimi mâna sa, cel fără de milă a ucis într-[o] clipă pe fratele său și, cu bucurie, ticălosul vorbea de unul singur: „La ce ți-a folosit, Abele, că toate jertfele tale au fost primite? Vezi ce ai pățit și vezi unde zace râvna [ta] cea minunată! Eu acum trăiesc; tu, dimpotrivă, ai murit. Dar ce voi face pentru mine însumi, eu ticălosul? Trebuie să mă gândesc în continuare ce voi răspunde lui Adam și Evei despre Abel cel junghiat. Fiindcă știu că cei doi stau înaintea porților și ne așteaptă și, dacă mă văd că mă întorc singur, necunoscând faptele, mă vor întreba așadar despre Abel: «Ce [i] s-a întâmplat?». Și dacă vor începe să mă întrebe «De ce ai venit singur?», eu le voi răspunde cu glas aspru: «De ce mă întrebați despre fratele meu? Nu are dreptul, oare, să meargă unde dorește?» Sau: «Sunt eu, oare, paznicul său³⁴?». Și, de vreme ce voi vorbi acestora în acest fel, se vor teme să mă întrebe și altceva despre Abel. Și dacă se tulbură și se mânie pentru aceasta, nu vor putea să mă ucidă. De asemenea, fiindcă numai ei sunt pe pământ, nu se va afla alt om pe pământ, care mă va întreba. Îngerii nu m-au văzut, deci nu mă voi teme de aceasta ci, dimpotrivă, voi păși în continuare cu demnitate³⁵».

Însă, în timp ce cugeta [cum] să spună părinților această jalnică minciună, judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu s-a pornit, ca să facă dreptate lui Abel. Și în timp ce glasul dumnezeiesc îl stăpânea în mod înspăimântător, de vreme ce se gândea să spună o minciună părinților lui, în continuare a răspuns judecății celei înfricoșătoare a lui Dumnezeu: „Sunt eu, oare, pázitorul fratelui meu?”³⁶. Și, din nou, vocea dumnezeiască către acesta: „O, Cain, de ce ai ucis pe fratele, ascunzându-i cu viclenie sângele lui, în timp ce acesta, din

³⁴ Fc. 4, 9.

³⁵ Sensul lui υπερηφάνεια este și de *orgoliu, mândrie*.

³⁶ Fc. 4, 9.

pământ, strigă către Mine³⁷? De ce ai făcut aceasta? Ce nedreptate ți-a făcut? Fiindcă a oferit darul său cu toată sinceritatea? Tu însă de la început ai fost invidios și răutăcios³⁸. Primește, deci, pedeapsa cuvenită pe măsura darului tău, pentru care ai ucis cu invidie și viclenie. Vei rățăci pe pământ suspinând și tremurând³⁹, ca toți să înțeleagă că ai vărsat sânge pe nedrept”.

Mama lor însă neliniștindu-se, căci aceștia întârziiau cu jertfa, după ce a venit în câmpie, alergând, îl vede pe Abel stând întins în câmpie ca [un] miel junghiat, iar pe Cain că suspină și tremură ca [o] frunză în vânt. A stat deci Eva în apropiere și nu știa să lămurească vederea cea înspăimântătoare. Copilul ei zăcea mort, dar Eva nu știa chipul morții⁴⁰ și, de aceea, își striga copilul ei, spunând: „Abel, Abel, copilul meu, ce ai pățit? Zaci ca și cum ai dormi și mamei tale nu-i răspunzi. Văd, într-adevăr, la tine un somn ciudat, căci înfățișarea și chipul tău este vânăt, ochii tăi nu stau liniștiți în locul lor, iar picioarele tale [stau] îndoite. Spune-mi, dacă tu ești Abel, pe care l-am născut din trupul meu, sau ești [altcineva], diferit? De ce dar taci și nu vorbești mamei tale? Dacă nu de altceva, măcar de izvoarele lacrimilor mele și de sânii la care ai supt fie-ți milă, și răspunde-mi. Ce este această vedere străină și de nesuportat? Tu, Abele, taci și nu vorbești mamei tale, iar eu cu plânsete mă întorc la Adam. Voi plânge pe viitor și pe tine te voi jeli, copile al meu, fiindcă așa deodată ai fost înșfăcat, ca [o] vrabie, din brațele mele”. Apoi, întorcându-se spre Cain, îi spune: „Tu de ce suspini, tremuri și te chinui precum [o] frunză în vânt? De asemenea,

³⁷ Fc. 4, 10.

³⁸ Forma κακόψυχος poate fi redată și prin expresia *a fi rău la suflet*.

³⁹ Fc. 4, 12.

⁴⁰ Τρόπος θανάτου – simbolizează în mod concret forma corpului uman după moarte. Imaginea este susținută de adevărul că, prin moartea lui Abel, omul descoperă moartea fizică, diferită de cea spirituală.

de ce nu stai pe picioarele tale și de ce hainele tale sunt roșii? Și de ce picură sânge pe mâna ta? Dumnezeu, ce este această privilegiște înspăimântătoare?". Și către Cain a spus: „Poate te-a înșelat și pe tine diavolul și te-a condus spre fratricid, precum m-a înșelat și pe mine? Te-a înșelat deci și pe tine și te-a făcut ucigaș și asasin al lui Abel?”. „Vai, m-am distrus! Cu ochii voi vedea pe Adam cel bătrân și ce cuvinte voi spune acestuia? Dacă-i spun adevărul, pe Abel nu îl voi ajuta și pe Cain îl voi învinui. De altfel, cum voi fi învinuitor pentru copilul meu? Am milă de viața lui și plâng moartea celuilalt. Acesta stă suspinând și tremurând, iar celălalt zace tăcut și sângele [său] strigă. [O] maică nu mai este maică, și aceasta, care se bucura pentru copiii ei, [acum] îi pare rău. Ce să fac și ce să spun? Să-l întristez pe Adam, fiindcă, săpând pământul cu sapa⁴¹ și trudindu-l, va mânca pâinea sa cu sudoare feței sale?⁴² Să mă plâng pe mine însumi, căci fiul pe care l-am născut în durere a căzut, precum cade fructul necopt din cauza vântului. Și precum noi am acceptat fructul din copacul înșelăciunii⁴³, astfel și acesta a gustat din copacul înșelăciunii, căci și pe Abel l-a ucis, și pe sine însuși s-a lipsit de viață. El, cel dintâi, moartea a arătat-o și cel dintâi tâlcuitor al amenințării lui Dumnezeu⁴⁴ s-a făcut. Fiindcă l-am născut pe el din cauza încălcării [poruncii], el invidie a arătat lui Abel.

Vai, Abele, copile al meu! Nu vei mai veni la tatăl tău aducându-i miel! Nu vei mai cânta acel cântec! Nu vei mai veghea turmele tale, apărându-le! Nu vei [mai] sta pe culmile munților ca să admiri jocurile mieilor! Nu vei [mai] mulge ugerile oilor ca să iei lapte!

⁴¹ Δικέλλα - sapă cu doi dinți.

⁴² Cf. Fc. 3, 19.

⁴³ Cf. Fc. 3, 6.

⁴⁴ Cf. Fc. 2, 17.

Pricina pentru această nenorocire a mea nu a fost șarpele⁴⁵, [cum] nici pomul⁴⁶, ci dispoziția dușmănoasă față de porunca lui Dumnezeu; așadar, am cules dușmănie și moarte. Plâng, copile al meu, fiindcă am pierdut pe fiul meu *după fire* (κατά φύση). Fiindcă l-am lepădat pe Tatăl meu *după har* (κατά χάρη), am pierdut Paradisul și moartea am descoperit-o. Din Paradis am luat fructul și l-am mâncat, iar din moarte am câștigat tristețea. Paradisul m-a izgonit, iar moartea m-a primit. Fiindcă am mâncat fructul pomului⁴⁷, moarte am cules.”

Dar, iubiților, încetând cuvântul, să înălțăm slavă Tatălui, și Fiul, și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

⁴⁵ Cf. Fc. 3, 13.

⁴⁶ Fc. 3, 6.

⁴⁷ Cf. Fc. 3, 12.

Despre cumpătare, despre cum să nu-i invidiem pe păcătoșii care se opun timpului și despre Noe

Fiindcă unii care sunt captivați de vicleanul monstru⁴⁸ se înșală, căci nu înțeleg Scripturile⁴⁹ și nu lucrează pentru luminarea cunoștinței lor, Domnul [le] spune: „Vă rătăciți pentru că nu cunoașteți Scripturile, nici puterea lui Dumnezeu”⁵⁰. Să vedem deci în ce timp a plăcut Noe Domnului, precum este scris: „Când a văzut Domnul Dumnezeu că păcatele oamenilor s-au înmulțit pe pământ și fiecare om se gândește în inima sa fără încetare la faptele cele viclene în fiecare zi”⁵¹, iar după alte cuvinte spune: „Însă Noe a găsit har în fața Domnului Dumnezeu”⁵² și, de asemenea, spune: „Noe a plăcut Domnului”⁵³. Și arată în ce timp a plăcut: „Pământul a devenit stricat înaintea lui Dumnezeu, spune, și pământul era inundat de nedreptate. Și a văzut Domnul Dumnezeu pământul și era stricat, căci fiecare om își stricase calea sa pe pământ”⁵⁴. Dreptul Noe deci, văzând aceste neorânduieli pe de o parte, plângea pentru păcătoși, iar pe de alta, urma cele bune ale sale după voia Creatorului. Pentru aceasta este și lăudat de Sfânta Scriptură care spune: „Noe era om drept și neprihănit în timpul său; Noe a plăcut lui Dumnezeu”⁵⁵. Pentru aceasta, când a venit potopul, dreptul Noe s-a salvat, în timp ce nelegiuții s-au înecat⁵⁶.

⁴⁸ Cu referire la diavol.

⁴⁹ Cu sensul de cărțile Sfintei Scripturi.

⁵⁰ Mt. 22, 29; Mc. 12, 24.

⁵¹ Fc. 6, 5.

⁵² Fc. 6, 8.

⁵³ Fc. 6, 9.

⁵⁴ Fc. 6, 11-12.

⁵⁵ Fc. 6, 9.

⁵⁶ Cf. Fc. 7, 23.

Cuvânt despre Avraam și despre Isaac⁵⁷

(primul cuvânt)

Dumnezeu îndepărtează pe dreptul Avraam de rudeniile sale și de toți cei ai săi⁵⁸. Și trăia într-o țară străină, răbdând suferințele și așteptând să se înfăptuiască nădejdea promisiunii. Patriarhului i s-a adăugat o mare încercare, prin care s-a dovedit statornicia sa față de Dumnezeu.

A trecut mult timp; tinerețea lui s-a ofilit ca o floare. Bătrânețea s-a apropiat; firea, urmându-și drumul, s-a slăbănogit, ca să se supună bătrâneții. Puterea și tăria pentru nașterea de prunci s-a stricat prin bătrânețea acestuia și a soției sale; trupul celor doi s-a supus firii. Așadar, tinerețea lor s-a istovit în întregime. Nădejdea însă în Dumnezeu, fiind plină de viață înăuntrul lor, a fost nu numai neîmbătrânită, dar și de nebiruit. Pentru aceasta a și născut [Sarra] în mod neașteptat pe Isaac, care prin toate a fost o prefigurare a Stăpânului.

Nu era lucrarea firii ca pânțelele mort să conceapă, iar sânii cei sterpi să ofere lapte lui Isaac. Nu era lucrarea firii nici ca Fecioara Maria să conceapă fără de bărbat și să nască pe Mântuitorul tuturor, fără să sufere stricăciune. Dumnezeu a făcut-o pe Sarra mamă la bătrânețe și a făcut-o cunoscută pe Fecioara Maria după naștere. Îngerul din povestire⁵⁹ a

⁵⁷ Publicat, inițial, în revista: *Ortodoxia*, SN, VI (2014), 4, pp. 130-136.

⁵⁸ Cf. Fc. 12, 1.

⁵⁹ Narațiunea sau scena (ἐν τῇ σκηνῇ, cum apare în original) se referă în mod clar la momentul filoxeniei lui Avraam (Fc. 18). În concepția patristică, filoxenia sau primirea celor trei bărbați-îngeri de către Avraam constituie prefigurare a dogmei Sfintei Treimi. De altfel, îngerul care a dialogat cu Avraam prefigurează Întruparea Cuvântului lui Dumnezeu (n.ed. grec).

spus patriarhului: „La anul, Sarra va avea un fiu”⁶⁰; îngerul, în Nazaret, a spus Mariei: „Iată, vei naște fiu, tu care ai primit har”⁶¹. A râs Sarra, cunoscându-și sterpiciunea ei⁶², văzând neputința firii, arătând necredință față de cuvântul [îngerului]. „Cum – spune ea – va fi aceasta, de vreme ce eu și Avraam suntem neputincioși ca să avem rod?”⁶³. Și Maria se mira, văzând fecioria ei și purtând nestrictată pecetea ei. „Cum, deci, va fi aceasta, de vreme ce eu nu cunosc bărbat?”⁶⁴. Fiindcă promisiunea este străină de fire”. Însă Cel ce a dat Sarrei pe neașteptate pe Isaac, Acela s-a născut ca om din Fecioară. Avraam și Sarra au fost în întregime cuprinși de bucurie când s-a născut Isaac, după cum a spus Dumnezeu⁶⁵. Plini de bucurie au fost și Maria și Iosif, când s-a născut Iisus, precum a spus Gavriil⁶⁶. Izvoarele au țâșnit din belșug lapte în gura lui Isaac, de la cea care era la o vârstă înaintată; din belșug au izvorât lapte și sânii Fecioarei, pentru Cel care hrănește toate marginile lumii. „Cine va face cunoscut lui Avraam, că Sarra alăptează fiu la bătrânețile ei?”⁶⁷, a strigat cea stearpă. „Cine va face cunoscut oamenilor, că sunt fecioară, și de vreme ce am născut, alăptez?”, a spus Maria. Sarra nu a râs de bucurie pentru Isaac, ci pentru Cel care se naștea din Maria. Și precum Ioan cu tresăltarea lui⁶⁸, astfel și Sarra râzând, și-a arătat bucuria ei⁶⁹. Copilul a crescut și, ajungând precum o floare la adolescență, era frumos și strălucitor. Sporindu-și zi după zi virtuțile sufletului, dimpreună

⁶⁰ Fc. 18, 14.

⁶¹ Lc. 1, 28-31.

⁶² Cf. Fc. 18, 12.

⁶³ Fc. 18, 12-13.

⁶⁴ Lc. 1, 34.

⁶⁵ Cf. Fc. 18, 14.

⁶⁶ Cf. Lc. 2, 7.

⁶⁷ Fc. 21, 7.

⁶⁸ Cf. Lc. 1, 41.

⁶⁹ Cf. Fc. 21, 6.

cu frumusețea trupului, era o mulțumire pentru părinți. Toți câți aveți copii, închipuiți-vă următorul lucru: cum așadar părintele se bucură văzând copilul său că joacă, cum încă se bucură observându-și copilul său că sporește și că arată râvnă pentru lecturi.

Dar în clipa în care Avraam vedea acestea și se bucura, s-a înfățișat acestuia ispită⁷⁰ și încercare mare, ca să arate cui atribuie mai multă cinste: aplecării firii sau râvnii față de Dumnezeu. Iubiților, eu simt groază și rămân uimit, povestindu-vă asprimea acestei încercări. Poruncește așadar din nou Dumnezeu lui Avraam și îl strigă pe nume, spunând: „Ia-l pe unicul tău fiu, pe Isaac, pe care tu-l iubești, și jertfește-l pe el singur sus pe un munte, pe care ți-l voi arăta”⁷¹. Când însă i-a spus acestuia „Avraame, Avraame”, el a răspuns cu râvnă⁷², nădăjduind mai de folos împlinirea harului. Aștepta oricum fie să încheie legământul, fie să ridice patul de nuntă, ca să se împlinească binecuvântarea pentru urmașul său și înmulțirea, așa cum i-a fost promisă⁷³.

Dar să fim atenți la plinirea cuvântului „Ia-l pe singurul născut al tău, pe fiul tău cel iubit”⁷⁴. Vezi înțepăturile cuvântului? Cum pune în centru pe tatăl și cum ațâță flacăra firii? Cum agită iubirea tatălui față de fiu, numindu-l „singurul născut” și, în același timp, „cel iubit”, încât, dacă reîncălzește prin asemenea expresii iubirea față de el, îi încearcă dispoziția sa? „Și oferă-l Mie ardere de tot pe un munte, pe care Eu ți-l voi arăta”⁷⁵.

Ce ați suferi, așadar, ascultând acestea? Cum nu v-a tulburat această povestire, toți cei ce sunteți părinți și ați învățat din fire tandrețea către fiii voștri? Cunoașteți, așadar,

⁷⁰ Cf. Fc. 22, 1.

⁷¹ Fc. 22, 2.

⁷² Fc. 22, 1.

⁷³ Cf. Fc. 13, 15-16.

⁷⁴ Fc. 22, 2.

⁷⁵ Fc. 22, 2.

cunoașteți, cum auzul tatălui a primit înjunghierea singurului său fiu. Cine nu ar fi uimit de un asemenea glas? Și cine nu ar fi întors imediat în altă parte față sa? Cine nu ar fi preferat să moară mai bine la comanda, decât să accepte cuvântul? Și cine nu s-ar fi justificat lui Dumnezeu, având astfel firea [umană] drept apărător? „De ce, Stăpâne, ai poruncit să se petreacă acestea? Și de ce ai rostit acest cuvânt neplăcut? Pentru aceasta ai vrut să mă faci tată, ca să mă schimbi dintr-odată în ucigaș de fiu? Pentru aceasta mi-ai dat să gust darul cel dulce, ca să mă faci cunoscut [prin] narațiune întregii lumi? Să înjunghii, așadar, cu mâinile mele pe fiul meu și să devin ucigaș de fiu, mânjindu-mi mâinile mele cu sânge de rudenie? Poruncești, deci, acestea și te mulțumești prin astfel de jertfe? Poruncești să ucid pe fiul meu cel mult iubit, de la care am așteptat să mă îngroape împreună cu Sarra? Spune-mi, o asemenea cameră de nuntă să ridic pentru el? O asemenea bucurie pentru nuntă să-i pregătesc? Să aprind pentru el lumânări de înmormântare [în loc de] lumânări de nuntă, așadar lumini ale bucuriei? Oare voi face dansuri pentru aceasta? Oare voi deveni părinte al neamurilor⁷⁶, precum ai spus, eu care nu mă consider vrednic pentru un copil?”.

Dar o astfel de împotrivire nu a arătat-o dreptul; dimpotrivă, făcând ascultare, a aprins iubirea mai mult decât focul, a făcut dorința mai ascuțită decât sabia, fiindcă prin dorința aceasta a tăiat legăturile firii. Și de vreme ce a părăsit și a îndepărtat de deasupra sa, ca ceva pământesc, greutatea stării de milă, s-a predat pe sine cu dragă inimă și a ascultat de porunca de a-și ucide fiul său. Însă, nici soției sale nu i-a spus ceva despre aceasta, nici nu s-a sfătuit, acționând astfel într-un mod corect. A socotit că femeia este rea de credință și i-ar nimici sfatul său, fiindcă ea nu a adus foloase, cătuși

⁷⁶Fc. 17, 4.

de puține, ci a vătămat pe Adam, care a primit sfatul Evei. Ca să nu pătimească, deci, Sarra ceva ale firii femeiești, dimpreună cu plânsul, așa cum este firesc ca o mamă să plângă, și să nu-l facă să renunțe înăuntrul lui la pornirea și sinceritatea iubirii lui către Dumnezeu, s-a preocupat să abată atenția ei. Care plâns nu ar fi folosit Sarra pentru însăși fiul ei, sau pentru tatăl său? Și câte nu ar fi putut să facă, văzându-l pe fiul ei că este târât cu grabă spre junghiere?

Cum, deci, nu l-ar fi adus la sine, cuprinzându-l și ținându-l cu putere în brațele ei? Și ce cuvinte nu i-ar fi spus lui Avraam și cum nu ar fi strigat, plângând cu tristețe? „Fie-ți milă, fie-ți milă natură; fie-ți milă de fiul tău, Avraame. Fie-ți milă, ca să nu devii în viață o istorisire tristă. Este fiul tău, cel unul-născut. Acesta este pentru mine primul; Isaac este primul și ultimul [apărut] din durerile nașterii. Nu tăia singurele ciorchine care a rodit, când spre bătrânețe am devenit fără de rod. Nu secera cu secera asprimii singurul spic, pe care l-am rodit, pe acesta care a încolțit din noi, așadar, din sterpiciunea noastră. Nu zdrobi sprijinul, pe care ne sprijinim. Nu rupe toiagul nostru, pe care ne odihnim. Nu orbi ochii pe care amândoi i-am dobândit. Nu lăsa să dispară de pe pământ amintirea noastră. Nu junghia ca o oaie pe mielul pe care-l avem. Nu lua bucuria noastră, ca să ne umple durerea. Pe cine vom întâmpina la masă dacă nu pe acesta? Cine mă va numi mamă? Cine se va îngriji de bătrânețile noastre? Cine ne va înmormânta, când vom muri? Cine va îngropa trupul nostru? Cine va ține minte în continuare numele celor lipsiți de copii? Vezi frumusețea celui nou, floarea tinereții, pe care văzându-o chiar și dușmanul, în orice caz o vor compătimi? Acesta a devenit rodul rugăciunii mele de mult timp; acesta a rămas vlăstarul cel tânăr al moștenirii; acesta este rămășița urmașilor; acesta este sprijinul bătrâneților [noastre]; acesta este singura nădejde a deznădejdiilor noastre. Dacă trebuie să înfigi sabia în gâtul

mult iubitului meu [fiu], omoară-mă mai întâi pe mine, [căci] îmi vei face cea mai mare bucurie. Să se facă una pământul și, de asemenea, mormântul; să acopere cu același pământ trupul celor doi. Să se facă moartea celei sterpe una cu cea a fiului, care s-a născut din aceasta; să se povestească pe aceeași coloană pățaniile celor doi. Să nu vadă ochii Sarrei pe Avraam ucigașul de copil, și nici pe Isaac să-l vadă ucis de mâinile tatălui”.

Acestea și altele asemănătoare ar fi spus Sarra, dacă ar fi cunoscut că fiul ei cel mult iubit ar fi urmat să fie junghiat. Pentru aceasta Avraam nu i-a spus nimic din toate acestea, ca să nu-l împiedice deloc din lucrarea pe care avea să o înfăptuiască. A pus în sarcina copilului lemnele pentru foc⁷⁷, fiindcă și Mântuitorul a purtat Crucea pe umerii Săi⁷⁸. Când Isaac era gata să meargă către junghiere, l-a urmat măgarul și robii săi⁷⁹, iar când Hristos era gata să înainteze spre Pătimire, a stat deasupra unui mânz⁸⁰, făcând cunoscută chemarea neamurilor. L-au urmat, desigur, și ucenicii Lui, ținând însemnele biruinței⁸¹ și strigând „Osana”⁸². Isaac, ridicând pe umerii săi lemnele, a urcat pe munte ca să fie jertfit ca un miel nevinovat⁸³, [după cum] și Mântuitorul, ridicând Crucea pe umerii Săi, a ieșit în afara [Ierusalimului] în locul [numit al] Căpățânii⁸⁴, ca să se jertfească pentru

⁷⁷ Fc. 22, 6.

⁷⁸ In 19, 17. O primă imagine tipologico-hristologică din partea autorului siriac. Isaac este tip al lui Hristos, iar moartea sa nevinovată este privită ca imagine prefigurativă a morții Mântuitorului Iisus Hristos.

⁷⁹ Fc. 22, 5.

⁸⁰ Mt. 21, 7; In 12, 14.

⁸¹ „Însemnele biruinței” (τά σύμβολα τῆς νίκης) simbolizează în mod clar stâlpii de finic cu care a fost întâmpinat Mântuitorul la intrarea în Ierusalim.

⁸² Mt. 21, 9; Mc. 11, 9; In 12, 13.

⁸³ Cf. Fc. 22, 7.

⁸⁴ Cf. In 19, 17.

noi, ca un miel. Văzând rana⁸⁵, să gândești la vârful sulitei⁸⁶; privind altarul⁸⁷, să te gândești la Locul Căpățânii⁸⁸; zărind lemnele⁸⁹, să cugeți la Cruce⁹⁰, iar când vei vedea focul, să cugeți la dorință. Privește și oaia care se ține cu cele două coarne în tufiș⁹¹; privește și pe Hristos, pe Mielul lui Dumnezeu, că este pironit cu ambele mâini pe Cruce. Tufișul înseamnă „iertare” (căci a eliberat pe fiul celui bătrân din jungchiere), prefigurând Crucea care a iertat lumii păcatele ei și a adus viață; berbecul, care stătea agățat în tufiș, a eliberat în mod tainic doar pe Isaac; Mielul lui Dumnezeu însă, prin ridicarea Sa pe Cruce, a eliberat lumea din moarte și din iad. S-a separat Isaac de robii Săi⁹², când a fost să urce pe munte ca să fie jertfit. Și Hristos s-a despărțit de ucenicii Săi⁹³, când a mers să Se jertfească pentru noi. Dreptul Avraam a lăsat pe robii săi, ca să nu existe din partea lor vreun anume obstacol la înfăptuirea acestui lucru sfânt; și de vreme ce l-a luat pe Isaac, l-a urcat pe munte numai pe el singur, cărând împreună cu el focul, cuțitul și lemnele [pentru foc]⁹⁴.

Dar Isaac ce a făcut? Cu glas plin de blândețe i se adresează și îi spune: „Spune-mi, tată, văd focul și lemnele, care sunt [pentru foc], însă oaia pentru jertfă?”⁹⁵. Din nou glasului fiului amărăște mila tatălui; din nou, o altă ispită înspăimântătoare i-a apărut; din nou, o altă încercare, nu mai mică decât prima și mai puțin iubitoare de oameni, a căzut asupra

⁸⁵ Cf. Fc. 22, 10.

⁸⁶ Cf. In 19, 34.

⁸⁷ Cf. Fc. 22, 9.

⁸⁸ Cf. Mt. 27, 33; Mc. 15, 22; Lc. 23, 33; In 19, 17.

⁸⁹ Cf. Fc. 22, 3.

⁹⁰ Cf. In 19, 17.

⁹¹ Cf. Fc. 22, 13.

⁹² Cf. Fc. 22, 5.

⁹³ Cf. Lc. 22, 41.

⁹⁴ Cf. Fc. 22, 6.

⁹⁵ Fc. 22, 7.

dreptului. Și cum Avraam nu s-ar fi tulburat din cauza lacrimilor, din clipa în care nu i-ar mai fi rămas să audă strigătul de „tată”! Nu spune ceva mai de milă, nu răspunde cu ceva de jale, ci cu suflet liniștit și cu un gând ferm acceptă glasul cel dulce al fiului său. I-a răspuns și [astfel] a vorbit cu el: „Dumnezeu va avea grijă, copile al meu, de oaia cea pentru jertfă”⁹⁶. Aceasta a spus-o Avraam, fie ca să dea curaj copilului, fie profetînd viitorul. Și când tatăl a ajuns în grabă la locul poruncit, a construit altarul, a pregătit locul de jertfă, a ascuțit cuțitul și a pregătit lemnele și focul pentru fiul [său]. După aceasta, tatăl l-a prins pe fiu și firea [sa de părinte] nu s-a opus nicidecum, încât să devină vreo piedică [pentru jertfă]. Isaac s-a predat pe sine tatălui său, ca să-l folosească⁹⁷ în orice chip dorea.

Pentru cine mai întâi să mă minunez și pentru cine mai întâi să rămân uimit? Pentru cine mai întâi să făuresc cununa de cinste? Pentru cel care a întins mâinile sale către iubirea și dăruirea față de Dumnezeu, împotriva iubirii sale mari [față de fiu], sau pentru cel care s-a supus tatălui drept moarte și a acceptat din partea sa junghierea cea cerească? Fiindcă unul s-a înălțat pe sine deasupra firii, deoarece a preferat porunca lui Dumnezeu mai mult decât firea; celălalt s-a supus tatălui până la moarte, căci cunoștea că a-l întrista pe tatăl este mai rău decât moartea.

Apoi Avraam, de vreme ce l-a legat pe copil, nu și-a lăsat slobodă mâna sa, nu și-a pierdut cugetul său. De câte ori am văzut zugrăviri cu acest copil, niciodată nu am putut să le privesc fără de lacrimi, fiindcă arta dezvăluie limpede pentru mine vărsarea sângelui său, prin înfățișarea aceasta mult

⁹⁶ Fc. 22, 8.

⁹⁷ Sensul verbului μεταχειρίζομαι este cel de „a fi folosit”, „a face uz”, „a fi tratat”, „a avea un anumit comportament față de cineva”. Am optat pentru expresia „a fi folosit”, pentru uzanța sa astăzi.

cunoscută. În apropierea altarului de jertfă Isaac se găsește căzut, îngenunchind în fața tatălui și având mâinile sale la spate. În continuare, se găsește Avraam care strânge funia; apoi trage cu o mână, către sine, părul fiului și-l apleacă către partea sa, vede fața lui Isaac, care are privirea tristă, ațintită către tatăl și așteptând înjunghierea. Fiind înarmat în mâna sa cu un cuțit, țintește jertfa [și se] apropie de trup. Tăișul cuțitului este mai aproape de gât, încât să împingă cuțitul în corpul lui. Și atunci a auzit un glas de la Dumnezeu, care a ținut pe loc elanul și i-a împiedicat fapta: „Avraam, Avraam – spune – nu întinde mâna ta împotriva lui Isaac, nici să faci vreun rău împotriva fiului tău; căci acum am înțeles cu adevărat, că tu te temi de Dumnezeu, și pentru mine nu ai avut milă nici de fiul tău cel iubit⁹⁸. Iată, un berbec este legat în tufiș. Ia-l și jertfește-l – spune – în locul lui Isaac⁹⁹, ca să se adeverească că Eu am primit jertfa Ta, așadar dispoziția ta fierbinte”.

S-au minunat Îngerii, Domniile și Puterile, Tronurile, Stăpâniile și toată gruparea îngerilor. Au rămas uimite cele cerești, soarele și luna, și toate stelele, pentru strania vedere. Lui Dumnezeu, însă, i-a fost de ajuns dorința lui Avraam, care s-a arătat foarte credincios și vrednic, și a spus acestuia: „Te voi binecuvânta și mai mult și voi înmulți mult pe urmașii tăi pe fața pământului, precum stelele cerului, fiindcă ai ascultat cuvântul Meu cu râvnă și te-ai grăbit să îndeplinești porunca Mea”¹⁰⁰.

Și a pus Dumnezeu o oaie în tufiș în locul copilului¹⁰¹, ca să facă jertfa. Fiindcă Dumnezeu nu se mulțumește cu o jertfă moartă, care se oferă Acestuia prin miros și fum de carne, ci cere de la noi o jertfă vie, sfântă, plăcută, un cult

⁹⁸ Fc. 22, 11-12.

⁹⁹ Cf. Fc. 22, 13.

¹⁰⁰ Fc. 22, 16-17.

¹⁰¹ Cf. Fc. 22, 13.

duhovnicesc, precum Apostolul [Pavel] sfătuiește pe toți¹⁰², fiindcă cunoaște bine că aceasta este bineplăcută lui Dumnezeu. Dumnezeu a ales să jertfească pe fiul său¹⁰³, nu dorind să facă ucigaș de copil pe Avraam, ci ca să se arate tuturor celor ce trăiesc în lume că Avraam iubea foarte mult pe Dumnezeu, că nu i-a fost milă nici de Isaac pentru El, cu toate că își iubea mult fiul. Pentru aceasta și Dumnezeu a arătat pe ascuns lui Avraam, ca prieten, o taină mare și străină, căci prin această jertfă a devenit preot, iar prin prefigurare[a jertfei], Dumnezeu l-a făcut profet. Dumnezeu Cel Preaînalt l-a înștiințat, dar, că Însuși El va oferi pe Fiul Său Cel Unul-Născut din dragoste față de lume¹⁰⁴, ca Dumnezeu, care S-a făcut om, să scoată din greșeală neamul omenesc. Aceasta a făcut-o cunoscută prin a-i da în locul lui Isaac o oaie, în tufiș¹⁰⁵, ca să fie jertfită.

Fiindcă oamenii neîncrezători sunt în măsură să nu creadă în nașterea Fecioarei – cum ar putea să nască așadar un fiu fără vreo relație cu un bărbat, fiindcă este cu neputință – pentru aceasta a arătat berbecul din tufiș, ca să se adeverească din această stranie [imagine]¹⁰⁶, că prin voința dumnezeiască orice poruncă a Sa devine imediat faptă.

Precum acolo cuvântul [Scripturii] a arătat oaia, astfel și în Fecioara, Cuvântul [lui Dumnezeu] s-a făcut om¹⁰⁷, și cum oaia a fost legată de copac, astfel și Cel Unul-Născut a fost ținut pe Cruce. Pentru aceasta și Isaia strigă, spunând: „Ca o oaie a fost dusă la junghiere, fără să se audă vreun glas”¹⁰⁸. Fiindcă și Domnul [nostru Iisus Hristos] a spus iudeilor:

¹⁰² Cf. Rom. 12, 1.

¹⁰³ Cf. Fc. 22, 2.

¹⁰⁴ Literal: *de dragul lumii*.

¹⁰⁵ Cf. Fc. 22, 13.

¹⁰⁶ Literal: *din acest paradox*.

¹⁰⁷ In 1, 14.

¹⁰⁸ Is. 53, 7.

„Avraam dorea să vadă ziua Mea, și a văzut-o și s-a bucurat”¹⁰⁹, așadar, de ziua pătimirii, prin prefigurarea lui Isaac, în muntele cel sfânt.

Binecuvântat este Dumnezeu, care le preînchipuie pe toate pentru noi în Sfintele Scripturi, pentru mântuirea noastră. Și, de vreme ce a venit [în lume]¹¹⁰, a împlinit cuvintele Profeților, și s-a urcat cu slavă la Tatăl Său, ca să ne închinăm în fiecare loc Tatălui, dimpreună cu Fiul și cu Duhul [Sfânt], în veci. Amin.

¹⁰⁹ In 8, 56.

¹¹⁰ Referire în mod clar la Întruparea Domnului.

Cuvânt despre Avraam și despre Isaac

(al doilea cuvânt)

Isaac dintr-un pânțec pustiu ca o plantă cu multe roade și dintr-o femeie stearpă, ca un izvor de oameni, [a răsărit]; el a fost purtat în pânțec, așadar, spre făgăduință¹¹¹, și a crescut drept făgăduință pentru alții¹¹². A fost, așadar, dăruit lui Avraam, însă el s-a păstrat pe sine însuși în fața idolatriilor, deoarece în persoana sa L-am văzut pe Fiul lui Dumnezeu.

Din cel drept, deci, se naște mlădița cea dreaptă, ca să prevestească dreptate, adică, pe Hristos. Isaac a devenit înaintemergător al lui Hristos cu trei mii de ani înainte, fiindcă toate neamurile l-au recunoscut drept părinte.

A născut, dar, natura, ca să nască și râvna; natura a născut pe om și râvna a născut pe cel drept. S-au unit ambele, iar Isaac a devenit deplin în sfințenie.

Dreptatea are trei chipuri: firea, înfăptuirea și harul. Are, pe de o parte, firea, căci s-a tras dintr-o [mamă] stearpă, precum și Hristos s-a născut din fecioară¹¹³; pe de altă parte, are înfăptuirea, căci a fost lipsit de răutate și plin de bunătate pentru dușmani, după cum și Hristos, atunci [când] a fost răstignit, Se ruga pentru dușmani¹¹⁴; avea și harul, fiindcă, de vreme ce a fost dus spre jertfire, nu a murit¹¹⁵, după cum și Hristos, de vreme ce a murit, a Înviat din morți.

La ce, oare, s-a gândit Avraam, atunci când i s-a cerut jertfă? Și ce a crezut, când nu a plinit-o? S-a gândit la judecata

¹¹¹ Cf. Fc. 16, 1.

¹¹² Cf. Fc. 16, 11.

¹¹³ Cf. Mt. 1, 18.

¹¹⁴ Cf. Lc. 23, 34.

¹¹⁵ Cf. Fc. 22, 12.

Celui care i-a dat porunca, fiindcă și-a schimbat gândirea, că a spus minciuni sau că nu ar fi putut să readucă la viață pe Isaac dintre cei morți? Nu. Fiindcă, dacă el nu credea acest lucru, nu ar fi început jertfa, precum a spus Apostolul [Pavel]¹¹⁶.

Dar nu a arătat nici necredință, nici nu s-a smintit, ci a văzut că-l preînchipuie pe Hristos și a înțeles, așadar, scopul iconomiei. A văzut în fiul său pe Fiul lui Dumnezeu și a înțeles semnificația tainei, iar experiența sa a văzut-o drept folos pentru mulți. Fiindcă până astăzi în preînchipuirea lui Isaac cred încă mai multe neamuri, decât în Hristos.

Despre aceasta, Hristos a spus în Evanghelie în ziua [aceea] că, [atunci] când Avraam a văzut acea zi, s-a bucurat¹¹⁷. Fiindcă, dacă nu o vedea, nu ar fi scăpat de ispitele la care ne-am referit mai înainte. Pentru aceasta, de altfel, s-a bucurat mai mult, căci s-a găsit vrednic pentru un har îndoit, fiindcă a văzut, așadar, pe Dumnezeu și fiindcă a ales să fie preînchipuirea lui Hristos. El l-a dezlegat pe cel în care se ascundea Cel care s-a arătat. Avraam l-a luat înapoi pe fiul său nevătămat și a arătat Crucea prin lemnele purtate de el. Deoarece nicăieri dumnezeirea nu a pățimit dimpreună cu trupul, așa și Isaac a fost primit înapoi, fără să fi pățit ceva. Dumnezeirea a locuit împreună cu Fiul, fără să pătimească nimic, fiindcă și Isaac a fost jertfit sus pe altarul jertfei. Altarul, bineînțeles, a fost preînchipuire a Golgotei, iar lemnele preînchipuire, așadar, a Crucii lui Hristos; Avraam a preînchipt în cuviințarea Tatălui, iar cuțitul a fost modul prin care a socotit că trebuia să pătimească Fiul Său.

Spune Isaac: „Iată, foc și lemne [sunt]. Unde este oaia, tată?”¹¹⁸. Dar și Iisus a spus: „Părinte, dacă este cu putință, să treacă de la Mine paharul acesta”¹¹⁹. A tăcut copilul, de vreme

¹¹⁶ Cf. Evr. 11, 17.

¹¹⁷ Cf. In 8, 56.

¹¹⁸ Fc. 22, 7.

¹¹⁹ Mt. 26, 39.

ce a înțeles voința tatălui; a tăcut și Hristos, de vreme ce a spus: „Facă-se voia Ta, Părinte”¹²⁰.

Să vedem, dar, Crucea și să înțelegem semnificația jertfei. Să înțelegem, deci, că altarul lui Isaac este Crucea. Ca să se facă altar, precum spune Dumnezeu, din pietre necioplite¹²¹, pentru altarul Fiului Său, și Legea [Vechiului Testament] a spus să nu se pună pietre șlefuite la [construirea] altarelor. Cunoaște că Hristos Se jertfește pe un altar nefăcut de mână [ome-nească].

De ce, oare, a dorit așa Dumnezeu? Ca să arate jertfa, că nu trebuie să o înfăptuiască din mâinile oamenilor; dimpotrivă, oamenii trebuiau să zidească acele jertfelnice oriunde ar fi trebuit să ofere drept jertfă oile cele necuvântătoare. Jertfelnicul lui Hristos să-l zidească însă Dumnezeu, fiindcă a oferit pe Fiul Său de dragul neamului omenesc. Deoarece Ierusalimul l-a creat Dumnezeu și nu omul¹²²; în mod asemănător și jertfelnicul lui Hristos l-a zidit Dumnezeu.

Cunosc părinți care-și pedepsesc copiii lor, jertfindu-i¹²³, dar nu dedică altora jertfa. Astfel și Dumnezeu a stabilit ca Fiul [Său] să aibă jertfelnic nu cu edificii umane, ci cu cele dumnezeiești.

Cuvintele, deci, au asemănări, fiindcă cele în relație cu Hristos se referă la toți. Asemănarea, desigur, la care ne-am referit, a fost folosită nu pentru ca să te smintești, ci ca să înțelegi semnificația, iar parabolele se spun nu ca să se micșoreze dumnezeirea, ci ca să se mărească.

Ascultă, deci, cele ce se spun în lumină și nu spune cuvinte întunecate. Înțelege lucrările luminii și nu arunca întuneric în mintea ta. Am descoperit, desigur, că, în preînchipuire,

¹²⁰ Lc. 22, 42.

¹²¹ Cf. Ieș. 20, 25.

¹²² Cf. Evr. 11, 10.

¹²³ În afară de cazul lui Avraam, Sfântul Efrem se referă aici cel mai probabil la cazul lui Ieftae (Jud. 11, 30-39). (n.ed.gr.)

se arată și Crucea; în ceea ce Sfânta Scriptură a numit tufișuri¹²⁴. Îl numește tufiș¹²⁵, fiindcă nu provenea din pământ, ci a fost răsădit din cer. Se numește tufiș, fiindcă, pe de o parte, și-a îndeplinit rolul pe pământ, iar pe de altă parte, își va extinde rădăcinile sale în ceruri. Dacă oaia era de la început în acel loc, ar fi fost acolo și copacul, în orice caz mai înainte de creație. Dacă, însă, oaia s-a văzut acolo dintr-odată, este clar că și copacul nu exista în locul acela.

O, dar, Păstorului celui minunat și, o, Lucrătorului de pământ¹²⁶, cel slăvit! Fiindcă nu este numai lucrător de pământ, ci și Creator și mare ocrotitor. Oare a adus, într-adevăr, copacul din cer? De unde oare a adus oaia? Ce? Are cerul pământ, încât să încolțească plantele? Hrănește animalele necuvântătoare, încât să ofere oaia? Cum, deci, Dumnezeu este Păstorul și lucrătorul sufletelor raționale? Căci, pe de o parte, El este Păstorul celor care înfăptuiesc [faptele cele bune] și care oferă dispozițiile Legii și ale profeților și darurile Evangheliilor, în timp ce, pe de altă parte, ei se păzesc de unelțirile demonilor și de patimile trupului.

De unde, dar, a adus tufișul și oaia? Ar spune cineva, poate, că din Paradis; eu însă nu spun aceasta. Fiindcă Paradisul nu a fost dat pentru prefigurare, ci în mod real; cum nici nu a fost dat pentru vreo asemănare vremelnică, ci pentru a fi o realitate stabilă. Desigur, Cel care a spus „Să dea pământul din sine verdeață¹²⁷ și ființe cu viață în ele”¹²⁸, El Însuși este Cel care a spus și s-au făcut [toate]¹²⁹. Fiindcă Cel care a

¹²⁴ Cf. Fc. 22, 13.

¹²⁵ În originalul grecesc apare φυτόν, așadar, *copac*. Noi l-am redat prin tufișuri, urmând linia cunoscută în traduceri românești ale textului biblic.

¹²⁶ Literal: *agricultor*.

¹²⁷ Fc. 1, 11.

¹²⁸ Fc. 1, 20.

¹²⁹ Cf. Ps. 148, 5.

creat mulțime de oameni într-o clipită, nu a împrumutat oaia de la cineva, cum nici nu avea nevoie să o ia de la vreun lucrător și nici nu avea nevoie să sădească copacul; ci imediat a dat-o nouă prin cuvântul Său.

De la profet[ul Iona], așadar, am învățat deopotrivă adevărul. Căci Dumnezeu a poruncit vrejului să se ridice deasupra capului său [lui Iona]¹³⁰, iar în deșert, a spus pietrei și a izvorât apă¹³¹. Fiindcă porunca lui Dumnezeu nu are nevoie de vreo pricină, cum nici de loc și de timp.

De aceea, toți cei care spun că materia este cauza elementelor lumii, a varietăților și a neamurilor, să învețe, deci, din toate acestea. Fiindcă Dumnezeu nu a separat materia în întâmplarea lui Ioan, încât partea uscată a ei să o facă pământ, iar partea lichidă să o facă aer; partea lichidă a materiei să se schimbe în apă, în timp ce partea uscată a ei, foarte subțire, să o schimbe prin foc. Din mișcările inactive ale celor patru elemente la care ne-am referit, pe de o parte, materia uscată își va menține starea uscată, iar pe de altă parte, partea fierbinte și uscată se va menține în roade lichide; materia grea și cea lichidă se va păstra în plante neroditoare, iar materia ușoară și lichidă în plante roditoare. Din puterea fiecăruia vor ieși deosebirile celor uscate și lichide, precum și forma legumelor, și a ierburilor, și a rădăcinilor. Numai din materia uscată s-a separat puritatea pentru crearea celor purpurii și a grâului; din materia umedă puritatea s-a separat în orz și miere, și în varietatea ovăzului, iar din materia grea în diferite feluri de legume. De asemenea, din materia lichidă și ușoară, cea care este puțin caldă, s-a separat în ceapă, iar materia caldă în legume și în toate cele picante; cele mai ușoare și lichide s-au distins în dovlecei, castraveți și ardei. Ajunge, de altfel, cuvântul despre toate acestea, dacă aș vrea să ofer o interpretare fiecărui element în parte.

¹³⁰ Cf. Iona 4, 6.

¹³¹ Cf. Ieș. 17, 6.

Dacă Dumnezeu a divizat, deci, materia, așa cum spun grecii, în părți și în specii, din ce au fost create tufișul și oaia?¹³² Din ce a fost creat dovleacul?¹³³ Iar într-o altă situație: din ce au fost create mulțimile de păsări nenumărate?¹³⁴ Și de unde s-a arătat apa în piatră¹³⁵, iar izvorul în falca măgarului?¹³⁶

După cum le-a creat pe toate acestea din nimic, fiindcă nu le-a transferat odată cu trecerea timpului, încât să spunem mai apoi că le-a însușit din fire, tot așa și pe acestea le-a creat din nimic, fiindcă nu este materia mai sus decât toate cele inteligibile. Dacă, desigur, în ceea ce privește puterea, rapiditatea, și înțelepciunea¹³⁷ acestea sunt mai sus, și ele au fost create, totuși, din nimic, cine se va îndoi pentru cele inferioare și cele schimbătoare? Însuși [Apostolul] Pavel a spus: „Cele care se văd sunt trecătoare, în timp ce cele nevăzute sunt veșnice”¹³⁸, deoarece cunoștea într-o oarecare măsură că mare este diferența dintre existențele cerești și cele pământești.

În continuare, de vreme ce ne-am întors la chestiunea noastră, să spunem care a fost cuvântul lui Isaac, ca să învățăm taina lui Dumnezeu. Era tăcut și întristat din cauza junghierii, prefigurându-l pe Cel care nu răspundea și tăcea¹³⁹, pe Cel care era răstignit și Se ruga Părintelui [ceresc] pentru cei care L-au omorât¹⁴⁰.

Dar oaia nu s-a născut din sămânță, ca să prefigureze pe Cel care urma să Se nască din fecioară. Berbecul de un an stătea prins cu coarnele [în tufiș], fiindcă și Cel care a rămas

¹³² Cf. Fc. 22, 13.

¹³³ Cf. Iona 4, 6.

¹³⁴ Cf. Ieș. 16, 13.

¹³⁵ Cf. Ieș. 17, 6.

¹³⁶ Cf. Jud. 15, 19.

¹³⁷ Aici Sfântul Efrem face referire la puterile cerești.

¹³⁸ II Cor. 4, 18.

¹³⁹ Cf. Mt. 26, 59-63.

¹⁴⁰ Cf. Lc. 23, 34.

să fie răstignit pentru neamul omenesc, a fost dus [la moarte], legat fiind de bunăvoie. Nu a fost nimeni care să-i fi dat oaia, decât numai Dumnezeu; și pe Hristos nu L-ar fi răstignit omul, dacă nu exista voința Tatălui. Berbecul stătea, de vreme ce coarnele și picioarele din față au rămas înțepenite în tufiș, ca să arate Crucea; el oferă, așadar, o preînchipuire desăvârșită. Coarnele berbecului simbolizează harul, iar picioarele din față prefigurează întinderea mâinilor, fiindcă taina lui Hristos a fost realizată prin intermediul lui Dumnezeu și al faptelor neprihănite.

O, tainele cele mari, care sunt ascunse în prefigurări lipsite de importanță! O, dumnezeire, care, prin a sa hotărâre, s-a apropiat de curățirea păcatului! O, mare putere, care ai răs pentru necugetarea diavolului! Isaac este condus spre altar, dar [până la urmă] oaia se junghie; copilul a vorbit, iar berbecul era nevăzut; tânărul se lupta, dar încununat a fost berbecul. Isaac se lupta pentru ca să obțină harul cel mare; când însă berbecul s-a făcut vizibil, chestiunea s-a răsturnat. Oaia s-a arătat și a ascuns taina de Isaac; mielul a fost junghiat, iar tânărul trăiește din nou. Isaac a regretat când oaia s-a arătat; păstrându-se berbecul, copilul a fost eliberat.

Toate acestea, deci, au fost făcute pentru Cel care a rămas să împlinească taina Crucii. Fiindcă, dacă-l aseamănă cineva cu predarea lui Hristos la moarte, imediat și Isaac ar fi murit ca să ofere mărturie celor care nu cred. Când a venit, dar, Hristos, au fost omorâți pentru un singur Isaac mulți copii de-ai lui, ca să se împlinească taina lui Isaac. Murind aceștia pentru Hristos, ei au însăpăimântat iadul, fiindcă, deși erau nevinovați, ei au pățimit de dragul lui Hristos, chiar fără să-și dorească.

Când a văzut aceasta, așadar, s-a minunat și moartea, căci nu intenția a dat mărturie despre evlavie, ci firea prin cuvântul cel de neexprimat. Moartea a înțeles, deci, că Ziditorul a pus înainte firea cea lipsită de experiență să se lupte

pentru harul Său, iar dușmanul a crezut că firea a fost creată la întâmplare. Creatorul a cunoscut, desigur, mărturisirea firii și a primit mărturia ei. Dumnezeu care a spus ca Isaac cel lipsit de experiență să fie adus pentru junghiere, iar prin a sa prefigurare să îplinească jertfa Sa supremă, El Însuși a acceptat și taina lui Hristos, prin junghierea pruncilor. Căci așa cum Dumnezeu aude, oamenii nu aud în felul acesta. Ioan, mai înainte de a se naște, a profețit, săltând în pânțele¹⁴¹, cu o bucurie de neexprimat¹⁴². După spusele Apostolului, și pruncii, tăcând, au dat mărturie despre Hristos. Iacob și Isav se băteau într-un mod supranatural¹⁴³, descoperind intențiile lor. Cum, deci, martirii lui Hristos, cu toate că erau prunci, nu s-ar fi luptat pentru harul Său? Isav și Iacob au profețit pentru ei înșiși, iar pruncii au dat mărturie pentru Hristos. Iacob îl ținea pe Isav de călcâi¹⁴⁴, iar ceea ce firea a prezis, aceea s-a și împlinit. Acest lucru s-a petrecut și cu pruncii: firea a pățimit și firea a mărturisit; a urmat însă și intenția. Fiindcă omul își are intenția în acord cu firea; intenția nu îi dă omului firea.

O, fire, care vorbește cu tăcere și are înlăuntrul ei profeția despre cele viitoare! Și atunci când pruncii s-ar fi maturizat ei ar fi dat mărturie, deoarece firea l-a arătat pe Iacob că lucrează în acord cu intenția pe care o avea firea.

În trei zile Avraam a ajuns la locul cel sfânt¹⁴⁵, arătând astfel învierea pe care Isaac a cunoscut-o. Căci în acord cu voința sa, el a murit și a înviat a treia zi. Când a ajuns, deci, la locul acelei sfinte junghieri, a văzut în acel loc și taina cea ascunsă: Crucea, așadar, și Învierea, și cum s-a petrecut

¹⁴¹ Cf. Lc. 1, 44.

¹⁴² Cf. I Pt. 1, 8.

¹⁴³ Cf. Fc. 25, 22. Referire la cei doi copii gemeni ai Rebecăi, care se zbăteau în timpul sarcinii, prefigurând două popoare și că cel dintâi născut va sluji celuilalt frate.

¹⁴⁴ Cf. Fc. 25, 26.

¹⁴⁵ Cf. Fc. 22, 4.

cu Hristos. Jertfelnicul lui Isaac a fost în loc de mormânt. Acolo pe jertfelnic, de vreme ce a fost pus ca să moară, de acolo el a ieșit viu și a văzut taina Crucii, fiindcă mielul era atârnat. Crucea a devenit unealtă Celui care a rămas să mântuiască neamul nostru, fiindcă El l-a eliberat pe Isaac. Atunci Hristos l-a salvat pe Isaac de mormânt, după cum în același mod a mântuit pe sfinți din iad¹⁴⁶. Cele care s-au petrecut, așadar, cu Isaac, cuprind multe taine.

O, taina cea străină! Acolo jertfelnicul a fost și mormânt; iar lui Hristos, mormântul i-a fost și jertfelnic. În înviere, acolo a fost prezent mormântul și jertfelnicul, ca să se împlinească cuvântul lui Isaia, că îngroparea Sa va fi cinstită¹⁴⁷.

Un astfel de eveniment, că mormântul Său va deveni jertfelnic, iar jertfelnicul mormânt, ce prefigurează deci? Nimic altceva decât faptul că pământul a devenit cer, iar cerul a devenit pământ. Fiindcă Domnul Însuși a împăcat pe cele cerești cu cele pământești¹⁴⁸, pentru aceasta și îngerii au coborât din cer pe pământ. Când însă s-a întâmplat aceasta? Când mulțimea îngerilor s-a arătat și au strigat din cer, spunând: „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace”¹⁴⁹. De asemenea, că pământul a devenit cer aceasta s-a petrecut când, prin moartea Sa, Hristos a urcat la ceruri sufletele sfinților. „Căci Eu, când Mă voi înălța – spune [Hristos] – pe toți îi voi atrage spre Mine”¹⁵⁰. Ai văzut cum a așezat pe fiecare lângă celălalt? Cum a pus pământul în ceruri și pe pământ pacea, adică, cerurile?

Iar Avraam și Isaac au urcat singuri în locul care le-a fost arătat¹⁵¹, fiindcă au lăsat asinul și pe robi la poalele muntelui¹⁵².

¹⁴⁶ Cf. Mt. 27, 52-53.

¹⁴⁷ Cf. Is. 11, 10.

¹⁴⁸ Cf. Ef. 2, 14.

¹⁴⁹ Lc. 2, 14.

¹⁵⁰ In 12, 32.

¹⁵¹ Cf. Fc. 22, 8-9.

¹⁵² Cf. Fc. 22, 5.

Și la înviere, așadar, când două femei vor fi la moară, una va fi luată, iar cealaltă va fi lăsată¹⁵³. Robii păcatului, așadar, sunt lăsați pe pământ, așteptând judecata, iar toată trăirea zadarnică și fără de valoare a vieții sunt prefigurate de asin, care nu salvează pe nimeni. Căci dimpreună cu trupul său se pierde întreaga existență. Și Pavel spune, de asemenea, că vom fi răpiți în nori¹⁵⁴.

Și slugile vor fi primite în muntele lui Isaac. Acolo ele vor vedea crucea și învierea. Eu spun că muntele acesta este raiul; acesta este pământul celor vii, despre care s-a spus că-l vor moșteni cei blânzi¹⁵⁵. În privința faptului că raiul este mai sus decât acest pământ, Apostolul spune că „a fost răpit în rai”¹⁵⁶; răpirea aceasta face cunoscută, așadar, înălțimea. Pentru aceasta, fiindcă era inaccesibil pentru oameni, Dumnezeu l-a făcut accesibil prin intermediul răpirii. Dar și în cartea Facerii se spune că patru râuri izvorau de acolo¹⁵⁷. Însă apa nu poate să izvorască dintr-un loc jos și să meargă spre cel mai înalt loc. Și râul Gihon¹⁵⁸ coboară prin Tebaida, care este o țară de munte, spre Egipt, și de aici este vizibil că el coboară spre Etiopia; el coboară, deci, din cel mai înalt loc.

De acolo vin sfinții, părăsind toate ușurințele și deșertăciunea vieții; căci slugile sunt ușurințele slujirii lumii, transportând focul și lemnele, așadar, faptele, cuvintele, gândurile. Trei sunt cele care, desigur, reușesc datorită credinței în Sfânta Treime; fiindcă vor avea la înviere tot sufletul, și trupul, și duhul¹⁵⁹. Spun, de asemenea, că acestea trei sunt incluse în unul. Fiindcă martirii au ridicat pătimirile lor, pornind

¹⁵³ Mt. 24, 41.

¹⁵⁴ Cf. I Tes. 4, 17.

¹⁵⁵ Cf. Mt. 5, 5.

¹⁵⁶ II Cor. 12, 4.

¹⁵⁷ Cf. Fc. 2, 10.

¹⁵⁸ Cf. Fc. 2, 13. „Gihon” era denumirea ebraică pentru râul Nil.

¹⁵⁹ Cf. I Tes. 5, 23.

către Hristos. Lemnele, dar, și focul, și cuțitul sunt mijloacele prigonitorilor. Dacă cineva va spune că poartă chinurile, o spune și Pavel că fiecare își va purta sarcina sa¹⁶⁰. De asemenea, se spune că „iată omul și lucrarea sa”. Desigur, și Domnul a spus: „Am venit să aduc foc pe pământ”¹⁶¹; iar în alt loc a spus: „Nu am venit să aduc pace, ci sabie”¹⁶². Dar Apostolul [Pavel] a spus că Duhul Sfânt și sabia sunt una: „Să luăm și sabia Duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu”¹⁶³.

Sfinții Duhului Sfânt, avându-L pe El în ei, părăsesc viața dimpreună cu lemnele și ridică în mod duhovnicesc Crucea lui Hristos, îndepărtați fiind de lume prin cumpătare. Vorbind însă și despre Isaac, trebuie să spun în continuare și despre tufiș. Numele copacului este tufiș. Sfânta Scriptură însă nu obișnuiește să ofere numele niciunui copac; nici al cedrului, nici al chiparosului, nici al pinului, nici al molidului, nici al plopului, nici al platanului, nici al altui copac dintre toți copacii. Ce este oare acest copac și de unde a venit? Și de ce numele lui este straniu?

Să vedem, dar, cum este interpretat tufișul. Putem oare să descoperim urme pentru interpretare, deoarece are o semnificație neclară? Pe de o parte, are o semnificație neclară, iar pe de altă parte, una puternică; dar ambele se armonizează, fiindcă Crucea ne-a dăruit nouă iertarea păcatelor noastre și ne-a dat puterea să ne opunem dușmanului.

Credem că tufișul este lemnul și, de asemenea, înțelegem că acest copac este straniu și că nu este nimic asemănător cu el decât pomul cel îndoit¹⁶⁴. Acest lemn este unul îndoit, căci Crucea are o biruință îndoită: oferă viață celor care cred în ea și moarte celor care nu cred.

¹⁶⁰ Cf. Gal. 6, 5.

¹⁶¹ Lc. 12, 49.

¹⁶² Mt. 10, 34.

¹⁶³ Ef. 6, 17.

¹⁶⁴ Cf. Fc. 2, 9. Referire aici la pomul cunoștinței binelui și răului.

Pe de o parte, lemnul a fost în cazul lui Isaac iertare pentru oameni, iar pe de altă parte, putere pentru sfinți, ca să lupte împotriva demonilor. De asemenea, el a fost iertarea pentru cei care cred, putere însă pentru necredincioși, fiindcă are puterea să-i pedepsească în Ziua Judecării. Dar și lemnul Paradisului avea o puterea îndoită: oferind unora cunoașterea binelui și a răului, iar altora cunoașterea lui Dumnezeu și a oamenilor.

Avraam a văzut tufișul; fiindcă, prin intermediul acestuia, Dumnezeu a arătat că Isaac nu va fi lăsat să moară. Și Isaac a înțeles faptul că Dumnezeu se va mulțumi cu tăcerea și el va câștiga plata cea desăvârșită a răbdării.

Întorcându-ne din nou la slugi¹⁶⁵, vedem că asinul era împreună cu ele. Vederea [aceasta] se referă la timpurile cele îndepărtate, după cum a spus și profeția lui Daniel¹⁶⁶. Ca și cum s-ar întoarce de la templu, ei au ajuns la casa lor, de vreme ce taina s-a desăvârșit. Avraam a fost preotul, iar Isaac animalul închipuit al junglierii. Berbecul, deci, a desăvârșit mâna slujitorului, încât Isaac, care a fost preînchipuire, a ajuns să profetească despre Cel care va veni, va muri și va învia; care se va jertfi și care nu va fi prins de stricăciune, care nu va fi primit și nu va rămâne pe pământ.

Avraame! Ești fericit, fiindcă prin tine și fiul tău Hristos s-a preînchipuit. Fericit ești, căci tu, omul din Caldeea, ai venit în pământul Canaanului, ca să propovăduiești locuitorilor lui despre cele cucernice și, prin intermediul răbdării, ai devenit, pe de o parte, apostol, iar pe de altă parte, profet, prin intermediul harului. Ai devenit, de asemenea, strămoșul, fiindcă ai fost primul care a cinstit¹⁶⁷ evlavia și ai devenit desăvârșit, fiindcă te-ai arătat drept în multe ispite.

¹⁶⁵ Cf. Fc. 22, 19.

¹⁶⁶ Cf. Dan. 8, 17, 19, 26.

¹⁶⁷ Literal: ai început.

Să ne bucurăm, dar, și noi dimpreună cu tine, când Hristos va veni cu slava Sa. Acestuia se cuvine slava, dimpreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Cuvânt despre Avraam

Mă înspăimântez să vorbesc despre Avraam, fiindcă este mai presus de cuvântul meu; dar promisiunea mă împinge din nou și mă trage ca o navă spre amintirea ei; mă tem, deci, de marea virtuților sale. Cum aş putea, aşadar, să mă refugiez în porturi, atât timp cât am început să călătoresc pe asemenea drumuri? Astăzi însă să vedem, dacă cel drept a rămas până la final în aceeași stare.

Care a fost, aşadar, porunca? „Ia-l pe fiul tău cel iubit, pe Isaac, aşadar, pe care mult îl iubești, și adu-l ca jertfă, pe un munte pe care ți-l voi arăta”¹⁶⁸.

Cum nu s-a tulburat Avraam și numai la auzul acestor cuvinte? Cum a rămas încă liniștit? Cum de nu a rămas fără de glas? Cum nu și-a pierdut dintr-odată cuvintele sale? Cum de nu a spus din mânie durerea sa? „Acesta este, Stăpâne, darul supunerii mele față de Tine? Acesta este rodul cel mare al evlaviei mele? Acesta este darul plecării mele într-o țară străină¹⁶⁹ din cauza Ta? La această încercare nu am strigat oare cu răbdare? De dragul Tău lipsit am fost de țara mea, și de averile, și de familia mea. Tu mi-ai dat un fiu fără să mai nădăjduiesc; Tu mi-ai promis că-mi vei de la nașterea lui multe bunuri¹⁷⁰.

Acesta este sfârșitul celor pe care mi le-ai promis? Îți vei mai ține promisiunea Ta că, «prin Isaac, vei dobândi urmași»¹⁷¹. Dacă moare el, cum vei mai putea să înfăptuiești adevărul

¹⁶⁸ Fc. 22, 2.

¹⁶⁹ Cf. Fc. 12, 1, 4.

¹⁷⁰ Cf. Fc. 12, 7.

¹⁷¹ Fc. 21, 12.

promisiunii? Dacă dispăre începutul, cum vei putea să continui neamul? Dacă ai vrut să-l iei, de ce atunci l-ai dăruit? Era mai bine ca femeia mea să rămână stearpă; mai bine era să nu se vindece durerea neputinței nașterii de copii a Sarrei. Aș fi fost norocos, dacă nu aș fi dobândit atunci harul. Starea mea ar fi fost mult mângâiată; și gândindu-mă că sunt lipsit ca și alții, ar fi fost răbdător.

Acum însă oricine, referindu-se la numele lui Avraam, ar fi adăugat și denumirea de ucigaș de copil. Să nu fac eu o astfel de faptă. Să nu fac eu pentru oameni o povestire lipsită de sfințenie. Dar, de vreme ce mi-ai cerut [să-ți povestesc despre Avraam], îți voi spune ceea ce știu. Primesc, deci, să îți spun. Însă nu pune junghierea pe seama lui Avraam. Nu-l disprețui pe părintele cel sfânt și condamna pentru junghierea fiului său. Cum nici nu mă socoti pe mine ucigașul copilului, din a cărui sămânță sunt. Fiindcă cine se va întrista de cel care a fost rănit de el însuși? Cine va călăuzi mâna cea tremurândă a tatălui, care nu și-a plâns fiul? Cine va considera prieten pe cel care a luptat cu cele ale sale?

Voi pleca și eu din viața [aceasta], îngropat dimpreună cu fiul meu. Rămășițele lui, așadar, sângele copilului, care a fost vărsat în jurul unui mormânt, să devină acoperământ¹⁷² pentru cele ale mele. Vom păși împreună în iad. Am fost separat de fiul meu în timp ce el trăia? Să locuiesc dimpreună cu el măcar acum când a murit. Moartea să accepte, în același timp, pe părintele cel bătrân și pe fiul său cel tânăr, care s-a născut din el. Cu ce ochi voi privi pe mama cea nefericită a copilului?"

Acestea le-ar fi spus oricine, în locul lui Avraam. Dreptul însă niciodată nu a spus din acestea, cum nici nu a cugetat [la ele], ci, dimpotrivă! S-a oferit lui Dumnezeu pentru junghierea copilului său, jertfă care a ieșit din porunca Sa. „Ridică-te,

¹⁷²Literal: *învelitoare*.

Avraame, mâine dimineată", spune Sfânta Scriptură, „și pune samarul pe asinul tău. Ia încă împreună cu tine și pe doi robi și pe Isaac, fiul tău, și tăind lemne pentru jertfă, ridică-te și pleacă”¹⁷³. Nu i-a spus mamei despre junghierea cea viitoare a fiului ei – ia aminte ce urmează să se întâmple! – ca să nu se descopere fapta cea îndrăzneată, ca să nu se îngroape și ea însăși cu lacrimi pentru cel care s-a născut din ea, ca să nu-l petreacă pe fiul ei, care se îndrepta spre moarte; ca să nu meargă cu cel care nu s-ar mai fi întors; ca să nu se bucure de ultima vedere prin ultime sărutări.

O, sufletul cel de diamant al dreptului Avraam! „Desigur, am încredere în virtutea femeii; mă tem însă de puterea firii ei celei slabe și de înfruntarea unui asemenea moment, care este greu de realizat. Pătimirea este cea mai puternică, și mă tem ca nu cumva luptând, să cedez. Poate nenorocirea va distruge voința. Să înfăptuiesc junghierea lui Isaac. De vreme ce știe motivul, îl va filosofa cu vitejie, pe măsură ce fața cea iubită nu se va mai vedea”.

„Și în a treia zi a ajuns la locul unde Dumnezeu i-a poruncit”¹⁷⁴. O, timpul pedepsirii! O, nenorocire continuă! Toate cele pe care le presupune războiul, crezi că Avraam le-a acceptat? Cum oare s-a luptat în el evlavia și firea? „Nu îți pare rău, bătrâne, de copilul tău, de vreme ce în afară de el nu mai ai pe nimeni? Nu ești tu părinte și în ceea ce privește voința? Plimbi copilul tău și îți mânjești cuțitul tău cu sângele lui? Gândește-te bine pe care fiu te grăbești să-l ucizi și față de care te înarmezi atât de mult. Gândirea mea s-a făcut ca un animal sălbatic? Te temi de Cel care a dat porunca? Cel care ți-a poruncit este Iubitor de oameni”.

¹⁷³ Fc. 22, 3.

¹⁷⁴ Fc. 23, 4.

Și de vreme ce firea se opunea, așa cum este și normal la un asemenea argument, din nou însă evlavia a ridicat obiecții împotriva înțelepciunii sale. „Avraame! Dumnezeu poruncește și existența cuiva, și nașterea. Ai ceva, pe care nu l-ai primit de la Creatorul? Nu trebuie, deci, să preferi ceea ce ți-a fost dat, mai mult decât ceea ce oferi. Îl iubești pe fiul tău? Dacă îl iubești pe fiul tău, a mea este dorința. Nimeni nu poate să nesocotească porunca Stăpânului său și să nu Îi ofere pe cel pe care-L dorește. Pentru care motiv nu vrei să-l oferi de bunăvoie? Nimeni nu este singur, dacă este împreună-viețuitor cu Ziditorul. Te înțeapă acul afecțiunii părintești? Nu trebuie unui rob ca firea să biruiască voința stăpânului său. Așa cum Stăpânul ți-a dat odată un fiu, dincolo de orice rațiune, îți va da, dacă va dori, și pe al doilea.” Astfel de gânduri îi împărțeau în mod egal sufletul său.

Imediat ce a ajuns la locul unde Dumnezeu i-a poruncit, Avraam a luat lemnele jertfei și le-a pus pe umerii lui Isaac, fiul său¹⁷⁵. Pentru care motiv a luat lemnele și ce jertfește? Oare copilul este mai cucernic decât tatăl? De ce l-a încărcat cu lemnele, dacă peste puțin timp îi va junghia trupul său? Au luat, deci, și foc în mâinile lor, și cuțit, și așa au plecat împreună¹⁷⁶. Isaac, văzând însă că lemnele sunt în fața lui, că focul este aprins, că pumnalul este ascuțit, dar că oaia nu este nicăieri, a întrebat pe tatăl său: „Părinte, iată, focul și lemnele. Unde este oaia pentru jertfă?”¹⁷⁷. A răspuns, dar, Avraam: „Dumnezeu va purta de grijă, copilul meu, pentru oaia de jertfă”¹⁷⁸. Răspunsul [acesta] a fost profeție, fiindcă nu a fost înștiințat despre minunea care cu adevărat a fost decisă de Dumnezeu. „A făcut, dar, Avraam un jertfelnic și

¹⁷⁵ Cf. Fc. 22, 6.

¹⁷⁶ Cf. Fc. 22, 6.

¹⁷⁷ Fc. 22, 7.

¹⁷⁸ Fc. 22, 8.

legând picioarele lui Isaac, l-a așezat deasupra lemnelor. După aceea și-a întins mâna sa ca să-l junghie¹⁷⁹.

Isaac însă nu era mirat absolut deloc de cele care se petreceau. Nu s-a tulburat pentru că a fost pregătit pentru junghiere. El a rămas plin de răbdare, ca și cum s-ar fi petrecut cu altcineva cele care trebuiau să se petreacă cu el însuși. A simțit mai degrabă bucurie, fiindcă ar fi fost adus jertfă lui Dumnezeu. De vreme ce mâna și cuțitul erau înălțate, iar moartea era atât de aproape, dintr-odată un oarecare vuiet a venit din cer: „Avraame, Avraame¹⁸⁰, așteaptă! De ce te grăbești atât de mult să înfăptuiești fapta, de dragul Meu? Oprește-te!”.

Privește avântul bătrânului, care deși era reținut din cauza feluritelor piedici, avea încă puterea să înfăptuiască cu iuteală. Cuvântul l-a împiedicat; râvna s-a aprins. Dumnezeu, care a dat poruncă, a suprimat-o [acum]: „Să nu-ți întinzi mâna ta asupra copilului¹⁸¹, și să nu atingi darul Meu. Vrei să îndeplinești porunca Mea? Dorești să mărturisești că ai oferit ceea ce ți-am cerut? Primește har. Am primit darul [tău], căci ai înfăptuit junghierea. Dar vei spune: «Isaac, copilul meu, este așezat pe jertfelnic». Eu socotesc că junghierea s-a făcut; am acceptat junghierea credinței tale. Iar dacă acum trăiește, pentru Mine însă el a fost junghiat. Eu ți-am dăruit acest fiu, în locul altuia. Să consideri această naștere a sa ca o a doua naștere. Întâia oară s-a născut în afara duhului, astăzi va trăi în mod neașteptat. Doresc, așadar, râvna și nu jertfa. Încerc purtarea și nu cer junghierea. Nu lepăd lucrul pe care l-ai adus pentru Mine; nu tai copacul, din care aștept roadele dreptății de la mulți oameni. Nu fac să dispară rădăcina care va da, la puțin timp după, în ceea

¹⁷⁹ Fc. 22, 9-10.

¹⁸⁰ Fc. 22, 11.

¹⁸¹ Fc. 22, 12.

ce privește firea Sa omenească, pe Fiul Meu Cel Unul-Născut. Nu admir lupta, ci descopăr porunca Mea pentru cei drepți ai Mei. Lepăd jertfele animalelor celor necuvântătoare¹⁸², și voi primi oare jertfele celor cuvântătoare? Nu doresc moartea celor păcătoși¹⁸³ și voi dori oare junghierea celor drepți? Eu urmăresc să-ți ofer o oaie necesară pentru junghiere. Prin prefigurarea ta ai rostit adevărul tuturor minunilor care se vor petrece în ceruri. Avraame, am și Eu un Fiu, Unul-Născut, care este necunoscut. Fiindcă tu ai dat pe fiul tău, fără să îți pară rău, și Eu Îl voi oferi peste puțin timp pe Fiul Meu Cel Unul-Născut. Tu l-ai adus pe fiul tău pentru mine, iar Eu îi voi da Fiului Meu firea ta omenească. Tu l-ai adus ca jertfă pe cel de același neam cu tine; Eu însă Îl voi oferi pe Cel de o ființă [cu Mine]. Fiul Tău S-a născut din cea stearpă, dar Fiul Meu Se va naște la puțin timp din fecioară. Aici se junghie oaia cea necuvântătoare, după puțin timp va fi jertfit Mielul cel dumnezeiesc. Aici jertfa s-a făcut cu lemnul copacului; după puțin timp ea va fi făcută cu lemnul Crucii. Denumirea acestui arbust este tufiș, care înseamnă iertare; asemănător, deci, cu numele pentru lemnul Crucii care înseamnă iertarea păcătoșilor. Acestuia de acum i s-a dat numele din ceea ce s-a petrecut, dar celui care va veni la puțin timp din ceea ce se va făptui. Pe acesta va fi primit berbecul, pe aceea se va jertfi Hristos. Berbecul acesta se junghie pentru Isaac care a fost în pericol; Hristos Se va răstigni pentru lumea întreagă. Fiul tău a așteptat trei zile cu răbdare moartea cea nerăbdătoare, dar Fiul Meu după același număr de zile va primi moartea cea adevărată pentru voi. Fiul Tău a așteptat, desigur, să moară, dar nu a murit; dar Fiul Meu, bineînțeles, va muri, dar nu va suferi stricăciune. Isaac a fost condus la moarte, dar nu a murit. El însuși

¹⁸² Cf. Is. 1, 11.

¹⁸³ Cf. Iez. 18, 23.

a fost condus la pătimire în ceea ce privește ceea ce tu ai dorit pentru el, dar nu a pățimit din cauza piedicilor puse. Desigur, Fiul Meu Cel Unul-Născut a pățimit în ceea ce privește cele văzute, însă nu a pățimit în ceea ce este considerat nevăzut¹⁸⁴.

„Și cum și-a ridicat Avraam privirea, a văzut dintr-odată un berbec că și-a încurcat coarnele sale într-o plantă, care se numește tufiș”¹⁸⁵.

Cu adevărat, Hristos a spus iudeilor: „Avraam, părintele vostru, s-a simțit bucuros, căci a rămas să vadă ziua Mea; a văzut-o și s-a bucurat”¹⁸⁶.

Lui Hristos I se cuvinte slavă în veci. Amin.

¹⁸⁴ Cu siguranță, aici, autorul sirian are în vedere relația dintre firea umană (văzută) și firea dumnezeiască (nevăzută) în Persoana Mântuitorului Hristos.

¹⁸⁵ Fc. 22, 13.

¹⁸⁶ In 8, 56.

Cuvânt despre Lot și despre încredințare

F iindcă cei înclinați spre plăcerile trupești au inima lor slabă spre lăcomie și ochii lor sunt plini de [imagini] adulterine și nesățioase pentru păcat¹⁸⁷, ca să fie robi ai stricăciunii¹⁸⁸, neagă asemenea cuvinte și spun: „Așadar, poate numai noi slujim patimii? Multora se întâmplă lucrul [acesta], nu numai necunoscuților, ci și celor renumiți”. Și ei cred că găsesc justificare în acest argument. Noi însă să ne temem de cel ce crede conform faptei sale¹⁸⁹; căci noi când plecăm de aici, trebuie să fim judecați pentru toate câte am făcut în această viață. Iată că zilele noastre trec ca umbra de seară.

Așadar, având [ca] țintă a noastră viața sfinților, să îndreptăm corabia¹⁹⁰ noastră spre această țintă, ca să ajungem în final la limanul cel liniștit și să ne desfătăm în veci, în viața veșnică. Fiindcă aceste cuvinte sunt cuvintele oamenilor păcătoși la minte.

Să ascultăm, dar, Sfânta Scriptură, care spune: „Oare voi ascunde Eu de Avraam, robul Meu, acestea pe care le voi face? Strigătul Sodomei și Gomorei s-a înmulțit, și păcatele lor sunt foarte mari”¹⁹¹. Și a plecat Domnul, [deși] abia a încetat să vorbească lui Avraam. Și doi îngeri au ajuns seara la Sodoma, iar Lot i-a primit în casa sa. Sodomiții, locuitorii cetății, cu toții împreună, tineri și bătrâni, au înconjurat casa lui și strigau de afară pe Lot și îi spuneau: „Unde sunt bărbații care au intrat în casa ta noaptea? Scoate-i afară la noi,

¹⁸⁷ II Pt. 2, 14.

¹⁸⁸ II Pt. 2, 19.

¹⁸⁹ Cf. I Pt. 1, 17.

¹⁹⁰ Sensul corabiei (σκάφος, το) este cel de viață.

¹⁹¹ Fc. 18, 17; Fc. 18, 20.

ca să ne destrăbălăm împreună cu aceștia”¹⁹². Însă dreptul Lot nu s-a speriat când a văzut mulțimea lor, și nici nu a predat în mâinile nelegiuitorilor pe așa-zișii străini și călători, cu toate că nelegiuitorii urlau ca niște câini înaintea lui. Căci prefera să fie ucis înaintea ușii casei sale, decât să fie părtaș la neleguirea lor. A purtat, așadar, platoșa credinței și a rămas apărător al cucerniciei. Aceia însă, ațâțați de obiceiul cel rău, constrângeau pe bietul Lot, și s-au apropiat ca să spargă ușa. Atunci cei doi bărbați au întins mâinile lor și l-au tras pe Lot înăuntru și au închis ușa casei. Și pe aceștia care erau înaintea ușii i-au pedepsit cu orbirea, pe cei mici și pe cei mari, și ei în zadar au sperat să găsească ușa¹⁹³.

Așadar, cine este acesta care spune că nu este nimic păcatul acestei fapte respingătoare? Desigur, dacă se pretinde că această faptă nu este nimic, învinuim pe Dumnezeu pentru nedreptate, căci s-ar zice că distruge orașul sodomiților fără motiv. Ascultând, așadar, adevărul, să păzim pe cei ai noștri de orice păcat și mai cu seamă de această murdărie și respingătoare dorință. Cei doi bărbați au spus către Lot: „Ai aici pe gineri sau pe fii sau fiice sau pe oricare altul în cetate? Scoate-i din locul acesta, căci noi vom distruge acest loc, pentru că strigătul acestor oameni s-a urcat la Domnul, și Domnul ne-a trimis să-l pierdem”¹⁹⁴. Și a ieșit Lot din casa sa și s-a adresat ginerilor săi, care au luat pe fiicele lui și le-a spus: „Treziti-vă și fugiți departe de locul acesta, căci Domnul va pierde cetatea”¹⁹⁵. Ginerii lui însă credeau că el glumește. Și, când a început să se arate zorii, îngerii îl grăbeau pe Lot, spunându-i: „Scoală-te și ia-ți femeia ta și pe cele două fiice ale tale, pe care le ai, și fugi departe, ca să nu pieri și tu împreună cu locuitorii cei păcătoși ai cetății”¹⁹⁶. Iar îngerii l-au

¹⁹² Fc. 19, 1-5.

¹⁹³ Cf. Fc. 19, 9-11.

¹⁹⁴ Fc. 19, 12-13.

¹⁹⁵ Fc. 19, 14.

¹⁹⁶ Fc. 19, 15.

prins de mână pe el și pe femeia lui și mâinile celor două fiice ale sale, căci Domnul Dumnezeu a avut milă de Lot¹⁹⁷. Și abia l-au scos afară din cetate că îngerii i-au și spus: „Scapă-ți viața ta. Să nu întorci capul tău înapoi, nici să te oprești undeva în împrejurimile cetății. Fugi să îți salvezi viața în munte, ca să nu te cuprindă și pe tine prăpădul”¹⁹⁸. Și Lot a cerut cetatea Toarului, ca să se refugieze acolo, iar îngerii nu au lepădat această cerere a sa, ci i-au spus: „Privește, am admirat inima ta și am acceptat rugămintea ta, să nu distrug cetatea pe care ai cerut-o. Grăbește-te, așadar, să ajungi acolo, căci nu voi trimite prăpădul, până ce nu vei ajunge tu acolo”¹⁹⁹.

Vezi îngăduința lui Dumnezeu față de robii Săi? Vezi mila? Vezi puterea lucrării rugăciunii omului drept? „Nu voi trimite prăpădul, până ce nu vei ajunge tu acolo.”²⁰⁰ Hotărârea s-a dat împotriva desfrânaților. Focul s-a pregătit ca să piardă cetatea lor. Îngerii au așteptat semn pentru ca să îndeplinească porunca Stăpânului lor, iar Creatorul S-a folosit de puterile cele cerești [ca] să țină pe loc prăpădul ce va veni, până când dreptul Lot s-a salvat din cele ale lui.

Oare nu s-a înfricoșat și ceata îngerilor de o asemenea mare milă și iubire de oameni a lui Dumnezeu? Cine nu se va înfricoșa de această dreaptă Judecată? Cine nu va iubi pe dulcele Stăpân? Fiindcă, precum tatăl are milă de fiii săi, și Domnul va avea milă de cei ce se tem de Dânsul²⁰¹. Însă cei ce au luat în derâdere dreptatea, dintr-odată au dispărut, căci nu au ascultat îndemnul celui drept. Fiindcă observau soarele că urmează după regulă drumul și obiceiul său, luna că stă la locul ei, aerul curat și pământul că scoate verdeață, că stelele nu cădeau, că tunetele nu se auzeau, că un cutremur

¹⁹⁷ Cf. Fc. 19, 16.

¹⁹⁸ Fc. 19, 17.

¹⁹⁹ Fc. 19, 21-22.

²⁰⁰ Fc. 19, 22.

²⁰¹ Cf. Ps. 102, 13.

nu era, însă chiar dacă au crezut că sunt fericiți în deplină pace și siguranță, deodată prăpădul i-a distrus²⁰². Precum scris este: „După cum a fost în zilele lui Lot: mâncau, beau, cumpărau, vindeau, sădeau și zideau; dar în ziua când Lot a ieșit din Sodoma, a plouat cu foc și pucioasă din cer, și i-a nimicit pe toți”²⁰³. Atunci când dreptul s-a îndepărtat de cele ale lor, mâna cea atotputernică a lui Dumnezeu a plouat deasupra lor cu foc și pucioasă și i-a nimicit pe toți, precum o cetate fortificată – când zidurile i-au fost dărâmate cu ușurință se cucerește –, așa și aceștia, când au refuzat rugăciunea celui drept, cu toții au fost nimiciti.

Să ne temem așadar, iubiților, de Domnul Dumnezeuul părinților noștri și al fiecărui om, ca să ne acoperim și noi în ziua mâniei Sale; cu îngăduința Sa în acord [să fim], căci scris este: „Ca pilde li s-au întâmplat acestora și scrise au fost pentru povățuirea noastră, a celor care am ajuns la sfârșitul veacurilor”²⁰⁴. Să supunem, așadar, asprimea simțurilor noastre voinței lui Dumnezeu, ca să întâmpinăm pe cei ce uneltesc în viața noastră, căci umblăm în timp ce căderea se găsește în pașii noștri²⁰⁵, și pășim între multe capcane²⁰⁶. Însă, dacă ne încredințăm Domnului, ne vom mântui cu ajutorul Lui de mânia [Sa].

²⁰² Cf. I Tes. 5, 3.

²⁰³ Lc. 17, 28-29.

²⁰⁴ I Cor. 10, 11.

²⁰⁵ Cf. Înț. Sir. 13, 13.

²⁰⁶ Cf. Înț. Sir. 9, 13.

Cuvânt despre preafrumosul Iosif

Dumnezeul lui Avraam, Dumnezeul lui Isaac, Dumnezeul lui Iacov, Dumnezeu Cel binecuvântat, Care a ales neamul cel sfânt al dreptilor Săi, al robilor care L-au iubit, mi-a oferit cu mult belșug, râurile harului Său, ca să pot să descriu chipul cel luminos și însemnat al lui Iosif cel preafrumos, care a fost mereu sprijinul cel cuviincios al bătrâneților celor adânci ale patriarhului Iacob. Fiindcă acest copil, [da!] acest copil, a prefigurat de la tinerețe două arătări ale lui Hristos: prima, care s-a făcut din Maria Fecioara și, de asemenea, cea de care se va înfricoșa tot universul²⁰⁷.

Acum, deci, iubiților, [așadar], cei iubiți de către Hristos, să stăm drepti și să avem bucurie în suflet, încât să ascultăm și să vedem fără de frică marile biruințe ale copilului celui cuviincios. Desigur, frații mei, eu nu spun numai aceasta: că tânărul copil era, așadar, cuviincios, ci și că era demn de admirat, izvor al înțelepciunii, biruitor neînfricat, trofeu minunat. Pentru aceasta, deci, s-a făcut în principal preînchipuire a prezenței viitoare a lui Hristos.

Să îndepărteze, dar, fiecare dintre noi din sufletul său toată grija pentru faptele cele pământești și să primim cu dor cântecele cele melodioase, deoarece ele sunt duhovnicești și desfătează sufletul. Fiindcă, după cum Domnul a fost trimis nouă din brațele părintești, ca să ne mântuiască pe noi toți, așa și copilul Iosif a fost trimis din brațele părintești ale lui

²⁰⁷ Aici Sfântul Efreim Sirul se referă cu siguranță la imaginea trădării și vânzării Mântuitorului Hristos, eveniment preînchipuit de vinderea lui Iosif de către frații săi.

Iacov, ca să afle apoi cele despre frații săi²⁰⁸. Și după cum frații cei nemiloși ai lui Iosif, de vreme ce l-au văzut că se apropie de ei, au început să aibă gând rău împotriva lui²⁰⁹, cu toate că el le aducea salutul de pace de la tatăl lor, așa și iudeii, care erau neîncetat nemiloși cu inima, când l-au văzut pe Mântuitorului, au spus: „Cu adevărat El este moștenitorul! Veniți să-l ucidem și toate să devină ale noastre”²¹⁰. Și după cum frații lui Iosif au spus: „Să-l ucidem, deci, și să ne izbăvim de visurile lui”²¹¹, în același mod și iudeii au spus: „Veniți să-l omorâm și să luăm moștenirea lui”²¹². În timp ce frații lui Iosif mâncau, l-au vândut, sacrificându-l la dorința lor. Așa și iudeii cei respingători, în același mod, în timp ce mâncau cina de la Paști, l-au sacrificat pe Mântuitorul. Coborârea lui Iosif în Egipt²¹³ simbolizează coborârea Mântuitorului nostru pe pământ. După cum Iosif, în cameră, a călcat toată puterea păcatului²¹⁴, purtând trofeecele luminoase ale biruinței împotriva egiptencei, a stăpânei sale²¹⁵, în același mod și Domnul nostru, Mântuitorul sufletelor noastre, de vreme ce a coborât în iad, a risipit acolo, prin puterea Sa, întreaga stăpânire a tiranului celui înspăimântător și nenorocit. Fiindcă Iosif a biruit păcatul, a fost dus în închisoare²¹⁶ până la vremea când a purtat inelul²¹⁷; astfel și Domnul nostru, ca să ridice întregul păcat al lumii, fost-a pus în mormânt²¹⁸. Iosif a petrecut în închisoare doi ani, trăind acolo cu trecere [înaintea

²⁰⁸ Cf. Fc. 37, 13-14.

²⁰⁹ Cf. Fc. 37, 18.

²¹⁰ Mt. 21, 38; Mc. 12, 7; Lc. 20, 14.

²¹¹ Cf. Fc. 37, 20.

²¹² Cf. Fc. 37, 25-28.

²¹³ Cf. Fc. 37, 28.

²¹⁴ Cf. Fc. 39, 12.

²¹⁵ Referire aici la soția lui Putifar.

²¹⁶ Cf. Fc. 39, 20.

²¹⁷ Cf. Fc. 41, 42.

²¹⁸ Cf. Mt. 27, 60; Lc. 23, 53; In 19, 42.

mai-marelui temniței]²¹⁹; Domnul nostru însă a stat trei zile în Iad, ca Cel Puternic, fără să sufere stricăciune²²⁰. Iosif a ieșit din închisoare cu bucurie²²¹ la porunca lui Faraon, ca o închipuire reală, interpretând cu ușurință visurile și arătând belșugul care trebuia să vină²²²; Domnul nostru Iisus Hristos însă a înviat din morți prin puterea Sa, de vreme ce a golit iadul prin jefuirea Sa, oferind Tatălui Său împăcarea noastră și propovăduind Învierea și viața veșnică. Iosif a stat în carul lui Faraon, dobândind puterea peste tot Egiptul²²³; Mântuitorul nostru însă, Împăratul Cel veșnic, de vreme ce S-a suit la ceruri prin norii cei luminoși, a stat cu slavă de-a dreapta Tatălui²²⁴, peste heruvimi, ca Fiul Cel Unul-Născut. Și când Iosif domnea în Egipt, de vreme ce dobândise puterea împotriva dușmanilor săi, frații săi au fost călăuziți de bunăvoie la tronul celui care se temea de ei; ei au fost călăuziți să se închine cu teamă și cu frică în fața celui care a fost vândut de aceștia ca să fie ucis. Cu frică s-au închinat lui Iosif²²⁵, pe care nu-l doreau să stăpânească peste ei²²⁶. Și când Iosif i-a recunoscut pe frații săi, a dezvăluit printr-un singur cuvânt că ei sunt ucigași²²⁷; iar ei când au fost înștiințați [de aceasta], au rămas fără de glas și au simțit o mare rușine, fără să poată să se apere în întregime, recunoscând cu exactitate păcatul pe care l-au făcut în vremea aceea când l-au vândut. Desigur, Iosif, despre care credeau frații lui că s-a pierdut în iad, s-a găsit dintr-odată că domnește printre ei.

²¹⁹ Cf. Fc. 39, 21.

²²⁰ Cf. Fapte 2, 31.

²²¹ Cf. Fc. 41, 14.

²²² Cf. Fc. 41, 25-36.

²²³ Cf. Fc. 41, 43.

²²⁴ Cf. Mc. 16, 19; Fapte 1, 9.

²²⁵ Fc. 44, 14.

²²⁶ Cf. Fc. 37, 8.

²²⁷ Cf. Fc. 45, 4.

Așa și în acea zi înfricoșătoare, când Domnul va veni pe norii cerului²²⁸, va sta pe tronul Împărăției Sale²²⁹, iar toți vrăjmașii Lui, care nu doreau să stăpânească peste ei²³⁰, legați de către îngeri, vor fi aduși în fața tronului Său de judecată. Fiindcă iudeii cei nelegiuiți credeau atunci că, dacă-L vor răstigni, El va muri ca om, căci cei nenorociți nu credeau că El este Dumnezeu care a venit pentru mântuirea noastră, ca să mântuiască sufletele noastre. După cum Iosif a spus limpede fraților săi, făcându-i să se teamă și să se cutremure: „Eu sunt Iosif, cel pe care voi l-ați vândut ca să devină rob! Acum însă stăpânesc peste voi, chiar dacă voi nu o doriți”²³¹, așa și Domnul arată Crucea, forma cea luminoasă, celor care L-au răstignit și recunosc atât Crucea, cât și pe Fiul lui Dumnezeu, care a fost răstignit de către ei.

Ați învățat întocmai cum Iosif a devenit preînchipuire reală a dreptății Stăpânului, fiindcă virtutea sa a înflorit din fragedă vârstă cu voința sa liberă. Vom începe să povestim, așadar, descriind virtuțile tânărului [Iosif]²³². Acest fericit copil a trăit șaptesprezece ani în casa părintească²³³, arătând în fiecare zi frică de Dumnezeu și orice comportare bună și orice prețuire față de părinți. Văzând însă necuviința care era între frații lui, i-a spus tatălui său multe lucruri, deoarece, cu adevărat virtutea nu poate să viețuiască dimpreună cu nedreptatea, căci lucrul acesta este absurd. Din acest motiv, deci, aceștia îl urau pe Iosif, fiindcă era străin de răutatea lor. Și cum acest copil era unul virtuos, având visuri²³⁴, el vedea cele care urmau să se petreacă potrivit

²²⁸ Cf. Mt. 24, 30; Mc. 13, 26; Lc. 21, 27.

²²⁹ Cf. Mt. 25, 31.

²³⁰ Cf. Lc. 19, 27.

²³¹ Cf. Fc. 45, 4.

²³² Literal: Sfântului tânăr.

²³³ Cf. Fc. 37, 2.

²³⁴ Cf. Fc. 37, 5-9.

iconomieii Dumnezeului Celui Preaînalt. Însă Iacov, tatăl [său], neluând în seamă ura cea ascunsă [a fraților] împotriva lui Iosif²³⁵, iubea și mai mult pe Iosif, care din fragedă copilărie întotdeauna s-a distins ca o floare a virtuții. Și în timp ce frații [lui] pășteau oile în Sichem²³⁶, s-a întâmplat ca Iosif să fie trimis de tatăl său. Iar Iacov, ca părinte prea mult iubitor, a arătat grijă pentru [ceilalți] copii, care se găseau în Sichem. I-a spus, deci, lui Iosif: „Haide, fiul meu, de mergi la frații tăi și vezi cu exactitate ce fac²³⁷ și în același timp de cirezile lor. Apoi, întoarce-te repede acasă”²³⁸. De vreme ce Iosif a primit porunca tatălui [său], a pornit cu bucurie spre frații săi, purtând mesajul de pace de la tatăl său și, în același timp, grija pe care o avea el pentru aceștia. Când însă acesta a plecat, s-a rătăcit pe drum fără să-i găsească pe frații și cirezile lor. Și în timp ce s-a întristat și plângea pentru aceștia, un om l-a găsit și i-a arătat drumul. Iar când Iosif i-a văzut din depărtare, s-a grăbit cu bucurie, dorind să-i îmbrățișeze pe toți²³⁹. Și în timp ce Iosif se grăbea [să vină spre ei], l-au văzut aceștia, și ca niște animale sălbatice doreau să-l omoare pe el. Iosif însă ca un miel fără de răutate a mers să se predea în mâinile lupilor celor sălbatici. Și imediat ce a ajuns la ei, Iosif i-a îmbrățișat cu bunătate, purtând mesajul de pace de la tatăl lor. Aceștia însă, ca niște animale sălbatice, s-au ridicat imediat și l-au dezbrăcat de haina cea aleasă, pe care o purta²⁴⁰, și fiecare dintre ei își scrâșnea dinții ca să-l rănească. Erau aspri și lipsiți de milă în dușmănia lor; de aceea l-au chinuit pe Iosif cel cuviincios și pe tânărul cel sfânt în diferite chipuri, din cauza mâniei lor.

²³⁵ Cf. Fc. 37, 4 și 11.

²³⁶ Cf. Fc. 37, 12.

²³⁷ Literal: *vezi de sănătatea lor*.

²³⁸ Cf. Fc. 37, 13-14.

²³⁹ Cf. Fc. 37, 15-17.

²⁴⁰ Cf. Fc. 37, 23.

Iosif, văzând că se găsește între cei răi și că în nici unul dintre ei nu există nicidecum milă, a recurs la rugămintă, vărșând lacrimi și suspine și înălțându-și glasul său i-a rugat, spunându-le: „Pentru care motiv v-ați înfuriat? Vă rog pe toți să-mi îngăduiți puțin timp, ca să mă rog, frații mei. Mama mea a murit²⁴¹, iar Iacov până acum o plânge în fiecare zi. Voi însă doriți să adăugați încă un plâns tatălui nostru, în timp ce celălalt nu a trecut încă. Vă rog pe toți să îngăduiți pentru puțin, ca să nu mă despart de Iacov, ca să nu se coboare bătrânețea sa în iad cu tristețe adâncă. Vă implor pe toți, deci, în numele Dumnezeului părinților noștri, al lui Avraam, al lui Isaac și al lui Iacov, în numele lui Dumnezeu care a chemat la început pe Avraam și i-a spus: «Ieși din pământul tău, și dintre rudeniile tale, și din casa ta părintească și vino în pământul pe care ți-l voi arăta²⁴² și ți-l voi da ție. Și voi înmulți urmașii tăi, precum stelele cerului și precum nisipul de pe țărmul mării²⁴³ și care este nemăsurat». Vă implor în numele Dumnezeului Celui Preaînalt, care a dăruit răbdare lui Avraam, încât să jertfească cu râvnă pe Isaac, fiul său²⁴⁴, ca să răsplătească răbdarea lui Avraam cu mândrie. Vă implor în numele lui Dumnezeu, care l-a salvat pe Isaac de la moarte și a dat în locul lui un berbec pentru arderea de tot²⁴⁵. Vă implor în numele lui Dumnezeu Cel Sfânt, care a dat binecuvântare lui Iacov prin gura lui Isaac, tatăl său²⁴⁶. Vă implor în numele lui Dumnezeu, care a coborât dimpreună cu Iacov din Haran în Mesopotamia²⁴⁷, de unde a plecat Avraam. Vă implor în numele lui Dumnezeu, care l-a salvat

²⁴¹ Cf. Fc. 35, 19.

²⁴² Fc. 12, 1.

²⁴³ Fc. 22, 17.

²⁴⁴ Cf. Fc. 25, 10.

²⁴⁵ Cf. Fc. 22, 11-13.

²⁴⁶ Cf. Fc. 27, 27-29.

²⁴⁷ Cf. Fc. 32, 1-2.

pe Iacov de durere și care i-a spus că îi va da binecuvântarea [Sa]²⁴⁸. Să nu-i lipsesc lui Iacov, după cum îi lipsește Rahela; să nu mă plângă, precum a plâns pentru Rahela, cum nici să nu ajungă din nou ochii lui Iacov întunecați, de vreme ce așteaptă să vadă venirea mea la el. Trimiteti-mă la Iacov, tatăl meu, de vreme ce ați primit lacrimile mele. Lăsați-mă să merg la el”.

După ce i-a implorat cu aceste jurăminte în numele Dumnezeului părinților, îndată aceste animale sălbatice l-au aruncat într-un puț²⁴⁹, fără să se teamă de Dumnezeu și nici jurământul să nu-l respecte. Cu toate că Iosif a cuprins picioarele tuturor și a vărsat lacrimile sale la picioarele fraților săi, strigând și spunând „Fraților, lăsați-mă”, îndată el a fost aruncat de către ei în puț. Iar când Iosif a fost aruncat în puțul din pustie, el plângea cu lacrimi amare și cu suspine vrednice de milă pentru sine însuși și pentru Iacov, tatăl său. Și vărsând lacrimi, spunea cu suspine amare: „Iacove, tatăl meu, vezi acestea care s-au făcut copilului tău. Căci iată, am fost aruncat în puț, precum un mort. Iată! Tu însuși aștepți să mă întorc la tine, părinte; eu însă acum mă aflu jos în puț, precum un ucigaș. Tu însuși, părinte, mi-ai spus: «Mergi și vezi pe frații tăi și turmele lor și întoarce-te repede»²⁵⁰; dar, iată, aceștia au devenit ca niște animale sălbatice și cu mânie m-au despărțit de tine, bunul meu părinte! Tu nu mă mai vezi, deci, cum nici nu mai auzi glasul meu, cum nici, de asemenea, bătrânețile tale nu se mai sprijină pe mine, cum nici eu nu mai văd părul tău cel alb, fiindcă eu nu sunt altceva decât un mort pus în groapă. Plânge-ți, părinte, copilul tău, iar eu, fiul tău, voi plânge pentru tatăl meu, fiindcă așa am fost despărțit de prezența ta. Cine îmi va da un porumbel, care să poată

²⁴⁸ Cf. Fc. 32, 29.

²⁴⁹ Cf. Fc. 37, 24.

²⁵⁰ Fc. 37, 13.

vorbi, încât să vină și să vestească bătrâneților tale plânsetul meu? Au dispărut, părinte, lacrimile și suspinele; a slăbit și glasul meu și nu există nimeni care să mă ajute”.

„O, pământule! O, pământule! Tu care ai strigat către Dumnezeu Cel Sfânt pentru dreptul Abel²⁵¹, care a fost ucis pe nedrept – după cum există predanie din străbunii părinților noștri, că pământul a strigat, așadar, către Dumnezeu pentru sângele celui drept – tu însuți strigă și acum către Iacov, tatăl meu, vestindu-i bine cele ce s-au petrecut cu mine din cauza fraților mei”.

Abia ce acești [frați] nemiloși l-au aruncat pe Iosif în puț, că s-au și așezat să mănânce și să bea cu bucurie. După cum cineva care a câștigat în bătălie ar fi săltat de bucurie, așa și aceștia s-au așezat să mănânce cu inimă veselă. Și în timp ce ei mâncau și beau cu bucurie, dintr-odată și-au ridicat privirile lor și au văzut că vin negustorii ismaeliți, care mergeau spre Egipt și care aveau cămile ce duceau aromate²⁵². Și-au spus, deci, între ei: „Este cu mult mai bine pentru noi să-l vindem pe Iosif acestor negustori străini, ca să plece departe și să moară într-o țară străină, ca astfel să nu ne ridicăm mâinile noastre asupra fratelui nostru”²⁵³. Precum niște animale sălbatice l-au scos ei din puț pe fratele lor și de vreme ce au primit contravaloarea în bani pentru el, l-au vândut negustorilor²⁵⁴, fără să poarte în mintea lor grija și lipsa lui la casa părintească.

Și cum negustorii se îndepărtau, au ajuns ei la calea cea de lângă Eufrat, unde se găsește mormântul Rahelei, fiindcă acolo ea a murit, pe calea spre Eufrat, când Iacov s-a întors din Mesopotamia²⁵⁵. Când Iosif a văzut mormântul Rahelei, mama lui, a alergat și a căzut cu fața la mormânt. Și de vreme ce și-a

²⁵¹ Cf. Fc. 4, 10.

²⁵² Cf. Fc. 37, 25.

²⁵³ Fc. 37, 27.

²⁵⁴ Cf. Fc. 37, 28.

²⁵⁵ Cf. Fc. 35, 19.

ridicat glasul său, striga și răcnea cu lacrimile amare ale sufletului său, spunând următoarele: „Rahela, Rahela, mama mea, ridică-te din pământ și vezi-l pe Iosif, care te-a iubit și care uite ce a pățimit. Iată! Ca un prizonier este dus în Egipt, în mâinile străinilor, de vreme ce a fost prezentat ca un răufăcător. Frații mei m-au vândut ca un sclav, iar Iacov nu știe că eu am fost predat [ismaeliților]. Deschide, maică a mea, mormântul tău și primește-mă! Să devină, așadar, mormântul tău un pat comun pentru mine și pentru tine. Primește, Rahela, pe fiul tău, ca să nu mor de moarte violentă. Primește, maică, pe cel care dintr-odată a fost lipsit de Iacov, în același mod cum am fost luat și ție de copil²⁵⁶. Ascultă, maica mea, suspinurile inimii mele și primește-mă în mormântul tău, fiindcă ochii mei nu mai îndură să verse lacrimi, cum nici sufletul meu nu mai are putere să strige cu suspine. Rahela, Rahela, nu auzi glasul fiului tău Iosif? Iată! În grabă plec departe și nu dorești să mă primești? L-ai chemat pe Iacov și glasul meu nu l-ai auzit. Iată, din nou te strig pe tine și tu nu vrei să mă auzi. Aici voi muri, deasupra mormântului tău, ca să nu plec departe în țară străină, ca un nelegiuit”.

Numai ce l-au văzut toți ismaeliții, cei care l-au cumpărat pe Iosif, că el a alergat și s-a aruncat cu fața la mormântul mamei sale Rahela, încât au început să spună între ei: „Acest tânăr dorește ne facă vreo magie, ca să poată să ne înnebunească și să nu cunoaștem cum se va face nevăzut. Să-l prindem, deci, și să-l legăm cu atenție, ca să nu facă ceva ca să dispărem cu toții”. Cum s-au apropiat de el, i-au spus cu supărare: „Ridică-te, deci, și încetează să mai faci magii, ca să nu te ucidem peste mormânt și să pierdem aurul pe care l-am dat pentru tine”. Când însă acesta s-a ridicat, toți au văzut că fața sa este întristată de plânsetul cel mare și fiecare a început să-l întrebe într-un mod blajin: „De ce plângi?”

²⁵⁶ Cf. Fc. 35, 18.

Deoarece te-ai tulburat serios în clipa în care ai văzut acest mormânt, care se află pe drumul spre Eufrat. Spune-ne cu curaj, alungând sfiala: care este lucrarea ta și de cei ai fost vândut? Acei păstori, atunci când te-au vândut, ne-au spus acestea: «Păziți-l bine, ca să nu vă înnebunească pe drum. Noi suntem nevinovați. Iată, v-am spus toate acestea dinainte ca să știți». Spune-ne nouă, deci, întocmai, al cui rob ești tu? Al acelor păstori sau al altui stăpân? Descoperă-ne pentru care motiv te-ai aruncat cu dorință arzătoare peste mormânt? Noi te-am cumpărat și suntem stăpânii tăi. Spune-ne toate cele ce sunt în legătură cu tine. Dacă ascunzi de noi cele care sunt în legătură cu tine, cui poți să le dezvălui? Ești robul nostru. Așa cum ne-au spus acei păstori, vrei să scapi, când noi vom odihni. Însă fii liniștit și spune-ne nouă limpede care este lucrarea ta, fiindcă pari a fi stăpân. Nu te vom trata ca un rob, ci ca un frate sau ca un fiu iubit. Fiindcă am distins [în tine] o foarte mare noblețe și o bună cunoaștere [a lucrurilor], precum și o mare statornicie. Căci vrednic ești, tinere, și cu împăratul să stai alături, și dimpreună cu stăpânii să primești cinstiri. Căci această frumusețe, care este însoțită de o mare bună-cuviință și de vrednicie, repede te va conduce spre putere și vei fi prietenul și cunoscutul nostru acolo, unde te vom duce, ca să găsești înăuntrul tău bucurie. Cine nu va dori un asemenea copil, plin de frumusețe precum ești tu, plin de amabilitate și de înțelepciune?”.

A răspuns, deci, Iosif și le-a spus lor cu suspine: „Nici rob nu am fost, nici mag, nici altceva și nici nu am fost vândut vouă fiindcă aș fi făcut ceva rău. Dimpotrivă! Am fost fiul cel iubit al tatălui meu, la fel de iubit și de mama mea. Desigur, acești păstori sunt frații mei, iar părintele meu m-a trimis să văd cum sunt. Tatăl cel mult iubitor le purta de grijă. Aceștia, desigur, s-au pierdut pentru puțin timp în munți și din acest motiv am fost trimis de tatăl meu ca să-i văd. Însă aceștia, îmboldiți de o invidie groaznică, m-au prins îndată

și m-au vândut vouă ca rob. M-au îndepărtat de tatăl meu, fiindcă nu au îndurat iubirea pe care o avea tatăl pentru mine. Iar mormântul de aici este al maicii mele; fiindcă în trecut tatăl meu s-a ridicat din Haran, a trecut pe aici, ca să meargă spre locul unde acum locuiește. Și în timp ce el călătorea pe aici, mama a murit și a fost îngropată în acest mormânt, pe care-l vedeți”.

Când au auzit acestea, au plâns pentru el și i-au spus: „Nu te teme, tinere! Deoarece tu mergi în Egipt, ca să dobândești o foarte mare demnitate. Înfățișarea ta face cunoscută, așadar, originea ta nobilă. Fii vesel, așadar, de vreme ce ai scăpat de invidia și de răutatea fraților tăi, care te-au vândut nouă”.

Între timp, frații lui Iosif, după ce l-au vândut, au luat un țap și l-au junghiat cu dragă inimă. După ce au mânjit cu sânge haina dreptului Iosif, au trimis-o imediat tatălui lor, spunându-i: „Noi am găsit această haină ruptă în munți și imediat am priceput că este faina fratelui nostru. Noi toți suntem întristați pentru el. Din acest motiv, părinte, ți-am trimis haina cea mânjită de sânge a lui Iosif, fiindcă nu l-am găsit. Vezi însă și tu însuți, dacă este [haina] fiului tău; fiindcă toți am priceput că este a lui Iosif”²⁵⁷.

Când Iacov a văzut haina, a plâns cu suspine și cu plâns amar, spunând: „A lui Iosif, fiul meu, este această îmbrăcăminte. Un animal sălbatic l-a sfâșiat pe fiul meu”²⁵⁸. Și plângând, spunea cu suspine adânci: „De ce nu m-a sfâșiat mai bine pe mine, fiul meu, în locul tău? De ce nu s-a întâlnit cu mine animalul sălbatic și, hrănindu-se cu mine, să te fi lăsat, fiul meu? De ce animalul cel sălbatic nu m-a sfâșiat mai bine pe mine și nu am devenit mâncarea sa pentru ca să se hrănească? Vai, vai, s-au sfâșiat cele ale mele de dragul lui Iosif!

²⁵⁷ Cf. Fc. 37, 31-32.

²⁵⁸ Fc. 37, 33.

Vai, vai, că s-a înjunghiat fiul meu, ca să merg și să-mi smulg părul cel albit din cauza frumuseții tale [pierdute]! Fiindcă nu mai vreau să trăiesc, fără să-l văd pe Iosif. Eu sunt vinovat pentru moartea ta, copile al meu. Eu sunt cel care am orbit lumina ochilor tăi. Eu, copile al meu, te-am ucis, fiindcă te-am trimis să mergi în pustiu să-i vezi pe frații tăi, care erau cu turmele lor²⁵⁹. Voi plânge în continuare, copile al meu, și mă voi tângui în fiecare ceas, până ce voi coborî la tine în iad²⁶⁰. Iar în locul trupului tău, voi așeza în fața mea haina ta, Iosife, vărsând lacrimi neîntrerupte. Iată, haina ta mă duce spre un alt plânset mare, fiule al meu; fiindcă haina este întregă, cred că nu un animal te-a sfâșiat, ci de mâna oamenilor ai fost dezbrăcat și sfâșiat. Deoarece, dacă ai fost devorat, așa cum spun frații tăi, haina ta ar fi fost ruptă în bucăți, căci nu este posibil mai întâi să te dezbrace un animal, iar mai apoi să se hrănească cu carnea ta. Pe de altă parte, dacă te-a dezbrăcat și mai apoi te-a devorat, haina ta ar fi fost lipsită de sânge. Nu există pe haină nici urme de gheare, nici semnele de la dinții fiarei. Mai mult de atât: unde este sângele? Dacă fiara care l-a devorat pe Iosif a fost una singură, cum putea să le facă pe toate acestea? Pentru mine, care am rămas în întregime singur, aceasta este suspin și plânset. Două plânsete, două suspine și două bocete amare pentru Iosif și pentru haină! Cum, deci, l-a dezbrăcat? Voi muri, Iosife, lumina mea și sprijinul meu. Haina ta să coboare acum cu mine în iad, fiindcă nici lumina nu mai vreau să o văd, fără tine, Iosif, fiul meu! Să se termine viața mea dimpreună cu viața ta, Iosif, fiul meu!”

Ismaeliții, după ce l-au luat pe Iosif, l-au dus în grabă în Egipt, gândindu-se în același timp că, datorită frumuseții sale, vor câștiga bani de la vreun stăpân important. Cum au

²⁵⁹ Cf. Fc. 37, 14.

²⁶⁰ Cf. Fc. 37, 35.

mers ei prin mijlocul oraşului, iată, Putifar i-a întâlnit şi când l-a văzut pe Iosif i-a întrebat pe ei, spunându-le: „Spuneţi-mi, dar, negustorilor! De unde este tânărul? Nu seamănă cu noi; căci voi toţi sunteţi ismaeliţi, în timp ce el este preafrumos”. Iar ei răspunzându-i, i-au spus: „Tânărul acesta are multă pricepere şi este plin de cunoaştere”. Dându-le lor preţul cerut, l-a cumpărat de la ei pe Iosif²⁶¹. Şi, de vreme ce l-a dat pe el slujitorilor săi, a cerut să afle despre creşterea sa. Între timp, [Iosif], adevăratul vlăstar al neamului celui sfânt al dreptului Avraam, Isaac şi Iacov, sporea în virtute şi în multă statornicie în casa lui Putifar, luptându-se cu acribie, zi de zi, cu privirea şi cu cuvintele, şi ajungând la măsura înţelepciunii, având neîntrerupt în faţa ochilor săi pe Dumnezeu Cel Sfânt, Care pe toate le păzeşte; pe Dumnezeul părinţilor lui, Care l-a salvat din puţul morţii şi de la ura fraţilor. Cu toate acestea, inima lui plângea permanent pentru Sfântul Iacov, tatăl său.

Putifar, observând statornicia tânărului, multa lui cunoaştere şi înţelepciune, i-a încredinţat lui toate. Toate cele pe care le dobândise [le-a încredinţat] în mâinile lui Iosif cel preabun, ca şi cum ar fi fost fiul său legitim. Şi nu ştia în întregime de cele pe care le făcea Iosif în toate lucrurile sale, nici măcar un singur cuvânt, decât numai pâinea pe care o mânca la ora cuvenită²⁶², fiindcă a văzut că Iosif era foarte priceput şi cunoştea din cele văzute că bunurile sale materiale se înmulţeau prin chivernisirea lui Iosif²⁶³, şi că exista multă binecuvântare peste robi şi roabe pentru binele care venea de la Iosif.

Soţia lui însă, când a văzut pe Iosif că este împodobit de frumuseţe şi de cunoaştere, a fost rănită de iubire şi de dorinţă

²⁶¹ Cf. Fc. 37, 36.

²⁶² Cf. Fc. 39, 6.

²⁶³ Cf. Fc. 39, 5.

drăcească de a dormi cu el, iar pe acest tânăr cuviincios, care era izvorul înțelepciunii, dorea să-l arunce în groapa desfrâului. Născocind nenumărate viclenii și minciuni, se gândea cum să le folosească pentru înșelarea tânărului. Schimbându-și în fiecare oră îmbrăcămințile sale, și vopsindu-și fața, și punându-și bijuteriile ei de aur, cea sărmană încerca să ademenească, cu semne demonice și cu râsete rușinoase, ochii cei sfinți ai dreptului, fiindcă credea că prin acestea va prinde în capcană cu ușurință sufletul sfântului. Iosif însă, întărit cu teamă față de Dumnezeu, nici măcar o privire nu o întorcea spre aceasta.

Când ea a văzut, așadar, că vicleniile multor împodobiri nu-l influențează pe cel drept, și-a aruncat și mai mult patima ei [asupra lui], gândindu-se cu mânie, deoarece nu știa încă ce să facă pentru el. În continuare, și-a pus în mine să-l invite cu obrăznicie la fapta cea imorală, pândindu-l ca o viperă otrăvitoare și înfuriată, ca să-i verse otrava desfrâului. Cu o față nerușinată a spus celui drept: „Iosife, culcă-te cu mine”²⁶⁴, fără să-i fie frică câtuși de puțin. „Vino alături de mine cu curaj să mă desfățez de frumusețea ta, până ce mă voi hrăni de ea. Hrănește-mi, deci, și tu frumusețea. Tu ai în casă putere desăvârșită față de toți robii. Nimeni altcineva nu îndrăznește să intre la noi, cum nici să audă fapta noastră. Pe de altă parte, dacă nu dorești, fiindcă te temi de soțul meu, eu îl voi ucide, oferindu-i otravă. Vino, dar, la mine și împlinește-mi dorința, fiindcă sunt mult cuprinsă de dorința ta”.

Acesta, care era un om neprihănit²⁶⁵ în suflet și în trup, nu a fost biruit în minte de această furtună, ci, de vreme ce a respins toate faptele datorită fricii față de Dumnezeu, cu un comportament cuviincios și bun a sfătuit-o cu vorbele cele

²⁶⁴ Fc. 39, 7.

²⁶⁵ Literal: *un diamant*.

dumnezeiești, spunându-i următoarele: „Femeie! Nu este un lucru bun acesta, adică să păcătuiesc cu tine, stăpâna mea, fiindcă eu mă tem de Dumnezeu. Iată! Domnul meu m-a pus, deci, peste toate ale sale în casă și în țarină și nu există nimic altceva peste care să nu stăpânesc, în afară, desigur, de tine, stăpâna mea. Îmi este, așadar, necuviincios să trădez această atât de mare dragoste a acestui domn, care, desigur, m-a iubit astfel. Cum pot să săvârșesc un asemenea păcat în fața lui Dumnezeu²⁶⁶, Care cercetează voile și dorințele [oamenilor]?²⁶⁷”.

Aceste cuvinte sfinte le-a spus Iosif stăpânei sale în acea clipă, sfătuind-o, încurajând-o, dojenind-o, învinuind-o; ea însă nu a primit nimic din cele dumnezeiești, ci, dimpotrivă. Ca o viperă otrăvitoare care își astupă urechile sale să aprins, fiindcă dorința cea rea clocotea în ea. În fiecare clipă pândea să găsească ocazia, încât cu obrăznicie să-l constrângă pe tânărul cel cumpătat să cedeze. Iosif, văzând că femeia atacă precum un animal sălbatic ca să-l distrugă, și-a ridicat ochii săi spre Dumnezeul părinților săi și-L ruga mereu pe Cel Preaînalt, spunând următoarele: „Dumnezeul lui Avraam și al lui Isaac și al lui Iacov, Dumnezeu Cel mare și minunat, salvează-mă de această fiară. Fiindcă, iată! Tu Însuți, Stăpâne, vezi furia femeii acesteia, cum vrea să mă omoare pe ascuns cu faptele cele necuviincioase, ca să mor în păcate împreună cu ea și să mă despartă definitiv de Iacov, tatăl meu. M-ai salvat, Stăpâne, de la moarte; m-ai salvat de frații mei cei nelegiuiți. Salvează-mă din nou și aici de fiara cea înfuriată, ca să nu devin prin faptele mele străin de tatăl meu, care, Doamne, Te-a iubit cu putere și cu evlavie”. Și suspinând din adâncurile inimii lui, striga din nou în ajutor pe Iacov, spunându-i: „Te rog pe tine însuți, părinte al meu, pentru Iosif,

²⁶⁶ Cf. Fc. 39, 9.

²⁶⁷ Cf. Ps. 7, 10.

fiul tău, fiindcă o luptă sălbatică s-a aruncat asupra mea, luptă care are putere să mă despartă de Dumnezeu. Această luptă este mai puternică decât moartea pe care au plănuit-o frații mei să mi-o pricinuiască. Aceștia ar fi ucis trupul; aceasta desparte sufletul de Dumnezeu. Eu, părintele meu, cunosc că rugăciunile tale pentru mine s-au ridicat la Dumnezeu cel Sfânt și din acest motiv m-am ridicat din puțul morții. Acum din nou roagă-te la Cel Preaînalt ca să mă izbăvească de această fiară, care nu are rușine în privirea sa, cum nici, de asemenea, frică de Dumnezeu în inima ei și care dorește să ucidă pe fiul tău. Roagă-te, tatăl al meu, ca să nu devin străin și de sufletul tău, după cum fizic am fost lipsit de brațele tale. La frații mei am mers, dar ei au devenit ca fiarele; lupii cei sălbatici m-au lipsit de tine, bunul meu părinte, și am ajuns în Egipt, în mâini străine. Iată! Am întâlnit din nou un alt animal sălbatic. Pe de o parte, frații mei au dorit să mă ucidă în pustiu; ea însă, pe de altă parte, și-a pus în gând să mă sfășie într-o cameră. Roagă-te, părinte al meu, să nu mor în fața lui Dumnezeu și în fața părinților mei”.

De vreme ce [Iosif] nu a dorit să se supună cuvintelor stăpânei sale, care în orice clipă alerga după el ca o viperă veninoasă și nerușinată, ea a urmărit clipa când îl va găsi în cameră și așa să ajungă să săvârșească păcatul. Când l-a găsit în patul lui, așa cum dorea, de vreme ce s-a apropiat cu nerușinare de Iosif cel cumpătat, l-a tras spre ea cu violență ca să înfăptuiască nelegiuirea. El însă când a văzut nerușinarea exagerată a femeii, a sărit, fugind afară. Și precum un vultur, când vede pe vânători, își ridică aripile sale spre cer, la fel și Iosif a ieșit afară, ca să nu pătimească cu vorbele sau cu faptele. Și de vreme ce a lăsat în mâinile ei haina lui²⁶⁸, a scăpat de capcanele diavolului. Când însă femeia a văzut că el a fugit, a fost cuprinsă de o mare mânie și s-a gândit

²⁶⁸ Cf. Fc. 39, 12.

să-l vatăme pe cel drept prin vorbe nerușinate, dorind să-l acuze în fața bărbatului ei, încât acesta ascultând-o, să se aprindă de gelozie și să-lucidă pe Iosif. Gândea în minte acestea: „Este mai bine pentru mine să moară Iosif, iar eu să-mi gădesc alinare; fiindcă nu suport să văd în fiecare clipă în casa mea marea lui frumusețe, fără să pot să mă desfățez, fie de cele văzute, fie de cele ascunse, de frumusețea și de marea lui cunoaștere”. După ce a strigat la robii și roabele ei, le-a spus: „Cunoașteți ce mi-a făcut tânărul evreu, pe care bărbatul meu l-a pus supraveghetor peste toată casa? A dorit în mod nerușinat să doarmă cu mine²⁶⁹. Nu i-a ajuns puterea casei mele, ci mă dorea și pe mine ca să mă despartă de bărbatul meu”. Și de vreme ce a luat haina lui Iosif, i-a arătat-o bărbatului ei, acuzându-l pe Iosif și spunându-i: „Iată! L-ai băgat în casă pe tânărul evreu, ca să mă înjosească și să mă necinstească pe mine, nevasta ta²⁷⁰. Nu cunoști, stăpâne al meu, că sunt nevinovată? Pentru aceasta ți le-am descoperit”.

Când bărbatul ei a auzit acestea a dat crezare cuvintelor femeii, că astfel au fost lucrurile. Imediat, deci, a poruncit ca Iosif să fie dus în închisoare cu multă pază și sub amenințarea pedepsei. Fără cercetare, desigur, și fără întrebare imediat Putifar a decis împotriva dreptului [Iosif], spunând: „Poruncesc ca Iosif să fie aruncat în închisoare²⁷¹, fără să aibă vreo ușurare”. Dumnezeu lui Avraam, și al lui Isaac, și al lui Iacov era cu el²⁷². Dumnezeu, care cercetează inimile tuturor, i-a oferit lui milă prin prezența temnicerului, care a oferit toate cele necesare lui Iosif²⁷³, fiindcă niciodată Dumnezeu nu Se îndepărtează de cei care se tem de El cu toată inima lor.

²⁶⁹ Cf. Fc. 39, 14.

²⁷⁰ Cf. Fc. 39, 17.

²⁷¹ Cf. Fc. 39, 20.

²⁷² Cf. Fc. 39, 21.

²⁷³ Cf. Fc. 39, 21-22.

După ceva timp au căzut în greșeală față de Faraon doi eunuci, marele paharnic și marele pitar. A poruncit, dar, Putifar să-i arunce pe cei doi în închisoare; iar Iosif le slujea²⁷⁴. După ce au fost puși în închisoare și aceștia doi, la câteva zile au avut două vise²⁷⁵, în legătură cu cele care urmau să li se întâmple lor la scurt timp. Sfântul Iosif, care era slujitorul lor, fiindcă erau demnitari, după ce a intrat la ei, ca să le slujească, i-a văzut că sunt într-o mare întristare²⁷⁶. Erau triști și foarte supărați, așadar, din cauza viselor. Și când Iosif i-a întrebat ca să știe cauza mâhnirii lor²⁷⁷, cei doi i-au spus: „Am avut vise și suntem întristați, fiindcă nu are cine să tâlcuiască visele²⁷⁸ noastre”. Iar Iosif a spus lor: „Aceasta este lucrarea lui Dumnezeu, ca să le facă cunoscute, așadar, celor care se tem de El. Spuneți-mi, deci, visele voastre, încât Dumnezeul meu să le facă cunoscute prin mijlocirea mea”²⁷⁹. Când marele paharnic și marele pitar au auzit acestea au povestit visele lor, așa cum a văzut fiecare. Iar Iosif le-a interpretat în puține cuvinte toate evenimentele care aveau să li se întâmple lor din partea lui Putifar, după cum a și fost: pe de o parte, marelui paharnic i s-a dat din nou marea cinste, iar pe de altă parte, marele pitar a fost dat la moarte²⁸⁰.

Fiindcă Iosif a văzut, dar, cinstea care va fi acordată marelui paharnic, l-a rugat, spunându-i: „Amintește-ți de mine în fața lui Faraon și fă-i cunoscută cauza mea repede, ca să ies de aici; fiindcă nu am greșit cu nimic, cum nici ceva rău nu am făcut, pentru care să fiu aruncat în închisoare”²⁸¹.

²⁷⁴ Cf. Fc. 40, 1-4.

²⁷⁵ Cf. Fc. 40, 5.

²⁷⁶ Cf. Fc. 40, 6.

²⁷⁷ Cf. Fc. 40, 7.

²⁷⁸ Cf. Fc. 40, 8.

²⁷⁹ Cf. Fc. 40, 8.

²⁸⁰ Cf. Fc. 40, 9-22.

²⁸¹ Cf. Fc. 40, 14-15.

Dar, urmașule cel ales și fericite, ce să ceri de la un om trecător?! Oare, ai abandonat pe Dumnezeu de te rogi de un om, când ai încercat chiar ajutorul lui Dumnezeu în atât de mari greutăți, când chiar haina înțelepciunii tale ai păstrat-o întreagă? De ce, fericite, ai ajuns lipsit de curaj, când Dumnezeu a pregătit pentru tine, prin pronia Sa, împărăție și slavă, căci El Însuși dorește aceasta? Când suporti cu neînfricare încercarea, vei face și mai luminoasă cununa biruinței.

Și pentru ca tălmăcirea celor două vise să se împlinească, așa cum Iosif a spus, după trei zile, Faraon a oferit un banchet pentru toți ai casei lui, aducându-și aminte și de mai marele paharnic și de mai marele pitar. Mai marelui paharnic i-a redat, desigur, locul său, însă pe mai marele pitar l-a trimis la moarte²⁸². Fiindcă mai marele paharnic a uitat de Iosif²⁸³, după doi ani, potrivit cu pronia lui Dumnezeu, Faraon a avut niște vise minunate²⁸⁴, care depășeau mintea tuturor înțelepților Egiptului și ale magilor. Iar când Faraon a trimis și i-a chemat pe toți înțelepții, spunându-le visele lui, nimeni nu a putut să-i tălmăcească lui înțelesurile lor²⁸⁵. Cât împăratul se găsea, deci, într-o mare tristețe, mai marele paharnic și-a adus aminte de Iosif și i-a povestit lui Faraon toate cele ce s-au petrecut cu Iosif și cu înțelepciunea sa²⁸⁶. Când Faraon a auzit despre el, s-a bucurat foarte mult și a trimis [gărzi] ca să-l aducă repede²⁸⁷. Atunci când Iosif a ieșit din închisoare, Faraon i-a spus în fața invitaților săi: „Am auzit despre tine că ești bărbat înțelept, care poți să tălmăcești visele cu ușurință”²⁸⁸. A răspuns Iosif lui Faraon: „Stăpânului înțelepciunii îi aparține

²⁸² Cf. Fc. 40, 20-22.

²⁸³ Cf. Fc. 40, 23.

²⁸⁴ Cf. Fc. 41, 1.

²⁸⁵ Cf. Fc. 41, 8.

²⁸⁶ Cf. Fc. 41, 12.

²⁸⁷ Cf. Fc. 41, 14.

²⁸⁸ Cf. Fc. 41, 15.

puterea să tĂlmăcească visele²⁸⁹. Şi a povestit Faraon visele sale lui Iosif²⁹⁰, în faţa invitaţilor săi. Imediat, deci, Faraon a ascultat tĂlmăcirile viselor din gura lui Iosif, ca şi când ar fi fost din gura lui Dumnezeu²⁹¹. Şi a rămas uimit Faraon de educaţia lui şi de sfatul său cel însemnat. Căci i-a dat sfat lui Faraon, spunându-i următoarele: „Să caute Faraon un bărbat înţelept şi cuminte; şi îl vei numi într-o funcţie ca să adune grăul Egiptului, fiindcă va urma o mare foamete, iar grânele de prisos vor fi depozitate pentru acea vreme de greutate²⁹². Şi a spus Faraon: „Pe tine te numesc astăzi supraveghetor în întregul Egipt, fiindcă mi-ai dat un asemenea sfat. Din gura ta Egiptul va primi porunci şi tot palatul meu²⁹³. Atunci l-a urcat pe Iosif în trăsura sa²⁹⁴, iar toţi cei ai casei mergeau înaintea şi în jurul lui Iosif.

Când Putifar, cel care-l aruncase mai înainte pe Iosif în închisoare, a văzut această minune străină, căci Iosif stătea în trăsura lui Faraon, s-a îndepărtat în linişte de cei ai casei lui Faraon şi fugind spre casa lui cu multă frică i-a spus soţiei lui: „Ai văzut, femeie, ce minune străină s-a petrecut şi ce mare teamă a căzut peste noi? Căci acel Iosif, robul nostru, a devenit stăpânul nostru şi domnul întregului Egipt şi, iată! El stă cu slavă în trăsura lui Faraon, de vreme ce este cinstit de către toţi ca un împărat. Eu însă nesuportând să mă arăt lui, m-am retras pe fuiş”. Iar când femeia lui Putifar a auzit acestea, l-a încurajat, spunându-i: „Îţi voi povesti păcatele mele. Eu am păcătuit şi eu sunt cea care m-am îndrăgostit de Iosif cel preafrumos, de acest tânăr cumpătat; şi în fiecare clipă îl pândeam cu multe linguşiri, ca să pot să dorm cu el

²⁸⁹ Cf. Fc. 41, 16.

²⁹⁰ Cf. Fc. 41, 17-24.

²⁹¹ Cf. Fc. 41, 25-32.

²⁹² Cf. Fc. 41, 33-36.

²⁹³ Cf. Fc. 41, 39-41.

²⁹⁴ Cf. Fc. 41, 43.

și să mă desfățez de frumusețea lui. Însă nu mi-am împlinit scopul și nu m-am învrednicit nici măcar de un cuvânt din partea lui. L-am ținut cu forța ca să mă accepte puțin, dar el a ieșit afară, iar eu ți-am arătat haina lui. Eu am fost cauza stăpânirii sale și a marii sale cinstiri. Fiindcă, dacă nu m-aș fi îndrăgostit de Iosif, el nu ar fi fost aruncat în închisoare; cu alte cuvinte, eu am devenit cauza slavei sale. Iosif este drept și sfânt, și chiar dacă a fost defăimat, el nu a arătat nimănui aceasta. Ridică-te acum și mergi cu bucurie, și închină-te acum dimpreună cu toți oamenii". Putifar s-a ridicat și a mers să se închine cu respect lui Iosif.

Între timp însă s-au împlinit toți anii marelui belșug, foametea cuprinsese întregul pământul al Haranului²⁹⁵, iar Iacov dimpreună cu fiii săi erau mâhniți. Iacov a auzit însă că în Egipt existau cereale din belșug, așa că a spus fiilor săi: „Mergeți și cumpărați pentru noi cereale din Egipt, după cum am auzit, ca să nu murim cu toții din pricina foametei”²⁹⁶. După ce cei zece fii ai lui Iacov au primit poruncă, au plecat cu toții ca să cumpere merinde²⁹⁷. Ei nu știau însă că fratele lor trăiește. Când însă Iosif i-a văzut pe frații săi, i-a recunoscut pe toți și le-a spus pe un ton aspru²⁹⁸: „Acești zece bărbați sunt iscoade rele și pentru aceasta au venit în Egipt. Prindeți-i și legați-i în siguranță; fiindcă au venit aici ca să ne spioneze țara noastră”²⁹⁹. Aceștia însă s-au înspăimântat și i-au răspuns lui cu teamă, spunându-i: „Niciodată așa ceva, stăpâne! Noi suntem frați, copiii unui părinte drept. Cândva am fost doi-sprezece la număr, dar unul, care era preabun și mult iubit de tatăl său, a fost omorât de un animal sălbatic. Tatăl său încă și astăzi îl plânge. Pe de altă parte, un alt frate de-al

²⁹⁵ Cf. Fc. 41, 53-54.

²⁹⁶ Cf. Fc. 42, 1-2.

²⁹⁷ Cf. Fc. 42, 3.

²⁹⁸ Cf. Fc. 42, 7.

²⁹⁹ Cf. Fc. 42, 9.

nostru este împreună cu tatăl nostru în pământul Canaanului³⁰⁰, ca să-l mângâie". Iosif, din nou, cu mânie le-a răspuns lor, spunându-le: „Fiindcă eu mă tem și cinstesc pe Dumnezeu cel Sfânt, de data aceasta vă iert. Luați grânele și mergeți repede la tatăl vostru, dacă sunteți sinceri. Iar pe fratele vostru, pe cel pe care tatăl vostru îl iubește, aduceți-l aici la mine și așa vă voi crede”³⁰¹.

Și de vreme ce au luat grâul, au plecat spre tatăl lor în pământul Canaanului cu amărăciune, înștiințându-l pe Iacov de întrebările cele neplăcute și de mânia acelui bărbat. Tatăl lor s-a mâhnit mult pentru aceste cuvinte și a spus cu suspine: „De ce a făcut aceasta? De ce i-ați spus stăpânului Egiptului că aveți aici un alt frate?”³⁰². Iar ei i-au răspuns: „Acesta ne-a întrebat de noi și de rudeniile noastre cu multă precizie”³⁰³. Iacov a spus lor: „Mai bine să mor decât să-l luați din brațele mele pe Veniamin”. Fiindcă foamea i-a constrâns, Iacov le-a spus lor: „Deși eu i-am pierdut pe copiii mei din Rahela și lipsit am fost de cei mai iubiți fii, ridicați-vă, luați în mâinile voastre daruri și pe fratele vostru și mergeți împreună”³⁰⁴.

Și au făcut așa cum Iacov le-a poruncit lor. De vreme ce au ajuns ei în Egipt cu mare frică s-au închinat în fața lui Iosif³⁰⁵. Când Iosif l-a văzut pe Veniamin, fratele său, a venit lângă el și cu teamă și cu sfială. În toate cele ale sale s-a tulburat. Dorea însă să-l cuprindă și să-l sărute. L-a întrebat, deci: „Tatăl tău trăiește?”³⁰⁶, iar acela i-a răspuns: „Tatăl nostru și robul tău trăiește”³⁰⁷. Și l-a întrebat din nou: „Oare îl are pe Iosif la inima

³⁰⁰ Cf. Fc. 42, 11 și 13.

³⁰¹ Cf. Fc. 42, 19-20.

³⁰² Cf. Fc. 43, 5.

³⁰³ Cf. Fc. 43, 6.

³⁰⁴ Cf. Fc. 43, 10-13.

³⁰⁵ Cf. Fc. 43, 25.

³⁰⁶ Cf. Fc. 43, 26.

³⁰⁷ Cf. Fc. 43, 27.

sa?" , iar el i-a răspuns: „Da! Îl are mult la inimă și arde [de dor] pentru el”. Fiindcă nu putea să-l cuprindă sau să-l întrebe mai multe, a mers în camera sa și a plâns cu amar³⁰⁸, căci în clipa în care l-a văzut, așadar, pe fratele său, și-a adus aminte imediat de bătrânețile cele bune ale lui Iacov. Spunea în sine cu lacrimi: „Fericiți sunt cei care văd bătrânețile tale, bunul meu părinte. Așa cum cred nu sunt vrednic de bătrânețile tale, cum nici de întreaga putere și de slavă, bunule părinte. Doream să mă conving din gura lui Veniamin, dacă mă ai în inima ta și dacă mă dorești, așa cum eu te doresc pe tine. Din acest motiv i-am constrâns pe frații mei cu viclesug, ca să-l aducă împreună cu ei pe Veniamin, fratele meu. Deoarece nu îi credeam, când mi-au spus cele referitoare la tine, că «îl avem pe tatăl și pe un frate mai mic». Căci eu credeam că l-au ucis cu cruzime și pe Veniamin, fiul tău mai mic și mult iubit, și au aruncat sufletul tău și mai mult în iad, dimpreună cu durerea, așa cum m-au ucis și pe mine după voința lor. Ne-au urât pe amândoi, pe mine, și pe Veniamin, cei ce suntem din aceeași mamă. Știi, părinte, căci te vei întrista foarte mult pentru noi, și mai ales acum, când bătrânețile tale s-au adâncit și mai mult în durere pentru Veniamin, fratele meu. Dar iată! Și eu sufăr foarte mult, văzând plânsul său, fiindcă nimeni dintre noi nu are grijă de bătrânețile tale. Nu era suficient plânsul meu de dinainte, ci am adăugat, părinte, încă un plâns; un alt plâns lângă un altul. Eu sunt pricina pentru plânsul și tânguiriile tale, fiindcă am lucrat cu asprime, luându-l pe Veniamin în Egipt. Dar vestea despre tine m-a silit să fac aceasta, fiindcă doream să știu dacă părintele meu trăiește cu adevărat. Cine îmi va da prilejul să văd din nou fața ta cea sfântă și să mă desfățez de privirea ta îngerească?”.

Apoi, după ce a plâns cu amar în camera sa, și-a spălat fața și a ieșit bucuros. A poruncit tuturor să intre în casa lui, ca

³⁰⁸ Cf. Fc. 43, 29.

să mănânce cu toții împreună³⁰⁹. Ascultați, frații mei, cum Iosif îi conduce pe toți la sfială. Iosif a poruncit fiecăruia să stea la masă, invitându-i pe nume și în ordine, după cum s-au născut. A folosit, deci, înșelăciunea pentru fiecare, ca și cum ar fi ghicit în potir, potir care era de culoare argintie și pe care-l ținea în mâna sa. A așezat, dar, potirul [pe masă] și l-a lovit cu degetul de la mâna sa dreaptă, iar potirul a scos un sunet puternic, auzit de toți cei care erau prezenți în casă. După ce l-a atins o dată, a spus: „Primul născut este Ruben, primul să stea la masă, conform cinstei sale”. După ce a lovit potirul a doua oară, a dezvăluit numele celui de-al doilea născut, spunând: „Simeon! Acesta este al doilea născut. Să se așeze la masă în ordinea nașterii”. După ce a lovit a treia oară potirul, a spus: „Să stea la masă și Levi, și să fie cinstit”. Și așa i-a pus la masă pe toți, spunându-le fiecăruia pe nume și în ordinea lor. Le-a provocat, însă, mai multă uimire³¹⁰ și mai multă timiditate, căci toți se gândeau că el pe toți îi cunoaște și că poate știe și alte lucruri în afară de acestea. Aveau o și mai mare teamă mai ales față de potir. Se gândeau, deci, între ei, fiecare spunând că „noi prima dată am mințit că Iosif a fost omorât de o fiară sălbatică”. Deci se chinuiau mult din pricina aceasta. Ca să oprească suspiciunile lor, [Iosif] le-a oferit lor bucate de la masa sa; cele mai multe însă i le-a dat fratelui său, Veniamin, așadar, de zece ori³¹¹ mai mult decât celorlalți [frați]. Te miri, în cele din urmă, de ce a făcut Iosif aceasta fraților săi și de ce prin potir a descoperit numele fiecăruia? Ca să le descopere și mai mult crima lor.

Atunci [Iosif] a poruncit administratorului său să le ofere lor grâu din belșug, fără plată, iar în sacul lui Veniamin să pună pe ascuns potirul și așa i-a condus afară cu bucurie³¹².

³⁰⁹ Cf. Fc. 43, 30.

³¹⁰ Cf. Fc. 43, 33.

³¹¹ În textul Septuagintei, formula este „de cinci ori” (πενταπλασίως). Cf. Fc. 43, 33.

³¹² Cf. Fc. 44, 1-3.

După ce bucuroși s-au îndepărtat puțin de cetate, administratorul lui Iosif a alergat după ei, spunându-le cuvinte grele și batjocorindu-i groaznic, numindu-i hoți și că s-au arătat nevrednici de cinstea pe care au primit-o³¹³. Iar ei i-au răspuns administratorului că „și prima oară am găsit aur în sacii noștri și l-am dat domnului nostru. Ar fi cu puțință acum să furăm potirul stăpânului nostru? Niciodată așa ceva!”³¹⁴. Iar el le-a spus: „Aruncați-vă sacii, ca să îi cercetez”. Au dat în grabă sacii jos de pe animale, iar administratorul a găsit potirul în sacul lui Veniamin. Când l-au văzut, au început să-și sfâșie hainele lor³¹⁵ și cu multă spaimă să învinuiască și să-i defăimeze pe Rahela și pe Iosif, dimpreună cu mama lui, și pe [Veniamin], fratele lor, spunând: „Voi ați pricinuit scandal tatălui nostru; tu și Iosif, copiii Rahelei. Iosif dorea să domnească peste noi³¹⁶, iar tu, fratele lui, de asemenea, ne-ai făcut să ne fie rușine și să fim învinuiți³¹⁷. Nu sunteți voi copiii Rahelei, care a furat idolii părintelui ei și a spus că nu i-a furat³¹⁸?”.

Și de vreme ce Veniamin și-a ridicat glasul său, cu plânsete și suspine, a început să îi adeverească pe fiecare dintre ei în mod separat și să le spună: „Iată! Însuși Dumnezeu părinților noștri cunoaște; Dumnezeu, Care a primit-o pe Rahela, așa cum El Însuși a dorit-o; Dumnezeu, Care cunoaște moartea lui Iosif cel preabun; Dumnezeu, Care poartă de grijă lui Iacov ca să-l mângâie pentru despărțirea de Iosif, iar acum, de asemenea, să-l mângâie în mod nevăzut, după cum știe El; Dumnezeu, Care vede toate faptele noastre și cercetează dorințele și stările sufletești³¹⁹; Dumnezeu, Care cunoaște că nu am furat

³¹³ Cf. Fc. 44, 4-6.

³¹⁴ Cf. Fc. 44, 7-8.

³¹⁵ Cf. Fc. 44, 10-13.

³¹⁶ Cf. Fc. 37, 8.

³¹⁷ Cf. Fc. 44, 12.

³¹⁸ Cf. Fc. 31, 19.

³¹⁹ Cf. Ps. 7, 9.

potirul acesta, așa cum voi spuneți, cum nici nu mi-a trecut prin minte așa ceva. Să văd părul cel alb al lui Iacov și să-i sărut mai bine genunchii săi cu bucurie. Nu am furat acest potir. Vai, vai, Rahela! Ce au pățimit copiii tăi! Iosif cel preabun, așa cum spuneți, a fost omorât de fiară sălbatică. De asemenea, mamă, eu am devenit dintr-odată hoț și nu știu cum. Sunt captiv într-un pământ străin. Iosif în pustiu, în timp ce era devorat de fiara cea sălbatică, a strigat la cineva ca să-l salveze, dar nu a fost găsit. De asemenea, buna mea mamă, eu le adevăresc fraților mei [acestea], dar nu există cine să mă audă și să mă creadă, copilul tău”.

Și de vreme ce i-au prins, s-au întors în cetate la Iosif fără ca ei să aibă cuvânt de apărare pentru aceasta. Iosif a luat cuvântul și le-a spus lor cu mânie: „Aceasta este răsplata pentru binefacerile mele? Pentru aceasta v-am cinstit, ca să-mi furați mai apoi potirul cu care ghicesc?³²⁰ Nu v-am spus că nu sunteți oameni pașnici, ci iscoade?³²¹ De teama lui Dumnezeu însă voi face aceasta: pe cel care a furat, așadar, potirul, îl voi ține ca rob al meu. Voi, ceilalți, puteți pleca în pace!”³²².

Atunci s-a apropiat de el unul dintre ei, care se numea Iuda; s-a pus în genunchi și-l ruga, spunându-i: „Să nu mă pedepsești, stăpâne, dacă vorbesc. Tu însuți ne-ai întrebat pe noi robii tăi, spunându-ne: «Aveți vreun tată sau vreun frate?», iar noi ți-am răspuns că tatăl nostru este robul tău și că are doi copii, pe care îi iubește mai mult decât pe noi. Unul a fost sfâșiat în munte de o fiară sălbatică, iar tatăl nostru îl plânge la fiecare ceas și trăiește în durere și suspin în fiecare clipă, și oricine poate să spună că pământul plânge, ascultând glasul său. Pe celălalt îl ține pe lângă el drept consolare în locul primului copil. Acum însă, așa cum ai poruncit,

³²⁰ Cf. Fc. 44, 15.

³²¹ Cf. Fc. 42, 9.

³²² Cf. Fc. 44, 17.

l-am adus pe fratele nostru, iar noi ne-am găsit robii tăi ca să ne învinuiești pentru nedreptate. Te implor, să devin eu robul tău în locul acestui copil. Să meargă, deci, copilul dimpreună cu frații mei la tatăl nostru, fiindcă eu l-am luat de la el și nu pot să plec fără el la tatăl, ca să nu văd moartea cea amară a tatălui nostru”³²³.

Când Iosif a auzit aceste cuvinte vrednice de compătimire și i-a văzut pe toți că stau cu rușine, și desigur pe Veniamin că și-a sfâșiat haina sa, și cu suspine că se aruncă la pământ, încât să-l implore pe Iosif pentru el, ca să se întoarcă și să meargă cu frații săi, s-a tulburat foarte mult și, emoționat fiind în sinea sa, a poruncit ca toți cei din casă să se retragă imediat³²⁴. După ce au ieșit afară, Iosif și-a ridicat glasul său și plângând le-a spus cu mult curaj în limba ebraică: „Eu sunt Iosif, fratele vostru; nu am fost sfâșiat de fiara cea sălbatică, precum voi spuneți. Eu sunt cel pe care l-ați aruncat gol în puț. Eu sunt cel pe care l-ați vândut ismaeliților; eu sunt cel care am îngenunchiat la picioarele fiecăruia, dar nimeni atunci nu a avut milă față de tristețea mea, ci ca niște animale sălbatice m-ați prins. Cu toate acestea, fraților, nimeni dintre voi să nu se teamă, cum nici să se înfricoșeze, ci mai degrabă să se bucure, și eu și voi, fiindcă eu stăpânesc. Și așa cum ați spus tatălui nostru prima dată, că eu am fost omorât în munți de către fiarele sălbatice, de vreme ce vă veți întoarce din nou, vestiți-i lui Iacov, spunându-i că Iosif, fiul său, trăiește și, iată, el stă acum în carul puterii împărătești a Egiptului”³²⁵.

Când au auzit glasul lui Iosif, frații săi au rămas ca morți de frică și de spaimă. Iar Iosif, vlăstarul lui Iacov, apropiindu-se, i-a sărutat cu dor pe fiecare dintre ei³²⁶, fără dorință

³²³ Cf. Fc. 44, 18-34.

³²⁴ Cf. Fc. 45, 1.

³²⁵ Cf. Fc. 45, 2-5, 9.

³²⁶ Cf. Fc. 45, 15.

de răzbunare, așa cum ar fi trebuit, și i-a bucurat mult, oferindu-le daruri și o mare bucurie. Și i-a trimis pe toți la Iacov, spunându-le următoarele: „Să nu vă certați deloc pe drum, ci mai bine mergeți mai repede la părintele nostru și spuneți-i lui: «Acestea le spune Iosif, fiul tău: Dumnezeu m-a făcut să domnesc peste întregul Egipt³²⁷. Vino, părinte, cu inimă veselă, ca să văd fața îngerească a bătrâneților tale»”.

Și cum au pornit repede la drum, i-au vestit lui Iacov cuvintele lui Iosif și toate cele pe care le-a poruncit el. Când însă Iacov a auzit numele lui Iosif, a plâns cu amar și tânguindu-se le-a spus: „De ce tulburați sufletul meu, încât să-mi amintesc chipul lui Iosif cel preafrumos și doriți să aprindeți tristețea care încet-încet s-a stins în inima mea?”. Și de vreme ce s-a apropiat Veniamin, sărutându-i genunchii și barba sa, i-a spus: „Sunt adevărate cuvintele acestea, bunule părinte!” și i-a arătat lui toate cele trimise de către Iosif. Atunci [Iacov] a crezut în cuvintele lui Veniamin. Și de vreme ce Iacov a plecat cu întreaga familie, s-a dus în grabă mare și cu bucurie în Egipt la Iosif, fiul său³²⁸.

Când Iosif a auzit că Iacov, părintele său, a ajuns s-a ridicat cu mare bucurie, ieșind afară din cetate dimpreună cu robii lui Faraon și acolo l-a întâlnit cu un mare cortegiu. Când Iacov l-a văzut, deci, pe Iosif, fiul său, a căzut la grumazii săi cu mare ardoare³²⁹, spunând: „De acum pot să mor, de vreme ce fața mea te-a văzut pe tine, copilul meu cel preadulce. Căci tu cu adevărat trăiești³³⁰. Amândoi au slăvit pe Dumnezeu.

Pentru toate acestea, așadar, să aducem slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh; Căruia I se cuvine slava, și puterea, și cinstea, și închinăciunea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

³²⁷ Cf. Fc. 45, 24-25.

³²⁸ Cf. Fc. 45, 4-5.

³²⁹ Cf. Fc. 46, 29.

³³⁰ Cf. Fc. 46, 30.

Cuvânt la Sfântul Ilie, prorocul

Faceți liniște, întoarceți-vă urechile voastre, ca să [vă] povestesc istoria Sfântului și slăvitului Ilie, care a arătat râvnă fierbinte, îndemnând cu zel neîncetat [ca oamenii] să se închine numai lui Dumnezeu. De vreme ce cu greu a văzut că poporul face multe fărădelegi, că se îndepărtează așadar de Dumnezeu și că se închină idolilor, s-a umplut de mânie și de râvnă, și-a întors privirea sa și a ochit cu limba sa, precum arcul cerul, și cu cuvântul [său] a ajuns în cer. Și, când a văzut că poporul este ademenit de demoni, l-a sfătuit încercând să-l îndepărteze de ademenire.

Când Ilie a văzut că poporul s-a umilit de mulțimea idolilor, și toți profeții au fost uciși de către cei necuviincioși, s-a umplut de râvnă și de multă mânie, a rostit jurământ înaintea poporului celui necuviincios, a dat poruncă cerului, a închis norii să nu mai plouă, și a rugat cu milă pe Dumnezeu să înfăptuiască cuvântului robului. Vrând să facă cunoscut acestora care au păcătuit puterea Stăpânului celui virtuos, a dat acestora jurământ în numele său, spunând: „Mă jur pe Dumnezeul Cel viu, în fața Căruia eu stau, că nu va ploua, nici răcoare deasupra pământului nu va fi, decât numai când o vor cere buzele mele”³³¹.

S-a făcut în fața lui o minune străină! Căci Dumnezeul cel milostiv abia a auzit glasul robului, ce avea râvnă și s-a jurat pe numele Său, că de îndată a și împlinit profeția acestuia, care s-a adevărit împotriva lor, prin râvna cea dumnezeiască. De vreme ce cerul s-a închis și norii s-au pecetluit, s-a făcut goliciune pe întreg pământul. Viile s-au golit, grânele

³³¹ III Rg. 17, 1.

nu au încolțit, toți pomii fructiferi și-au ascuns fructele lor. Pământul nu a dat fructe, iarba cea verde nu se vedea pe pământ și întreaga vegetație s-a pierdut pe pământ, copacii care erau pe acesta au dispărut de la suprafața lui, când s-au sfârșit râurile la hotărârea lui Ilie. [* Dumnezeu cel milostiv³³² a îndeplinit hotărârea lui Ilie, ca cerul ca să nu dea ploaie, fiindcă Stăpânul nu vroia să se prezinte ca un apostat al jurământului robului Său, care s-a jurat în numele Lui să înfăptuiască jurământul; El încerca în continuare să schimbe pe rob, din furios în milostiv. A poruncit ca acesta să rămână la pârâul (Cherit) și i-a trimis hrană printr-un corb³³³. Însă milostivul Dumnezeu vrând să salveze lumea, (și) ca să-l schimbe pe Ilie, a secat apele³³⁴, încât, de vreme ce a însetat și era vizitat des de cei ce respingeau (Legea), a retras hotărârea, pe care a dat-o pentru cer. Însă râvnitorul cel fierbinte nici măcar nu s-a îndoit ca să respingă cele ce s-au dat, ci aspru a rămas. Și Domnul, de vreme ce a văzut pe Ilie că rămâne în mai multă asprime și că nu se retrage, a dat dreptului o altă ocazie: „Mergi – spune – în cetatea Sarepta. Căci, iată, am poruncit unei văduve să te hrănească aceasta cu cele de mare trebuință”³³⁵.

O, milostenia lui Dumnezeu! Poruncește dreptului să meargă drum lung, ca să treacă prin părțile cele locuite și să vadă dezastrul pământului și cele ce se întâmplă pe acesta, și să dezlege cerul. Căci putea oricine să vadă pe bătrânii care se topesc din cauza foamei, și de asemenea, pe tinerii cei vânjoși, care au câștigat trofee și victorii în războaie, că se prăbușesc deodată la pământ și că părăsesc viața. Desigur, și nou-născuții, încercând să-și dobândească forța din sânurile

³³² Fragmentul redat în paranteze pătrate [] și însoțit de semnul asterisc (*) cuprinde fragmentul lipsă din ediția lui S. Mercati, *S. Ephraem Syri Opera*, I, Roma, 1915. (*n.ed.grec*)

³³³ III Rg. 17, 3-6.

³³⁴ III Rg. 17, 7.

³³⁵ III Rg. 17, 9.

mamelor lor, au murit, fiindcă nu aveau lapte ca să mănânce. Mama oferea sânul ei, însă laptele ei nu mai putea fi dat, căci sânii ei de foame s-au uscat și trupul ei de sete s-a topit; și cel nou-născut prinzând de sân încerca să dobândească lapte cu gura, însă nu găsea mâncare. Adeseori, s-a întâmplat ca în timp ce sânul se găsea în gura noului născut, să moară copilășul. Pus era în același mormânt cu mama sa, împreună. Pe toți i-a cuprins nenorocirea cea cu neputință de exprimat: mireasa și mirele mureau în camera lor de nuntă, și în locul bucuriei s-a ridicat o jale îngrozitoare; în fața ochilor tatălui murea fiul, și cel ce l-a născut, îl poartă și-l îngroapă. La ceasul în care se întorcea acasă [de la mormânt], descoperea că fiica lui și-a dat sufletul din cauza foamei; și în timp ce credea că a găsit în casă lui odihnă, a aflat o îndoită nenorocire prin moartea fiicei sale. Acesta, deci, și pentru aceasta a plâns cu înfricoșătoare jale, a pus-o în mormânt, precum a făcut și mai sus cu fiul său. La ora în care acesta se găsea în clipele amintirii³³⁶, a venit și această veste îngrozitoare: că fratele sau sora lui a murit, sau cineva din familia sa ori din prietenii cei apropiați. Și acesta, când a auzit, fiindcă nu a suportat greutatea tristeții și a foamei, a fugit de acolo; a devenit pământ și mormânt, căci în clipa în care îngropa pe altul, s-a descoperit că se îngroapă pe el însuși. Adeseori se întâmpla, ca cel ce îngroapă pe altul, să fie îngropat de altul în aceeași zi. Căci, precum valurile mării năvălesc unul peste altul, purtate de curenți, așa veneau atunci nenorocirile peste oameni din cauza foamei și a setei cele mari. Oricine putea să vadă priveliștea cea înfricoșătoare și catastrofa cea mult dureroasă deasupra pământului, precum în zilele lui Noe; căci nu au murit numai oamenii, ci și animalele și fiarele sălbatice și păsările cerului. O, râvnitorule

³³⁶ Aici având sensul de practica de a se duce la mormântul celor dragi și de a-și plânge morții.

Ilie! El credea că oamenii au greșit Domnului, cu înșelarea de la dușman. Însă copiii ce păcat au făcut? Animalele și fiarele sălbatice și păsările [cerului] ce păcat au săvârșit? Căci toate acestea morții s-au predat. Măcar de aceștia ce sunt nevinovați ai milă, și dă-le ploaie pe pământ.

Dar pe râvnikorul Ilie nimic din toate acestea nu l-a tulburat. Cei ce au avut bogății și bani s-au nimicuit cu foamea și, de asemenea, cu setea, căci nu au avut ploaie. Însă Domnul tuturor, care vrea totdeauna să arate mila Sa neamului omenesc, care a ticluit întotdeauna [ceva], l-a îndemnat pe Ilie să arate milă. Fiindcă nu a reușit să schimbe mânia sa, l-a trimis pentru aceasta să ceară ajutor de la văduvă³³⁷, cu toate că era vrednică de milă și foarte săracă. Și, de vreme ce Ilie a ajuns acolo unde i s-a poruncit să meargă, a văzut pe văduvă că aduna vreascuri³³⁸. Când a simțit sărăcia cea îngrozitoare, în care aceasta trăia, i-a fost rușine să vorbească sau să strige la ea; a îndeplinit porunca cea rostită, prinzând curaj cu rușine și spunând: „Femeie, adu-mi puțină apă, ca să beau”³³⁹. Acesta a fost cel ce a poruncit să nu plouă pe pământ. Și văduva a răspuns lui Ilie: „O, râvnikorule! De vreme ce ai închis cu jurământ cerurile să nu dea apă, prin gura ta, cum ceri apă de la mine? Apa pe care o ții în frâu și o stăpânești cu gura ta, uscând pământul și ucigând toate cele ce sunt pe pământ, de unde să ți-o dau?”. Și acela imediat s-a tulburat de cuvântul văduvei și mila s-a mișcat înăuntrul lui. De asemenea, văduva, când a auzit cuvântul profetului, a încuviințat să-i dea apa pe care a cerut-o. A mers să scoată apă, iar Ilie a adăugat și aceasta: „Adu-mi în mână și o bucată de pâine, ca să mănânc”³⁴⁰. Și aceasta imediat a răspuns lui Ilie: „Mă jur pe Domnul Dumnezeu, că nu am pâine,

³³⁷ III Rg. 17, 9.

³³⁸ III Rg. 17, 10.

³³⁹ III Rg. 17, 10.

³⁴⁰ III Rg. 17, 11.

decât numai o mână de făină într-un vas; de asemenea, și puțin ulei în urciorul meu. Pentru aceasta am adunat aceste vreascuri, ca să gătesc pentru mine și pentru copilul meu o pâine nedospită, să o mâncăm și să murim³⁴¹. Fiindcă a ascultat acestea și [a văzut că] se chinuiau din cauza foamei, s-a cercetat pe sine însuși ca să-i dezlege de lanțurile [foamei]; abia a auzit cuvintele cele vrednice ale văduvei, că imediat a grăit acesteia cuvinte pline de milă: „Mergi, dar, la casa ta, și fă pentru mine prima oară o turtă nedospită, iar pentru tine și pentru fiul tău vei face mai pe urmă. Acestea spune Domnul: «Făina din vas nu va scădea, și nici untdelemnul din urcior, până când Domnul va da ploaie deasupra pământului și va încolți vegetația ca mai înainte, pentru toate cele ce locuiesc pe pământ»³⁴²”. Fără să vrea, [Ilie] hotăra dezlegarea legăturilor cerului, căci suferința foamei l-a obligat să o facă. Și văduva îndată s-a grăbit, și râvnă a arătat ca să împlinească cuvântul³⁴³ pe care i l-a spus, căci a înțeles cu inspirație de la Duhul cel Sfânt că acesta este profetul Ilie, care a legat cerul cu cuvântul gurii sale, și a crezut că se vor împlini toate cele pe care le-a spus dreptul [Ilie]. Și, de vreme ce Ilie a rămas în casa văduvei, și chiar dacă s-a hrănit, a rămas aspru ca mai înainte, Dumnezeu a trimis moarte copilului celei văduve³⁴⁴, silindu-l pe Ilie să poruncească dezlegarea legăturilor.

Iar văduva, când a văzut moartea fiului ei, s-a apropiat de profet și cu lacrimi i-a spus: „Vai mie, profetule al lui Dumnezeu, mai râvnitor decât toți, de ce ai stârnit în sufletul meu această durere profundă și acest plâns de nevindecat!? De ce trăiesc eu maică sărmană pe pământ, de vreme ce copilul pe care l-am avut, s-a dat morții?³⁴⁵ Am înțeles eu că al meu

³⁴¹ III Rg. 17, 12.

³⁴² III Rg. 17, 14.

³⁴³ III Rg. 17, 15.

³⁴⁴ III Rg. 17, 17.

³⁴⁵ III Rg. 17, 18.

copil a murit din cauza ta, căci înainte să fi venit tu, copilul meu era sănătos, așadar, înaintea foamei celei înfricoșătoare și a setei celei de nedescris, pe care ai adus-o pe pământ, trăiam și ne descurcam. Când ai venit la mine, te-ai arătat ca dăruitor de mâncare, dar acum ai devenit, dimpotrivă, nimicire pentru unicul meu copil pe care l-am avut. M-ai ușurat de foame și mor din cauza plânsetelor. Credeam că mă ajuți, și te-ai arătat trădător; te-am primit sub acoperișul casei mele, și l-am pierdut pe fiul meu. Ne-ai scos din foame, și ne-ai dat morții; m-ai scos [din foame] ca să-l îngrop pe unicul meu copil pe care l-am avut. Nădejdea pe care o aveam ai pierdut-o de la mine; lumina ochilor mei ai stins-o cu moartea. Mângâierea mea am pierdut-o când ai venit tu. Prin a ta întâlnire, l-am pierdut pe al meu fiu, căci, când ai venit tu la mine, a murit copilul meu. Am suferit o înfricoșătoare nenorocire prin îngroparea adoratului meu copil! Căci ce folos sunt pentru mine făina și untdelemnul, ca să scap de foame, dacă fiul meu a murit? Era mai de preferat pentru mine să mor împreună cu ceilalți, decât să pierd, prin belșug, pe fiul meu. Fiindcă cine va mânca acum acestea, pe care mi le-ai dat? Ce câștig am eu să am mâncare, ca să mă hrănesc, de vreme ce m-am lipsit de slava unicului meu copil, pe care l-am avut? Mor plângând și suspinând pentru acesta. Bine ar fi fost de nu m-ai fi văzut și de nu ai fi auzit acestea, căci nu vreau să mă lipsesc de copilul meu cel iubit”.

Putea oricine să vadă pe această văduvă că plânge și varsă lacrimi la picioarele lui Ilie. Și abia ce a auzit acestea râvnitorul Ilie, că a și regretat în sufletul său. S-a predat rugăciunii, și pe Dumnezeu L-a rugat, spunând: „Dezleagă, Stăpâne, legăturile morții din fiul văduvei, și înviază-l”³⁴⁶. Și Milostivul Dumnezeu a spus cu glas mare acestuia: „Dezleagă tu mai întâi cerul, pe care l-ai închis cu limba ta, și atunci

³⁴⁶ III Rg. 17, 21.

voi dezlega și Eu legăturile morții, pe care le-am trimis binevoitor pentru văduva ta. Privește și vezi, Ilie, ce mulțime de bătrâni și de tineri, prunci împreună cu mamele lor, au murit. Îngrijește-te și vezi lacrimile întregii lumi, cum coboară la Mine cu plânset, cerând ploaie! Numai o singură femeie vezi că varsă lacrimi pentru fiul ei și crezi că ești milostiv? Toată lumea însă plângând, își varsă lacrimile, și tu continui să arăți nepăsare, până ce vor muri cu toții? Știu că din râvnă ai cerut un semn; cunosc bine, Ilie, că nu este nimeni la fel ca tine". Atunci a răspuns Ilie Domnului său: „Dă viață copilului și voi dezlega cerul. Ușurează-mă măcar de plângerile văduvei, ca să nu mă întristez, plângând și mai mult". Deci, de vreme ce copilul a înviat, Ilie l-a luat în brațele sale și mamei sale l-a dat³⁴⁷. Și, când mama a luat fiul în brațe, cu mare bucurie a spus lui Ilie: „Acum am înțeles că ești cu adevărat omul lui Dumnezeu, și că în gura ta există cuvântul cel adevărat"³⁴⁸.

Atunci Dumnezeu a zis lui Ilie: „Mergi și spune lui Ahab că voi da ploaie pe pământ"³⁴⁹.

Și, de vreme ce Ilie a venit la Ahab, a spus acestuia că Domnul va da ploaie în țara sa³⁵⁰, și întreg poporul lui Israel a prins și a înjunghiat pe preoții care închinau [jertfe] lui Baal³⁵¹.

De vreme ce pe mulți i-a întors la credința în Dumnezeu cel viu, Ilie s-a înălțat cu carul cel de foc, în vârtej mare de vânt, înspre cer³⁵², lăsând lui Elisei jocul său³⁵³.

Dumnezeului nostru I se cuvine slavă, în vecii vecilor.
Amin.

³⁴⁷ III Rg. 17, 23.

³⁴⁸ III Rg. 17, 24.

³⁴⁹ III Rg. 18, 1.

³⁵⁰ Cf. III Rg. 18, 41.

³⁵¹ Cf. III Rg. 18, 40.

³⁵² Cf. IV Rg. 2, 21.

³⁵³ Cf. IV Rg. 2, 13.

Cuvânt la profetul Iona și despre pocăința ninivitenilor

Iona iudeul, când a ieșit din mare³⁵⁴, a început să propovăduiască în Ninive locuitorilor ei netăiați-împrejur. Imediat ce a intrat profetul în cetatea cea grandioasă, un glas înspăimântător l-a cutremurat³⁵⁵. Cetatea, care era stăpânită de neamuri [idolatre], s-a cutremurat imediat la propovăduirea fiului lui Amitai, și ca și cum ar fi fost mare, se agitase din toate părțile ei la glasul lui, atunci când acesta a ieșit din adâncurile mării. Coborând [Iona] din mare, a cutremurat [cetatea] și ieșind la pământ uscat a pus-o la grea încercare.

Marea s-a agitat prin fuga lui [Iona]³⁵⁶, iar pământul cel uscat s-a înspăimântat la propovăduirea sa³⁵⁷; marea s-a liniștit la rugăciunea lui³⁵⁸, iar pământul s-a minunat de marea milostivire a lui Dumnezeu³⁵⁹. Iona se rugase înăuntrul marelui chit; la fel se rugaseră și ninivitenii în mijlocul cetății. Rugăciunea a salvat pe Iona din chit, iar implorarea salvează [cetatea] Ninive de la catastrofă.

Iona a fugit și s-a ascuns de la fața lui Dumnezeu³⁶⁰; la fel și ninivitenii [au fugit] de la bucurie³⁶¹. Pentru aceasta și judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu a închis pe amândoi ca într-o închisoare, după cum în închisoare sunt închiși unii

³⁵⁴ Cf. Iona 2, 11.

³⁵⁵ Cf. Iona 3, 4.

³⁵⁶ Cf. Iona 1, 3-4.

³⁵⁷ Cf. Iona 3, 5-6.

³⁵⁸ Cf. Iona 1, 15; 2, 2.

³⁵⁹ Cf. Iona 3, 10.

³⁶⁰ Cf. Iona 1, 3.

³⁶¹ Cf. Iona 3, 5.

datornici. Judecății celei drepte a lui Dumnezeu i s-a dat pocăința ambilor, ca să se salveze de la condamnarea cea cerească și de pedeapsa pentru greșelile lor. Domnul a poruncit chitului, care era în mare, să-l adăpostească viu pe Iona, scoțându-l apoi la pământ uscat³⁶².

De la sine însuși a învățat, așadar, Iona că este drept ca cei ce se pocăiesc să trăiască. Harul a dat un exemplu despre sine; Iona, așadar, de vreme ce s-a pocăit, a ieșit din mare viu³⁶³, ca să scoată astfel din adâncuri cetatea care se cufunda. Cetatea s-a cutremurat, după cum marea, la glasul lui Iona care s-a ridicat din adâncuri. Dreptul Iona și-a deschis gura sa, iar Ninive, ascultându-l, imediat s-a tulburat³⁶⁴.

De vreme ce [Iona] iudeul a propovăduit, cetatea a înspăimântat-o, fiindcă a semănat moarte în rândul ascultătorilor săi. Tămăduitorul s-a făcut propovăduitor între cei puternici, și de teama pe care le-a pricinuit-o, ei au tremurat ca niște copii mici. Glasul său a fărâmițat inimile împăraților, fiindcă cetatea lor va fi distrusă chiar în vremea stăpâniei lor. De vreme ce printr-un glas [Iona] a rupt orice nădejde de-a lor, el adapă cetatea lor cu un potir plin de urgie și de mânie.

Au ascultat împărații și s-au cutremurat, sau, mai bine zis, s-au smerit, căci de vreme ce au aruncat hainele lor de mare preț, pocăința și-au dorit-o. Stăpânii au ascultat și s-au neliniștit, și în loc de îmbrăcămintea lor luminoasă au purtat saci. Au ascultat înțelepții³⁶⁵, care erau vrednici de multă cinste, și și-au acoperit capetele lor cu cenușă. Au ascultat cei bogați și imediat și-au deschis comorile lor în fața celor săraci. Au ascultat vameșii și imediat și-au rupt însemnările cu datoriile pe care le aveau alții la ei. Au ascultat datornicii și s-au gândit la aceasta: că drept este, așadar, să întoarcă

³⁶² Cf. Iona 2, 11.

³⁶³ Cf. Iona 2, 11.

³⁶⁴ Cf. Iona 3, 4-6.

³⁶⁵ Literal: *cei bătrâni*.

datoriile pe care le datorau. Fiecare, aşadar, se grăbea să se preocupe de salvarea sa şi cu rugăciunea către Dumnezeu. Nu exista acolo om care să dorească să dobândească câştig cu viclesug, fiindcă toţi s-au predat unui scop drept, aşadar, cum să câştige fiecare sufletul său.

Numai ce hoţii au ascultat glasul lui Iona că imediat au întors cu mare grabă cele furate proprietarilor, şi făcându-se negliobi cei care jefuiau, nu au mai luat nimic, ci dimpotrivă, le-au lăsat pe toate proprietarilor. Fiindcă fiecare, cercetându-se pe sine însuşi cu dreptate, a arătat iubire de oameni faţă de aproapele său. Numai ce au ascultat ucigaşii că şi-au mărturisit imediat crimele lor şi au dispreţuit teama de judecători. Au ascultat judecătorii şi au arătat iertare, fiindcă în această urgenţă înfricoşătoare nu mai exista nici un judecător; fiecare, aşadar, se grăbea să semene iubirea de oameni, ca să culeagă el însuşi iertare în acea clipă. Au ascultat păcătoşii glasul lui Iona şi au mărturisit faptele lor. Au ascultat robii şi au mărit cinstea faţă de stăpânii lor. De la glasul lui Iona, cei bogaţi şi cei mândri şi-au smerit înţelepciunea lor.

Pocăinţa noastră în raport cu pocăinţa ninivitenilor este ca un vis şi ca o umbră de după-amiază. Ninivitenii au dăruit multe ajutoare celor săraci; noi însă am putea măcar opri faptele de lăcomie. Ninivitenii au eliberat robii, dându-le în mod onorific daruri; noi să nu ne comportăm lipsiţi de dreptate faţă de robii cei liberi.

Când profetul Iona a fost trimis în cetatea Ninive, care era plină de păcate, judecata cea dreaptă a propovăduit-o, dar nu cu arme şi cu suliţe, ci cu o propovăduire foarte mică³⁶⁶. A fost trimis ca un tămăduitor, ca să opereze rănile lor şi să le curăţească bolile cu medicamente vindecătoare. Atunci când a deschis sacul său, le-a arătat medicamentele sale, care erau foarte puternice şi curăţitoare. Fiindcă harul l-a trimis pe

³⁶⁶ Cf. Iona 3, 4.

Iona în cetate, nu pentru ca să o distrugă, ci pentru ca să o facă să-și schimbe viața.

Iona nu a spus acestora să se pocăiască, dorind să arate că cel bolnav aleargă la cel care-l tămăduiește. Dimpotrivă! El a închis cu totul acestora ușa nădejzii, ca să arate cât de mult au lovit-o fiindcă s-au temut de hotărârea sa.

Ninive a auzit glasul hotărârii sale și prin post și rugăciuni și-a schimbat viața ei, ca să arate cât de mult izbutește refugiul la Dumnezeu, căci acest [refugiu] a schimbat hotărârea lui Dumnezeu. Ninivitenii erau bolnavi de păcate. Folosindu-și ca o sabie glasul său înspăimântător, i-a cutremurat pe aceștia, dar nu ca să-i nimicească, ci ca să-l vadă și să înceteze păcatele care au stârnit bolile.

A fost tămăduitor cel care a venit să-i vindece pe cei care sufereau; de vreme ce și-a scos sabia [urgiei], le-a arătat-o celor bolnavi. Cetatea l-a văzut și imediat s-a neliniștit, fiindcă a stat în afara cetății, purtând sabia urgiei. Cei bolnavi, părăsindu-și patul, alergau în grabă de la teamă la pocăință. Glasul lui Iona, ca o sabie, tăia părțile cele putrezite de timp și rănilile cele cu greu de vindecat; fiindcă [Iona] era medicul care tămăduia pe cei bolnavi cu toiagul amenințării.

Medicii, atunci când dau medicamente celor bolnavi, folosesc cuvintele în mod lingușitor. Iona însă le oferă cu glasul [său] cel plin de asprime și cu multă amenințare. Cel bolnav a fugit din patul său, fiindcă a văzut toiagul plin de urgie și de mânie, așadar, acest toiag care tămăduia pe cei care sufereau de bolile relei dorințe. Fiecare, deci, de teama acestui toiag, se vindeca.

Mâncărurile cele felurite ale împăraților s-au oprit; la fel și cinele cele somptuoase ale stăpânilor. De ce spun acestea? Dacă cei întâi-născuți ai lor nu erau alăptați, cine ar fi fost, dar, între cei care ar fi căutat desfrâul? Dacă animalele lor ar fi fost împiedicate cu silă ca să nu bea apă³⁶⁷, cine ar fi fost,

³⁶⁷ Cf. Iona 3, 7.

deci, între cei care ar fi băut puțin vin? Și dacă împăratul a purtat îmbrăcăminte de pocăință, cine ar fi fost cel între ei care s-ar fi îmbrăcat pe sine cu îmbrăcăminte strălucitoare? Și dacă au văzut pe desfrânate că se înțeleptesc, cine ar fi fost cel care s-ar fi căsătorit sau și-ar fi însurat copiii săi? Și dacă cei înverșunați s-au înfricoșat și s-au înțeleptit, cine ar fi fost între ei cel care ar fi răs chiar și puțin? Dacă toți în general plâneau și se tânguiau, cui i-ar fi făcut plăcere să se distreze? Dacă hoții s-au îndreptat, cine ar fi fost cel care s-ar fi păzit în casa sa? Au aruncat aurul la pământ și nu era nimeni care să-l adune [de pe jos]; au deschis comorile și nu era nimeni care să le prade. Cei risipitori și-au închis ochii lor, ca să nu vadă farmecul cel ascuns al femeilor; dar și femeile au căutat să-și ofilească farmecul lor, ca să nu-i provoace pe cei care le vedeau, fiindcă fiecare încerca în același timp să se tămăduiască și pe el însuși, dar și pe aproapele său, încât împreună să se mântuiască.

Fiecare dintre ei îndemna pe aproapele său la rugăciune, implorare și mărturisire, încât cetatea s-a făcut ca un singur trup, fiindcă fiecare dintre ei se ruga ca niciunul dintre ei să nu păcătuiască. Nimeni de acolo nu se ruga ca să se mântuiască singur, ci fiecare se ruga ca o parte a trupului pentru mântuirea tuturor; fiindcă cetatea, ca un om, era chemată să fie predată spre nimicire și catastrofă. Cei drepti se rugau pentru cei păcătoși, ca să se mântuiască împreună cu ei. De asemenea, cei păcătoși strigau spre Dumnezeu, ca să asculte glasul celor drepti.

Ațintește-ți repede mintea ta, iubitele, și vezi cum toți trăiau în același timp în pocăință adâncă; fiindcă plânsetul noilor-născuți, care era vrednic de compătimit, a făcut ca toată cetatea să plângă și să se tânguiască. Strigătul cel trist al fiilor care a crescut cu lacrimi a tulburat inimile și măduarele părinților. Cei bătrâni, smulgându-și firele cele albe de păr cu plânset, le aruncau la pământ; cei tineri, de asemenea,

văzând pe cei bătrâni că sunt în plânset, de vreme ce glasul lor creștea din ce în ce mai mult, au strigat în același timp cu tristețe, fiindcă toți împreună într-o clipă vor muri, înmormântându-se unii pe alții. Copiii țineau pe mamele lor, iar mamele își țineau copiii lor în mod reciproc, ca fiecare dintre ei să învingă moartea. Noii-născuți și cei mici, de acel glas înspăimântător, își vărsau plânsetul în brațele mamei lor.

Seara și dimineața, deci, își numărau zilele care erau hotărnicite de propovăduirea lui Iona iudeul³⁶⁸, ca să vadă câte zile au mai rămas. Și când din nou trecea o zi, se tânguiau cu lacrimi, deoarece a rămas puțin timp. Fiii întrebau cu lacrimi pe părinții lor: „O, părinților, spuneți-ne nouă, copiilor voștri cei iubiți, câte zile au trecut și câte au rămas, din cele care s-au hotărnicit nouă prin propovăduirea fiului lui Amitai iudeul și care este clipa în care noi cei vii vom coborî cu toții în iad? De asemenea, când se vedea cetate [din nou] veselă, și care este ziua în care se va răspândi în lumea întreagă vestea catastrofei noastre și vor privi amara priveștițe toți cei care vor trece pe alături?”.

Imediat ce au auzit acestea părinții de la copiii lor, că au fost stăpâniți de tristețe și au început să verse lacrimi amare pentru acestea. Nimeni nu putea nicidecum să le dea un răspuns, fiindcă gurile lor erau îngrădite de tristețe. Însă ca să nu mărească tristețea fiilor lor și ca aceștia să nu moară mai înainte de [zilele] stabilite [de Iona], își stăpâneau lacrimile, ca să-și mângâie copiii lor cei mult iubiți. Părinții se temeau să le spună adevărul, căci aproape erau zilele pe care le-a spus profetul. Și precum Avraam, dorind să-l mângâie pe Isaac, fiul său, a profețit fără voia sa, așa și ninivitenii, deci, au profețit fără de voia lor, de vreme ce doreau să-și mângâie propriii copii.

³⁶⁸ Cf. Iona 3, 4.

Isaac, oaia cea cuvântătoare, a întrebat: „Tată, unde este oaia pentru jertfă?”³⁶⁹. Iar Avraam nu i-a descoperit taina, de teama că poate Isaac se va întrista și va pângări darul. Atunci când Avraam a încercat să-l convingă pe fiul său și, precum a încercat, a profețit tainele cele ascunse, scoțându-le din cele necunoscute. Nu a vrut să nu-i spună, însă răspunzându-i, i-a spus adevărul. Fiindcă se temea să-i spună „tu ești”, a profețit alte taine; deoarece limba lui Avraam cunoștea mai bine decât inima, și pentru aceasta mintea a rămas înceată, iar limba profețea.

Cu toate că limba avea obiceiul să fie învățată de către inimă, aceasta învăța tainele cele viitoare. Avraam a spus robilor: „Eu și Isaac vom urca în munte și ne vom întoarce împreună”³⁷⁰. Vrând, așadar, Avraam să spună minciuni, el profețea. Nu a fost un mincinos, dar a spus minciuni, fiindcă era apărător al adevărului. La fel, deci, și ninivitenii, spunând minciuni, mărturiseau adevărul, fiindcă crezând că au spus minciuni, erau profeți ai adevărului. Deoarece, vărsând lacrimi, le spuneau copiilor lor: „Nu vă temeți, copiii noștri cei mult iubiți, ci dimpotrivă! Să nu aveți teamă! Fiindcă Domnul este foarte Mult-milostiv; va face să dispară acestea. Dacă un pictor, care zugrăvește o icoană neînsuflețită, este preocupat să o păstreze cu multă grijă și atenție, cu cât mai mult Domnul va păzi de la cele rele chipul Său, rațional și însuflețit? Nu va nimici și nu va pieri cetatea noastră, ci prin amenințarea sa ne cheamă la pocăință. Voi, fiii noștri cei mult iubiți, de câte ori nu ați fost pedepsiți de către noi, și ați înțeles că pedeapsa este necesară? Din motive pedagogice ați devenit înțelepți și moștenitori, iar tristețea din bătaie a devenit pentru voi bucurie. Așa, deci, să gândiți și cele despre Dumnezeu, Cel iubitor de oameni, căci instruind pe părinți ca pe fiii

³⁶⁹ Fc. 22, 7.

³⁷⁰ Fc. 22, 5.

Săi, îi compătimește din nou. El își ridică toiagul Său, ca să-i înspăimânte și să-i cumințească; El instruieste și nu dă la moarte, ci dimpotrivă conduce spre întoarcere. Fiindcă, dacă noi, părinții, vă instruiem pe voi, copiii noștri, prin amenințarea bătaii, dorind să vă educăm, cu mult mai mult Domnul. Chiar dacă educă precum un Părinte, prin harul Său, ne salvează pe toți. Amenințându-ne cu toiagul Său, descoperă iubirea Sa și ne conduce pe toți la comoara milostivirii Sale. Fiindcă nu putem noi să vă iubim atât de mult, cât de mult iubește Dumnezeu prin milostivirea Lui față de fiii oamenilor. Mângâiați-vă, copii, și încetați să vărsați lacrimi, fiindcă nu va distruge cetatea noastră, ci mânia vine și trece”.

Acestea spunându-le, deci, ninivitenii copiilor lor, îi mângâia, profetind involuntar. Erau profeți cu adevărat, fiindcă pocăința lor i-a făcut profeți. Și spunând aceste cuvinte, nu s-au oprit din vărsarea lacrimilor; chiar dacă îi mângâiau, plângeau totuși cu tristețe, fiindcă teama amenințării i-a dus la o mai mare postire, iar prin rugăciuni au încercat să oprească termenul.

A ieșit împăratul din palat și s-a văzut pe sine însuși și cetatea s-a cutremurat când a văzut sacul său. A văzut împăratul cetatea că se tânguește pentru înfățișarea sa și ochii săi s-au umplut de lacrimi. A plâns cetatea pentru împărat, când a văzut capul său acoperit cu cenușă și pământ; a plâns și împăratul pentru întreaga cetate, când a văzut-o că, în tânguirea ei, este îmbrăcată în saci. Toți împreună plângeau și toți împreună se tânguia, încât ar fi făcut și pietrele să se tânguiască împreună cu ei.

Cine s-ar fi rugat așa? Cine ar fi implorat așa? Sau cine s-ar fi smerit așa în fața lui Dumnezeu? Sau cine, de asemenea, ar fi negat toate faptele sale cele văzute și ascunse? Cine, ascultând un simplu glas, s-ar fi grăbit să-și facă inima sa să crape pentru păcate? Cine este cel care a ascultat cuvântul și a simțit tristețe în minte? Cine, ascultând un glas trist, ar

fi fost stăpânit de teama morții? Sau cine a văzut în fața ochilor săi, ca într-o oglindă, pe Dumnezeu Cel iubitor de oameni, prin intermediul pocăinței? Cine a văzut pe dreptul Iona că a scos sabia și întreaga cetate că plânge și se tânguiește?

Cine ar putea să sufere glasul de plâns al bătrânilor și al tinerilor, al celor nou-născuți și, de asemenea, al mamelor? Toți împreună se tânguiau; fiindcă toți au auzit că zilele lor se terminau și că, într-o zi, vor merge cu toții în iad, prin răsturnarea cetății, și nu se va găsi cel care să-i îngroape [pe alții] și cel care se va îngropa, fiindcă judecata morții a fost anunțată împotriva tuturor. Tinerii care urmau să se căsătorească, așteptau dintr-odată moartea lor. Cine, dar, ar putea să îndure strigătele cele triste ale mirenelor? Fiindcă, deși erau așezate în camera de nuntă, în locul bucuriei pe care o așteptau, dintr-odată au fost chemate dimpreună cu mirii lor înspăimântați, ca să fie duși spre moarte. Cine, deci, ar putea să nu plângă, văzându-l pe împărat că plânge, fiindcă, dintr-odată, în locul palatelor și a locuințelor luminoase, ar fi ajuns să locuiască în iad și să-i conducă pe cei care împreună cu el au murit și ar fi ajuns cenușă? În locul trăsurii și a multei sale cinstiri [de care era înconjurat], a auzit că cetatea sa era pe cale să se nimicească. În locul desfătării și a feluritelor sale mâncăruri, a auzit că pe el însuși moartea îl asuprește, fiindcă întreaga cetatea a fost chemată să coboare de vie în adânc.

Împăratul a chemat armatele sale și a plâns pentru ele, iar acestea au plâns pentru ei, și a început, vărsând lacrimi, să spună [acestea] în fața tuturor: „Ce fel de războaie am biruit și de câte ori și voi, luptând cu bărbăție împotriva dușmanilor, ați fost slăviți pretutindeni?! Dar acum nu este un război obișnuit, încât să pornim spre o campanie militară, precum o făceam întotdeauna ca să învingem. Chiar dacă am biruit multe popoare și neamuri, [acum] e vorba să fim biruiți de către un iudeu. Numai glasul nostru înspăimânta

împărații; dar glasul acestui ticălos ne-a neliniștit pe toți. Noi întotdeauna stăpâneam cetățile; iar acum în cetatea noastră un străin ne stăpânește. Cetatea noastră Ninive, mama celor uriași, s-a temut de glasul unui om neînsemnat. Leoaica cea înspăimântătoare s-a neliniștit foarte mult în peștera ei din cauza unui iudeu. Ninive strigă ca o fiară în întreaga lume, iar glasul lui Iona strigă în Ninive. Cât de mult oare au slăbit urmașii uriașului viteaz Nimrod³⁷¹, care a zidit-o?!”

Împăratul a dat armatelor sale sfaturi foarte bune, sfătuindu-i astfel: „Nici acum să nu trândăvim, nici să nu ne pierdem ca niște sărmani. Fiindcă, atunci când cineva suferă cu bărbăție o ispită, și dacă încă biruiește, câștigă două lucruri: dacă trăiește, este slăvit, iar dacă moare este lăudat ca un bărbat și ca un viteaz adevărat. Să devenim, deci, puternici, și să arătăm bărbăția noastră. Să ne luptăm, purtând toată înarmarea noastră. Deoarece chiar dacă nu vom birui, cel puțin să murim cu bărbăție. Să lăsăm tuturor un nume bun. Am auzit că judecata cea dreaptă și iubirea de oameni se înfăptuiește ca să fim conduși la simțire și că Dumnezeu, Judecătorul cel drept, îi amenință pe cei răi și îi salvează [pe cei buni] ca un Bun și Iubitor de oameni. Să ne temem de dreptatea Sa cea dreaptă și să înmulțim mila Sa; fiindcă dacă judecata Sa cea dreaptă se înmoaie, mulțimea îndurărilor Sale va fi cu noi. Deoarece ne găsim între judecata cea dreaptă și îndurări, să punem pe noi înșine armura cea bună în războiul cel bun care ne așteaptă. Să nu-l disprețuim pe Iona. Nu trebuie, așadar, să ascultăm cu ușurătate propovăduirea sa. Am căzut într-o mare grijă și tristețe, ascultând glasul cu care acesta propovăduiește. Fiindcă înfățișarea sa este ticăloasă și neînsemnată, însă glasul său este puternic, iar teama pe care o pricinuieste este mare.

³⁷¹ Cf. Fc. 10, 8-11; Mih. 5, 5.

L-am întrebat în fața voastră, a tuturor, ca să încercați cuvintele sale ca într-un creuzet. Acesta însă nu s-a înspăimântat de noi, cum nici nu s-a lăsat cuprins de frică, cum nici nu s-a neliniștit. Și încă nu s-a tulburat, cum nici nu s-a rușinat pentru cuvintele pe care le-a spus, ci, dimpotrivă! Nu s-a schimbat deloc, fiindcă acestea sunt strâns legate de adevăr.

L-am lingușit, dar nu l-am convins; l-am înspăimântat, dar nu l-am făcut să se retragă; i-am dăruit bogăție și m-a luat peste picior; i-am arătat sabia, dar a răs. Nu s-a lăsat influențat de sabie și a rămas nesimțitor față de daruri; fiindcă el la toate acestea nu a dat înapoi. Există om care, atunci când este lingușit cu daruri, cedează, și om care, atunci când vede sabia, și acesta cedează. Însă pe acest iudeu, chiar dacă l-am pus între lingușire și amenințare, l-am găsit că este viteaz și față de una, și față de cealaltă. Căci a văzut sabia și a răs; de asemenea, a biruit și iubirea de arginți, considerând-o ca ceva neînsemnat. Un mic cuvânt, care a ieșit din gura sa, a istovit cu asprimea sa toate cuvintele noastre.

El nu s-a înspăimântat absolut deloc la asprimea mea, cum nici nu s-a bucurat de cinstirile mele, ci întreaga noastră bogăție el a considerat-o ca un gunoi, pe care îl calcă [în picioare]. Oare acesta a venit la noi din Ierusalim, de vreme ce persoana sa este atât de îndrăzneată? Cuvântul său a devenit pentru noi ca o oglindă; și am văzut că Dumnezeu locuiește în el și că amenință faptele noastre cele desfrânate; în el am văzut că judecata [Sa] cea dreaptă se îndreaptă asupra faptelor noastre cele rele. Prin intermediul lui, din gura lui Dumnezeu a ajuns [la noi] condamnarea cetății.

Dacă prin venirea sa s-ar fi propovăduit pacea și biruințele, vom presupune că el este un amăgitor, care, prin cele bune pe care le profetește, țintește să ia daruri de la noi, ca răsplată pentru cuvintele lui.

Un medic adevărat, când se gândește la cel bolnav, spune în mod limpede adevărul, că trebuie, așadar, să opereze și poruncește să se folosească pentru el metode dureroase și nu evită să decidă pentru smulgerea din rădăcină a dinților. Nu se teme nici de împărat să-i spună despre dureri, chiar dacă îi va oferi să bea un medicament amar.

Cine ar putea să numească mincinos pe cel care a propovăduiturgia? Dacă era mincinos, s-ar fi aplecat cuvântului meu. Însă așa cum văd, el este mai presus de toți doctorii, fiindcă nici măcar puțină pâine nu a dorit să mănânce de la noi. Însă, dacă Iona, cu toate că este drept, postește, să ne preocupăm să postim cu mult mai mult, fiindcă am păcătuit; dacă [Iona], cu toate că este sfânt, imploră și se roagă, să ne punem pe noi înșine sac cu cenușă; fiindcă cel drept postește și se roagă, ca nu cumva să se arate oamenilor drept un mincinos. Probabil se luptă cu stăruință ca cetatea noastră să fie nimicită, deoarece dorește să devină credibilă propovăduirea, pe care a dat-o nouă. Iar noi, prin post și rugăciune, să-l combatem, fiindcă nu profetul a păcătuit, ci păcatele noastre ne îngroapă pe toți împreună.

Bineînțeles, iudeul nu distruge cetatea noastră, ci răutatea noastră o nimicește. Avem, iubiților, un alt dușman nevăzut; acestuia trebuie să rezistăm cu vitejie. Am auzit izbânda dreptului Iov; căci bărbăția lui a devenit cunoscută, iar cuvântul și încercarea sa ca o trâmbiță și ca o biruință a fost proclamată în întreaga lume împotriva dușmanului³⁷². Dacă dușmanul astfel se luptă împotriva dreptilor, ce ar face oare nouă celor păcătoși? El însuși este cel care a ieșit și a dărâmat casa la vremea festinului unde erau copiii lui Iov³⁷³, amestecând vinul cu sângele și nimicind în mod neîndurător pe ei dimpreună cu paharele lor.

³⁷² Cf. Iov 1, 22.

³⁷³ Cf. Iov 1, 18-19.

Noi am biruit în război împărății, acum însă îngrijiți-vă voi cu rugăciunile voastre ca să biruiți pe satana. Să scoatem, deci, armele noastre și să facem un război puternic cu el. Scoateți-vă platoșele și îmbrăcați-vă în sac; aruncați tolbele pentru săgeți și folosiți-vă de rugăciuni; lepădați sabia și cereți credința; rupeți săgețile și apucați-vă de post. Victoria pe care am avut-o înainte, luptând împotriva vrăjmașilor și a împărățiilor de pe pământ, nu este nimic [față de aceasta]. Dacă acum biruim pe satana, victoria noastră va fi mai mare decât biruințele și isprăvile pe care le-am împlinit cândva. Și după cum eu primul am intrat acolo în luptă, așa și cum voi fi primul în acest război”.

Și îndată împăratul s-a ridicat în grabă, și-a scos îmbrăcăminte sa împărătească și și-a pus sac; și-au scos și ei înșiși îmbrăcămintele lor și s-au îmbrăcat în saci. Și au plâns împreună cu împăratul ninivitenii, cei care întotdeauna erau îmbrăcați strălucitor. Se asemănau cu indienii*, de teamă pentru nenorocirile ce vor urma.

Împăratul a luat dimpreună cu el gărzile sale și ieșind din palat, a vizitat întreaga cetate. A trimis retori ca să propovăduiască pretutindeni ca toți să se pocăiască: „Fiecare – spunea împăratul – să părăsească răutatea sa, ca să nu ne rănească în război și să ne omoare. Hoțul să înapoieze cele furate; cheltuitorul să se înțeleptească; cel mânios să devină blând; cel care trăiește în plăceri să postească. Nimeni să nu poarte ranchiună; nimeni să nu blesteme pe altul; nimeni să nu întristeze pe altul, cum nici să-l ia peste picior. Dacă noi iertăm greșelile greșiților noștri, și Dumnezeu ne va ierta greșelile pe care le-am făcut împotriva Lui. Aceasta să fie rânduiala noastră și așa vom birui și vom salva cetatea”.

Acestea și altele asemănătoare vesteau retorii împăratului în marea cetate, ca toți împreună să postească, așadar, și

* Indienii; cei negricioși. Autorul înțelege schimbarea culorii feței lor, din pricina fricii. (n. ed. gr.)

animalele lor. A stat împăratul, precum un doctor, vindecând cetatea sa care era bolnavă: a sfințit, așadar, prin post armata sa; prin intermediul postului, a dat [nininivilor] o platoșă plină de slavă și un scut de salvare; s-a îngrijit să propovăduiască având ca pildă o tolbă a blândeții, că săgețile ei ajung cerul și că atunci când sunt aruncate, ele biruiesc; a scos din cutie și a oferit acestea: iubirea, credința, nădejdea, săbii care stăpânesc și oferă bucurie. De vreme ce, așadar, împăratul a înarmat așa armata sa cu postiri și rugăciuni, a început în continuare să viziteze mulțimile, bărbați și femei, pe toți dimpreună, și le-a spus lor: „Să ne batem toți cu bărbăție și vitejie pentru salvarea noastră”. Prin îmbrăcăminte sa cea de doliu a dat acestora un exemplu, încât întreaga cetate să se înarmeze așa.

Fiul lui Nimrod, al uriașului celui viteaz, a încetat săucidă fiarele și și-a stăpânit patimile; în locul fiarelor, el sacrifica păcatul. A abandonat fiarele cele din afară și încerca săucidă răul din interior; în loc să stea în car de slavă, mergea pe jos prin cetate și îi îndemna pe toți să vină la pocăință. Împăratul s-a apropiat de piețele cetății, ca să purifice din ele murdăria păcatului; mergea umil și a devenit temelie cetății care se cutremura, astfel încât să nu fie distrusă.

Iona a văzut toate acestea, a rămas surprins și a început să se minuneze de fiii celor de neam străin. A văzut reușitele și virtuțile ninivilor și vărsând lacrimi, s-a tânguit pentru urmașii lui Avraam. A văzut pe descendenții lui Canaan că s-au îndreptat prin pocăință, iar pe urmașii lui Iacov că s-au îndepărtat de Dumnezeu. A văzut inimile cele netăiate-împrejur că acceptă tăierea-împrejur și pe cei tăiați-împrejur că insistă în inimă împietrită. Împăratul Ninivei însă cunoștea motivul urgiei care a fost declarată din cauza păcatelor lor; pentru aceasta a tăiat de la rădăcină cauza și s-a îndepărtat de cele rele. A fost într-adevăr un medic care cunoștea bine boala cetății, fiindcă prin medicamentul postului a vindecat cetatea, de vreme ce, prin sac

și prin cenușă, a izgonit păcatul din aceasta. Iona, ca un judecător ceruse pentru aceștia o pedeapsă, dar postul a iertat păcatele lor.

Ninivitenii s-au adunat ca să poată potoli pe Domnul și să scape de moarte. Au înțeles, deci, că postul este capabil să desființeze decizia morții și să acorde acestora viață. Iona postea, temându-se de acest lucru, că poate se vor salva prin post și el se va arăta mincinos. Dar pocăința a desființat sentința lui Iona. Pentru aceasta și ninivitenii, ca cei înțelepți, au cunoscut că Dumnezeu are milă, că este Milostiv și spre cei care se pocăiesc cu tot sufletul lor se apleacă cu milostivire. Ei au văzut că profetul este nemilos și că Dumnezeu este Iubitor de oameni; și de vreme ce l-au părăsit pe cel dur [adică, pe Iona], s-au refugiat la Cel milostiv. Iona le-a tăiat nădejdea prin amenințarea lui, dar postul pe care l-au înmulțit ei le-a promis viață. Căci aerul care mai înainte era deasupra celor posomorâți, prin pocăința și multa lor smerenie a devenit strălucitor. Cetatea se cutremura, dar ei înșiși au sprijinit-o prin ajutorul lor; cei nou-născuți au fost păstrați în brațele mamelor lor, fiindcă în timpul încercării au fost învățați să postească.

Au strigat bătrânii, îmbrăcați cu sac și prăfuiți pe cap din cauza cenușii, și viața i-a bucurat pe ei, precum și pe Iezechia³⁷⁴. Și fiindcă tinerii au vărsat lacrimi cu pocăință, Dumnezeu a păzit de dragul lor cununile lor; fiindcă miresele purtau îmbrăcămintea cea întunecoasă, s-au întors din nou cu bucurie în camerele lor nupțiale. Au strigat, desigur, și animalele, fiindcă nu au băut apă și glasul tuturor, și al oamenilor și al animalelor, era înspăimântător. Dar judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu a auzit strigătul lor, iar harul Său a salvat imediat cetatea de ziua pe care Iona o prevestise, fiindcă au postit continuu și s-au rugat neîncetat. Ochii lor

³⁷⁴ Cf. Is. 38, 5.

nu s-au uscat din cauza lacrimilor de pocăință, cum nici limba lor nu a încetat să ceară milă. Nu se mai auzise nici un alt glas, fiindcă în mod continuu se auzeau plânsetele și lacrimile și jeliurile. Nu era posibil ca cineva să vadă acolo pe cineva că se bucură sau că râde sau că spune glume, fiindcă toți se tânguiau. Vărsau, așadar, încontinuu lacrimi și înălțau tânguiuri pentru milă. Prin pocăință au dobândit postul și curățirea. Bărbații și femeile au dobândit fără multă greutate înțelepciunea.

Când harul lui Dumnezeu le-a văzut pe acestea, a arătat milostivirea Sa și a trimis peste ei răcorirea vieții și a milostivirii. Fiindcă Dumnezeu nu vrea moartea păcătosului, ci mai degrabă ca el să se întoarcă și să trăiască³⁷⁵; dar vrea pocăință pentru mântuirea lui, căci Tatăl, dimpreună cu Fiul și cu Sfântul Duh, este Iubitor de oameni și Bun, și Milostiv, și Răbdător.

Între cei mâniați a stăpânit, deci, împăcarea și pacea; fiindcă cei bătrâni trăiau în pace, cei tineri se purtau cu înțelepciune, iar fecioarele își păzeau fecioria lor; cei obraznici deveneau blânzi. O singură priveliște era și o singură rânduială; împăratul și robul erau, așadar, desculți. La fel erau și mâncărurile pentru cei bogați și pentru cei săraci, și una era băutura, deopotrivă pentru stăpâni și pentru servitori. Fiindcă toți alergau spre cele de jos ale pocăinței, ca să dobândească milele lui Dumnezeu, lucrau cu aceeași voință pentru lucrarea cea comună, ca să primească drept răsplată de la Dumnezeu și iertarea comună.

Cetatea se mișca, precum trestia [este mișcată] de către vânt și ca vrabia care ar fi prinsă în capcană. Credeau că nu va veni pentru ei dimineața și o altă zi. Întreaga cetate stătea în gura morții, și în timp ce era în picioare, bătea la porțile iadului. Cu toate acestea, Iona măsurase zilele și nopțile,

³⁷⁵ Cf. Iez. 18, 23.

iar ninivitenii își măsurau păcatele lor; Iona în coliba sa se ruga ca să fie adevărată [profeția sa], iar ninivitenii din cetate se rugau ca să nu moară. Iona era cuprins, desigur, de frică, când a văzut lacrimile lor. Pândea, deci, ca să vadă ce se va petrece în cetate. Avea umbra vrejului, pe care nu-l sădise el însuși³⁷⁶; el însă ardea de arșița zilei, deoarece adăpostul lui Iona s-a uscat de la rădăcină³⁷⁷, iar puterea Celui Preaînalt i-a protejat ca o umbră pe niniviteni.

I-a văzut pe ei că tremură de mânia lui Dumnezeu, așa cum [cineva] dărdâie la apă. A văzut copiii că postesc și că, în plâns, ei strigă [către Dumnezeu]. A văzut că pruncii varsă lacrimi; că vițeei și berbecii mugesc. A văzut cum mamele se frământă și se roagă Celui Preaînalt. A văzut pe cei bătrâni că plâng și se întorc la Dumnezeu și pe bătrânii lui Israel că sunt întotdeauna în neorânduială. A văzut, de asemenea, [cetatea] Ninive că se pocăiește cu râvnă, iar Sionul că se desfrânează și că este stăpânită de pasiunea pentru cele idolatre. Vedeă cum cetatea Ninive a căzut în pocăință față de Ierusalimul cel ales, care era permanent lipsit de ospitalitate. Vedeă pe desfrânatele cetății Ninive că se înțeleptesc, iar fiicele lui Iacov că se desfrânează mai tare. A văzut pe hoții din Ninive că spun adevărul, iar falșii profeți din Sion că sunt întotdeauna plini de viclenie.

În cetatea Ninive cele idolatre au fost zdrobite în chip văzut, dar în Ierusalim erau cinstite în ascuns. Iona a dobândit o vastă experiență de la neamurile străine, căci preotul idolilor a primit pe Moise³⁷⁸, văduva pe Ilie³⁷⁹, iar cei de alt neam pe David, atunci când Saul, regele Israelului, îl prigonea³⁸⁰. A văzut cetatea Ninive că este adunată ca o biserică, și

³⁷⁶ Cf. Iona 4, 10.

³⁷⁷ Cf. Iona 4, 7.

³⁷⁸ Cf. Ieș. 2, 20-21.

³⁷⁹ Cf. III Rg. 17, 9.

³⁸⁰ Cf. I Rg. 27, 1-7.

era preocupat că poate propovăduirea sa nu va fi adevărată. Templul lui Dumnezeu, care era în Ierusalim, a fost făcut de iudei peșteră de tâlhari, iar împăratul cetății Ninive îl slăvea pe Domnul. Cei vii plâng pe cei morți; ninivitenii însă îi plângeau pe cei vii. Toți tânguiau pe fiii lor și pe rudele lor. Plânsul mare și înspăimântător exista atunci acolo, și toți credeau că cei vii vor coborî în pământ; iar cu cât zilele se înmulțeau până la plinirea lor, cu atât mai mult plângeau cu lacrimi, deoarece socoteau că nu vor mai trăi până mâine.

A venit însă ziua în care, dacă nu se pocăiau, ar fi fost nimiciți; iar cetatea s-a umplut de plânsete. Praful pământului, care era udat de mulțimea lacrimilor, pe care ei înșiși le vărsau cu amărăciune, s-a făcut ca un lut. Părinții își trezeau copiii din somn ca să se tânguiască împreună pentru moartea lor cea amară; în mijlocul lor se așezau cei căsătoriți și miresele. Părinții zăreau frumusețile copiilor lor, iar din marea lor tristețe a ieșit întuneric. În cele din urmă, ei credeau că pământul se mișcă și și-au înălțat cu tânguire glasurile lor, care au ajuns la ceruri. Bătrânii au mers la mormânt și plângeau, fiindcă cel care a murit și cel care va muri erau împreună. Fiecare a văzut în fața ochilor săi moartea cea amară și a dat drumul celui mai trist strigăt, fiindcă nu cunoștea la ce fel de moarte a ajuns.

Și-au rupt inimile lor când au auzit că pământul s-a cutremurat. Se mirau pentru sfârșitul prin care aveau să se dea morții. Înfațișarea feței tuturor s-a schimbat, de vreme ce se gândeau în mintea lor la faptul că pământul se va întoarce pe dos. Împăratul, purtând sacul de cenușă, era stăpânit de durere, de vreme ce se gândea că mâine nu va mai fi în viață. Toți mâncau cenușă și-L implorau pe Dumnezeu; toți, în timpul rugăciunii lor, își umpleau gura cu cenușă; toți strigau pe fiii lor ca să se bucure de privirea lor, mai înainte de a coborî ei înșiși în iad.

Când ziua s-a împlinit, toți stăteau, deci, împreună la pragul morții. Ținându-și mâinile unul cu altul, plângeau unul pe altul. A venit ultima noapte și se gândeau la ce oră vor auzi sunetul nimicirii lor. Credeau că cetatea va fi nimicită seara; a venit însă seara și cetatea nu a suferit nimic. Credeau, de asemenea, că noaptea se va preschimba în haos și vor pieri. În continuare, a venit și noaptea, dar nu au fost predați nimicirii. Credeau că, în întuneric, vor fi dați morții. A trecut și întunericul, dar nu au suferit absolut nimic. Credeau că cetatea va fi distrusă dimineața. A venit dimineața și speranțele lor s-au mărit. La ceasul când aceștia credeau că nu vor mai fi, la acea vreme s-a plinit bucuria lor. Se bucurau toți, dimpreună cu ai lor copii și cu robii lor și slăveau pe Dumnezeu, care i-a miluit.

Iona însă stătea departe, urmărind pe ascuns și înspăimântat că poate va fi dovedit ca mincinos. Și în vremea la care aștepta ca cetatea să fie distrusă, la acea vreme cetatea a fost salvată de la moarte, fiindcă Dumnezeu Cel iubitor, cunoscând lacrimile lor, și-a arătat mila față de ei. Fiindcă, chiar dacă nu au murit, prin așteptarea morții celei rele, au murit deja dinainte. Într-adevăr au murit; erau, așadar, morți neîngropați, fiindcă teama nenorocirilor lor i-a ucis pe cei vii. Atât de mult i-a deznădăjduit Iona că amenințarea nenorocirilor i-a făcut să-și piardă puterea lor, fiindcă erau ca umbrele.

Iona însă nu s-a gândit la toate acestea, ci fiind atent la cele ale sale, cerea [de la Dumnezeu] să-i omoare pe toți. Lui Dumnezeu însă i-a părut rău de toți, fiindcă erau cuprinși de teamă, iar cetatea cea moartă a reînviat. Toți dimpreună cu bucurie, deci, s-au umplut de nădejde, fiindcă au văzut urgia că s-a schimbat în milostivire. În rugăciunea lor și-au plecat genunchii lor, dar mâinile și le-au ridicat și au mulțumit lui Dumnezeu, care i-a salvat de la moarte, pe care mai înainte nu o așteptau, și le-a bucurat viața prin mila Sa.

Când Iona a văzut, dar, că ninivitenii au fost salvați, el a devenit mincinos și foarte mult s-a întristat. Ninivitenii însă au început să-l mângâie și să-l consoleze³⁸¹, spunându-i următoarele: „Să nu-ți pară rău, Iona, ci să te bucuri, fiindcă prin mijlocirea lui [Dumnezeu] am descoperit o nouă viață; prin mijlocirea Sa am cunoscut, așadar, pe Dumnezeul întregii lumi. Nu te teme! Nu ai spus minciuni, fiindcă toată răutatea noastră s-a nimicit, iar credința noastră s-a înălțat. În mâna ta am găsit mijloacele pocăinței și am luat comorile lui Dumnezeu. Spune-ne, Iona, ce ai fi avut de câștigat dacă cetatea noastră ar fi fost nimicită și cu toții am fi murit? Sau ce ai fi avut de câștigat, fiule al lui Amitai, dacă iadul ne-ar fi asuprit pe toți? De ce îți pare rău că ne-am vindecat de cele rele? Poporul îți mulțumește mai cu seamă ca fiind un binefăcător; deoarece ai suspinat și te-ai ostenit să oferi cetatea nu spre nimicire, ci spre cunoașterea lui Dumnezeu. De ce te întristezi pentru cei care s-au salvat prin pocăință? Acum dar ai fost încununat. Să te bucore acest eveniment; fiindcă tu i-ai bucurat pe îngerii din înălțimile cerului. Trebuie să te bucuri și tu pe pământ pentru aceasta; fiindcă Dumnezeu se bucură dimpreună cu îngerii Săi pentru noi în ceruri³⁸². Preamăritu-s-a mintea ta pentru aceasta mai mult, fiindcă toți au oferit cinste lui Dumnezeu. Mângâie-te pe tine însuși, deci, fiindcă toată cetatea, dimpreună cu regele, se închină [ție] cu bucurie. Deoarece ai văzut copiii cum s-au salvat de la moarte, mângâie-te și te roagă pentru viața lor. Ai văzut, de asemenea, și pe cei nou-născuți că au scăpat; pune, deci, mâinile tale peste creștetul lor. Ai binecuvântat cetatea care a fost salvată pe neașteptate, ca să devină amintirea ta mai mare decât aceasta. Plânsul a fost alungat departe, iar postul s-a încheiat; arată, așadar, bunăvoința ta spre noi, profetule al lui Dumnezeu!”.

³⁸¹ Literal: *a se pune bine cu el.*

³⁸² Cf. Lc. 15, 10.

Acestea și mai multe decât acestea i-au spus lui ninivitenii, ca să-i potolească tristețea cea nepotrivită, fiindcă acesta stătea în afara cetății și a ieșit ca să fie văzut de întreaga cetate. Ei însă au văzut o priveriște înfricoșătoare. Au văzut, așadar, pe Iona că stă drept și că, prin gura sa, ei sunt conduși la judecată. L-au ascultat pe Iona cum se apăra pe sine însuși în fața lui Dumnezeu și cum, de asemenea, își răspundea sieși ca și cum ar fi din partea lui Dumnezeu. Fiindcă Duhul Sfânt, pe care-l avea Iona în cuvintele sale pentru acuzare, vorbea înăuntrul lui, iar Iona arăta ca și cum ar fi existat înăuntru lui două persoane, cea a lui Dumnezeu și cea a profetului, care erau în același timp în contradicție. Întregul popor asculta cum Iona se apăra pe sine însuși pentru vrejul [de dovleac] și, în același timp, cum se justifica pe sine însuși față de Domnul și față de cetate. Deoarece limba lui Iona se apăra din două părți, și din ea se auzeau glasurile a două persoane; fiindcă prin limba lui vorbeau două persoane: și Iona vorbea, așadar, cu Dumnezeu, și Dumnezeu îi răspundea prin gura sa. O, apărătorule cel înfricoșător! O, cum limba ta apăra doi rivali: pe Dumnezeu și pe tine însuși!

Mulțimile stăteau și ascultau cum Iona, prin cuvântul său, se adresa lui Dumnezeu, reproșându-I acestea: „O, Stăpâne! De ce mă întristezi de pretutindenii și de ce m-ai abandonat și m-ai arătat drept mincinos?”. Și în continuare: „[de ce] vrejul cel lipsit de importanță pe care-l aveam, ca să mă apere de arșița soarelui, l-ai uscat și m-ai doborât cu căldură mare? Pentru aceasta îmi cer moartea. Ia, dar, sufletul meu; fiindcă m-am întristat foarte mult din cauza necazului meu pentru vrejul [de dovleac]”³⁸³.

Imediat Duhul Cel Preasfânt a răspuns, deci, prin gura lui, ca să-l dezaprobe prin gura sa. Imediat l-a combătut și l-a făcut prin gura sa ca să dea dreptate lui Dumnezeu.

³⁸³ Cf. Iona 4, 9.

Fiindcă poporul cetății asculta, din gura lui Iona, cum Dumnezeu l-a dojenit pe el, opunându-i-se pentru apărarea cetății: „Tu – spune [Dumnezeu] – te-ai întristat pentru acest vrej pentru care nu te-ai ostenit, cum nici nu l-ai crescut; care a încolțit din zori și în alți zori s-a și uscat. Cu cât mai mult, deci, mă voi întrista pentru cetatea Mea?³⁸⁴ Îți dau acum pildă pentru viață orice vrej care s-a uscat. Vrejul tău să-ți fie acum dascăl și de la el să dobândești cumpătare și înțelepciune, fiindcă, pe de o parte, vrejul cel fără de importanță [te] învață cât de mare este mulțimea milei lui Dumnezeu. Tu te întristezi pentru vrej; Eu mă întristez pentru cetate. Tu ceri o colibă lipsită de importanță, dar dezrădăcinezi o cetate. Unde este, Iona, judecata ta cea dreaptă? De ce preferi vrejul în locul cetății? Pentru un vrej neînsemnat ai arătat, Iona, milă; iar pentru cetate arăți multă asprime. Cât de mare valoare a dobândit vrejul în ochii tăi, care s-a dat pentru ca să se usuce? Ai preferat cele stricăcioase în locul celor care se pocăiesc și arăți mai multă cinste frunzelor vrejului decât oamenilor celor raționali”.

Când ninivitenii au auzit toate acestea, au dat lui Dumnezeu Celui dintru înălțime slăviri ca dintr-o singură gură, fiindcă de dragul lor Creatorul Însuși s-a împotrivit creaturii, Creatorul față de creatură, Stăpânul față de rob, ca limba lui Iona, care era în opoziție cu Dumnezeu, să cedeze și să ajungă la o dreaptă judecată. Iona fără să vrea a arătat biruința lui Dumnezeu, slăvindu-L. Prin judecată s-a îndreptățit Dreptul Judecător.

Dumnezeu a preferat, de dragul celor ce le arătase mila Sa, să-și retragă cuvântul Său cel amenințător, ca să salveze cetatea, iar Iona s-a certat foarte mult cu Dumnezeu, ca să distrugă cetatea și el să nu se arate pe sine însuși drept mincinos. Întregul popor s-a bucurat, de vreme ce a auzit acestea și a

³⁸⁴ Iona 4, 10-11.

văzut că Iona a fost biruit de către Dumnezeu; iar când au cunoscut că Dumnezeu l-a mângâiat, s-au grăbit să-și sporească cinstea față de Iona. L-au cuprins, deci, în brațele lor și precum un împărat a intrat în cetate cu slavă și a stat pe tron. Și atunci toți cei care s-au pocăit l-au cuprins, i s-au închinat, oferindu-i lui daruri și zeciuială și toate cele pe care le-au făgăduit în vremea tânguiri lor. Împăratul a deschis comorile sale și i-a oferit lui multe daruri strălucite.

Iona a fost slăvit, așadar, din gurile tuturor. Și de vreme ce a intrat în cetate, s-a așezat pe un car împărătesc. Pe mare, chitul l-a purtat pe Iona [în pânțele], iar pe pământ, în cetatea Ninivei, împăratul și întregul popor l-au slăvit. Pe mare, peștii l-au înconjurat, iar când Iona s-a întors la Ierusalim, împăratul ninivitenilor a trimis împreună cu el ucenici, ca să-i pregătească totdeauna cele necesare pentru călătorie. Dumnezeu a călăuzit chitul pe unde să meargă, iar împăratul [ninvitenilor] a arătat profetului drumul. Împăratul a mers ca să-l întâmpine cu slavă. L-a venerat și l-a întâmpinat de teamă pentru propovăduirea lui, și, desigur, întreaga cetate i-a adus cinstire. Împăratul se temea de faptul că poate profetul cunoaște nenorocirea Ninivei, și se ruga lui, ca să nu îi nimicească.

Când însă Iona s-a apropiat de hotarul Ierusalimului, a spus celor care-l însoțeau să se întoarcă înapoi, fiindcă se temea ca nu cumva să intre și să vadă idolatria și marea nelegiuire [din Ierusalim] și să învețe de la aceștia să jertfească din nou idolilor, ei care s-au pocăit și care-L cinsteau pe Dumnezeu. Căci se temea ca nu cumva să se arate din nou rana care s-a vindecat și s-a tămăduit prin mijlocirea sa. Iona a arătat recunoștință celor care au venit dimpreună cu el, și-a luat rămas bun cu emoție și i-a binecuvântat. I-a îndemnat să se întoarcă; ei însă nu au ascultat cele pe care le-a spus [Iona]. Ei înșiși acestea i le-au spus, vorbind cu stăruință: „Să nu ne izgonești de lângă tine, profetule! Lasă-ne să mergem împreună cu tine în țara lui Israel, ca să cunoaștem din

Israel virtuțile și legile, faptele cele bune și drepte, pildele de purtare, cuvintele și felurile [cele bune]. Să intrăm și să vedem țara în care nu există nicidecum închinare la idoli, ci credință și dreptate. Lasă-ne să vedem rădăcina cea bună, de la care ai încolțit tu. Te rugăm, profetule, în locul răspălțirii silinței pe care am arătat-o prin acest drum, lasă-ne să intrăm [în Israel] dimpreună cu tine”.

În timp ce ei spuneau acestea, Iona a căzut cu fața la pământ, gândindu-se ce răspuns să găsească pentru ei, ca să se întoarcă, fiindcă se rușina foarte mult de iudei, căci erau răi și nelegiuți. Acest lucru era pentru el mai rău decât uscarea vrejului, încât ceruse moartea pentru sufletul său. A început, deci, profetul să-și găsească scuze și să spună oamenilor pricini neadevărate: „Acum este o mare sărbătoare în țara noastră și nu poate intra acolo vreun om de alt neam. Chiar dacă sunteți credincioși, nu puteți intra la sărbătoarea lui Dumnezeu, fiindcă sunteți netăiați împrejur. Pentru aceasta întoarceți-vă în țara voastră cu bucurie și pace, la cel care v-a trimis. Iar când va trece sărbătoarea lui Dumnezeu, dacă doriți, întoarceți-vă din nou de acolo”.

Prin cuvintele acestea, ei s-au întristat foarte mult și plângând și-au luat rămas bun de la el. În continuare, s-au întors ei cu multă tristețe, de vreme ce au auzit cuvânt profetului Iona. După îndepărtarea profetului Iona de la ei, în timp ce erau încă în același loc, au văzut un munte foarte înalt și s-au gândit să urce pe el, ca să vadă de departe țara cea aleasă. Când însă au ajuns în vârful muntelui, au văzut întreaga țară și imediat au simțit o mare uimire, fiindcă au văzut pe oameni că aduc jertfe demonilor și fac libații, că au pe altare zeități și că se închină cu râvnă idolilor. Și au văzut pe cei care intrau și ieșeau aducând cinste acestora și cum se închină idolilor sculptați. Unul jertfea un vițel, iar altul, de asemenea, oferea libații demonilor. De ce să mai pălăvrăgesc? Au văzut, așadar, fiecare furia și viclenia satanei.

Au început, deci, să spună: „Oare avem vreun vis? Oare pământul lui Israel, pe care-l vedem, este ca Sodoma? Aceștia sunt urmașii lui Avraam sau poate demonii ne zugrăvesc închipuiri? Oare marea nelegiuire din pământul nostru a fugit și s-a stabilit acolo? Acolo am zdrobit pe demoni cu râvnă; oare au venit aici și au înfrânt bărbăția lor? Și nu numai acestea, dar aici există idoli de pretutindeni, pe care noi nu-i avem. În pământul nostru nu ne este permis să ne închinăm șarpelui; aceștia fiind vicleni se închină șarpelui. În pământul nostru jertfeam animale; aceștia înjunghie pe fiii și fiucele lor. Dar fiindcă poporul care a luat legea de la Dumnezeu, prin mijlocirea lui Moise, așa cum spunea Iona, și-a făurit și vinde statui, să ne coborâm și să fugim de acest popor păcătos, ca să nu pierim dimpreună cu faptele lor. Căci în locul cetății Ninive, care nu a fost distrusă, poate era vorba de distrugerea pământului lui Israel”. Abia ce au spus acestea că s-au întors înfricoșați în pământul lor, slăvind pe Dumnezeu.

Să slăvim, dar, și noi pe Dumnezeu, care ne oferă pildă și arvună prin intermediul ninivitenilor. Fiindcă, așa cum i-a salvat prin intermediul lui Iona, așa și acum și întotdeauna să mântuiască poporul Său prin mijlocirea Fiului Său, Cel Unul-Născut. Să nimicească poporul, înțelegând smochinul cel neroditor³⁸⁵, care împiedică neamurile să se mântuiască prin roadele pocăinței, în numele lui Iisus Hristos, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava și puterea, dimpreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

³⁸⁵ Cf. Mt. 21, 18-19. Prin această formulare, poporul iudeu este identificat cu smochinul cel neroditor, blestemat de Mântuitorul Iisus Hristos.

**Cuvânt la profetul Daniel și la Sfinții trei tineri.
Pentru cel ce spune: timpul este ispititor,
nu pot să mă mântuiesc**

Vedeți, să cercetăm cele ce se referă la profetul Daniel și la cei trei tineri sfinți. Acești sfinți au trăit în zilele în care Domnul a dat Ierusalimul în mâinile lui Nabucodonosor³⁸⁶, împăratul Babilonului, din cauza păcatelor poporului, și a avut grijă neîncetată de aceștia din fragedă vârstă. Între atât de multe și de felurite ispite și dureri, ei au strălucit ca sfinți. Ce silințe au suferit acești tineri iubitori de Dumnezeu în tulburarea care era în acea captivitate, văzând prima și prima dată cum poporul cel ales se nimicește fără de milă de către asirieni? Căci Ieremia spune: „De fețele preoților nu le-a păsat, și nici de bătrâni nu au avut milă; cei bogați au fost spânzurați de mâini, și cei tineri în bătaie s-au sfârșit”³⁸⁷, și celelalte. Și, cu toate că vedeau sfânta cetate³⁸⁸ că se nimicește de către cei păcătoși, că templul lui Dumnezeu se trece prin foc, că sfintele vase sunt pângărite de mâini necurate și că au fost închinat idolilor³⁸⁹, că pe profeți îi leagă cu cătușele cele de fier, inima lor nu s-a îndepărtat de Dumnezeu³⁹⁰, nu l-au învinuit pe Dumnezeu, nu au șovăit [în credință]. Precum cineva spune undeva: „Iată, nenorocirea aceasta s-a pricinuit de la Domnul; ce altceva să mai aștept de la

³⁸⁶ Nabucodonosor al II-lea, cel Mare (604-562 î.Hr.), rege al Babilonului sub conducerea căruia armatele asiriene ocupă Ierusalimul în 587, iar populația iudaică este condusă în robia babiloniană (*n.ed.grec*).

³⁸⁷ Plâng. Ier. 4, 16; 5, 12-13.

³⁸⁸ Cu referire la Ierusalim.

³⁸⁹ Cf. Dan. 1, 2.

³⁹⁰ Cf. Ps. 43, 19.

Domnul?"³⁹¹. În continuare, aşadar, au fost conduşi în captivitate; îi urmează suferinţa cea de nemăsurat în mersul lor pe jos; îndură suferinţele, foamea şi sărăcia, căci nu s-au pângărit cu cele nevrednice. Au fost duşi în Babilon; [acolo] i-a urmat altă luptă. S-a făcut alegerea copiilor, după cum spune şi Scriptura, între care s-au socotit Daniel, Anania, Azaria şi Misael³⁹².

Diavolul cel urâtor, când a văzut că nici asediul sfintei cetăţi nu a putut să îi îndepărteze de Domnul, şi nici mersul pe jos nu i-a făcut să mănânce din mâncărurile cele nepermise, a intrat în inima cea păcătoasă a împăratului şi l-a convins să poruncească să li se ofere în fiecare zi mâncare de la masa [regală] şi vin din porţia sa, şi astfel să-i hrănească timp de trei ani³⁹³, încât să îi convingă, fie şi prin poruncă împărătească, să mănânce din cele interzise lor. A avut grijă monstrul cel viclean, [ca tinerii] să nu fie stăpâniţi numai o zi, şi nici măcar zilele unei luni, ci a prelungit lupta [la] trei ani, ca să îi câştige pe îndrăgostiţii de evlavie cu frică şi cu timp. Aceştia însă, fără să fie stăpâniţi de diavol, şi fără să se ruşineze pentru Legea cea strămoşească, au considerat în taină de la mai marele eunucilor să le dea seminţe³⁹⁴, ca să nu se pângărească cu mâncarea de la masa regelui, fiindcă nu se temeau de primejdia neascultării şi a dârzeniei. În continuare, când eunucul nu le-a mai dat seminţe, nu s-au îndepărtat de scopul iubirii lui Dumnezeu. Domnul însă, Care slăveşte şi înalţă pe cei ce Îl slăvesc, vrând să îi păstreze pentru luptele cele măreţe, l-a făcut pe Amelsad, care a fost pus eunucul răspunzător de aceştia, să le îndeplinească cererea lor³⁹⁵. Şi ca să înveţe că această faptă, care s-a

³⁹¹ IV Rg. 6, 33.

³⁹² Cf. Dan. 1, 6.

³⁹³ Cf. Dan. 1, 5.

³⁹⁴ Termenul *όσπριο* (το) semnifică mai degrabă *fasole*. L-am redat totuşi prin *seminţe*, pentru a fi în concordanţă cu textul biblic Dan. 1, 12.

³⁹⁵ Cf. Dan. 1, 16.

petrecut, este lucrarea lui Dumnezeu, dintre copiii care mâncau la masa regelui nu s-a găsit [nimeni] mai luminos la înțelepciune și la înfățișarea cea din afară³⁹⁶. Dacă însă erau fără curaj sau lipsiți de păreri, s-ar fi înfățișat cu aceste cuvinte: „Ce să facem, fraților? Ne-a învins nevoia. Există amenințarea cea regească cu moarte, ca pedeapsă. De ce să stârnim peste cei ai noștri uneltele de tortură, prin neascultare? Dumnezeu așa vrea. Vede și El Însuși constrângerea, de care suferim; și ne va ierta pentru că am nesocotit porunca Lui din cauza nevoilor. Ne găsim în țară străină, suntem robi, am pierdut țara noastră. Dacă noi slăbim prin călire, cine se va ocupa de noi și cine ne va ajuta? Nu există nici tată, nici mamă, nici frați, nici rude nu sunt, care ar putea să ne îmbărbăteze în tristețe, căci toți sunt săraci, și toți sunt robi în țară străină. Nu vedem pe nimeni să trăiască bine, decât numai pe cei de la masa regală. Noi încă, chiar dacă murim, nu vom merita nici mormânt, ci vor arunca trupurile noastre ca mâncare pentru câini”. Însă robii lui Dumnezeu nu s-au gândit la nimic din toate acestea, și nici primind mâncarea de semințe, ar fi ales această comportare, ci ar fi luptat să sufere prin râvnă pentru virtutea adevărului.

Tu însă să distingi slava celor ce au acceptat masa cea regală și vinul cel înmiresmat și nu au dorit să sufere pentru virtutea adevărului, de slava celor care au respins desfătărilor acestei vieți și au îndurat suferințe pentru virtutea adevărului. Ca pe aceștia să ne slăvească Domnul, ca să avem parte, împreună cu toți sfinții Lui. Amin.

³⁹⁶ Cf. Dan. 1, 19.

Răspuns unui frate, despre Eli preotul

Întrebare: De ce Scriptură spune despre Eli, preotul, că – deși fiii săi l-au batjocorit pe Dumnezeu, nu i-a îndreptat, chiar dacă ne informează că le-a vorbit și i-a povățuit³⁹⁷?

Răspuns: Ai grijă la tine însuși, poate vreo clipă, după cum arăți multă curiozitate, mintea ta a primit din greșeala celor necuviincioși; căci înțelegerea Scripturii este lucrarea credinței. Însă, dacă lipsește credința, omul cel indecis în păreri nu va descoperi nimic din cele ce le cere. „Fiindcă, dacă nu veți crede – spune Scriptura – nici nu veți înțelege nimic”³⁹⁸. Despre Eli, desigur, Scriptura spune că nu era de acord cu cele ce fac copiii lui, însă putea ușor să împiedice răul, precum descrie cuvântul care urmează. Însă sfatul, care se presupune că s-a dat, nu este sfat, ci nepăsare față de iubirea lui Dumnezeu. Căci oprirea lui Eli are caracter de îngăduință; s-a făcut desigur din iconomie și aceasta, încât el însuși prin gura sa să mărturisească lipsa de respect a copiilor săi, precum este scris: „Și Eli era tare bătrân și auzea de toată purtarea fiilor săi față de întreg Israelul și că se culcau cu femeile celor ce se adunau la ușa cortului adunării. Și le-a zis: «Pentru ce faceți voi asemenea lucruri, căci aud vorbe rele despre voi de la tot poporul Domnului? Nu, copiii mei, nu este bună vestea ce o aud eu despre voi; nu mai faceți așa, căci nu este bună vestea pe care o aud eu; voi răzvrătiți poporul Domnului. Că de va greși omul față de alt om, atunci se vor ruga pentru el lui Dumnezeu; iar de va păcătui cineva față de Domnul, atunci cine va mijloci pentru el?»”³⁹⁹.

³⁹⁷ Cf. I Rg. 2, 23-25.

³⁹⁸ Is. 7, 9.

³⁹⁹ I Rg. 2, 22-25.

Așadar, din mărturisirile tatălui trebuie să cunoaștem exagerata lipsă de respect a acelor oameni; fiindcă nu cădeau numai unul, ci toți, de la mic la mare, precum însuși Eli mărturisește, spunând: „Pentru ce faceți voi asemenea lucruri, căci aud vorbe rele despre voi de la tot poporul Domnului?”⁴⁰⁰. Pe toți îi vătămau și îi scandalizau, profanând sfintele jertfe; fiindcă nu au îndepărtat numai poporul de la jertfă, ci în continuare și poporul s-a obișnuit cu lepădarea [de Dumnezeu], gustând disperarea din cauza lor, pentru faptele cele necuviincioase, pe care le înfăptuiau fiii lui Eli⁴⁰¹.

Ascultă, așadar, pe Eli, spunând: „Nu este bună vestea ce o aud eu despre voi; că voi răzvrățiți poporul de a nu cinsti pe Domnul”⁴⁰². Pentru aceasta spunea: „Nu mai faceți așa”⁴⁰³. Poate temându-se de atacul poporului, a folosit această exprimare, ca să-i liniștească pe cei care strigau împotriva copiilor lui. Fiindcă, dacă el arăta interes pentru cinstirea lui Dumnezeu, nu ar fi îngăduit deloc o atât de mare stricăciune, așadar, o atât de mare nelegiuire, pe care o săvârșeau copiii lui, ci s-ar fi ocupat imediat să îndepărteze nelegiuirea casei sale. Fiindcă paznicii Legii erau și preoții și aceștia ce au încercat să suprimă Legea, fie i-ar fi îndemnat precum poruncește Legea, dacă s-ar supune, căci era și preot și judecător, fie întregul popor se supunea cuvintelor lui. Trebuia numai-decât să fie scutit de mânia lui Dumnezeu, dar fiindcă s-a împăcat cu neleguirile copiilor lui, pe bună dreptate a gustat și el însuși mânia viitoare.

Să nu-L acuzi pe Dumnezeu, fiindcă Domnul Dumnezeul nostru este drept și nu există nedreptate la El⁴⁰⁴. Însă faptul că îndemnul și Legea sunt puse în legătură cu pedeapsa, o

⁴⁰⁰ I Rg. 2, 23.

⁴⁰¹ Cf. I Rg. 2, 12-17.

⁴⁰² I Rg. 2, 24.

⁴⁰³ I Rg. 2, 24.

⁴⁰⁴ Cf. Ps. 91, 15.

descoperă cuvântul următor. S-a spus despre dreptul Iov: „Fericit este omul pe care Dumnezeu îl muștră! Și să nu disprețuiești certarea Celui Atotputernic. Căci El rănește și El leagă rana, El lovește și mâinile Lui tămăduiesc”⁴⁰⁵, după cum și Apostolul [Pavel] a învățat părinții, spunând să crească copiii lor întru învățatură și povața Domnului⁴⁰⁶. Pe bună dreptate Sfânta Scriptură spune despre el că deși fiii săi au clevetit pe Dumnezeu, nu i-a sfătuit, fiindcă nu avea pentru Dumnezeu un asemenea zel pe care-l au sfinții; ci, dimpotrivă, a preferat mai mult îngrijirea copiilor săi decât slava lucrurilor dumnezeiești. Fiindcă o atât de mare compasiune purta, precum îmbrăcămintea celui ce ne-a născut din Evanghelie⁴⁰⁷, o știi toți oamenii cu discernământ, deoarece avea înăuntrul său milă, bunătate și răbdare. Când însă a fost înștiințat că cineva, care era departe, a păcătuit, nu a întârziat, nici nu l-a trecut cu vederea, ci imediat a dat poruncă să fie predat omul acela satanei, ca să-i nimicească trupul, dar sufletul său să se mântuiască în ziua Domnului nostru Iisus Hristos⁴⁰⁸. De asemenea, fericitul Apostol Petru considera că cei care au venit să supere pe Duhul Sfânt⁴⁰⁹ și nu s-au întors către Dumnezeu sunt nevrednici chiar să și trăiască. Desigur, israeliții, când au renunțat la Dumnezeu⁴¹⁰, au jertfit pe fiii și pe fiicele lor pentru cultul demonilor. Însă acesta, chiar dacă era preot și putea să-i împiedice, a arătat o nepăsare⁴¹¹ pentru o astfel de mare încălcare a Legii; fără să se impună acestora, în mod pedagogic, pentru îndreptarea lor, nici [cu] pământ, nici [cu] un cuvânt aspru pentru pângărirea sfintelor

⁴⁰⁵ Iov 5, 17-18.

⁴⁰⁶ Cf. Ef. 6, 4.

⁴⁰⁷ Cf. I Cor. 4, 15.

⁴⁰⁸ Cf. I Cor. 5, 5.

⁴⁰⁹ Cf. Fapte 5, 3-10.

⁴¹⁰ Literal: *au apostaziat* (ἀποστάτησαν).

⁴¹¹ ἀδιαφορία poate însemna și *neglijență, delăsare, neîngrijire*.

jertfe, în clipa în care aceia – pentru jertfa demonilor, cu propriile mâini, și-au înjunghiat copiii lor la tulpina oricărui copac umbros.

Cine este acesta care-l consideră nevinovat pentru cele rele, deși a aflat de la Dumnezeu, Cel care pe toate le-a creat, hotărârea pe care a pronunțat-o împotriva lui?⁴¹² Însă Domnul Cel milostiv, dorind să-l salveze, prin pocăință, de urgia care era așezată deasupra sa, i-a făcut cunoscut acestuia cele pe care le-a cunoscut printr-un blând copil, ca să nu intre pe ascuns înlăuntrul său vreo oarecare suspiciune și să-și facă cugetarea obraznică; așadar, că s-a spus acestuia profeția de la vreo [anume] cercetare omenească, care i-a venit fie din invidie, fie din răutatea unora împotriva sa. Domnul i-a vorbit și i-a adevărit despre cele la care ne-am referit mai înainte, după cum Scriptura ne spune: „Și copilașul Samuel slujea pe Domnul în fața preotului Eli. Și cuvântul Domnului vorbea înlăuntrul său; [în] vremea aceea nu s-au arătat vedenii, care să facă cunoscut adevărul. Și a fost în vremea aceea că Eli dormea în locul său, și ochii săi au început să-și piardă vederea lor, și nu putea să vadă. Și mai înainte de a fi stins lumina din sfeșnic, Samuel dormea în templul Domnului, unde se găsea chivotul lui Dumnezeu. Și a strigat Domnul pe Samuel: «Samuele, Samuele», iar Samuel a răspuns: «Iată, aici sunt». Și a alergat la Eli și a spus: «Iată, am venit. De ce m-ai strigat?». Și Eli a spus: «Nu te-am strigat, întoarce-te și dormi, copile al meu». Și Samuel s-a întors și a adormit. Iar Domnul, din nou, a strigat pe Samuel și i-a spus: «Samuele, Samuele». Și s-a arătat lui Eli pentru a doua oară și a spus: «Iată, aici sunt. De ce m-ai strigat?». Și Eli i-a spus: «Nu te-am strigat, întoarce-te și dormi, copile al meu». Iar Samuel nu avusese încă experiența lui Dumnezeu și nu i se arătase nici o descoperire. Din nou Domnul a strigat pe Samuel pentru a treia oară, iar

⁴¹²1 Rg. 2, 31-34.

Samuel s-a sculat și a mers la Eli și i-a spus: «Iată, aici sunt; de ce m-ai strigat?». Și Eli a înțeles că Domnul îl striga pe copilăș, și i-a spus: «Nu te-am strigat; întoarce-te înapoi și dormi, copile al meu. Și dacă glasul te strigă din nou, să spui: Spune, Doamne, căci robul Tău ascultă». Și a mers Samuel și a adormit la locul său. Și Domnul a venit și a stat, și l-a strigat, precum prima și a doua oară: «Samuele, Samuele», iar Samuel l-a răspuns: «Spune, Doamne, căci robul Tău ascultă». Și Domnul a spus lui Samuel: «Iată, am să fac în Israel un lucru, încât cine va auzi de el, aceluia îi vor țiu amândouă urechile. În ziua aceea, voi aduce împotriva lui Eli toate cele ce le-am spus împotriva casei sale; voi începe și voi întregi pedepsele. Eu i-am prevestit acestuia că voi pedepsi casa lui în vecii vecilor pentru păcatele fiilor săi, care știa că fiii au cântit pe Dumnezeu și nu i-a povățuit. Dar nu se va continua așa. Am jurat pentru casa lui Eli și am spus că păcatul din casa lui Eli nu se va ispăși prin tămâie și jertfe în vecii vecilor»⁴¹³. Și a dormit Samuel până dimineață, s-a sculat în zori de zi, a deschis porțile casei Domnului și s-a temut să-i vestească lui Eli vedenia pe care a văzut-o. Și a zis Eli către Samuel: „Copile al meu”, iar Samuel a răspuns: „Iată, aici sunt”. Și [l-a] întrebat: „Care este cuvântul Domnului, care ți s-a dat ție noaptea [în vis], copile al meu? Nu ascunde, deci, de la mine nici un cuvânt din cele ce le-au primit urechile tale. Să te pedepsească Dumnezeu și să-ți adauge pedepse, dacă ascunzi de mine chiar și un cuvânt din toate cuvintele pe care urechile tale le-au primit”. Și Samuel a făcut cunoscut acestuia toate cuvintele și nu i-a ascuns nici măcar un cuvânt. A spus, deci, Eli: „El este Domnul, facă dar ce va binevoi!”⁴¹³.

O, neputință a sufletului pentru păstrarea poruncilor lui Dumnezeu! O, iubire nedreaptă pentru copiii cei nedrepti! Cum nu s-a cutremurat trupul tău pentru cele pe care le-ai

⁴¹³ 1 Rg. 3, 1-18.

auzit! Cum nu s-au spăimântat măruntaiele tale! Cum nu a făcut [nimic], încât să țâșnească urgia Lui pentru osânda copiilor săi necuviincioși cu râvna lui Finees⁴¹⁴! Cum nu și-a rupt el hainele de indignare și cum s-a liniștit în suferința care s-a pronunțat împotriva sa și cum nici nu s-a clintit el din locul său! Nu a arătat o atât de mare lipsă de respect nici măcar Acan, fiul lui Carmi, prin păstrarea pentru sine din cele nimicite⁴¹⁵. Însă copiii lui Eli, prin faptul că au fost mereu răi și dușmănoși, au arătat lipsă de respect însuși Creatorului, care a spus lui Moise și lui Aaron: „Celor care se vor apropia [de Mine], le voi arăta sfințenia Mea și toată adunarea poporului o voi slăvi”⁴¹⁶. Și, din nou: „Spune-i lui Aaron și fiilor săi să se îngrijească de jertfele israeliților, și să nu pângărească numele Meu cel Sfânt, cu jertfele pe care mi le ofer. Eu sunt Domnul. Spune-le acestora: «Tot omul din seminția voastră și din neamul vostru, care va avea pe sine vreo necurățenie și se va apropia de cele sfinte, care se afierosesc de fiii lui Israel Domnului, omul acela se va stârpi de la Mine»”⁴¹⁷. Din contră, Eli nu s-a îngrijit de acestea; pentru aceasta a secerat fruct de moarte și a plecat din viață, fiindcă a preferat mai mult să supere pe Dumnezeu decât să se îndepărteze de îngrijirea copiilor săi nelegiuți. Chiar dacă îi dezaproba printr-un cuvânt vădit, spunându-le: „Nu faceți așa, copiii mei”⁴¹⁸, în mod ascuns se făcea însă părtaș la faptele cele rele ale copiilor săi. Ai grijă, deci, și la înțelesul răspunsului, căci spune: „El este Domnul, facă dar ce va binevoi”⁴¹⁹, în loc să spună cuvântul: „Eu nu voi răbda să întristez pe copiii mei”. Dar nu s-a îndepărtat de îngrijirea copiilor săi nici ca să fie educați după [legea] lui Moise, fiindcă Moise, de vreme ce a primit

⁴¹⁴ Cf. Num. 25, 7-13.

⁴¹⁵ Cf. Ios. 7, 1.

⁴¹⁶ Lev. 10, 3.

⁴¹⁷ Lev. 22, 1-3.

⁴¹⁸ I Rg. 2, 24.

⁴¹⁹ I Rg. 3, 18.

tablele [cu porunci] și a coborât din munte și văzând facerea viștelului, a aruncat tablele și le-a fărâmițat, și nu a socotit persoana fratelui său, ci l-a învinuit cu glas aspru pe Aaron, spunând: „Ce ți-a făcut poporul acesta, încât să aduci asupra loc un păcat atât de mare?”⁴²⁰. Și Aaron, confruntând pe fratele său, ce era stăpânit de râvnă dumnezeiască, se apăra, spunând astfel: „Să nu se aprindă mânia domnului meu! Tu știi pe poporul acesta că e răzvrătitor”⁴²¹. Și de vreme ce a stat Moise la intrarea taberei, a spus: „«Cine este pentru Domnul să vină la mine!» Și s-au adunat la el toți fiii lui Levi. Iar Moise le-a zis: «Așa zice Domnul Dumnezeu lui Israel: Să-și încingă fiecare din voi sabia sa la șold și străbătând tabăra de la o intrare până la cealaltă, înainte și înapoi, să ucidă fiecare pe fratele său, pe prietenul său și pe aproapele său». Și au făcut fiii lui Levi după cuvântul lui Moise. În ziua aceea au căzut din popor ca la trei mii de oameni. Căci Moise le zisese fiilor lui Levi: «Afierosiți-vă astăzi mâinile voastre Domnului, fiecare prin fiul său sau prin fratele său, ca să vă trimită El astăzi binecuvântare!»⁴²². De asemenea, Iov îngrijindu-se pentru copiii săi, aducea jertfe de zi cu zi pentru aceștia, nu numai pentru cele văzute, ci și pentru cele cugetate⁴²³, încât aceștia să fie curați. Atât de mult au dorit dreptii să prezinte Domnului fructul cel curat al copiilor lor. Eli, însă, care a fost moale și nepăsător pentru îndreptarea copiilor săi, nu a fost cruțat de urgia lui Dumnezeu nici de bătrânețea sa respectabilă, cum nici de curajul și de cinstea sa ierarhică. Când ascultăm, deci, sfintele scrieri, și începe dușmanul să semene în mintea noastră ceva din cele ale sale, să spunem acestuia, noi cei ancorați în credință: „Credincios este Domnul întru cuvintele Sale și cuvios întru toate lucrurile Sale”⁴²⁴.

⁴²⁰ Ieș. 32, 21.

⁴²¹ Ieș. 32, 22.

⁴²² Ieș. 32, 26-29.

⁴²³ Cf. Iov. 1, 5.

⁴²⁴ Ps. 144, 13.

Întrebări și răspunsuri

1. *Întrebare:* În ce mod se hulește Dumnezeu? Și ce cere Acesta, Căruia îi aparține orice cinste și putere, Cel ce este stăpânul sfințeniei?

Răspuns: Spune Dumnezeu prin glasul profetului: „Vai vouă, pentru care numele Meu se hulește între neamuri”⁴²⁵. Așadar, această amenințare se potrivește acelor care necinstesc chipul lui Dumnezeu. Ne-a creat după chipul Său și după asemănarea Sa⁴²⁶ și fiecare creștin trebuie să respecte cele ale Lui și să le păzească, să respecte chipul lui Dumnezeu în cele ale sale și să-l sfințească cu faptele cele bune, ca să poată spune: „Să se sfințească în mine numele Tău, Doamne!”⁴²⁷.

„Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri”⁴²⁸. Ați văzut cum se slăvește Dumnezeu cu faptele cele bune? Și precum se slăvește cu faptele cele bune, asemenea se și hulește și se necinstește cu faptele cele rele. Fiindcă necredincioșii și neamurile văzând pe creștini că trăiesc și aceștia în desfrâu și beție, dansând și tresărind la chimvale și timpane și la alte [instrumente] și cântece precum necredincioșii și neamurile, nu spun că toți creștinii sunt neghiobii care nesocotesc Legea și poruncile lui Hristos și că hulesc, ci spun că precum Hristos a dat și a poruncit și

⁴²⁵ Is. 52, 5; Rom. 2, 24.

⁴²⁶ Cf. Fc. 1, 26.

⁴²⁷ Mt. 6, 9.

⁴²⁸ Mt. 5, 16.

pentru aceștia, așa și pun în practică, fiindcă nu pot să nesocotească cuvântul și porunca Învățătorului lor. Cred că așa este învățătura și taina lui Hristos și astfel numele lui Dumnezeu se hulește datorită nouă. Prin urmare, se împlinește cu noi [cuvântul] acesta care este scris: „Vai vouă, pentru care se hulește numele Meu între neamuri”⁴²⁹.

Dar noi, frații mei, lăsând acestea acelor care le doresc, să sfințim numele lui Dumnezeu cu faptele noastre cele bune, căruia I se cuvine orice slavă în vecii vecilor. Amin.

2. *Întrebare:* Ce semnificație au spusese Apostolului: „Prin călcarea Legii necinstești pe Dumnezeu”⁴³⁰.

Răspuns: Dacă cel ce primește scrisorile împăratului le cercetează, le acceptă și le prețuiește, le cuprinde și imediat execută poruncile, cinstea se dă împăratului; dacă însă refuză scrisorile și le desconsideră, insultă și necinstește pe mesager, [iar] ofensa se adresează împăratului. Așa și aceștia, care nesocotesc scrisorile marelui Împărat, așadar Evanghelia cea preacurată a Sa, necinstesc prin încălcarea lor pe Hristos care a dat porunca. Astfel trebuie să gândească fiecare și despre iudei, căci, chiar dacă au primit scrisorile care s-au scris cu degetul lui Dumnezeu, pe mesageri i-au batjocorit și i-au amărât, i-au bătut cu pietre și i-au omorât⁴³¹, și astfel au nesocotit legea lui Dumnezeu, care spune: „Să nu ucizi pe omul cel drept și nevinovat”⁴³²; și pe Începătorul vieții, pe Sfântul și Dreptul [Iisus]⁴³³ L-au batjocorit, L-au palmuit, au scuipat sfânta, curată și minunată Sa față; pe Acesta, de care tremură cerul și pământul și marea și toate cele ce sunt în

⁴²⁹ Is. 52, 5; Rom. 2, 24.

⁴³⁰ Rom. 2, 23.

⁴³¹ Cf. Mt. 21, 35.

⁴³² Ieș. 23, 7.

⁴³³ Cf. Fapte 3, 15.

ea. Pentru aceasta și Mântuitorul spunea acestora: „Eu cinstesc pe Tatăl, și voi Mă necinstiți”⁴³⁴. Și, la final, L-au omorât.

Ați auzit cum prin încălcarea Legii se necinstește Dumnezeu? Așa, copiii mei, și aceștia care se consideră creștini și trăiesc în trândăvie, prin încălcarea Evangheliei, necinstesc pe Dumnezeu, făcând cele opuse față de taina Stăpânului Hristos și considerând vorbărie poruncile Mântuitorului nostru Iisus Hristos, pe de o [parte] închizându-și urechile lor adevărului, iar pe de alta, întorcându-se la mituri, precum a spus și Apostolul⁴³⁵, că va veni timpul când nu vor suporta dreapta învățătură. Și iată, vedem cuvântul cum devine realitate. Fiindcă cine suportă scrierile cele sfinte? Cine este atent la poruncile lui Hristos? Cine este înțelept, încât să păzească acestea?⁴³⁶ Cine va dovedi că nu suntem călcătorii Legii? Există după criteriile cele omenești mulți înțelepți, mulți cu origine nobilă, mulți oameni de știință și cunoscători ai Scripturii și ai Legii, împărați și căpetenii, bogați și săraci, robi și liberi, învățători și pustnici, feciori și închinoviați. Care dintre toți aceștia poate să susțină sau să dovedească faptul că un creștin trebuie să cânte sau să danseze, să salte sau să participe la banchete, să strige sau să recurgă la oracole, să confecționeze amulete sau să le poarte, să întrebe diavoli sau să se îmbete, și tot așa cu altele? Cine va dovedi că aceste semne sunt ale creștinilor? Care Evanghelie? Care carte a Apostolilor? Care profet? Căci Sfânta Evanghelie, Legea, Profeții, Apostolii și Stăpânul tuturor se propovăduiesc în Biserică pentru cei din lume și nicăieri nu se găsește că se cuvine creștinilor să facă aceasta, ci fiecare s-a rânduie pe drumul său. Iar de a păcătuit, este călcător de Lege și necinstește pe Dumnezeu prin încălcarea

⁴³⁴ In 8, 49.

⁴³⁵ Cf. II Tim. 4, 4.

⁴³⁶ Cf. Ps. 106, 43.

Legii⁴³⁷; și, prin încălcarea tuturor poruncilor se încalcă Legea, Profetii și Apostolii.

Iată, ascultați cum se necinstește Dumnezeu. Încetează așadar, creștine, să păcătuiești și să necinstești pe Dumnezeu. Încetează, așadar, să faci necuviințele neamurilor ca să nu descoperi când pornești acolo o mare greutate, supărare și rușine.

Vrei să asculți cum Stăpânul a poruncit să danseze și să tresalte creștinul? Ascultă: „Fericii cei ce plâng, fericii sunt cei ce flămânzesc și însetează [pentru dreptate]”⁴³⁸. Aceasta este prima sărbătoare a creștinului. Și, de asemenea: „Să vă siliți să intrați pe poarta cea strâmtă”⁴³⁹. La fel: „Adevăr vă spun că voi veți plânge și vă veți tângui, iar lumea se va bucura”⁴⁴⁰. Și, de asemenea: „Nu căutați [voi ce veți mânca și ce veți bea]; căci pe toate acestea le fac păgânii. Așadar nu vă asemănați cu aceștia”⁴⁴¹.

Vrei să asculți și cântecele și tresăririle profetului David? Ascultă ce spune: „Mergeam mâhnit și amărât și sufletul meu cu postul l-am smerit și am purtat ca haină sacul și am făcut zi și noapte pentru mine lacrimile mele pâine și am mâncat cenușă în loc de pâine și apa pe care o beau o amestec cu plângerile mele”⁴⁴². Și de asemenea zice: „Voi spăla în fiecare noapte patul meu, voi stropi cu lacrimile mele gura mea”. Și iarăși: „Din orice drum păcătos, am ferit picioarele mele”. Ai auzit cum a dăntuit David? Așa, creștine, să dăntuiești!

Vrei să asculți serbările, odihna, lupta și emoțiile fericitului Pavel? Veniți să ascultăm, fraților, ce simbolizează fericitul Pavel. Veniți, ascultați cum încurajează și îndeamnă

⁴³⁷ Rom. 2, 23.

⁴³⁸ Mt. 5, 4-6.

⁴³⁹ Lc. 13, 24.

⁴⁴⁰ In 16, 20.

⁴⁴¹ Lc. 12, 29-30.

⁴⁴² Ps. 37, 7; 68, 11-12; 41, 4; 101, 10; 6, 7; 24, 15; 118, 101.

spunând: „Fiți următori ai mei”⁴⁴³. Însă ce a făcut și Pavel, ca să-l urmăim și noi, astfel încât să ne învrednicim de cele ale sale? Fiindcă ascult pe mulți care să spună: „Eu ascult pe Apostol, și precum învață, așa fac”. Ascultă ce spun: „Poate spui minciuni, poate ai schimbat cuvântul tău. Să spui adevărul, să fii fericit și în viața de acum, și în cea viitoare. Dar mă tem că poate mă vei găsi mincinos, fiindcă s-au împușinat adevărurile de la oameni⁴⁴⁴, și toți s-au abătut [de la adevăruri]”⁴⁴⁵. Precum fericitul Pavel încurajează pe toți, spunând: „Fiți următorii mei”⁴⁴⁶, următor al lui Pavel să te faci, creștine, tu care spui că tot ce spune Apostolul, accepți și faci. Cel ce vrea să devină următor lui Pavel să nu danseze pe pământ, nici să se distreze, nici să cheltuiască peste măsură. „Fiți următori ai mei, fraților”⁴⁴⁷. Oare a dansat Pavel? Oare a cântat la chitară? Oare a interpretat cântece demonilor? Niciodată așa ceva!

Așadar, cum au primit să danseze aceștia ce spun că respectă învățătura Apostolului? Cine este cel ce învață acestea pe creștini? Acestea nu le-a învățat Pavel, nici Petru, nici Ioan, nici vreunul dintre purtătorii de Dumnezeu; pe toate acestea le-a învățat monstrul cel vechi⁴⁴⁸, dușmanul creștinilor celor adevărați, învățătorul fiecărei fapte urâte⁴⁴⁹. Cel ce a învățat [pe oameni] să se desfrâneze, care i-a învățat să țopăie; cel ce a învățat [pe oameni] să cinstească cele idolești i-a învățat și să danseze. Pentru aceasta, Apostolul [Pavel] a numit idolatri pe cei ce dansează, spunând: „Să nu deveniți închinători

⁴⁴³ I Cor. 11, 1.

⁴⁴⁴ Ps. 11, 2.

⁴⁴⁵ Ps. 13, 3.

⁴⁴⁶ I Cor. 11, 1.

⁴⁴⁷ I Cor. 11, 1.

⁴⁴⁸ Imagine de exprimare plastică a diavolului.

⁴⁴⁹ Sensul grecescului βρωμιά poate sublinia atât fapta cea rea, cât și murdăria, mirosul cel urât, josnicia, așadar starea în care ne aduce orice contact cu diavolul și urmarea voințelor acestuia.

la idoli, ca unii dintre ei; precum scris este: A șezut poporul să mănânce și să bea și s-au sculat să joace⁴⁵⁰.

Ascultați, voi, care dansați, sau mai bine, voi, pe care diavolul îi dansează, că Pavel v-a numit pe voi împreună cu închinătorii la idoli. Să vă rușinați, așadar, și să încetați această închinare la idoli și la desfrânare neîngrădită. Nu Pavel v-a învățat acestea, cum nici Biserica, mama noastră. Câți doriți să fiți următori ai Sfinților Apostoli, îndepărtați-vă de această închinare la idoli. Fraților, nu vă înșelați! Acestea nu sunt semnele creștinilor; acestea nu sunt semnele acelor care cinstesc pe Dumnezeu; acestea nu sunt semnele acelor care doresc să se mântuiască și să moștenească viața cea veșnică; pe toate acestea le săvârșesc neamurile, pentru care nu există vreo speranță de mântuire. Pe toate acestea le fac toți aceia care nu au în fața ochilor lor viața cea viitoare și nici teama de Dumnezeu. De asemenea, Pavel striga: „Nu deveniți închinători la idoli, ca unii dintre ei”⁴⁵¹. Și cine sunt aceștia? Este limpede că sunt iudeii. Cum au devenit închinători la idoli? Spune-ne nouă, Pavele! „A șezut poporul să mănânce și să bea și s-au sculat să joace”⁴⁵².

Ajung oare toate acestea sau să menționez și altele? Da, ajung acestea pentru cei ce doresc să asculte. Câți sunt ucenicii lui Pavel vor asculta pe acesta; câți sunt ucenicii lui Hristos vor asculta, precum spune [Ioan] Teologul: „Noi suntem din Dumnezeu; cel ce cunoaște pe Dumnezeu ne ascultă; cine nu este din Dumnezeu nu ne ascultă”⁴⁵³.

Veniți cei ce urmați pe Pavel și [voi] ucenicilor ai lui Hristos să ascultăm ce strigă Pavel. Iată, așadar, cum îndeamnă spunând: „Fiți următori ai mei, fraților, precum și eu sunt al lui

⁴⁵⁰ I Cor. 10, 7.

⁴⁵¹ I Cor. 10, 7.

⁴⁵² I Cor. 10, 7.

⁴⁵³ I In 4, 6.

Hristos⁴⁵⁴. Spune, fericite Pavele, în ce mod poate cineva să devină ucenicul tău? Să poarte cu sine sfânta ta învățătură. Povestește-ne nouă faptele, lupta, odihna și tresăltările pentru ca să le ascultăm și să le imităm, căci toți știm că tu ești fericit și rege împreună cu Hristos, în vecii cei fără de sfârșit. Spune-ne nouă cum te-ai luptat și cum te-ai învrednicit de slava aceasta? Spune-ne nouă, Pavele, ca să te imităm și noi și să ne învrednicim împreună cu tine de bunurile cele veșnice. Dacă ai dansat, să dansăm. Dacă ai plâns, să plângem. Dacă ai postit, să postim. Toate faptele cele drepte câte le-ai făcut, spune-le nouă, și le vom săvârși. Spune-ne nouă, Pavele, cum trebuie să trăiască creștinii, încât aceștia care nu te ascultă să se rușineze, iar cei ce cred în cuvintele tale să se sprijine? A răspuns Pavel și a zis: „Vă implor în numele Domnului să nu vă comportați precum se comportă neamurile în născocirile cele îngâmfade ale minții lor, morți fiind în cugetarea [lor] și înstrăinați de slava lui Dumnezeu⁴⁵⁵. Lepădând de la voi minciuna, să spuneți adevărul. Soarele să nu ajungă la apusul său iar furia voastră să continue încă, nici să dați diavolului prilej. Cel ce a furat să nu mai fure. Nici un cuvânt rău să nu iasă din gura voastră⁴⁵⁶.”

Unde sunt cei ce cântă cântări diavolului și consideră că urmează pe Pavel? Ascultați pe Pavel care strigă: „Nici un cuvânt rău să nu iasă din gura voastră, ci numai ce este bun, spre zidirea cea de trebuință. Să piară de la voi orice amărăciune! Și orice întărâtare și amărăciune, și izbucnire, și defăimare împreună cu toată răutatea⁴⁵⁷! Spune, Pavele, cele minunate! Ai spus: „fiți următori ai mei⁴⁵⁸”; spune și pe cele

⁴⁵⁴ I Cor. 11, 1.

⁴⁵⁵ Ef. 4, 17-18.

⁴⁵⁶ Ef. 4, 25-29.

⁴⁵⁷ Ef. 4, 29; 4, 31.

⁴⁵⁸ I Cor. 11, 1.

minunate: „Fiți dar următori ai lui Dumnezeu, ca niște copii iubiți”⁴⁵⁹.

Ascultați și înfricoșați-vă, voi, care doriți să fiți creștini, și depărtați-vă de faptele cele idolești. Să deveniți, așadar, următori ai lui Dumnezeu. La fel și Pavel strigă: „Desfrânarea și orice faptă rea sau lăcomia să nu se pomenească la voi, nici nerușinarea, vorbe nebunești sau glume care nu se cuvin. Și nu vă îmbătați de vin, în care este pierzare. Fiți următori ai mei. Să dojeniți pe cei fără de rânduială, să îmbărbătați pe cei slabi a suflet, sprijiniți pe cei neputincioși, fiți îndelung-răbdători față de toți. Fiți următori ai mei. Luați seama să nu răsplătească cineva cuiva răul cu rău, ci totdeauna să urmați cele bune unul față de altul și față de toți. Fiți următori ai mei. Bucurați-vă pururea; rugați-vă neîncetat; lepădați fărădelegea⁴⁶⁰ și dorințele lumești. Să deveniți imitatorii mei, fraților. Primirea de oaspeți să n-o uitați. În iubire frățească, unii pe alții iubiți-vă, bucurați-vă în nădejde, în suferință fiți răbdători, la rugăciune stăruiți. Fiți următori ai mei”⁴⁶¹. Fiți următori al fericitului Pavel, ca să împărațiți împreună cu Hristos în veci nesfârșiți.

Unde sunt cei ce spun că săvârșesc toate câte spune Pavel? Și cine este mai mulțumit decât tine, dacă spui adevărul? Atenție însă, poate te vei găsi mincinos, să spui că faci și să nu o faci. Căci iată, din nou Pavel te încurajează: „Fiți următori ai mei! Să îndrumați pe cei ai voștri în orice mod, ca robi ai lui Dumnezeu, cu mare răbdare în necazuri, în nevoi, în strâmătorări, în bătaii, în temnițe, în tulburări, în osteneli, în privegheri, în posturi, în curăție, în bunătate, în Duhul Sfânt, în iubire nefățarnică, în cuvântul adevărului, în puterea lui Dumnezeu. Fiți următori ai mei!”⁴⁶².

⁴⁵⁹ Ef. 5, 1.

⁴⁶⁰ Tit 2, 12.

⁴⁶¹ Ef. 5, 3-4; 5, 18; I Tes. 5, 14-17; Tit. 2, 12; Evr. 13, 2; Rom. 12, 10; 12, 12.

⁴⁶² I Cor. 11, 1; II Cor. 6, 4-7.

Cine este atât de viteaz, încât să imite pe Pavel și să devină vas al alegerii?⁴⁶³ Dacă dorești, creștine, să imiți pe Petru și pe Pavel și pe Ioan, respectă cuvintele lor, păzește învățătura lor, imită luptele lor. Să nu iubești lumea și nici lucrurile care sunt în lume⁴⁶⁴. Să nu te bucuri de această viață. Să nu dormi mult și nici celor vesele să nu te dedici. Imită pe Pavel, căci din nou aceleași [lucruri] ți le voi spune. Învață, creștine, cum Pavel s-a desfătat, ce plăceri a avut, cum a petrecut, cum a sărbătorit și cum a dansat în această lume. Și imită nu numai cuvintele, ci și faptele lui. Spune, Sfinte Pavele, fiindcă nu încetez să te rog, prea fericite; istorisește-ne nouă cum te-ai desfătat și cum te-ai bucurat în această lume. A răspuns Pavel: „Desfătarea mea este aceasta: trei ani încontinuu nu am conținut noapte și zi să povățuiesc cu lacrimi pe fiecare din voi. Aceasta este lupta mea: în ostenele mai mult, în loviri, în închisori, de multe ori în pericol de moarte, de la iudei de cinci ori am primit patruzeci de lovituri de bici fără una, de trei ori m-au bătut cu vergi, o dată m-au bătut cu pietre, de trei ori s-a sfărâmat corabia, o noapte și o zi am petrecut în largul mării, în călătorii adesea, în primejdii de la râuri și de la păgâni și de la tâlhari, pericole în părțile cele pustii și pe mare, în osteneală și trudă, în privegheri adeseori, în frig și fără de haine”⁴⁶⁵.

Acestea sunt tresăltările și pașii lui Pavel: „Fiți următori ai mei, fraților, precum și eu sunt următor⁴⁶⁶ al lui Hristos.

⁴⁶³ Cf. Fapte 9, 15.

⁴⁶⁴ I In 2, 15.

⁴⁶⁵ Fapte 20, 31; II Cor. 11, 23-27.

⁴⁶⁶ Sensul grecescului μιμητής (imitator, următor) trebuie înțeles în acest pasaj cu sensul de ucenic, Apostol al lui Hristos, ca cel ce urmează calea adusă de Hristos și nu ca cel ce ar avea o a doua cale pe care o propovăduiește oamenilor, cale distinctă de cea a Mântuitorului. Apostolul Pavel îndeamnă, așadar, la urmarea căii aduse de Hristos și nu propovăduiește o altă cale. Pentru Apostolul neamurilor calea mântuirii este numai drumul cu Hristos.

Argint sau aur sau îmbrăcăminte [scumpă] nicidecum nu am dorit; în orice mod v-am dat exemplu. Fiți următori ai mei, căci eu sunt bucuros nu numai să primesc, ci să și mor pentru numele Domnului Iisus. Alerg la ținta cea înaltă, la cununa cerului, la chemarea lui Dumnezeu. Așa alerg, nu la întâmplare; așa mă lupt, nu ca să lovesc în aer cu pumnul, ci să călesc trupul meu și să-l supun [robiei] ca un rob. Desigur, oricine se luptă, în toate cumpătat [devine]. Așa să luptați, fraților, ca să dobândiți cununa⁴⁶⁷. Să imitați pe Sfinți, și așa să luptați, ca să dobândiți cununa [Împărăției] și să împărățiți împreună cu aceștia.

Creștine, încetează așadar faptele popoarelor și ale păgânilor, ca să nu necinstești pe Dumnezeu prin încălcarea Legii⁴⁶⁸ și să se prăbușească peste tine necinstea și să fii pus la o parte cu furie în ziua mâniei și a arătării Judecării celei drepte a lui Dumnezeu⁴⁶⁹, în care Dumnezeu va face cunoscute cele ascunse ale oamenilor, după cum spun în evanghelia mea⁴⁷⁰; în ziua în care și îngerii cu frică stau și în care vom fi pedepsiți nu numai pentru fapte, ci și pentru vorba cea în deșert⁴⁷¹. Să ne gândim, fraților, că zilele omului sunt ca iarba cea verde, ca floarea câmpului, așa va înflori pentru puțin timp⁴⁷²; vine o clipă și toate mor.

De ce te tulburi fără sens, omule? O apariție a bolii va opri salturile și tresăltările tale. Un ceas rău te separă de prietenii tăi. O noapte doar, iar și trupul tău va lupta, picioarele tale se vor odihni, ochii tăi se vor topi și limba ta va amuți, vocea cea schimbătoare a ta va dispărea și suspinul tău se va mări, lacrimile tale se vor vărsa șiroind și nimeni nu va putea să te

⁴⁶⁷ Fapte 20, 22; 20, 35; 21, 13; Filip. 3, 14; I Cor. 9, 24-27.

⁴⁶⁸ Cf. Rom. 2, 23.

⁴⁶⁹ Cf. Rom. 2, 5.

⁴⁷⁰ Cf. Rom. 2, 6. Sensul lui „evanghelie” este aici cel de scrisoare, de epistolă, în acord cu faptul că Apostolul Pavel nu a redactat nici o evanghelie.

⁴⁷¹ Cf. Mt. 12, 36.

⁴⁷² Ps. 102, 15.

ajute; toți te vor părăsi și fiecare va merge pe drumul său, nimeni nu se va opri pe latura ta, decât numai demonii cei nevăzuți care s-au folosit de tine. Și îngerul cel aspru va sta departe și va aștepta semnul Stăpânului pentru ca să înșface sufletul tău cel chinuit și să-l ducă jos, în locul care a fost pregătit pentru acesta, încât să-și ia răsplata pentru cele ce a semănat; acolo unde se cultivă, cresc și prisosesc plânsul, bocetul, doliul, suspinul, tristețea, supărarea, scrâșnirea dinților și „vaietele”. Acolo ochii celor bețivi se vor topi, acolo mâinile dănțuitorilor se vor frânge, acolo vor plânge și vor suspina cei ce beau vin și [cântă] la timpane și la fluier⁴⁷³, acolo desfrânații și adulterii, hoții și prezicătorii, fermecătorii și magii, descântătorii și vrăjitorii, și toți câți au mers pe drumul cel larg și încăpător vor plânge și vor scrâșni dinții lor și „vaiul” acestora [se va auzi], căci nu este cu putință să tresalte și să danseze și aici, și acolo, după cum și Domnul spune: „Vai vouă celor ce râdeți acum, căci veți plânge”⁴⁷⁴.

Fraților, este evident că nu este cu putință acolo o dată să fii creștin și altădată să fii păgân, fiindcă nimeni nu poate să fie slujitor la doi domni⁴⁷⁵. Nicăieri, așadar, precum s-a spus mai înainte, nu s-a permis să fie creștin cineva de acest fel, căci, de vreme ce Domnul nostru a venit, a poruncit toate acestea, și de vreme ce a învins pe diavol, cel care te-a învățat aceste [rele], și ne-a eliberat din mâinile lui, spunea: „Eu sunt Păstorul cel bun, veniți la Mine toți. Eu sunt calea, veniți la Mine toți. Eu sunt adevărul, veniți la Mine toți. Eu sunt viața, veniți la Mine toți. Eu sunt lumina lumii, veniți la Mine toți. Ați părăsit pe satana, lepădați învățăturile lui. Veniți la Mine toți, de vreme ce ați fost scoși din cele ale voastre, din îmbrăcămintea omului celui vechi împreună cu faptele lui, și îmbrăcați-vă în omul cel nou. Veniți la Mine toți, căci

⁴⁷³ Cf. Is. 5, 12.

⁴⁷⁴ Lc. 6, 25.

⁴⁷⁵ Cf. Mt. 6, 24.

cele vechi au trecut, și iată, toate noi au devenit. Veniți la Mine toți, Legea s-a dat prin Moise, harul și adevărul au venit prin Mine, Iisus Hristos. Toți câți au încercat să se îndrepte prin Lege, au căzut din har. Veniți la Mine toți, căci cel ce vine la Mine, nu-l voi scoate afară⁴⁷⁶.

O, bunătate nemăsurată a lui Dumnezeu! Cum pe toți care strigă, pe toți vrea să-i mântuiască! Slavă iubirii Sale de oameni!

Fraților, să nu mai încercați să găsiți îndreptarea prin Lege, căci a trecut umbra Legii. Câți se găsesc sub Lege, se găsesc sub blestem⁴⁷⁷, fiindcă Hristos, Mântuitorul nostru, pe noi ne-a răscumpărat din blestemul Legii⁴⁷⁸. Să nu mai încercați să găsiți îndreptarea prin Lege. Să nu mai împodobim cu coroane ușile caselor noastre. Să nu mai ridicăm dansul, cântând cântece demonilor. Să nu mai înșelăm pe alții cu chitarele. Să nu mai încercăm să găsim dreptatea înăuntrul Legii, ca să nu ne găsim căzuți din har, ca să nu ne găsim sub blestem, căci Hristosul nostru ne-a răscumpărat din blestemul Legii⁴⁷⁹. Acestuia i se cuvine slava, în veci. Amin.

3. *Întrebare:* De ce a scris despre eretici: să-i urâm, Doamne, pe cei care Te urăsc⁴⁸⁰? Și, în altă parte, a remarcat: să-i urăști pe eretici ca vrăjmași ai lui Dumnezeu. De asemenea, în alt loc a subliniat: să nu urăști pe nici un om⁴⁸¹.

Răspuns: Pe eretici, ca defăimători și vrăjmași ai lui Dumnezeu, Scriptura nu îi numește oameni, ci câini și lupi, porci și antihriști, precum Domnul spune: „Să nu aruncați cele sfinte porcilor”⁴⁸². Și Ioan [Evanghelistul] spune că „mulți antihriști

⁴⁷⁶ In 10, 11; Mt. 4, 19; In 14, 6; Mt. 11, 28; In 8, 12; Col. 3, 9-10; II Cor. 5, 17; In 1, 17; Gal. 5, 4; In 6, 37.

⁴⁷⁷ Cf. Gal 3, 10.

⁴⁷⁸ Cf. Gal 3, 13.

⁴⁷⁹ Cf. Gal 3, 13.

⁴⁸⁰ Cf. Ps. 138, 22.

⁴⁸¹ Cf. Lev 19, 17.

⁴⁸² Mt. 7, 6.

s-au arătat⁴⁸³. Pe aceștia nu trebuie să-i iubim, nici să-i vizităm, nici să ne rugăm împreună cu ei, nici să mâncăm împreună, nici să-i primim în casă, nici să-i salutăm, ca să nu devenim părtași la faptele lor cele viclene⁴⁸⁴.

4. *Întrebare:* Care păcat este de neiertat?

Răspuns: Păcatul care se referă la Duhul cel Sfânt și păcatul tuturor ereticilor, fiindcă au defăimat și defăimează pe Duhul cel Sfânt. Păcatul nu li se va ierta acestora nici în viața de acum, nici în cea viitoare, după cuvântul Domnului⁴⁸⁵, căci s-au opus lui Dumnezeu Însuși, Celui prin care se oferă izbăvirea⁴⁸⁶. Și atunci, cine îi va ajuta?

5. *Întrebare:* Care păcat este cel mai mare în afară de erezie?

Răspuns: După cum deasupra tuturor virtuților este iubirea, așa și cel mai mare dintre toate păcatele este să-l urască cineva pe fratele său, căci cel ce urăște pe fratele său este ucigaș de oameni, precum spune și Apostolul [Ioan]⁴⁸⁷. Cel ce urăște pe fratele său, urăște pe Însuși Dumnezeu. Cel care urăște pe fratele său, se găsește în întuneric și merge spre întuneric, și nu știe unde merge, căci întunericul a orbit ochii săi⁴⁸⁸. Vezi câte rele generează ura? Iubirea însă acoperă mulțime de păcate⁴⁸⁹. Invidia este greu de vindecat sau fără vindecare. Păcatul care conduce la moarte este orice păcat nepocăit, însă înșelătorii de parte bărbătească, fermecătorii și prezicătorii, cel care oprește plata lucrătorului⁴⁹⁰ și cel care urăște

⁴⁸³ I In 2, 18.

⁴⁸⁴ Cf. II In 11.

⁴⁸⁵ Mt. 12, 32.

⁴⁸⁶ Cf. Col. 1, 14.

⁴⁸⁷ I In 3, 15.

⁴⁸⁸ I In 2, 11.

⁴⁸⁹ I Pt. 4, 8.

⁴⁹⁰ Înț. Sir. 34, 22.

pe fratele său⁴⁹¹ se osândesc la pedeapsa cea mai groaznică, cea a ucigaşului.

6. *Întrebare:* Care era simbolismul mării şi al norului⁴⁹² pentru poporul iudeu?

Răspuns: Simbolismul botezului era eliberarea, fiindcă, atunci când poporul iudeu a ieşit din Marea Roşie⁴⁹³, a părăsit pe Faraon. Aşa şi prin sfânta cristelniţă ne-am eliberat cu ade-vărat din stăpânirea diavolului, având în loc de nor darul Du-hului Sfânt, care stinge cu desăvârşire flacăra patimilor cu moartea trupului.

7. *Întrebare:* De ce Dumnezeu a înghiţit pe egipteni în Marea Roşie⁴⁹⁴ şi nu i-a nimicuit cu altă pedeapsă?

Răspuns: Dumnezeu, răsplătind în acelaşi mod şi redând dreptatea pentru nimicirea copiilor de parte bărbătească a evreilor, care s-a făcut prin aruncare în râu⁴⁹⁵, a înecat pe bărbaţii [egipteni], pentru ca dreptatea să aibă legătură şi cu trupurile lor.

8. *Întrebare:* Ce era Avraam pentru Sarra?

Răspuns: Bărbatul ei, dar şi unchi. Fiindcă Haran, fratele lui Avraam, a născut pe Lot şi pe Sarra şi pe Milca, astfel încât Avraam [a ajuns] să fie unchiul ei⁴⁹⁶.

9. *Întrebare:* Cum trebuie să înţelegem ceea ce Avraam a spus slujitorului casei sale: „Pune mâna ta sub coapsa mea”, şi celelalte...⁴⁹⁷?

⁴⁹¹ I In 3, 15.

⁴⁹² Cf. I Cor. 10, 1-2.

⁴⁹³ Cf. Ieş. 14, 29.

⁴⁹⁴ Cf. Ieş. 14, 26-28.

⁴⁹⁵ Cf. Ieş. 1, 22.

⁴⁹⁶ Cf. Fc. 11, 26-29.

⁴⁹⁷ Fc. 24, 2.

Răspuns: A profețit despre Cel⁴⁹⁸ care va deveni urmașul său.

10. *Întrebare:* De ce pe cei nouăsprezece împărați, care au domnit de la David la Iehonia, Evanghelistul [Matei] îi socotește paisprezece?⁴⁹⁹

Răspuns: Îi socotește paisprezece, fiindcă nu se referă la urmași, ci la neamuri. Fiindcă unii din aceștia au dobândit copii de la douăzeci de ani, ca să întregească neamul celor care au trăit mulți ani [pe pământ], pe alții i-a trecut [cu vederea]; desigur, poate i-a neglijat și pe aceștia care au trăit adânci bătrâneți.

11. *Întrebare:* De ce au fost înscrise pe plăci de piatră cele zece porunci date iudeilor?⁵⁰⁰

Răspuns: Fiindcă greu ștergi ceea ce este înscris pe pietre; însă se subînțelege mai cu seamă împietrirea și amoțirea care era în inimile lor, în care Legea s-a înscris.

12. *Întrebare:* De ce urmașii lui Israel au fost pedepsiți 400 de ani ca să fie străini în Egipt și apoi să dobândească pământul făgăduinței?

Răspuns: Fiindcă atunci când Dumnezeu a grăit lui Avraam: „Cunoaște bine că voi da pământul acesta ție și urmașilor tăi”⁵⁰¹, acesta a răspuns zicând: „Cum voi cunoaște aceasta?”⁵⁰². În locul pedepsei, Dumnezeu a răspuns, zicând către acesta că „de vreme ce nu ai crezut promisiunii Mele, cea cu multă dragoste, o amân pe aceasta pentru un timp din

⁴⁹⁸ Se înțelege aici Hristos, Mesia (*n.ed.grec*).

⁴⁹⁹ Cf. Mt. 1, 6-11; 1, 17.

⁵⁰⁰ Ieș. 24, 12; 34, 28.

⁵⁰¹ Cf. Fc. 15, 7.

⁵⁰² Fc. 15, 8.

cauza ne-credinței tale, și urmașii tăi vor fi [străini] într-o țară străină⁵⁰³.

13. *Întrebare:* De ce la sfârșitul vieții lui Avraam s-a dat circumcizia, așadar spre sfârșit, în timpul în care a crezut în Domnul și a înfăptuit alegerea sa; de ce nu a dat-o de la început, din vremea lui Adam și a lui Abel, sau a lui Set, sau a lui Enoh, sau a lui Enos, care au bineplăcut înaintea Domnului?...

[Lipsă răspuns]

14. *Întrebare:* De ce observăm în diferite moduri într-o parte a Crucii pe A [alfa] și pe Ω [omega] și deasupra pe P [ro]?⁵⁰⁴

Răspuns: Fiindcă Moise [care] a întins mâinile sale către Dumnezeu în forma crucii, ajutat de Aaron și de Or, i-a pus pe fugă pe amaleciți⁵⁰⁵, dar și pentru că Cel ce S-a răstignit pe Cruce este Începutul și Sfârșitul⁵⁰⁶. [Litera] P [ro] înseamnă ajutorul, care are valoarea de o sută⁵⁰⁷.

15. *Întrebare:* Care zi trebuie să fie considerată a treia, în care a avut loc nunta cea din Cana [Galileii]?⁵⁰⁸

Răspuns: A treia zi după întrebarea⁵⁰⁹ lui Natanael.

16. *Întrebare:* Ce înseamnă cuvântul „să nu avem două haine”⁵¹⁰, care de la Domnul s-a primit?

⁵⁰³ Cf. Fc. 15, 13.

⁵⁰⁴ Referire la monograma lui Hristos.

⁵⁰⁵ Cf. Ieș. 17, 12-13.

⁵⁰⁶ Apoc. 21, 6.

⁵⁰⁷ În alfabetul grecesc litera Ϟ are valoarea numerică de 100.

⁵⁰⁸ Cf. In 2, 1.

⁵⁰⁹ Cf. In 1, 48.

⁵¹⁰ Lc. 9, 3.

Răspuns: Înseamnă să nu folosim o gândire îndoită, ci să avem numai una și să ne îndreptăm spre Dumnezeu.

17. *Întrebare:* Ce înseamnă cuvântul: „o dată bătut cu pietre, de trei ori s-a sfărâmat corabia cu mine, o noapte și o zi am petrecut în largul mării”⁵¹¹?

Răspuns: Lovirea cu pietre înseamnă ieșirea lui Adam din Paradis. Zdrobirea corabiei înseamnă potopul din timpul lui Noe. Noaptea și ziua în largul mării înseamnă viața înainte de venirea lui Hristos și după venirea Sa.

18. *Întrebare:* Ce înseamnă hainele de piele pe care Dumnezeu le-a cusut lui Adam și Evei?⁵¹²

Răspuns: Hainele de piele sunt [preluate] de la animalele cele moarte. A folosit, deci, această haină ca simbol al morții.

19. *Întrebare:* Ce înseamnă: „Omorul lui Cain va atrage înșeptite pedepse”⁵¹³? Care sunt păcatele sale și care sunt pedepsele sale?

Răspuns: Primul păcat este invidia⁵¹⁴, al doilea înșelăciunea⁵¹⁵, al treilea omorul⁵¹⁶, al patrulea blestemul pământului și al sângelei⁵¹⁷, al cincilea tristețea părinților⁵¹⁸, al șaselea fratricidul⁵¹⁹, al șaptelea este minciuna pe care a spus-o lui Dumnezeu⁵²⁰. Și pedepsele sale sunt: prima, să fie blestemat

⁵¹¹ I Cor. 11, 25.

⁵¹² Cf. Fc. 3, 21.

⁵¹³ Fc. 4, 15.

⁵¹⁴ Cf. Fc. 4, 15.

⁵¹⁵ Cf. Fc. 4, 8.

⁵¹⁶ Cf. Fc. 4, 8.

⁵¹⁷ Cf. Fc. 4, 8.

⁵¹⁸ Cf. Fc. 4, 11.

⁵¹⁹ Cf. Fc. 4, 9.

⁵²⁰ Cf. Fc. 4, 11.

pe pământ⁵²¹, a doua, să lucreze pământul⁵²², a treia, pământul să nu-și ofere lucrarea și să nu îi dea roade⁵²³, a patra, suspinul⁵²⁴, a cincea, teama⁵²⁵, a șasea, să fie departe de prezența lui Dumnezeu⁵²⁶, a șaptea, să aibă semn, încât să nu-l omoare nimeni din toți cei ce-l vor întâlni⁵²⁷.

20. *Întrebare:* Cum se înțelege că lui Dumnezeu i-a părut rău că a uns pe Saul ca rege?⁵²⁸

Răspuns: Fiindcă merita, spune [Domnul], „să se chinu-iască, căci M-au lepădat ei, pe care i-am miluit. Voi da acestora alt împărat, pe robul Meu David, fiindcă Saul este aspru înaintea voastră”.

21. *Întrebare:* Cine se numesc singuratici?

Răspuns: Ucigașii și tâlharii, și orice răufăcător și desfrânat se numește singuratic.

⁵²¹ Cf. Fc 4, 12.

⁵²² Cf. Fc 4, 12.

⁵²³ Cf. Fc 4, 12.

⁵²⁴ Cf. Fc 4, 12.

⁵²⁵ Cf. Fc 4, 14.

⁵²⁶ Cf. Fc 4, 15.

⁵²⁷ Cf. Fc 4, 15.

⁵²⁸ Cf. I Rg. 15, 35.

Fragmente (I)

*Și a zidit o cetate*⁵²⁹...

Două omoruri a săvârșit [Lameh]: primul că a ucis bărbat, și celălalt că a ucis [un] tânăr⁵³⁰. Și a luat pe femeile celor uciși, spune Scriptura, pe care le numește în mod clar, în timp ce pe bărbați nu [îi] numește. Așadar, în vremea aceea s-a impus în general desfrâul și au apărut omucideri nenumărate pentru femei, iar femeile schimbau pe bărbații lor fără rușine, încât femeile [au ajuns] să ademenească pentru împreunare și pe fiii lui Dumnezeu, care-și aveau originea din neamul lui Set⁵³¹, după cum spune Evanghelia undeva despre Hristos, că El este „fiul lui Set, fiul lui Adam, fiul lui Dumnezeu”⁵³².

*Și a trăit Iared o sută șazeci și doi de ani*⁵³³...

Am auzit [de la] iudei să spună: „dacă Hristos a venit ca să desființeze moartea, cum de Enoh nu a murit, și nici Ilie?⁵³⁴ Și dacă moartea s-a desființat în cazul lui Enoh, atunci Enoh și Ilie sunt superiori lui Hristos. Și dacă Ilie și Enoh, înainte de venirea lui Hristos, au locuit în Paradis și în cer, de ce era nevoie de Învierea lui Hristos și ce a oferit mai mult sau ce a avut Hristos?”. Răspund cu scurtime: Hristos a venit pentru Adam care a murit, nu pentru Ilie care a scăpat de împlinirea rânduiei firii. Hristos a venit să desființeze puterea

⁵²⁹ Fc. 4, 17.

⁵³⁰ Cf. Fc. 4, 23.

⁵³¹ Num. 24, 17.

⁵³² Lc. 3, 38.

⁵³³ Fc. 5, 18.

⁵³⁴ Cf. Fc. 5, 24; IV Rg. 2, 11.

păcatului și nu pentru firea lui Enoh, care încă nu a murit acum ca să se facă cunoscut Creatorul. Hristos a venit pentru firea [umană], nu pentru virtute; pentru aceasta și firea este supusă morții, încât și Enoh împreună cu toți se va desfăta de firea cea nemuritoare prin intermediul lui Iisus Hristos.

Și puțin după toate acestea

Moartea nu a pierdut puterea ei, fiindcă Enoh nu a murit⁵³⁵, căci se crede că este încă sub puterea morții; [iar] viața lui Ilie nu pricinuieste tristețe morții⁵³⁶, căci nădejdea [ca] aceștia să moară nu anulează dreptul morții⁵³⁷. În persoana lui Hristos moartea a regretat foarte mult, căci a fost învinsă de Acesta care era mort și mai apoi a înviat. Știu că Enoh este robul virtuții, căci și pe acesta l-a eliberat din datoria păcatului.

Enoh era un om foarte evlavios și pe strămoșul lui, pe Adam, l-a condamnat pentru încălcarea sa și a dat mărturie despre Dumnezeu, că acestea pe care le-a spus le va oferi lui Adam, dacă nu devin trecute, căci Enoh prin credință a câștigat nemurirea, și cu toate că era muritor, nu a murit. Cum, deci, a murit Adam? A murit, fiindcă nu a ținut porunca. Dreptul se opune virtuților, iar [ereticii] spun că pe nedrept Dumnezeu a scos pe Adam din Paradis. Căci, atunci când a văzut pe Enoh că a trăit cu evlavie, l-a luat de pe pământul acesta și l-a așezat în Paradis. Dacă Dumnezeu l-a izgonit pe Adam din Paradis din slăbiciune și cu pretext, cum de pe Enoh l-a așezat în Paradis prin intermediul credinței și l-a păzit nemuritor pe cel de-al șaptelea urmaș de la Adam⁵³⁸, fiindcă pe cel drept l-a găsit plăcut [înaintea] Sa?⁵³⁹

⁵³⁵ Fc. 5, 24.

⁵³⁶ Cf. IV Rg. 2, 11.

⁵³⁷ Cf. Apoc. 11, 7.

⁵³⁸ Cf. Iuda 14.

⁵³⁹ Cf. Fc. 5, 24.

Și puțin după toate acestea

Dumnezeu a arătat feței lui Enoh cum după înviere dreptii se separă de păcătoși și feței lui Ilie cum trupurile se ridică în aer. Scriptura a spus că s-au descoperit două arte de către oamenii aceluia timp: psalterion⁵⁴⁰ și chitara, și prelucrarea cuprului și a fierului; chitara pentru sărbători și prelucrarea metalelor pentru război; groaznică catastrofă vieții s-a impus, căci [au început] să o laude, să o desfrâneze, și cu evlavie, jignitor să se comporte. Viața lor nu era alta decât lupte și desfătări. Și fiindcă oamenii erau între ei ca niște animale sălbatice în fața oilor, având pace numai față de femei, însă și pentru acestea mari războaie sufereau, căci și prin omorurile bărbaților, femeia rățăcea aici și acolo; stricăciunea morală transforma puterea trupului în adulter, iar femeile nu aveau mândria lor în iubire, ci în poliandrie. Astfel și acestea au fost cucerite de patima cea năvalnică, luptându-se cu dorințele lor nu mai puțin ca și bărbații. Doreau să moară bărbații pe care i-au avut, ca să slujească cu patos stricăciunii, căci în acestea, atât de mult a crescut patosul nestăpânirii, încât [au ajuns] să ademenească la împreunare ticăloasă încă și pe fiii lui Dumnezeu⁵⁴¹, care erau oamenii lui Dumnezeu ce se trăgeau din neamul lui Set, căci și Evanghelia spune despre Hristos, că El era „fiul lui Set, fiul lui Adam, fiul lui Dumnezeu”⁵⁴² și pe Israel l-a numit fiul cel dintâi-născut⁵⁴³. Cine credea că, în acestea pe care le-a exprimat [Scriptura], nu urmează stricăciunea și moartea? Și de ce le-a spus? Ca să arate că sfârșitul lumii care a avut loc în timpul lui Noe, așadar, potopul, s-a făcut din aceste [cauze]⁵⁴⁴.

⁵⁴⁰ Vechi instrument cu coarde.

⁵⁴¹ Cf. Fc. 6, 2.

⁵⁴² Lc. 3, 38.

⁵⁴³ Cf. Ieș. 4, 22.

⁵⁴⁴ Cf. Fc. 6, 12-13; 7, 10; 7, 21.

*Nimic nu a greșit Iov cu buzele sale*⁵⁴⁵

Din aceasta am învățat că este cu neputință celor ce se tem cu adevărat de Domnul să fie stăpâniți de diavol, care, deși încearcă desigur să îi tulbure, nu are puterea să îi smulgă din rădăcini, precum s-a întâmplat și cu Iov, când predând în mâinile sale ispitele, acela nu a îndrăznit să-l atingă fără îngăduința lui Dumnezeu, cu toate că a luat puterea de la Dumnezeu să se folosească de el după cum dorește, în afară de viața dreptului⁵⁴⁶, de vreme ce dușmanul nu avea putere nici în fața porcilor, fără permisiunea lui Dumnezeu⁵⁴⁷. Desigur, dreptul a învins pe adversar⁵⁴⁸ numai cu dorința cea îndreptată cu adevărat spre Dumnezeu, după cum și Pavel a învins spinul care i s-a dat, pe slujitorul satanei⁵⁴⁹. Căci nici înfrângerea nu este ca să se îmbolnăvească trupește cineva, cum nici căderea nu este ca să întâmpine cineva pedepse și suferințe, ci să se descopere ispitele cele neînsemnate.

⁵⁴⁵ Iov 2, 10.

⁵⁴⁶ Iov 1, 12.

⁵⁴⁷ Mt. 8, 31-32; Mc. 5, 12-13; Lc. 8, 32.

⁵⁴⁸ Titlu generic acordat diavolului.

⁵⁴⁹ Cf. II Cor. 12, 7.

ERMINI NEOTESTAMENT ARE

Cuvânt, când magii au sosit în Ierusalim¹

Când călătorul găsește un bun camarad de drum, se bucură de silința călătoriei îndepărtate, fiindcă se lasă amăgit de însoțire. Să ne sprijinim, așadar, pe cuvânt ca pe un toiag, căci se pare că mergem cu picioare prăfuite și cu o gură neobosită; punând silința în genunchi, cu buzele ușurăm mersul cel neîncetat.

Astfel și magii, când Hristos S-a născut, de vreme ce au văzut steaua, au luat-o pe ea drept tovarăș de drum. Atunci când osteniți fiind de la mersul pe jos, ei se amăgeau cu întrebarea, căutând să știe² unde este Împăratul³; așadar, îi întrebau pe iudei ca și cum ar fi fost hoții Celui care S-a născut.

Celor care îi întrebau, iudeii în mod drept le spuneau: „Ce îndrăzniți, așadar, străinilor? Ce spuneți, oamenilor? De ce ați venit, purtând veste primejdioasă? De ce propovăduiți pe noul împărat în cetatea care are un împărat? De ce vă puneți în pericol pe voi înșivă spre un sfârșit prematur? De ce puneți limba în găturile voastre ca o sabie? De ce deschideți mormântul vostru cu limba, iar moartea, care doarme, o sculați împotriva voastră? Nu are Persia morminte, astfel încât, de vreme ce încă Irod trăiește, să întrebați de un alt împărat? Când [Irod] va auzi [aceasta], va arăta spre voi multă recunoștință și vă va răsplăti cu multe daruri”.

Dar răspunsul magilor la acestea a fost scurt: „Am văzut, spuneau ei, steaua Lui la Răsărit și am venit ca să I ne închinăm”⁴.

¹Mt. 2, 1.

²Literal: să învețe.

³Cf. Mt. 2, 2.

⁴Mt. 2, 2.

Nu era suficient să întrebe de aceasta, ci și să vorbească despre închinăciune, arătând prin această exprimare că Cel care S-a născut este Dumnezeu.

Numai ce a ajuns vestea lor la Irod, că el s-a așezat în mijlocul magilor și chemând pe înțelepții iudeilor, a întrebat: „Unde Se va naște Hristos?”. Iar aceștia i-au răspuns: „În Betleemul Iudeii”⁵.

O, ce minune! Ei cunosc locul, dar le este silă de Cel născut; Betleemul îl slăvesc și iconomia o ascund; pe Iudeea o deosebesc, dar domnia o resping. Dacă așa spune Sfânta Scriptură, de ce nu i se supun ei? Dacă o citiți, de ce nu credeți? Dacă se va naște în Betleem, de ce nu vă închinați Lui?

Deoarece Irod a înțeles că magii nu au venit fără vreun motiv ca să-l întrebe, de vreme ce i-a întrebat pe ascuns; ceruse să știe de la ei timpul în care steaua s-a arătat, întrebând: „Povestiți-mi cu exactitate felul cum ați venit și spuneți-mi scopul călătoriei voastre. Să nu ne păcăliți. Încredințați-mi cauza prezenței voastre și spuneți cine este Cel care v-a convins să vă închinați unui străin de alt neam. Și care este câștigul potrivit pentru o atât de mare silință? Dacă însă cel care v-a chemat nu este om, ci un Înger cu chip de stea, povestiți-mi cu exactitate evenimentul [apariției] lui la Răsărit; să știu timpul și vremea, în care și stelele au învățat să slujească Celui trimis, încât să merg și eu să mă închin Lui”⁶.

După ce au spus, așadar, timpul apariției stelei, au fugit, luând poruncă de la Dumnezeu să nu se întorcă la Irod⁷. Acestora li s-a arătat din nou steaua cea călăuzitoare, și de vreme ce au ajuns acolo unde se găsea Pruncul, ea a rămas nemișcată⁸, ca să se facă cunoscută lor prin această oprire

⁵Mt. 2, 3-5.

⁶Cf. Mt. 2, 8.

⁷Cf. Mt. 2, 12.

⁸Cf. Mt. 2, 9.

că: „Acesta este Împăratul, pe care eu ca un stindard al Celui pe care-L vedeți în fața voastră L-am închipuit. El m-a trimis la voi, de vreme ce a aprins în mine făclia călăuzirii”.

Cine, dar, cercetând, va descoperi o asemenea naștere? Care cuvânt va înțelege felul tainei? Nimeni să nu încerce să ajungă la cele de neînțeles prin gânduri omenești. Fiindcă eu nu folosesc, deci, analogiile, ci numai credința.

Încetează să cercetezi, omule, și învață să te închini dimpreună cu magii. Poți mai întâi să întrezărești razele soarelui și apoi să privești în mod nevătămător la nașterea feciorelnică. Dumnezeuirea este focul care arde⁹; dacă dorești să atingi flacăra, îți vei arde mâinile tale fără să descoperi nimic.

Așadar, când s-a născut cineva, pentru cine s-a cutremurat cerul prin cântările îngerilor?¹⁰ Pentru cine a răsărit steaua și cine i-a făcut teologi pe cititorii în stele? Cine a fost numit de către îngeri drept „Domn”¹¹, chiar dacă era în pântecele maicii Sale? Cine a fost numit cu acest nume mai înainte de a se naște?¹² Cui, chiar dacă era încă în pântecele maicii Sale, I s-a închinat atunci pruncul cu tresărire?¹³ Cine, chiar dacă era în pântece, a primit prețuire de la cei care erau în pântecele [maicilor lor]?¹⁴ Cine i-a atras pe magii din Persia, ca să I se închine?¹⁵

Cu adevărat, deci, este frumos să ne minunăm de credința lor, fiindcă nu au ezitat, chiar dacă au văzut peștera și marea sărăcie. Deoarece au fost învățați, prin luminarea Duhului Sfânt, că pentru noi [Hristos] S-a făcut sărac, chiar dacă era bogat¹⁶; că are în palma Sa întreaga lume, chiar dacă

⁹ Cf. Evr. 12, 29.

¹⁰ Cf. Lc. 2, 13-14.

¹¹ Cf. Lc. 2, 11.

¹² Cf. Lc. 1, 43.

¹³ Cf. Lc. 1, 41, 44.

¹⁴ Cf. Lc. 1, 41, 44.

¹⁵ Cf. Mt. 2, 2.

¹⁶ Cf. II Cor. 8, 9.

S-a născut în peșteră; că înconjoară cerul cu nori¹⁷, chiar dacă este înconjurat de cele sărăcăcioase¹⁸, precum este obișnuit pentru cei nou-născuți; că se odihnește în sânurile Tatălui¹⁹, deși ca om este culcat în iesle²⁰; că se găsește pe tronul Tatălui²¹, chiar dacă este purtat în brațele mamei.

Dar noi să slăvim nașterea cea trupească a Domnului din Fecioara [Maria] și închinarea Lui din partea întregii creații, oferindu-ne toată viața Persoanei lui Hristos Însuși, Căruia I se cuvine slava în vecii vecilor. Amin.

¹⁷ Cf. Ps. 146, 8.

¹⁸ Literal: *cele zdrențuite*.

¹⁹ Cf. Ps. 146, 8.

²⁰ Cf. Lc. 2, 7.

²¹ Cf. Evr. 8, 1.

Cuvânt la Schimbarea la Față a Domnului și Dumnezeuului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos

Din ogor se trage bucuria secerișului, din vie, fructele pe care le mâncăm, iar din Sfintele Scripturi se trage învățătura care însuflețește. Ogorul are secerișul o dată pe an, iar via [tot] o dată pe an are culesul său, însă când Scriptura se citește, ea izvorăște întotdeauna învățătura care însuflețește. Când ogorul se seceră, el se golește, și când via se culege, face fructul său, însă Scripturii, cu toate că se seceră toată ziua, nu îi lipsesc spicele pentru cei ce o interpretează; și în fiecare zi o culeg, iar strugurii nădejdi, care există în ea, nu se epuizează.

Să ne apropiem, dar, de acest ogor și să ne desfătăm din brazdele cele însuflețite ale lui; să secerăm din acesta spicul de viață, așadar, cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos, care a spus ucenicilor Lui: „Sunt unii din cei ce stau aici care nu vor gusta moartea până ce nu vor vedea pe Fiul Omului, venind în împărăția Sa”²².

„Și după șase zile, Iisus a luat cu Sine pe Petru și pe Iacov și pe Ioan, fratele lui, și i-a dus într-un munte înalt, de o parte. Și S-a schimbat la Față, înaintea lor, și a strălucit Fața Lui ca soarele, iar veșmintele Lui s-au făcut albe ca lumina”²³. Bărbații care au spus să nu ajungă la moarte, până nu vor vedea slava venirii Sale, sunt cei pe care i-a luat împreună cu El, i-a urcat în munte și le-a arătat acestora cum va veni în ziua cea mai de pe urmă cu slava firii Sale dumnezeiești și cu trupul firii Sale omenești.

²² Mt. 16, 28.

²³ Mt. 17, 1-2.

Și i-a urcat în munte, ca să arate acestora cine este Fiul, și al cărui Tată este. Fiindcă, atunci când i-a întrebat: „Cine spun oamenii că sunt Eu, Fiul omului?”²⁴, ei au răspuns Acestuia: „Unii spun că ești Ilie, iar alții că ești Ieremia sau unul dintre proroci”²⁵. Pentru aceasta i-a urcat în munte și le-a arătat acestora că nu este Ilie, ci Dumnezeuul lui Ilie; de asemenea, nu este nici Ieremia, ci Cel ce l-a sfințit pe Ieremia în pântecele maicii sale²⁶; nici unul dintre proroci, ci Domnul prorocilor, Cel ce i-a trimis. Și le-a arătat acestora că El Însuși este Creatorul cerului și al pământului, și El Însuși este Domnul celor vii și al celor morți, căci El a poruncit cerului și l-a ridicat pe Ilie, și a făcut semn pe pământ și pe Moise l-a înviat.

I-a urcat în munte, ca să le arate că El este Însuși Fiul lui Dumnezeu, Care S-a născut mai înainte de toți vecii din Tatăl, și Care a luat în vremurile cele mai de pe urmă trup din Fecioara, precum Însuși El cunoaște, ca să se nască fără sămânță bărbătească și în mod de neexprimat să păstreze fecioria nestrucată, căci unde Dumnezeu vrea, se biruiește rânduiala firii. Fiindcă Dumnezeu Cuvântul a locuit în pântecele Fecioarei, dar focul dumnezeirii Lui nu a ars părțile trupului Fecioarei, ci dimpotrivă, a păstrat-o [fecioară] în întregul timp al zămislirii. A locuit în pântecele Fecioarei, fără să-i fie silă de mirosul greu al firii omenești, și din aceasta²⁷ a venit Dumnezeu cu trup omenesc, ca să ne mântuiască.

I-a urcat în munte, ca să le arate slava dumnezeirii Lui și ca să le dezvăluie că El Însuși este Cel ce va izbăvi pe Israel, precum a arătat prin Profeti, ca să nu se scandalizeze cu Acesta, văzând cele ce va pătimi de bunăvoie pentru noi, ca om. Căci cunoșteau că El Însuși este om, dar nu știau că este

²⁴ Mt. 16, 13.

²⁵ Mt. 16, 14.

²⁶ Cf. Ier. 1, 5.

²⁷ Din Fecioara Maria, așadar.

Dumnezeu. Cunoșteau că El Însuși este fiul Mariei, om care se vedea cu cei [ai Lui] în lume, dar în munte le-a descoperit că El Însuși este Fiul lui Dumnezeu și Dumnezeu. L-au văzut că a mâncat și a băut, obosea și se odihnea, că îi era somn și dormea, că se teme și transpiră, lucruri care nu se potrivesc firii Sale dumnezeiești, ci numai firii omenești, și pentru aceasta în munte i-a urcat, pentru ca Tatăl să-I vorbească Fiului și ca să le arate acestora că este Fiul său adevărat²⁸ și Dumnezeu.

I-a urcat în munte și le-a arătat Împărăția Sa înaintea de Pătimirea Sa, puterea Sa înaintea de moartea Sa, slava Sa înaintea de umilirea Sa, valoarea Sa înaintea de dezonorarea Sa, astfel încât, atunci când a fost prins și răstignit de către iudei, să cunoască că nu a fost răstignit din cauza slăbiciunii, ci că S-a răstignit de bunăvoie din bunătate, ca să mântuiască lumea.

I-a urcat în munte și le-a arătat slava dumnezeirii Sale înaintea de Înviere, astfel încât, înaintea de Învierea Sa din morți cu slava firii Sale dumnezeiești, să cunoască că nu a luat slavă pentru chinul Său, ca și cum I-ar fi lipsit, ci a Sa era mai înaintea de veci, având-o din aceeași vreme cu Tatăl și împreună cu Tatăl, precum a spus când venea la Pătimirea Sa cea de bunăvoie: „Preaslăvește-Mă, Tu, Părinte, la Tine Însuți, cu slava pe care am avut-o la Tine, mai înaintea de a fi lumea”²⁹.

Pe această slavă a dumnezeirii Sale, care era necunoscută și ascunsă firii Sale umane, a făcut-o cunoscută Apostolilor în munte. Căci au văzut Fața Sa că strălucea ca soarele și hainele Sale albe erau ca lumina³⁰. Ucenicii vedeau doi sori: un soare pe cer, obișnuit, și un Soare neobișnuit; un [soare] fixat care strălucea și lumina lumea, și un alt [Soare] ce strălucea

²⁸ Cf. Mt. 17, 5; Mc. 9, 7; Lc. 9, 35.

²⁹ În 17, 5.

³⁰ Mt. 17, 2.

numai aceloră, așadar Fața Sa. Și le-a arătat veșmintele Sale albe, ca lumina, fiindcă din întregul Său trup izvora slava dumnezeirii Sale, și din toate părțile trupului Său strălucea lumina Sa. Căci nu a strălucit trupul Său în afară cu strălucire, precum cel al lui Moise³¹, ci din El a izvorât slava dumnezeirii Sale. Lumina Lui a răsărit, și această lumină l-a cuprins pe El. Căci nici nu a plecat în altă parte și L-a părăsit, fiindcă nu a venit de undeva și L-a luminat, nici nu a împrumutat-o. Nu a arătat întreaga nemărginire a slavei Sale, ci cât au putut suporta pupilele ochilor lor.

„Și iată, Moise și Ilie s-au arătat lor, vorbind cu El”³². Cuvintele lor, pe care le-au spus Lui, au fost acestea: își mărturiseau recunoștința față de El, fiindcă, prin prezența Lui, s-au împlinit cuvintele lor, și actuale [s-au făcut] cuvintele tuturor profeților care aparțin neamului lor. Ei au adus Acestuia închinare pentru mântuirea pe care a înfăptuit-o în lume, pentru neamul oamenilor. Iar taina pe care o descriau ei, El Însuși a împlinit-o în faptă. Hristos a devenit bucurie pentru profeți și pentru apostoli, prin această urcare în munte. S-au bucurat profeții, când au văzut firea Sa umană, pe care ei nu o știau. S-au bucurat, de asemenea, și apostolii, când au văzut slava dumnezeirii Sale, pe care nu o cunoșteau. Prin glasul [Său] au cunoscut Întruparea Lui, care era necunoscută lor. Împreună cu vocea Tatălui, acestora le-a confirmat slava trupului Său, care era vizibil și care s-a unit în El cu firea dumnezeiască, fără să sufere vreo schimbare și fără vreo amestecare. Mărturia celor trei a fost confirmată prin vocea Tatălui, prin cea a lui Moise și a lui Ilie, care au stat alături de El, ca robi, și se vedeau unul pe celălalt: profeții vedeau pe apostoli, iar apostolii pe profeți. Se vedeau acolo unul

³¹ Cf. Ieș. 34, 30, 35.

³² Mt. 17, 3; Mc. 9, 4; Lc. 9, 30.

pe celălalt: căpeteniile³³ Vechiului Testament pe căpeteniile Noului [Legământ]. Moise cel sfânt l-a văzut pe Simon [Petru] cum se sfințește; iconomul Tatălui l-a văzut pe iconomul numit de Fiul. Unul a despărțit marea ca poporul [iudeu] să umble printre valuri, celălalt a construit colibă ca să se zidească Biserica. Ilie, feciorul³⁴ Vechiului Testament a văzut pe Ioan, feciorul Noului Testament. Cel care a fost ridicat în carul de foc³⁵ l-a văzut pe cel care s-a așezat la pieptul Flăcării³⁶. Muntele a devenit chip al Bisericii, iar Iisus a unit pe acesta cele două Testamente, pe care Biserica le-a primit, și ne-a descoperit nouă faptul că El Însuși este Cel care a dat cele două Testamente. Un Testament a primit taina Sa, iar celălalt a descoperit slava lucrărilor Sale.

A spus Simon [Petru]: „Doamne, bine este să rămânem aici”³⁷. „O, Simone, ce zici? Dacă rămânem aici, cine va împlini cuvintele profețiilor? Cine va confirma cuvintele propovăduitorilor? Cine va înfăptui tainele dreptilor? Dacă rămânem aici, cine va împlini profeția: «străpuns-au mâinile mele și picioarele mele»?³⁸”. Profeția „împărțit-au hainele mele loruși și pentru cămașa mea au aruncat sortii”³⁹ cui se va potrivi? Iar profeția „mi-au dat spre mâncarea mea fiere și în setea mea m-au adăpat cu oțet”⁴⁰ când se va petrece? Și iarăși profeția „între cei morți slobod”⁴¹ cine o va confirma? Dacă rămânem

³³ Grecescul ἀρχηγός poate fi redat aici și prin *comandant, conducător, cap*.

³⁴ Sensul grecescului παρθένος prezent în original este mai mult decât grăitor. Pe lângă sensul de *fecior*, cuvântul în sine deține și valența de *pur, cel curat*.

³⁵ Cf. IV Rg. 2, 12.

³⁶ Cf. In 13, 25; 21, 20.

³⁷ Mt. 17, 4.

³⁸ Ps. 21, 18.

³⁹ Ps. 21, 19.

⁴⁰ Ps. 68, 25.

⁴¹ Ps. 87, 4.

aici, cine va plăti datoria lui Adam? Și cine va depăși datoria lui? Și cine-l va restaura pe acesta în haina cea luminoasă? Dacă rămânem aici, cum se vor plini toate cele pe care le-am spus? Cine va întemeia Biserica?⁴² Cine va lua de la Mine cheile Împărăției cerurilor?⁴³ Cine le va vedea? Cine le va împlini? Dacă rămânem aici, cum vor fi înfăptuite toate cele care s-au spus prin profeți?”

A spus, de asemenea: „Să facem aici trei colibe: una pentru Tine, una pentru Moise și una pentru Ilie”⁴⁴. Simon [Petru] a fost trimis ca să întemeieze Biserica în lume. El a dorit să facă colibe pe munte, deoarece vedea încă pe Iisus cu ochi omenești, și din acest motiv L-a pus împreună cu Moise și cu Ilie. Dar imediat Iisus a arătat acestuia că nu are nevoie de coliba sa, deoarece El Însuși a fost Cel care S-a făcut strămoșilor săi stâlp de nor în deșert, timp de patruzeci de ani. „Fiindcă, în timp ce El vorbea, un nor de lumină i-a acoperit”⁴⁵. Vezi, Simone, un cort care s-a făcut fără de efort? Vezi un cort care nu putea arde și care nu pricinuia întuneric? Vezi [tu] un cort care strălucea și lumina?

Și în timp ce ucenicii se minunau, un glas au auzit înăuntrul norului, [glas] care venea de la Tatăl și care spunea: „Acesta este Fiul Meu Cel iubit, în Care am binevoit; pe Acesta să-L ascultați”⁴⁶. La auzul glasului Tatălui, Moise s-a întors la locul său și Ilie la fel, iar Apostolii s-au aruncat cu fața la pământ⁴⁷; numai Iisus a stat drept⁴⁸, fiindcă glasul acela s-a împlinit numai în El. Profeții au plecat, iar Apostolii s-au aruncat la pământ, fiindcă glasul Tatălui nu s-a împlinit în

⁴² Cf. Mt. 16, 18.

⁴³ Cf. Mt. 16, 19.

⁴⁴ Mt. 17, 4.

⁴⁵ Mt. 17, 5.

⁴⁶ Mt. 17, 5.

⁴⁷ Cf. Mt. 17, 6.

⁴⁸ Cf. Mt. 17, 8.

cei care au auzit mărturia: „Acesta este Fiul Meu Cel iubit, în Care am binevoit; pe Acesta să-L ascultați”⁴⁹. [Dumnezeu] Tatăl i-a învățat că s-a împlinit iconomia lui Moise și că [Apostolii] trebuie să asculte pe Fiul. Deoarece Moise, ca rob, a spus ceea ce a fost rânduit și a propovăduit ceea ce i s-a spus. De asemenea, toți profeții au prorocit, până a venit Acesta, pe care-L așteptau⁵⁰, adică Iisus, care este Fiu și nu slugă, Domn și nu rob, Stăpân și nu stăpânit, Legiuitor și nu executor al legii. În ceea ce privește firea dumnezeiască, „Acesta este Fiul Meu Cel iubit”⁵¹. Iar Apostolilor, Acesta care le era necunoscut lor, însă L-a făcut cunoscut Tatăl în munte. Cel care cu adevărat există face cunoscut pe Cel care există cu adevărat; Tatăl Îl descoperă pe Fiul.

La auzirea acestui glas, Apostolii s-au plecat cu fața la pământ⁵², fiindcă tunetul a fost înspăimântător. La glasul lui [Dumnezeu] pământul s-a cutremurat, iar aceștia au căzut cu fața la pământ. Tatăl a arătat acestora că S-a apropiat [de ei]. Și în continuare Fiul i-a strigat cu glasul Său și i-a ridicat [de la pământ]⁵³. Fiindcă, precum glasul Tatălui i-a aruncat jos, așa și glasul Fiului i-a ridicat prin puterea dumnezeirii Sale, care chiar dacă s-a sălășluit înăuntrul trupului Său și s-a unit cu acesta, fără să se schimbe, au rămas aceste două firi într-un singur ipostas și o singură Persoană neîmpărțită și neamestecată. Hristos nu a dobândit strălucirea din afară, precum Moise⁵⁴, ci strălucea de slavă ca Dumnezeu. Fiindcă Moise s-a îmbrăcat în lumină la vederea Persoanei Sale; Iisus însă în tot trupul Său a luminat cu slava dumnezeirii Sale, așa cum soarele strălucește cu razele sale.

⁴⁹ Mt. 17, 5.

⁵⁰ Fc. 49, 10.

⁵¹ Mt. 17, 5.

⁵² Cf. Mt. 17, 6.

⁵³ Cf. Mt. 17, 7.

⁵⁴ Ieș. 34, 30, 35.

Iar Tatăl a strigat: „Acesta este Fiul Meu Cel iubit, în Care am binevoit; pe Acesta să-L ascultați”⁵⁵. Nu-L separă pe Fiul de slava dumnezeirii, fiindcă Tatăl și Fiul o fire sunt, împreună cu Duhul Sfânt. Este o singură putere și o singură ființă și o singură împărăție. A strigat, deci, adresându-se unei singure Persoane, cu nume simplu⁵⁶, dar cu slavă înfricoșătoare. [Fecioara] Maria L-a numit fiu, nu despărțit în ceea ce privește trupul omenesc de slava dumnezeirii Sale, fiindcă Unul este Dumnezeu, care S-a arătat în lume cu trup. Slava Sa a arătat firea dumnezeiască care venea din Tatăl, iar trupul Său arăta firea umană care provenea din Maria. Ea a arătat că cele două firi s-au întâlnit și s-au unit într-un ipostas. Unul-Născut din Tatăl și Unul-Născut din Maria. Pentru aceasta și cel care împarte firile, va fi despărțit de Împărăția Lui, iar cel care confundă firile Sale, se va îndepărta de viața Lui. Cel care-L respinge, spunând că Maria nu L-a născut pe Dumnezeu, să nu vadă slava dumnezeirii sale, iar cel care-L respinge, spunând că [Hristos] nu a purtat trup lipsit de păcate, să fie îndepărtat de mântuire și de viața care se primește prin intermediul Trupului Său.

Aceleași lucruri le mărturisesc și le învață vindecările Sale dumnezeiești: pe cei care cred că există deosebiri [în firi], îi învață că Hristos este Dumnezeu adevărat, iar prin Pătimirile Sale se vede că El este Om adevărat. Și dacă ei nu cred în cele care sunt cu neputință de înțeles pentru minte, atunci vor fi pedepsiți în ziua cea înfricoșătoare a [Judecării] Sale. Dacă nu era om, de ce S-a arătat în pântecul [Fecioarei] Maria?⁵⁷ Și dacă nu era Dumnezeu, pe cine a numit [arhanghelul] Gavriil Domn?⁵⁸ Dacă nu era om, cine S-a culcat în

⁵⁵ Mt. 17, 5.

⁵⁶ Înțelegem aici în mod clar numele de „fiu” (υἱός), cu care se adresează Fecioara Maria.

⁵⁷ Cf. Lc. 1, 27.

⁵⁸ Cf. Lc. 1, 32.

iesle?⁵⁹ Și dacă nu era Dumnezeu, pe cine slăveau îngerii care au coborât din cer?⁶⁰ Dacă nu era om, pe cine L-au înfășat cu scutece?⁶¹ Și dacă nu era Dumnezeu, cui s-au închinat păstorii?⁶² Dacă nu era om, pe cine a tăiat împrejur Iosif?⁶³ Și dacă nu era Dumnezeu, pe cine s-a grăbit steaua de pe cer să cinstească?⁶⁴ Dacă nu era om, pe cine a alăptat Maria?⁶⁵ Și dacă nu era Dumnezeu, cui au adus magii daruri?⁶⁶ Dacă nu era om, pe cine a ținut Simeon în brațele sale?⁶⁷ Și dacă nu era Dumnezeu, cui a spus: „Lasă-mă să mor în pace”?⁶⁸ Dacă nu era om, pe cine a luat Iosif și a fugit în Egipt?⁶⁹ Și dacă nu era Dumnezeu, în cine s-a împlinit cuvântul: „Din Egipt am chemat pe Fiul Meu”?⁷⁰ Dacă nu era om, pe cine a botezat Ioan?⁷¹ Și dacă nu era Dumnezeu, cui a spus Tatăl din cer: „Acesta este Fiul Meu Cel iubit, întru Care am binevoit”?⁷² Dacă nu era om, cine a postit și a flămânzit în pustiu?⁷³ Și dacă nu era Dumnezeu, pe cine ar fi slujit îngerii care au coborât [din cer]?⁷⁴ Dacă nu era om, pe cine ar fi chemat nuntașii în Cana Galileii?⁷⁵ Și dacă nu era Dumnezeu, cine a transformat apa în vin?⁷⁶ Și dacă nu era om, în mâinile cui se găseau pâinile?⁷⁷ Și dacă nu era

⁵⁹ Cf. Lc. 2, 7.

⁶⁰ Cf. Lc. 2, 13-14.

⁶¹ Cf. Lc. 2, 7.

⁶² Cf. Lc. 2, 16.

⁶³ Cf. Lc. 2, 21.

⁶⁴ Cf. Mt. 2, 9.

⁶⁵ Cf. Lc. 11, 27.

⁶⁶ Cf. Mt. 2, 11.

⁶⁷ Cf. Lc. 2, 28.

⁶⁸ Cf. Lc. 2, 29.

⁶⁹ Cf. Mt. 2, 14.

⁷⁰ Mt. 2, 15.

⁷¹ Cf. Mt. 3, 15.

⁷² Mt. 3, 17.

⁷³ Cf. Mt. 4, 2.

⁷⁴ Cf. Mt. 4, 11.

⁷⁵ Cf. In 2, 2.

⁷⁶ Cf. In 2, 9.

⁷⁷ Cf. Mt. 14, 19.

Dumnezeu, cine a hrănit pe iarbă, cu cinci pâini și doi pești, mulțimile și mii de bărbați, în afară de femei și copii?⁷⁸ Dacă nu era om, cine a adormit în corabie?⁷⁹ Și dacă nu era Dumnezeu, cine a muștrat vânturile și marea?⁸⁰ Dacă nu era om, cu cine a mâncat Simon, fariseul?⁸¹ Și dacă nu era Dumnezeu, cine a iertat păcatele femeii desfrânate?⁸² Dacă nu era om, cine a stat la izvor, obosit din cauza mersului [pe jos]?⁸³ Și dacă nu era Dumnezeu, cine a dat femeii samarince apa cea vie⁸⁴, și cine a dojenit-o că a avut cinci bărbați?⁸⁵ Dacă nu era om, cine a purtat îmbrăcămințile de om? Și dacă nu era Dumnezeu, cine a făcut puterile și minunile? Dacă nu era om, cine a scuipat pe pământ și a făcut tină?⁸⁶ Și dacă nu era Dumnezeu, cine a uns cu tină ochii [orbului] ca să vadă din nou lumina?⁸⁷ Dacă nu era om, cine a plâns la mormântul lui Lazăr?⁸⁸ Dacă nu era Dumnezeu, cine l-a scos [pe Lazăr din mormânt] la porunca Sa, chiar dacă era mort de patru zile?⁸⁹ Dacă nu era om, cine a șezut pe asin? Și dacă nu era Dumnezeu, pe cine să întâmpine mulțimile cu slăviri?⁹⁰ Dacă nu era om, pe cine au prins iudeii?⁹¹ Și dacă nu era Dumnezeu, cine a poruncit pământului [să se cutremure] de s-au aruncat cu fața la pământ?⁹² Și dacă nu era om, cine a primit palmuirile?⁹³ Și dacă

⁷⁸ Cf. Mt. 14, 17, 20-22.

⁷⁹ Cf. Mt. 8, 24.

⁸⁰ Cf. Mt. 8, 26.

⁸¹ Cf. Lc. 7, 36.

⁸² Cf. Lc. 7, 48.

⁸³ Cf. In 4, 6.

⁸⁴ Cf. In 4, 10.

⁸⁵ Cf. In 4, 18.

⁸⁶ Cf. In 9, 6.

⁸⁷ Cf. In 9, 7.

⁸⁸ Cf. In 11, 35.

⁸⁹ Cf. In 11, 39, 44.

⁹⁰ Cf. In 12, 13-14.

⁹¹ Cf. Mt. 26, 50.

⁹² Cf. In 18, 6.

⁹³ Cf. In 18, 22.

nu era Dumnezeu, cine a vindecat și a pus din nou la locul ei urechea pe care o tăiașe Petru?⁹⁴ Dacă nu era om, care persoană accepta palmuirile?⁹⁵ Dacă nu era Dumnezeu, cine a suflat Duhul Sfânt asupra Apostolilor?⁹⁶ Dacă nu era om, cine a stat la judecată, în fața lui Pilat?⁹⁷ Și dacă nu era Dumnezeu, de cine s-a temut femeia lui Pilat în visul ei?⁹⁸ Dacă nu era om, îmbrăcămintea cui au rupt-o și au împărțit-o soldații?⁹⁹ Și dacă nu era Dumnezeu, cum s-a întunecat soarele la timpul răstignirii?¹⁰⁰ Dacă nu era om, cine a fost răstignit pe Cruce? Și dacă nu era Dumnezeu, cine a cutremurat pământul din temelii lui?¹⁰¹ Dacă nu era om, ale cui mâini și picioare au fost străpunse cu cuie? Și dacă nu era Dumnezeu, cum s-a despiciat catapeteasma templului și cum stâncile s-au rupt și mormintele s-au deschis?¹⁰² Dacă nu era om, cine a strigat: „Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce M-ai părăsit”?¹⁰³ Și dacă nu era Dumnezeu, cine a spus: „Părinte, iartă-i pe ei”?¹⁰⁴ Dacă nu era om, cine a fost răstignit pe Cruce între tâlhari?¹⁰⁵ Și dacă nu era Dumnezeu, cum a spus tâlharului: „Astăzi vei fi împreună cu Mine în Rai”?¹⁰⁶ Dacă nu era om, cui i-au adus oțet și fiere?¹⁰⁷ Și dacă nu era Dumnezeu, al cui glas a auzit iadul și s-a spăimântat?¹⁰⁸ Dacă nu era om, a cui coastă a fost împunsă cu sulița și din ea a ieșit sânge și apă?¹⁰⁹ Și dacă nu era Dumnezeu,

⁹⁴ Cf. Lc. 22, 51.

⁹⁵ Cf. Mt. 26, 67.

⁹⁶ Cf. In 20, 22.

⁹⁷ Cf. Mt. 27, 11.

⁹⁸ Cf. Mt. 27, 19.

⁹⁹ Cf. Mt. 27, 35; Lc. 23, 34; In 19, 24.

¹⁰⁰ Cf. Lc. 23, 44-45.

¹⁰¹ Cf. Mt. 27, 51.

¹⁰² Cf. Mt. 27, 51-52.

¹⁰³ Mt. 27, 46; Mc. 15, 34.

¹⁰⁴ Lc. 23, 34.

¹⁰⁵ Cf. Mt. 27, 38; Mc. 15, 27; Lc. 23, 33; In 19, 18.

¹⁰⁶ Lc. 23, 43.

¹⁰⁷ Cf. Mt. 27, 34.

¹⁰⁸ Cf. Is. 14, 9.

¹⁰⁹ Cf. In 19, 34.

cine a zdrobit porțile iadului și a spart legăturile lui și la porunca cui au ieșit cei morți care erau închiși? Dacă nu era om, pe cine au văzut Apostolii în foișorul cel de sus? Și dacă nu era Dumnezeu, cine a intrat, deși ușile erau încuiate?¹¹⁰ Dacă nu era om, ale cui mâini pline de rănille cuielor le-a atins Toma și semnul suliței în coastă?¹¹¹ Și dacă nu era Dumnezeu, cui a strigat „Domnul meu și Dumnezeu meu”?¹¹² Dacă nu era om, cine a mâncat în apropiere de marea Tiberiadei?¹¹³ Și dacă nu era Dumnezeu, la porunca cui s-a umplut mreaja?¹¹⁴ Și dacă nu era om, pe cine au văzut Apostolii și îngerii că Se înalță la cer?¹¹⁵ Și dacă nu era Dumnezeu, pentru cine s-a deschis cerul, iar puterile cerești cui s-au închinat cu frică, iar Tatăl pe cine îndemna, spunând: „Stai de-a dreapta Mea”?, după cum și David spunea: „Spus-a Domnul Domnului meu: șezi de-a dreapta Mea” și celelalte¹¹⁶. Și dacă nu era Dumnezeu și om, înșelătoare este, deci, mântuirea noastră, după cum amăgitoare sunt și glasurile profeților.

Profeții însă au spus adevărul, iar mărturiile lor sunt nemincinoase. Cele ce au fost poruncite să fie spuse, le-au propovăduit cu gura lor de la Duhul Sfânt. Pentru aceasta și Ioan cel curat¹¹⁷, care s-a așezat la pieptul¹¹⁸ Flăcării¹¹⁹, confirmând propovăduirile profeților și teologhisind în Evangheliu, ne-a învățat, spunând: „La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul. Toate S-au făcut prin El și fără El nimic nu s-a făcut din ceea ce s-a

¹¹⁰ Cf. In 20, 19.

¹¹¹ Cf. In 20, 27.

¹¹² In 20, 28.

¹¹³ Cf. Lc. 24, 43.

¹¹⁴ Cf. In 21, 11.

¹¹⁵ Cf. Fapte 1, 9-10.

¹¹⁶ Cf. Ps. 109, 1.

¹¹⁷ Sensul grecescui *ἀγνός* este de neprihănit, curat cu sufletul.

¹¹⁸ Cf. In 13, 25.

¹¹⁹ Forma *τῆς φλογός* indică în mod cert pe Hristos. Este o imagine plastică folosită de Sfântul Efrem, prin care-L denumește pe Hristos.

făcut. Și Cuvântul S-a făcut om și a trăit printre noi”¹²⁰. Dumnezeu Cuvântul, care are drept izvor pe Tatăl, și Fiul Cel Unul-Născut, care S-a născut din Tatăl, este deoființă cu Tatăl. Cuvântul Cel mai înainte de veci, care își are existența și izvorul Său în Cel care există, este Cel care S-a născut din Tatăl mai înainte de veci, fără de mamă, într-un mod cu neputință de exprimat. El Însuși S-a născut în zilele cele mai de pe urmă din fiică de om, adică din Fecioara Maria, fără de tată. Dumnezeu Care S-a întrupat, poartă trupul luat din aceasta. Cu toate că S-a făcut om, așadar, ceea ce nu era, El a rămas Dumnezeu, adică ceea ce era, ca să mântuiască lumea. Iar Acesta este Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul-Născut din Tatăl și Unul-Născut din mamă.

Mărturisesc că El Însuși este Dumnezeu desăvârșit și Om desăvârșit, Care este cunoscut în două firi, care sunt unite într-un ipostas¹²¹, adică într-o Persoană, fără împărțire și fără despărțire și fără schimbare; Cel care a purtat trup însuflețit cu suflet rațional și mental, și S-a făcut întru toate asemănător nouă, în afară de păcat. El Însuși este pământesc și ceresc, mai înainte de timp și veșnic, cu început și fără de început, în afară de timp și supus timpului, creator și necreat, pătimitor și nepătimitor, Dumnezeu și Om, desăvârșit și în două firi, Unul în două firi și în două firi Unul. O Persoană a Tatălui și o Persoană a Fiului și o Persoană a Sfântului Duh. O dumnezeire, o putere, o Împărăție în trei Persoane, adică, în trei ipostasuri. Astfel, slăvim Sfânta Unime în Treime, și Sfânta Treime în Unime. Acestuia din cer, Tatăl i-a strigat: „Acesta este Fiul Meu Cel iubit; pe Acesta să-L ascultați”¹²².

¹²⁰ In 1, 1, 3, 14.

¹²¹ În mod cert, autorul sirian face referire aici la unirea ipostatică ale celor două firi în Persoana Mântuitorul Hristos. După cum indică și editorul elen, termenii dogmatici de *ipostas* (ὑπόστασις) și de *persoană* (πρόσωπον) sunt identici în cadrul teologiei efremiene (*n.ed.gr.*, p. 29, nota 99).

¹²² Mt. 17, 5.

Acestea le-a primit Sfânta Biserică sobornicească a lui Dumnezeu. În această Treime Sfântă [Biserica] botează [pe oricine] pentru viața de veci. În Aceasta, [oricine] se sfințește și primește aceeași cinste și pe Această [Treime Sfântă Biserica o] mărturisește fără împărțire și fără despărțire. Acesteia I se închină, pe Aceasta o mărturisește și o slăvește. Acestei Unimi treimice I se cuvine slava, mulțumirea, cinstea, puterea și măreția: Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Omilie despre femeia păcătoasă

Pentru noi a fost ușoară strădania și cercetarea despre dreptatea cea binecuvântată. Acum însă ni se prezintă cercetarea despre femeia desfrânată, care ne invită la credință desăvârșită, dacă, desigur, dorim și noi, prin această povață, să venim la ascultare și să câștigăm acel mărgăritar mare și de mult preț, cum a fost numită Împărăția cerurilor¹²³, care este precedată de chemarea popoarelor și de îndemnul pentru pocăință; care a proclamat desființarea păcatelor și au încetat nenorocirile care proveneau de la dușman; care a pregătit pentru credincioși lumina veșnică și va oferi celor care-L iubesc pe Domnul multă bucurie și de nedescris; care va oferi ca răsplată viața veșnică pentru cei care au preferat să viețuiască după voia lui Dumnezeu¹²⁴; de dragul căreia și eu, de vreme ce am prins mult curaj de la bunurile care sunt înaintea noastră, le voi oferi și vouă toți, iubiți și cinstiți frați în Hristos.

Nu lungesc cuvântul meu, ci [doresc să] măresc râvna voastră, ca să învățați cu toții de la pocăința cea bună și cinstită a femeii pe care am pomenit-o. Fiindcă ceea ce trebuia să se petreacă, adică fecioria să biruiască desfrânarea, nu s-a petrecut, ci pocăința cea plină de lacrimi a femeii păcătoase a biruit fecioria. Aceasta s-a petrecut ca să se împlinească glasul cel dumnezeiesc și adevărat al lui Hristos, Mântuitorul nostru, care spune: „Nu am venit să chem la pocăință pe cei drepti, ci pe cei păcătoși”¹²⁵.

¹²³ Mt. 13, 45-46.

¹²⁴ Literal: după placul lui Dumnezeu.

¹²⁵ Mt. 9, 13.

Iubiților! Este drept, dar, să semănăm cuvântul în cei care-l primesc cu bună dispoziție. Cum și în ce mod a alergat ea cu mare și neobrăzată îndrăzneală și a oferit izvorul lacrimilor ei Doctorului Celui bun și cinstit, ca să șteargă puțul cel adânc al păcatelor sale?

Aceasta, ignorând credința, a cumpărat mărgăritarul cel autentic și de mult preț cu darurile cele neimportante ale filoxeniei; noi însă, care avem din abundență harul credinței, nu l-am cumpărat nici măcar cu cuvântul. Acea cu dragă inimă se desfrâna¹²⁶, dar a dobândit fecioria; noi însă am neglijat fecioria și am primit lucrările nelegiurii. Acea, prin lipsa bogățiilor, a câștigat dreptatea; noi însă, care suntem îmbelșugați, am înțeles lăcomia drept cumpătare. Acea s-a întors spre datorii, fără a i se cere înapoi dinari. Ea prin iertare a dobândit scutirea de datorii, considerând că slava recunoștinței este darul cel mai de preț; noi însă, înrobiți cu cele mai mari datorii osânditoare, nu ne-am preocupat să schițăm vreo învinuire. Acea s-a desfătat întreg cu pomul vieții; noi însă avem rădăcinile răutății și ale mândriei, fără să cunoaștem că peste puțin timp ne va veni timpul pierderii, iar dacă rămânem fără roadele cele bune, vom deveni moștenitorii iadului. Tovarășul păcatului și al duhoriei¹²⁷, oferind lacrimi neașteptate, a cules adevărata Viță de vie¹²⁸; noi însă nu dorim niciodată să devenim robi ai ascultării celei cinstite, ca să ne mântuim sufletele noastre din moarte.

Cu toate că există, deci, mulți drepti și sfinți bărbați ai Domnului nostru, dintre aceștia care slăvesc cu evlavie pe

¹²⁶ Literal: *vindea desfrânare*.

¹²⁷ Prin această expresie, Sfântul Efrem Sirul caracterizează activitatea femeii desfrânate de dinaintea pocăinței. Devine evidentă realitatea că, în concepția Părintelui sirian, femeia păcătoasă s-a „însoțit” în viața personală de „duhoarea” desfrânării, dar și că prin întoarcerea spre pocăință, ea a dobândit mărgăritarul cel de mult preț.

¹²⁸ Cf. In 15, 1.

Stăpânul Cel Preacurat, m-am considerat și eu, care sunt nevrednic, să slăvesc împreună cu ei, prin harul credinței, puterea Stăpânului Dumnezeu, putere care are grijă de toate cele smerite. Fiindcă niciodată nu ar putea să spună cineva că harul îl îndepărtează pe cineva dintre oamenii care doresc să se mântuiască. Așa cum izvorul, curgând neîntrerupt în râulețe și multe ape ale lui, niciodată nu pune stavilă celui care dorește să se desfăteze de apele cele bogate și curate ale lui, astfel și dumnezeiescul har se întinde peste toți, ca oricine să se bucure de el în modul în care dorește. Fiindcă atunci când Domnul, în Evanghелиi, i-a chemat pe toți prin glasul Său dumnezeiesc, spunându-le: „Dacă cineva însetează, să vină la Mine și să bea”¹²⁹, fără să separe în întregime pe cel sărac de cel bogat, cum nici pe cel păcătos de cel drept, din acest motiv și eu, chiar dacă sunt nevrednic, m-am făcut prin curajul meu părtaș la slăvirea și la dorința de a mă umple cu harul Lui, fără să-mi lipsească lacrimile, ca să dobândesc și eu iertarea păcatelor, precum acea femeie păcătoasă, care lipsită de rușine, dar cu căldura sufletului, a intrat la Doctorul Cel bun și vesel, în casa unde se oferă masă¹³⁰ și la care stă Cel care iartă păcatele.

Dobândind o foarte mare râvnă, eu, cel nerușinat, doresc să-mi exprim cererea mea. Fiindcă văd căldura sufletului și modestia acelei femei bune. Veniți, deci, [voi], ascultătorii cei desăvârșiți și iubitori de Hristos; bucurați-vă de istorisirea aceasta bună despre femeia cea minunată și deosebită, care ne invită să vedem o priveliște uimitoare. Eu numesc priveliște

¹²⁹ In 7, 37.

¹³⁰ Este evident că, prin această exprimare, Sfântul Efreem se referă în mod clar la Sfânta Euharistie. „Casa” este Biserica lui Hristos, iar „masa” face referire chiar la Sfânta Masă din altar, care este locul unde Însuși Hristos stă prin Trupul și Sângele Său. Tocmai această „oferire a mesei” este aluzia directă la împărțirea celor care-L doresc pe Hristos în sufletul lor.

această istorisire care s-a înfățișat îngerilor și oamenilor. Cum, dar, a pătruns, în mod vizibil, fără să o invite cineva înăuntru? Și cum, de asemenea, de Hristos s-a apropiat, care stătea la masă, vestind toate tainele inimii sale și poruncindu-i toate fără de glas și de cuvânt?

Ai văzut râvna peste măsură a sufletului ei, cum s-a întărit pe sine însăși prin nerușinare! Nu s-a temut cea îndrăzneță nici de zarva robilor, nici de mustrarea aspră a trecătorilor, fiindcă se gândea la acestea: „Dacă nu mă fac pe mine însumi ca fierul sau ca arama, nu pot să mă mântuiesc; sau, de asemenea: dacă având ochii cei din afară lipsiți de vedere¹³¹ și nu am simțit nici o rușine pentru a-i înșfăca pe mulți [spre desfrânare], așa și acum, dacă nu merg, făcându-mi ochii sufletești¹³² ai inimii mele foarte duri și lipsiți de cuviință, nu voi putea să spun dorința mea cea ascunsă, cum nici, de asemenea, să mă curățesc de revărsarea cea necuviincioasă a destrăbălării mele. Acum este nevoie să aleg nerușinarea din destrăbălarea mea anterioară; acum este timpul să schimb lucrările nerușinării mele în bună cuviință; acum este timpul pentru multă luptă, astfel încât să uit parfumurile cele vremelnice și spurcate, prin care am îmbătrânit înăuntrul păcatului; acum este vremea să îndrăznesc, încât, pe de o parte, să-L rog pe Stăpânul luminii și al vieții și prin care voi putea să primesc harul cel îngeresc, iar pe de altă parte, să îndepărtez aroganța cea amară a nopții celei întunecoase, înăuntrul căreia am făcut cele necuviincioase. Acum eu trebuie să arăt o revoltă împotriva marelui și înfricoșătorului dușman¹³³ și semințelor lui care au încolțit în mine, cele ale murdăriei și ale intrigilor, încât, biruindu-l în această luptă, să dobândesc haina fecioriei dimpreună cu premiul biruinței de la Cel iubitor de oameni. Trebuie, așadar, să uit parfumurile purtătoare

¹³¹ Literal: de neînduplecat, rigizi.

¹³² Literal: din interior.

¹³³ Cu alte cuvinte, împotriva diavolului.

de moarte, fiindcă timpul cere acestea, și de vreme ce mă apropii de mirul cel adevărat și veșnic, să dobândesc viața cea neprihănită. Oamenilor le-am devenit plăcută prin mijlocirea păcatului celui urât [al desfrânării]. Pentru un timp anume trebuie să devin plăcută și lui Dumnezeu Celui Sfânt, prin inimă curată și suflet credincios, de vreme ce mă curățesc prin mijlocirea Lui. Știu, așadar, că acest timp este timpul celor care se mântuiesc; fiindcă este prezent, dar, și Mântuitorul. Voi disprețui pentru puțin tip osândirile și batjocorirea, fiind indiferentă în întregime la insultele robilor. Voi lua mântuirea cea ascunsă, pe care o oferă Cel dorit, iar harul va birui adresările insultătoare ale mulțimii. Timpul acesta al nerușinării celei bune este mai mic decât acel timp al nerușinării mele cele necuviincioase. Stăteam pe drumuri și pe toți îi chemam la lucruri necuviincioase; întâlnindu-i pe toți cu cele înfrumusețate și nerușinate, împletindu-mi părul în mod atrăgător și făcându-l să strălucească, vopsindu-mi obrazii ca să-i înșel, încât să-l ademenesc pe fiecare să vină aproape de mine ca niște ibovnici eleganți și ca niște tineri frumoși, pe mulți i-am cufundat în mocirla păcatului, după cum și eu din cauza multora nu am cunoscut pe Dumnezeul mântuirii.

Acum însă timpul este bun și pregătirea mântuirii pe care eu am așteptat-o este prezentă. Acum a venit bucuria celor care jeleau; acum bolile cele diferite ale celor care s-au îmbolnăvit s-au apropiat de Doctorul cel adevărat. A fost întinsă o cursă diavolească, apucând în întregime sufletele pentru judecata cea veșnică. Acum trebuie să mă îngrijesc să merg repede și să fac faptele cele bune împotriva celor necuviincioase pe care le-am făcut, fiindcă acestea sunt întunecate și lipsite de iubirea de oameni. Acum voi merge și voi cădea [în fața] Doctorului Celui mare, care primește pe toți și nu îi disprețuiește: care vindecă fără de arginți¹³⁴ și te

¹³⁴ Literal: *fără obiecte în schimb*.

scapă de boli cu multă bucurie. Pe toate le cunoaște, un singur lucru însă nesocotește: nu știe, așadar, să ia răsplată pentru vindecare de la cei vindecați, ci le cere doar credința, care curățește păcatul; doar credința știe să o perceapă pentru curăția sufletului. Acestuia îi voi spune toate, toate cele pe care eu le-am făcut cu trupul meu, [fapte] care nu erau drepte, cum m-am folosit de trup, de părul meu frumos, pe care-l ungeam ca să strălucească pentru plăcerea și tulburarea multora; și de pleoapele mele, pe care le-am [vopsit] necuviincios, dimpreună cu pupilele ochilor; le voi folosi [însă] pentru șuvoaiile de lacrimi. Și în continuare voi păși pe urmele Sfântului Medic¹³⁵, ca să cad în genunchi în fața Lui și să mă mântuiesc. Fiindcă aud că El nu numai că face binefaceri fără de plată, ci și cunoaște gândurile fiecăruia.

Ce voi spune sau ce voi gândi, sau mai bine zis ce pretext voi folosi când mă voi îndrepta spre Cel binefăcător? Pe cine să iau ajutor la aceste intenții ale mele virtuozitate, încât să prind curaj ca să reușesc scopul meu cel bun? Ce chezășie bună voi putea să găsesc pentru comoara cea dorită de mine? Fiindcă mă găsesc în îngrijorare și în tulburare mare, nu voi reuși să găsesc un om, pe care să-l iau călăuzitor, încât să îndrept grija mea spre mântuire. Voi fi mai în măsură să iau în considerare conștiința mea, care nu mă invidiază nicidecum. Mă voi lupta pentru aceasta, prinzând curaj pentru scopul meu. Eu cred că este bine să iau în mâinile mele ceva mic și să merg la El astfel; să iau ceva pe care pot să-l dobândesc, deoarece cred că nu-i va părea acest dar drept unul jignitor. Așa voi face! Mă voi supune gândului meu și așa voi merge la Acesta. Dacă se va dezgusta de mine, din cauză că îi voi oferi acel dar, mă voi considera că nu sunt vrednică să mă eliberez de legăturile păcatului”.

¹³⁵ Τοῦ ἁγίου Ἰατροῦ este forma prin care Sfântul Efrem Sirul îl numește pe Hristos, literal: Vindecătorul suprem.

Având această femeie vrednică de admirat intenția aceasta, a așteptat prilejul, fiindcă avea în sufletul ei multă dorință să cuprindă cu râvnă picioarele Domnului. Și atunci când a fost înștiințată că Simon, unul dintre farisei, a chemat pe Domnul¹³⁶, s-a bucurat mult. Și alergând, a mers cu multă râvnă la unul dintre vânzătorii de parfumuri ca să cumpere un alabastru plin cu mir. Și de vreme ce se îndrepta spre vânzător, astfel își spunea sieși: „Unde voi putea, dar, să găsesc mirul cel ales, demn de Marele și Sfântul Doctor, ca să-l accepte cu mulțumire, dimpreună cu lacrimile mele? Fiindcă acestea sunt necesare ca să le alătur pocăinței. Voi plăti scump¹³⁷, ca să izbândească scopul meu. Și la însuși vânzătorul de aromate voi insista neîncetat sau mai bine îl voi implora în numele Dumnezeului Părinților noștri¹³⁸, în care el crede, încât să-mi dea mirul cel ales și demn de Doctor, de vreme ce îmi cere o sumă mare”.

Și de vreme ce a mers la unul dintre vânzătorii de aromate, i-a spus cu bucurie: „Bucură-te, vânzătorule de aromate! Dă-mi mirul cel ales, împărătesc și de mult preț, încât să nu se mai găsească nicăieri un mir atât de vrednic ca acesta. Fiindcă Cel căruia îi voi oferi acest mir este mai presus decât toți, și nu există nimeni care poate să se compare cu El”.

Și răspunzând, vânzătorul de aromate i-a spus femeii: „Femeie, ai spus cuvinte mincinoase! Cine nu te cunoaște că stăteai pe ulițele orașului, având cu tine un număr mare de ibovnici? Cui dintre aceștia, așadar, vrei, femeie, să-i oferi mirul

¹³⁶ Cf. Mt. 26, 6; Mc. 14, 3.

¹³⁷ Literal: *voi oferi o mare contravaloare*.

¹³⁸ Am redat forma originală εἰς ὄνομα τοῦ Θεοῦ τῶν ἀγίων πατέρων cu „în numele Dumnezeului Părinților noștri”, deși ea s-ar traduce: „în numele Dumnezeului Sfinților Părinți”. Este puțin probabil ca autorul sirian să se fi gândit aici la titlul generic de Sfinții Părinți ai Bisericii, de vreme ce compune și descrie în tușe dramatice întregul parcurs al femeii desfrânate de eliberare din lanțul cel greu al păcatului.

cel ales și împărătesc? Ce poate să-ți ofere Acela pentru mirul pe care-l dorești să-l cumperi atât de mult? Cunoscut pe toți amanții tăi; însă nu există niciunul dintre aceștia atât de capabil să-ți ofere un dar de o valoare egală pentru mirul pe care-l ceri ca să-l cumperi și să-l oferi unuia dintre ei. Vreau și eu să vând, însă doream să știu la cine mergi cu atâta râvnă și cu atâta emoție. Nu cumva oare amantul tău se trage din neam împărătesc sau poate este un fiu al nobililor? Sau poate, de asemenea, este mai presus decât David, față de care un alt împărat mai mare nu s-a arătat israeliților? Nu cumva din neamul lui se trage noul tău ibovnic, femeie? Vreau, așadar, să aflu; căci prețul este mare, iar această râvnă mare a ta pricinuiește mirare. Cine este acesta?"

Atunci femeia cea vrednică de laudă a răspuns, cu tulburare în suflet, spunând [acestea] vânzătorului de aromate: „De Dumnezeuul Părinților [noștri] mă tem, omule! Dă-mi alabastrul cu mir, ca să ajung la timp. Mă tem de Dumnezeuul tău, care a dat o atât de mare putere în mâinile lui Moise, încât a despărțit marea cu toiagul și apele le-a făcut ca niște stânci abrupte, ca poporul să poată trece ca pe un teren uscat¹³⁹. Jură-te, tinere, pe oasele cele sfinte pe care le-a luat Moise cu el¹⁴⁰ – înțeleg, așadar, trupul lui Iosif, care a biruit în mod clar vipera cea otrăvitoare înăuntrul peșterii sale¹⁴¹; jură-te pe toiagul lui Aaron care într-o clipă a odrăslit migdale înăuntrul cortului [adunării] între celelalte toiage¹⁴². Jură-te pe glasul cel sfânt care a vorbit lui Moise în flacăra cea arzătoare, care nu mistuia măcăcinii¹⁴³; jură-te pe Dumnezeuul care îi lumina fața lui Moise în munte cu slava cea

¹³⁹ Cf. Ieș. 14, 21-22.

¹⁴⁰ Cf. Ieș. 13, 19.

¹⁴¹ Formă plastică utilizată de autorul sirian pentru a indica pe femeia lui Putifar. Cf. Fc. 39, 12.

¹⁴² Cf. Num. 17, 8; Evr. 9, 4.

¹⁴³ Cf. Ieș. 3, 2.

strălucitoare¹⁴⁴; jură-te pe sfântul chivot care a oprit cursul râului Iordan, încât a secat în întregime¹⁴⁵; jură-te pe puterea cea sfântă care a zdrobit într-o clipă zidurile cetății Ierihonului¹⁴⁶; jură-te pe mâinile cele sfinte ale fiului lui Navi, care au fost înălțate în înălțimea cerului și a oprit prin cuvânt cursul stihilor¹⁴⁷, având drept consecință că două zile una s-au făcut. Vezi câte îți spun: jură-te pe numele lui Dumnezeu și al Sfinților Săi, care au plăcut Acestuia. Dă-mi, deci, mirul și ia toți banii pe care îi dorești pentru alabastrul de mir. Dă-mi numai mirul cel ales și lasă-mă, deci, să plec, ca să văd repede pe marele și preacuratul meu Iubit, pe care-L doresc”.

Văzând marele preț al alabastrului de mir, din nou vânzătorul de aromate a răspuns femeii: „Cu ce te vatămă, femeie, dacă îmi spui și mie despre Iubitul tău, care acum a dobândit un dor atât de mare? Fiindcă m-ai condus spre dorința de a-L vedea, femeie! Și nu pot să-ți dau [alabastrul de mir], dacă nu-mi spui cine este”.

A răspuns femeia: „De ce mă silești, întrebându-mă de atâtea detalii despre cele care nu sunt cu putință a fi știute? Vezi cum se mișcă inima mea încât să-L văd și să mă umplu de bucurie? Mă tem ca nu cumva timpul dorinței mele să se sfârșească și să nu mai găsesc pe altul asemenea Lui; fiindcă nu există pe pământ timp care să aștepte, cum nici nu se întâmplă ca El să fie cu mine ca unul dintre medicii mincinoși sau ca unul care îți pregătește vreun anume medicament. El cu un singurul cuvânt de-al Său întărește fapăturile, iar vindecarea care provine de la Acesta rămâne puternică în toți vecii. El are un anume timp când viețuiește pe pământ, iar în toți vecii El este nevăzut, fiindcă cetatea Sa este nevăzută,

¹⁴⁴ Cf. Ieș. 34, 29.

¹⁴⁵ Cf. Ios. 3, 15-16.

¹⁴⁶ Ios. 6, 20.

¹⁴⁷ Ios. 10, 12-13. Este vorba aici despre oprirea lunii și a soarelui pe cer.

iar Împărăția Lui rămâne veșnică. Lasă-mă, deci, primind banii, ca să nu devii pentru mine cauza întristării mele și să nu se sfârșească cele pe care le-am nădăjduit și le-am așteptat. Fiindcă, dacă ai fi cunoscut iubirea cea ascunsă a inimii mele, mi-ai fi dat mirul la prețul cerut, mai înainte de a mă fi întrebat. Pentru aceasta să nu întârzi, fiindcă poate și tu te vei folosi și te vei topi de dorința mea. Grăbește-te după cum și eu o fac! Căci iubirea cea plină de bunătate, care există în El, este aceasta: pe cei care se apropie de ea, îi petrece cu multă bucurie și îi face iubiți în veci cu afecțiunea cea de nestăpânit a iubirii Sale.

Teme-te, omule, dar, de Dumnezeu Cel Preacurat și liniștește-mă cu răspunsul tău cel bun; teme-te de Dumnezeu Cel Sfânt, care l-a chemat pe Avraam¹⁴⁸ și a slăvit pe Isaac, fiul său¹⁴⁹; și care, de asemenea, i-a schimbat numele lui Iacov în Israel¹⁵⁰ și l-a făcut patriarh pentru douăsprezece seminții; teme-te, omule, de Dumnezeu, care a dăruit Anei pe Samuel, când s-a rugat cu durere în suferința sufletului ei¹⁵¹; teme-te, omule, de Dumnezeu Cel drept, care a salvat-o pe Susana fecioara de lupii cei înspăimântători¹⁵². Crede în cuvintele mele, tinere, și dă-mi alabastrul de mir, cel împărătesc și ales, precum ți-am spus mai înainte. Dacă ai ști, omule, flacăra inimii mele, El Însuși te-ar grăbi să plec de aici”.

Însă din nou vânzătorul de aromate a vorbit cu ea, fiindcă dorea să se informeze despre alabastrul cu mir: „Ascultă-mă, femeie. Mult m-ai pus să mă jur și să mă acuzi, ca să-ți dau alabastrul de mir. Și eu, de asemenea, te-am întrebat de multe ori să-mi spui cine este iubitul tău și nu vrei să-mi spui. Oare este mai presus decât toți oamenii și nu există pe pământ

¹⁴⁸ Cf. Fc. 12, 1-3.

¹⁴⁹ Cf. Fc. 26, 13.

¹⁵⁰ Cf. Fc. 32, 28.

¹⁵¹ Cf. I Rg. 1, 10-11.

¹⁵² Ist. Sus. 62.

unul mai frumos decât El? Fiindcă atât de mult te-ai rănit de frumusețea Aceluia, încât îi oferi iubitului cel frumos mirul cel ales? Oare, așa cum am spus, provine din neamul dreptului împărat David sau din neamul marelui Avraam, prietenul¹⁵³ Celui Preaînalt? Spune-mi, cine este? Fiindcă atât de mult ești cuprinsă de dorința de a vedea imediat frumusețea Lui”.

Răspuns-a femeia cea vrednică de admirație vânzătorului de arome: „De ce mă constrângi atât de mult să-ți spun cele tainice ale mele? Am venit să cumpăr mir, nu am venit să dialoghez. Teme-te, omule, de Dumnezeu Cel Preaînalt, și nu mă întrista. Lasă-mă imediat, ca să ajung repede la marele meu Iubit. Cu orice preț, deci, dă-mi alabastrul de mir. Nu mă ține în loc, omule, ca să nu devii pentru mine cauza tristeții veșnice, dacă voi fi lipsită de o asemenea comoară”.

I-a răspuns femeii vânzătorul de arome: „Dacă nu există pentru tine o anume răutate, descoperă-mi binefacerea ta, astfel încât și eu să îți mulțumesc și să îți dau mirul cel împărătesc, pe care-l ceri, dar și să găsești [în mine], după cum consider, un ajutor în dorința ta cea bună”.

Când însă femeia a văzut marea profunzime a cuvintelor celui tânăr, care i-a grăit acesteia, s-a minunat mult de inte-resul omului că a cerut cu atât de multă râvnă, așadar, să știe cu exactitate [cele despre Cel iubit]. În continuare, i-a răspuns: „După cum cred, nimeni nu a scăpat de atenția mea în oraș, întinându-mă¹⁵⁴ în fiecare clipă cu desfrânările și vânând pe alții spre aceeași boală. Am văzut însă deodată pe Cel Sfânt, care pe pământ S-a arătat Doctor și Mântuitor, iar sufletul meu a fost imediat fermecat, văzând frumusețea Sa cea preacurată. Fiindcă am văzut cu ochii mei vindecări înfricoșătoare și minuni de necuprins cu mintea și multă

¹⁵³ Literal: fiul.

¹⁵⁴ Literal: infectând, contaminând.

milostivire la El. El acceptă pe cei păcătoși, se apropie de vameși, nu îi respinge pe cei leproși, nu-i izgonește pe cei lipsiți de legiuire, ci în același timp pe toți îi primește cu milostivire, fără să se înfurie pe cei care se apropie de El. El înviază pe cei morți și izgonește neamul demonilor, înfăptuindu-le pe toate numai cu [al Său] cuvânt. Iar când am văzut acestea, m-am minunat și am zis în sinea mea: de ce trăiesc eu, cea sărmană, dacă nu-L ating? Păcatul meu este mult; la fel și destrăbălarea mea; de asemenea, mare este și decăderea mea. Pentru care motiv mă neglijez pe mine însumi? O altă ocazie nu voi putea să găsesc niciodată, cum nici un asemenea Doctor Iubitor de oameni. Desigur, eu am convingerea că Acesta este Dumnezeu care S-a arătat pe pământ cu putere mare. Pe toate le poruncește cu cuvântul, pe toți îi vindecă cu cuvântul, iartă păcatele cu întreaga Sa putere. Fiindcă am găsit un asemenea prilej și un asemenea Doctor, nu trebuie să trândăvesc. Nu trebuia să fiu nepăsătoare față de vindecarea mea. Din acest motiv mă grăbesc să predau lista păcatelor mele Celui iertător și bun. Știu că am păcătuit peste măsură și nu pot să găsesc asemănare pentru desfrânarea mea. Însă păcatele mele sunt picături în comparație cu mulțimea milostivirii Sale. Și știu aceasta bine: că după ce mă apropii de El, imediat mă curățește de toate păcatele mele, alungând de la mine orice lucrare necuviincioasă, fiindcă El este ceresc și Preacurat. Da, tinere! Ți-am spus toate cele tainice ale inimii mele. Dă-mi, deci, mirul. A trecut destul timp de când mă împiedici și mă constrângi, ca să știi pentru cine voi cumpăra mirul”.

După ce le-a ascultat pe toate acestea, vânzătorul de mir i-a răspuns femeii cu inimă voioasă: „Îți sunt recunoscător, femeie, fiindcă mi-ai descoperit buna ta intenție. Ai dobândit pe neașteptate un mare Iubit ceresc. Prin cuvântul Său El sfințește pe toți în mod dumnezeiesc. Tu vrei să faci, femeie, o faptă plină de laudă și de mare folos pentru toate neamurile.

În mod real, această mântuire mare este mai întâi de toate pentru tine, dar și pentru toți păcătoșii. Tu ești fiica sfinților părinților noștri și ruda tuturor celor care au crezut în chip drept în Dumnezeu Cel Sfânt. Eu însă îți voi da un mic sfat. Primește-l imediat, fără să te superi pe mine. Știi bine că la fel și fariseii, deși sunt păcătoși, se împotrivesc Lui, fiindcă este un Dumnezeu mare și Iubitor de oameni și iartă păcatele prin milostivirea Sa. Dacă te vor vedea, deci, că mergi acolo, îți vor închide porțile, ocărându-te fără îndurare. Tu însă ascultându-i să nu îți fie frică deloc, ci să-ți faci sufletul tău tare ca o stâncă. Dacă în faptele tale desfrânate erai fără de rușine, cu cât mai mult trebuie să fii aici, pentru mântuirea ta? Fiindcă mult trebuie să te mustre toți: cei liberi și robii, portarii și servitorii. Disprețuindu-i, dar, pe toți, mergi cu curaj și cu multă cucernicie, așa cum tu însăși ai spus, la Cel Sfânt. Cuprinde cu dorință picioarele Celui Preacurat și vei fi fericită, fiindcă eu am auzit că El este astăzi în casa lui Simon¹⁵⁵, unul dintre farisei. Mergi cu pace, intră cu bucurie, apropie-te cu râvnă. El va primi darul tău. Iată, femeie credincioasă, îți dau mirul cel împăărătesc, cel ales, cel de mult preț, vrednic de Mântuitorul. Un alt mir mai de preț decât acesta nu vei găsi”.

Așadar, imediat ce femeia a luat alabastrul de mir, a fugit cu bucurie și își spunea cu dorință: „Cine îmi va face o bucurie să găsesc poarta deschisă, ca să pot intra imediat și să cuprind picioarele Doctorului Celui Sfânt al meu? Și, desigur, de vreme ce-L voi cuprinde, nu-L voi lăsa până ce nu voi primi iertarea păcatelor mele. Mă voi ruga, de asemenea, cu râvnă la Domnul, care cunoaște toate cele tainice ale mele, și care știe, mai înainte de a-L cuprinde, din ce motiv real am venit eu să-L văd în casa lui Simon. Iată, Doamne, Tu iei masa în casa lui Simon, dimpreună cu el, fiindcă te credeau

¹⁵⁵ Mt. 26, 6; Mc. 14, 3.

om; ca Dumnezeu însă vezi gândul sufletului meu și cunoști, Doamne, de ce eu am cumpărat mirul, ca să vin, așadar, să cad și să mă închin la picioarele Dumnezeirii Tale celei sfinte și să mă mântuiesc. Fiindcă eu cunosc că ești Dumnezeul Cel Sfânt, și mântuiești prin milostivirea Ta pe toți, deoarece nu dorești ca nimeni dintre cei păcătoși, care cad și se închină Ție, Mântuitorule, să moară. Doar ce Te-am văzut în piețe și am crezut că pe toate le poți [înfăptui]. Dăruiește-mi, Mântuitorule, aceasta ca să intru acolo unde Tu iei masa fără de piedică”.

În timp ce spunea ea acestea, a ajuns la casa unde Hristos lua masa și a văzut ușa casei deschisă. A intrat și imediat s-a apropiat pe la spate și a atins sfintele Sale picioare, și aplecându-și capul, dimpreună cu inima, cu suspine și cu șuvoaie de lacrimi a udat picioarele Lui, sărutându-le cu bucurie, cu râvnă puternică, și ștergându-le cu părul capului ei și ungându-le cu mir¹⁵⁶, spunea: „Numai Tu Însuți știi cât de mult am dorit să fac aceasta. Fără să nesocotesc, Doamne, faptele mele cele rele, am îndrăznit să mă apropii de Tine Cel Preacurat. Dorind însă să mă mântuiesc, am căzut [la picioarele Tale] și m-am închinat, precum vameșii și păcătoșii. Primește, Doamne, șuvoaiile lacrimilor mele. Primește, Doamne, dorința sufletului meu. Îndrăzneala mea să o socotești ca o rugăminte, iar comportarea mea nerușinată drept rugăciune; mirul meu să fie spre ispășirea mea, iar lacrimile inimii mele spre luminarea mea. Din fragedă copilărie am auzit că Dumnezeu Se va naște dintr-o fecioară și dorind eu să știu [aceasta], mă întrebam cum este posibil ca Cel fără de trup să se întrupeze? Iar părinții mei mi-au spus: «Nu există acest răspuns la părinți, căci Dumnezeu Cel Sfânt Se va naște pe pământ dintr-o fecioară cu trup omenesc». Ceea ce am ascultat eu, pe când eram mică, văd acum cu ochii

¹⁵⁶Lc. 7, 38.

mei cei trupești: pe Dumnezeu Cel mare și Sfânt că se arată cu trup ca al nostru, ca să ne mântuiască. Nu te văd precum te vede Simon, cel din ceata fariseilor, care te-a chemat la masă, ci Te văd ca un Dumnezeu mare și creator, care pe toate le-a creat prin cuvântul Tău. Sunt oaia turmei Tale, care rătăcește; du-mă înapoi la stâna Ta, Hristoase, fiindcă Tu însuți ești Păstorul cel bun și singurul, care aduni în turma Ta pe cei care rătăcesc. Eu sunt porumbița Ta, Iubitorule de oameni, care am fost înhățată de către șoimul cel mai înspăimântător. Sufletul meu, care a pățimit pentru marea Ta liniște, se aprinde. Depărtează-mă cu harul Tău de mirosul cel înspăimântător al fărâdelegilor mele. Doamne, ca răsplată pentru mir, curățește-mă de rănilile cele înspăimântătoare ale păcatelor mele, spălându-le cu lacrimile mele. Harul Tău a deschis gura mea ca să spun toate acestea în fața Ta, din inima mea, ca să devin modelul cel bun pentru păcătoși, pe care ai venit să-i mântuiești Tu Însuți, Iubitorule de oameni. Da, Mântuitorule, te rog nu ignora lacrimile inimii mele cele smerite, fiindcă știu că nimic nu este cu neputință pentru Tine, ci toate câte vrei le poți”.

Rugându-se înăuntrul inimii ei Celui care a creat inimile oamenilor¹⁵⁷, a luat răsplată pentru mir, [și anume,] Mirul vieții; răsplată pentru cele stricăcioase, plata cea nestricăcioasă și durabilă. Nu a fost mirul cel cu miros plăcut atât [de valoros], cât a fost mirul cuvântului lui Hristos. A oferit mir și iubire și a primit iertarea datorțiilor sale. Fiindcă Mântuitorul, după cum Dumnezeu este Cel Atotștiutor, a descoperit râvna sufletului ei, făcând să nu rămână necunoscute păcatele pe care femeia cea vrednică de admirație le-a săvârșit înainte. Dar mai întâi de toate a făcut cunoscute păcatele ei, iar mai apoi a arătat iubirea ei, spunând ucenicilor: „De ce o supărați pe femeie? A făcut o faptă bună pentru

¹⁵⁷ Cf. Ps. 32, 15.

Mine. Fiindcă pe cei săraci îi aveți întotdeauna împreună cu voi; pe Mine nu mă aveți însă totdeauna. Deoarece, aceasta, când a uns cu mir capul Meu, a făcut-o ca pregătire pentru îngroparea Mea. Adevărat vă spun vouă: unde se va propovădui această Evanghelie, în întreaga lume, se va vesti și ceea ce a făcut aceasta, pentru amintirea ei”¹⁵⁸.

Purtând pe toate acestea în mintea ei, iubiților, am rămas uimit cu desăvârșire, cum a intrat, cum s-a apropiat fără de teamă, cum s-a arătat în fața tuturor, cum a plâns în fața tuturor celor care luau masa acolo, cum și-a despletit părul capului ei cu curaj, cum a udat cu lacrimi picioarele lui Hristos fără de rușine și cum nimeni nu s-a înfuriat absolut deloc pe ea, ci, dimpotrivă, ea a fost pentru aceștia plânsetul cel dulce, iar suspinul ei a fost pentru toți frumos și de mult preț. Oamenii, rămânând fără de glas, au servit împreună cu mâncarea și [această] privesc, văzând o surpriză străină, care s-a arătat la timpul mesei și care a fost făcută pe neașteptate de o femeie păcătoasă și neinvitată [la masă], care a intrat și a stat în spatele mesei, având părul împletit până la pieptul ei și ținând în mâinile ei un alabastru cu un mir ales, și care nu a găsit un om care să o întrebe: „De ce ai venit neinvitată?” sau unul care să-i spună: „Ce cauți aici, femeie?”, nici din cei ce erau la masă, nici din cei care serveau. Pentru toți a fost surpriza cea dulce, priveliștea cea stranie și mulțumitoare. Toți arhanghelii erau cuprinși de teamă. Heruvimii și serafimii stăteau cu frică, văzând marea apropiere a femeii, care ținea cu ardoare picioarele Domnului! Heruvimii nu îndrăzneau deloc să-și ridice privirea lor, iar o femeie păcătoasă săruta picioarele Lui! Serafimii își acopereau cu aripile fețele lor, iar o femeie păcătoasă stătea în fața Lui! Îngerii nu pot să se apropie de tron[ul dumnezeirii], dar o femeie șterge picioarele Lui cu părul ei!

¹⁵⁸ Mt. 26, 10-13.

O, femeie credincioasă! Cum să laud eu iubirea cea preamare dorinței tale arzătoare? O, femeie! Cum să slăvesc eu marea dorință a sufletului tău, care s-a arătat desăvârșită pentru Dumnezeu? Cine iubește atât de mult, după cum ai iubit tu? Cine, deci, dintre oameni va deveni atât de primit, după cum ai devenit tu? Pe toate acestea Mântuitorul le iconomisește cu harul Său pentru mântuirea neamului oamenilor, încât să ofere curajul ca să vină la pocăință cei care sunt stăpâniți în mod înspăimântător de către păcate.

Însă în timpul rugăciunii și plânsetului femeii, când a văzut [acestea], fariseul s-a tulburat foarte mult. Regretând, deci, că L-a chemat pe Hristos în casa sa ca pe un profet, și venindu-i în inima sa gânduri amare, spunea în sine sa: „Eu, spunea el, credeam că El este profet, care cunoaște cele viitoare și știe bine cele ce s-au petrecut; că este un profet desăvârșit. Acum însă am priceput că nu cunoaște nici cele care sunt în fața ochilor Săi, ci este precum sunt toți oamenii”¹⁵⁹.

Însă Domnul nostru, care întotdeauna cercetează cele ascunse ale inimilor noastre, ca Făcător, nu l-a judecat imediat cu asprime pe cel păcătos, ci fără de răutate oferă lumină celor tainice. Și, desigur, cu blândețe și cu multă bunătate a răspuns acestuia în mod tainic pentru cele pe care le cugeta: „Simon, Simon, am să-ți spun o parabolă și vreau să judeci cuvintele Mele. Un oarecare cămătar avea doi datornici: unul îi datora acestuia cincizeci de monede de aur, iar celălalt îi datora cinci sute. Dar i-a găsit pe amândoi în sărăcie. Văzând, deci, acel mare cămătar sărăcia lor, le-a iertat ambilor în mod egal datoria lor și a arătat tuturor în mod clar o foarte mare compasiune. Cum judeci tu pentru unul și pentru celălalt? Cine va trebui să iubească mai mult pe binefăcătorul său? Cel căruia i s-a iertat puțin sau mai bine cel căruia i s-a iertat mult? Fiindcă ambii au primit binefacere de la El”¹⁶⁰.

¹⁵⁹ Cf. Lc. 7, 39.

¹⁶⁰ Cf. Lc. 7, 40-42.

A judecat, aşadar, Simon: „Cel căruia i s-a iertat mult! Acela trebuie să arate iubirea sa mai mult”¹⁶¹. Iar Domnul a spus lui: „Drept ai judecat. Ascultă, deci, ce îţi voi spune despre necunoaşterea ta. M-ai preţuit pe Mine, m-ai invitat în casa ta; dar nu ai spălat cu apă picioarele Mele, ca unui profet; femeia pe care o vezi, însă, cu lacrimile ei a spălat picioarele Mele şi cu părul ei le-a şters. De asemenea, tu, Simone, nu mi-ai dat sărutare; aceasta însă nu a încetat să sărute picioarele Mele. Niciodată nu ai uns capul Meu cu ulei; aceasta însă a uns picioarele Mele cu mirul cel preţios. Din acest motiv îţi spun, că multele ei păcate, pe care tu le consideri că nu le cunosc, vor fi iertate acesteia, fiindcă a ajuns să arate iubirea ei pentru iertare. Celor care iubesc puţin, li se iartă puţin; celor care însă iubesc mult, li se iertă mult¹⁶². Nu te indigna, deci, pentru mântuirea acestei păcătoase, fiindcă Eu am venit să mântuiesc pe cei păcătoşi, să luminez celor din întuneric¹⁶³. Pe Rahab, care a ascuns iscoadele, cum a crezut în mod drept în Dumnezeuul părinţilor, cum a salvat-o Isus, fiul lui Navi¹⁶⁴, fiindcă a înţeles că foarte mare este credinţa ei, încât şi numele ei l-a scris între celelalte neamuri, iar faima ei între cele douăsprezece seminţii ale lui Israel. În acelaşi chip am primit-o şi eu acum pe aceasta. Cu credinţă neclintită şi cu râvnă desăvârşită M-a iubit, cu toată inima ei şi cu tot sufletul ei. O primesc pe aceasta ca cea aleasă şi ea va fi cuprinsă în numărul dreptilor care M-au iubit şi se vor ierta acesteia păcatele ei. Iar numele ei nu se va stinge, ci se va propovădui din neam în neam pentru ceea ce a făcut, spre aduce-aminte. Şi când toţi vor şti fapta ei, vor deveni ei înşişi

¹⁶¹ Cf. Lc. 7, 43.

¹⁶² Cf. Lc. 7, 43-47.

¹⁶³ Cf. Lc. 4, 18.

¹⁶⁴ Cf. Ios. 6, 25.

îndrăgostiți de faptele cele bune și părtași la darurile cele bogate și multe”.

Dorim și noi să devenim imitatori ai acestei femei și mărturisim să ne curățim cu lacrimile noastre murdăria sufletelor și să urmărim iubirea de oameni de la Dumnezeu Cel Sfânt. Fiindcă a Lui este slava, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și în vecii vecilor. Amin.

Cuvânt despre Pătimirea Mântuitorului¹⁶⁵

Mă tem să vorbesc și să ating cu limba mea această povestire înfricoșătoare, care se referă la Mântuitorul. Căci, cu adevărat, înspăimântător este să povestesc despre aceasta. Domnul nostru S-a dat astăzi în mâinile păcătoșilor! Dar pentru care motiv S-a dat, chiar dacă Stăpânul era Sfânt și fără de păcat? Căci fără să săvârșească vreun păcat, Hristos astăzi S-a dat.

Veniți să ne îngrijim [pe noi înșine], deoarece Hristos Mântuitorul S-a dat pentru noi. Pentru noi, Stăpânul a fost predat celor necredincioși. Cine, deci, nu-L va admira? Cine, deci, nu-L va slăvi? Chiar dacă robii au păcătuit, Domnul S-a dat, ca să-i elibereze prin moartea Sa pe robii care au păcătuit. Fiii pierzării și copiii întunericului au ieșit din întuneric ca să vadă Soarele care are puterea să ardă, prin lumina Sa, pe toți într-o clipită.

Domnul, cunoscând deci obrăznicia lor și puterea mâniei lor, S-a predat pe Sine Însuși în mâinile necredincioșilor cu bunătate și din propria Sa voință. Iar atunci când, cei fără-delege L-au legat¹⁶⁶, L-au batjocorit¹⁶⁷ pe Cel care l-a legat pe cel puternic, [adică pe diavol]¹⁶⁸, cu obezi nedezlegate, pe noi ne-a eliberat din lanțurile păcatului. I-au împletit, de asemenea, cunună din spinii lor¹⁶⁹, care au rodit iudeilor în locul viței

¹⁶⁵ După însemnarea editorului elen, acest cuvânt era rostit în ziua de Miercuri din Săptămâna Patimilor.

¹⁶⁶ Cf. Mt. 27, 2.

¹⁶⁷ Cf. Mt. 27, 29.

¹⁶⁸ Cf. Mt. 12, 29.

¹⁶⁹ Cf. Mt. 27, 29.

de vie¹⁷⁰. L-au batjocorit, numindu-L împărat¹⁷¹. Cei fără de lege i-au scuipat fața Celui Preacurat¹⁷², Celui care cu privirea Sa înspăimântă toate puterile cerești și ierarhia Îngerilor.

Da! Din nou, tristețea și lacrimile stăpânesc inima mea, văzând pe Stăpânul că îndură atât de mult din partea robilor, batjocorirea și jignirile, biciuirea și pălmuirile. Veniți și vedeți mărimea milostivirii, îngăduința și mila Stăpânului Cel Dulce. A avut un rob folositor în Paradisul cel lumesc, dar când acesta a păcătuit, a fost dat chinuitorilor. Când Stăpânul Cel Preabun l-a văzut, deci, că își pierde curajul, I S-a făcut milă de rob și arătându-i [această] milă, de dragul său, S-a dat pe Sine Însuși ca să fie biciuit.

Doream să păstrez tăcerea, deoarece mirarea minții este foarte mare. Dar m-am temut din nou, ca nu cumva din cauza tăcerii mele să resping harul Mântuitorului. Cu teamă însă vă spun vouă, fiindcă tremură toate oasele mele, când gândesc [la acestea]. Creatorul a toate, Însuși Domnul nostru, S-a arătat astăzi în fața lui Caiafa, ca unul din cei osândiți. Dar unul dintre servitori I-a dat Lui o palmă¹⁷³. Inima mea se cutremură, când, în mintea mea, mă gândesc la toate acestea: robul s-a așezat [la judecată], iar Stăpânul S-a prezentat ca un condamnat. Cel care era plin de nelegiuiri a dat sentința de condamnare împotriva Celui fără de păcat. Cerurile s-au înspăimântat, pământul și-a mișcat temeliiile; îngerii și arhanghelii, cu toții s-au spăimântat. [Arhanghelul] Gavriil, împreună cu Mihail, și-au acoperit fețele cu aripile lor; Heruvimii s-au ascuns după roți¹⁷⁴; Serafimii își loveau aripile, una de cealaltă, în acea clipă, fiindcă slujnica L-a palmuit pe Stăpân. Cum, deci, au suportat temeliiile pământului cutremurul și groaza acelei

¹⁷⁰ Cf. Is. 5, 1-2.

¹⁷¹ Cf. Mt. 27, 29.

¹⁷² Cf. Mt. 26, 27.

¹⁷³ Cf. In 18, 22.

¹⁷⁴ Cf. Iez. 1, 15-21.

clipse, când Stăpânul a fost batjocorit? Mă gândesc și mă cutremur și, din nou, simt o tristețe, văzând îngăduința Bunului Stăpân. Fiindcă, iată! Măruntaiele mele tremură atunci când vorbesc, deoarece Creatorul, care l-a plămădit prin harul Său pe om din țărână, [acum] a fost pălmuit.

Să ne temem, fraților, și să nu ascultăm fără să ținem seama [de toate acestea]. Pentru noi Mântuitorul le-a suportat pe toate acestea. Slugă netrebnică! Spune pentru care motiv L-ai pălmuit pe Stăpânul? Într-adevăr, toți robii, atunci când sunt eliberați, sunt pălmuiți, ca să-și dobândească libertatea cea limitată. Tu însă, netrebnicule, pe nedrept ai pălmuit pe Izbăvitorul tuturor. Ce aștepti să primești, deci, de la Caiafa, drept răsplată pentru pălmuire? Oare nu ai auzit și nu ai învățat că Iisus este Stăpânul Cel Ceresc? I-ai tras, desigur, Stăpânului a toate o palmă, dar ai devenit robul robilor în veacul cel fără de sfârșit! Ai devenit o rușine și dezgustător, și pe veci condamnat, în focul cel nestins.

Mare minune, fraților, să vedem bunătatea lui Hristos, bunătatea Împăratului! Când El a fost pălmuit de către rob, i-a răspuns prin cumințenie, cu bunătate și smerenie¹⁷⁵. Robul s-a răzvrătit, dar Stăpânul îndură; robul s-a mâniat, dar Stăpânul îi arată bunătate. De altminteri, cine va suporta mânia și tulburarea din clipa mâniei? Domnul nostru însă pe toate acestea le-a îndurat prin bunătatea Sa. Cine, dar, va putea să povestească, o, Stăpâne, marea Ta milostivire!

Apropiați-vă, voi cei mulți, doritori și iubitori de Hristos, având smerenie și dorință pentru Mântuitorul. Veniți să învățăm ce s-a făcut astăzi în Sion, cetatea lui David. Cei mulți, doritori și urmașii cei vrednici ai lui Avraam, ce au făcut astăzi? Au dat la moarte în ziua aceasta pe Stăpânul Cel Preacurat. Hristos, Mântuitorul nostru, răstignit a fost pe nedrept pe lemnul Crucii de mâinile cele nevrednice. Veniți să ne spălăm

¹⁷⁵ Cf. In 18, 23.

trupul nostru cu lacrimi și cu suspine, fiindcă Domnul nostru, Împăratul slavei, pentru noi S-a dat spre moarte celor nelegiuți.

Dacă cineva aude dintr-odată despre fiul său cel iubit că a murit sau vede, de asemenea, dintr-odată că același copil iubit a murit în fața ochilor săi, necunoscut îi devine chipul său, iar strălucirea privirii sale i se întunecă. Când, din înălțimea cerului, soarele cel strălucitor a văzut batjocorirea Stăpânului sus pe lemnul Crucii, s-a făcut nevăzut la față și razele și-au ascuns strălucirea lor¹⁷⁶, fiindcă nu a suportat să privească batjocorirea Stăpânului. Soarele a primit drept îmbrăcăminte tristețea și întunericul. De asemenea, când Duhul Cel Sfânt, care este la Tatăl, a văzut pe Fiul Cel Iubit sus pe lemnul Crucii, a rupt catapeteasma, [adică] podoaba templului, de sus până jos¹⁷⁷, și a ieșit imediat din templu sub chip de porumbel. Întreaga creație a fost cuprinsă de teamă și cutremur atunci când Mântuitorul, Împăratul Cel Ceresc, a pățimit. Însă noi, cei păcătoși, pentru care Cel singur fără de moarte S-a predat [morții], permanent Îl disprețuim. Zi de zi ne batem joc, deși auzim despre Pătimirile și batjocorirea Mântuitorului; zi de zi trăim în desfrânare, arătând întreaga noastră râvnă de a ne împodobi hainele. Din cauza batjocoririi Stăpânului, soarele pe cer și-a schimbat strălucirea sa în întuneric, pentru ca să-l vedem și noi și să ne facem imitatorii lui.

Stăpânul a fost batjocorit pentru tine sus pe Cruce. Tu însă, netrebnicule, încontinuu îți împodobești hainele tale. Inima ta nu se cutremură, iar mintea ta [oare] nu se înfioară, ascultând asemenea [fapte]? Cel singur fără de păcat S-a predat morții pentru tine, cel netrebnic, însă tu cu batjocoriri, cu insulte și cu îngâmfare ascuți toate acestea. Desigur, trebuie ca întreaga turmă cuvântătoare să vadă continuu în fața ei pe Păstorul ei, ca permanent să-L dorească și să-L slăvească

¹⁷⁶ Cf. Lc. 23, 44-45.

¹⁷⁷ Cf. Lc. 23, 45.

cu smerenie. Fiindcă pentru aceasta a pățimit Cel nepățimitor și Cel preacurat. Să nu te îmbraci, deci, cu haine cele stricăcioase, nici să trăiești, de asemenea, în desfrânarea și cu mâncarea cea lumească, ci să placi Stăpânului prin asceză și prin smerenie.

Să nu ne facem noi imitatori ai iudeilor; poporul cel aspru, cel neascultător și întotdeauna împotrivor al bunătăților lui Dumnezeu și al binefacerilor Sale. Dumnezeu Cel Preaînalt de dragul lui Avraam și al legământului Său a trecut cu vederea¹⁷⁸ de la început capriciile poporului. Le-a dat lor să mănânce mană din cer¹⁷⁹; aceștia însă, nevrednici [fiind], au cerut usturoi¹⁸⁰, [adică] hrana cea urât mirositoare. De asemenea, le-a dat în pustiu apă din piatră¹⁸¹; aceștia însă, dimpotrivă, i-au dat lui [Hristos] oțet¹⁸², atunci când L-au răstignit.

Să ne îngrijim, fraților, ca să nu ne facem părtași iudeilor, care L-au răstignit pe Stăpânul, pe Creatorul lor. Să ne temem, având întotdeauna în fața ochilor noștri Pățimirea Mântuitorului. Să cercetăm mereu Pățimirea Sale, fiindcă pentru noi Stăpânul Cel nepățimitor a pățimit; pentru noi Singurul Cel fără de păcat S-a răstignit.

Ce vom răspunde noi la toate acestea, fraților? Să fim atenți la noi înșine și să nu tăgăduim Pățimirea Sale. Să ne apropiem cu toții, copii ai Bisericii, voi care ați fost cumpărați cu Scumpul și Sfântul Sânge al Stăpânului Celui Preacurat. Veniți să cercetăm Pățimirea Sale cu lacrimi și cu suspine, având în mintea noastră teamă. Cercetându-le cu înfricoșare, să ne spunem nouă înșine: „Hristos, Mântuitorul nostru, S-a dat morții pentru noi cei necredincioși”¹⁸³.

¹⁷⁸ Literal: *a ridicat*.

¹⁷⁹ Cf. Ieș. 16, 4; Ps. 77, 24.

¹⁸⁰ Num. 11, 5.

¹⁸¹ Ieș. 17, 6.

¹⁸² Mt. 27, 34; Mc. 15, 36; Lc. 23, 36; In 19, 29.

¹⁸³ Cf. Rom. 5, 6.

Pricepe, frate, ce sunt acestea pe care le auzi! Fiul Celui Preaînalt, care este Dumnezeu Cel fără de păcat, S-a dat pentru tine. Deschide-ți inima ta, înțelege bine Pătimirile Sale și spune-ți ție însuși: „Dumnezeu Cel fără de păcat pe Sine S-a dat astăzi, astăzi a fost batjocorit, astăzi a fost insultat, astăzi a fost pământuit, astăzi a fost biciuit, astăzi a purtat cunună de spini, astăzi Mielul Cel Ceresc a fost răstignit”. Inima ta se va înfricoșa, iar sufletul tău se va îngrozi. Varsă lacrimi în fiecare zi la cercetarea Pătimirilor Stăpânului. Fă-ți lacrimile dulci; sufletul, cercetând Pătimirile lui Hristos, să se lumineze întotdeauna. Astfel, cercetând continuu, vărsând lacrimi în fiecare zi, mulțumindu-I Stăpânului pentru Pătimirile pe care le-a suferit pentru tine, în ziua celei de-a Doua Sa Veniri, lacrimile tale să devină cinste și slavă în fața tronului cel drept al Său.

Pătimizește și tu, cercetând Pătimirile Stăpânului Celui Bun; arată răbdare în ispite; înalță mulțumiri din tot sufletul tău. Fericit este bărbatul, care are în fața ochilor săi pe Stăpânul Cel Ceresc și Pătimirile Sale și care s-a răstignit pe sine însuși față de toate patimile și de toate lucrurile cele pământești. [Fericit este] omul care a devenit imitator al Stăpânului său. Aceasta este înțelepciunea, aceasta este eliberarea robilor iubitori de Dumnezeu, atunci când devin imitatori permanenți ai Stăpânului în faptele cele bune.

Vezi, omule, pe Stăpânul Cel Preacurat că este răstignit pe Cruce, și îndrăznești, netrebnicule, să risipești timpul, în care viețuiești încă pe pământ, în desfrânare și în batjocură? Sau nu știi, netrebnicule, că Domnul, Care S-a răstignit, cere iertare pentru toate aceste disprețuiri ale tale, care arată nepăsare și luare în batjocură și tratare cu indiferență? Va veni acea zi înfricoșătoare, ca să plângi fără încetare și să strigi dinăuntrul focului durerile tale; însă Cel care va răspunde că va avea grijă de sufletul tău nu va mai fi.

Mă înclin Ție, Stăpâne! Te mărturisesc, Bunule! Te implor, Sfinte! Cad la picioarele Tale, Iubitorule de oameni și Te

slăvesc, Hristoase, fiindcă Tu, Stăpânul tuturor, Cel Unul-Născut, Singurul fără de păcat, Te-ai predat morții pentru mine, cel păcătos și nevrednic, și încă la moarte pe Cruce¹⁸⁴, ca să eliberezi sufletul celui păcătos din hainele păcatelor.

Cum îți voi răspunde pentru acestea, Stăpâne? Slavă Ție, Iubitorule de oameni! Slavă Ție, Milostive! Slavă Ție, Îndelung-răbdătorule! Slavă Ție, Celui ce ierți pe cei păcătoși! Slavă Ție, căci Te-ai coborât pe pământ ca să mântuiești sufletele noastre. Slavă Ție, căci Te-ai întrupat în pântecele Fecioarei¹⁸⁵! Slavă Ție, căci ai fost legat cu lanțuri¹⁸⁶! Slavă Ție, căci [pentru noi] ai fost biciuit¹⁸⁷! Slavă Ție, Celui ce ai fost luat în batjocură¹⁸⁸! Slavă Ție, căci ai fost răstignit¹⁸⁹! Slavă Ție, Celui care a fost îngropat¹⁹⁰! Slavă Ție, căci ai înviat¹⁹¹! Slavă Ție, căci ai fost propovăduit¹⁹²! Slavă Ție, căci ai fost crezut! Slavă Ție, căci Te-ai înălțat la cer! Slavă Ție, căci ai șezut cu mare slavă de-a dreapta Tatălui¹⁹³ și că iarăși vei veni cu slava Tatălui și a sfinților Îngeri, ca să judeci pe toți oamenii¹⁹⁴, care au lepădat sfintele Tale Pătimiri, în acea clipă înfricoșătoare și înspăimântătoare, când puterile cerești se vor clătina¹⁹⁵ și când vor veni Îngerii, Arhanghelii, Heruvimii și Serafimii cu teamă și cu înfricoșare în fața slavei Tale, când din nou temeliile pământului se vor cutremura și fiecare existență vie se va înfiora de marea Ta slavă, necuprinsă de minte. În acea clipă, harul

¹⁸⁴ Cf. Filip. 2, 8.

¹⁸⁵ Cf. Mt. 1, 23.

¹⁸⁶ Cf. Mt. 27, 2.

¹⁸⁷ Cf. Mt. 27, 36; In 19, 1.

¹⁸⁸ Cf. Mt. 27, 29; Mc. 15, 20; Lc. 22, 63.

¹⁸⁹ Cf. Mt. 27, 35; Mc. 15, 24; Lc. 23, 33; In 19, 18.

¹⁹⁰ Cf. Mt. 27, 60; Mc. 15, 46; Lc. 23, 53; In 19, 42.

¹⁹¹ Cf. Mt. 28, 6; Mc. 16, 6; Lc. 24, 6.

¹⁹² Cf. I Tim. 3, 16.

¹⁹³ Cf. Mc. 16, 19.

¹⁹⁴ Cf. II Tim. 4, 1; I Pt. 4, 5.

¹⁹⁵ Cf. Mt. 24, 29; Mc. 13, 25; Lc. 21, 26.

Tău mă va ascunde sub aripile lui, iar sufletul meu va fi izbăvit de focul cel înfricoșător și de scrâșnirea dinților, de focul cel din afară și de plânsetul cel veșnic¹⁹⁶, ca să spun, binecuvântând: slavă Celui care a dorit să mântuiască pe cel păcătos, de dragul milostivirii Tale nemăsurate!

¹⁹⁶ Cf. Mt. 8, 12.

Cuvânt în Vinerea Pătimirilor despre tâlhar și despre Cruce

Cu puțin timp înainte am vorbit despre cântecul nupțial al Rebecăi. Astăzi, psalmodiez cântecul cel de îngropare pentru Cel care a venit din Rebeca. Astăzi, așadar, sărbătorim punerea în mormânt a Domnului, care a devenit izvor de viață. Astăzi sărbătorim punerea cea împărătească în mormânt; astăzi cinstim cu cântece mormântul¹⁹⁷, care a ascuns trei zile pe Cel mort după moartea Sa. Astăzi, sărbătorim în jurul mormântului, care este spațiul¹⁹⁸ lumii; astăzi dansăm în jurul mormântului¹⁹⁹, care a rămas gol, cinstind pe Cel mort...

Astăzi, Crucea a fost înălțată, iar creația se bucură, fiindcă Crucea este drumul celor care au păcătuit; Crucea este nădejdea creștinilor; Crucea este strânsură celor bogați²⁰⁰; Crucea este triumful împotriva demonilor, câștigul celor săraci, nădejdea celor care se găsesc în greutăți, ocrotitoarea văduvelor, ajutorul celor întristați, împlinirea celor vârstnici. Crucea este arma cea veșnică, înțelepciunea celor neștiutori, propovăduirea Apostolilor, înțelepciunea fecioarelor. Crucea este siguranța lumii întregi; ea este distrugerea idolilor, puterea

¹⁹⁷ Sensul grecescului λάρνακα este cel de sicriu, coșciug, urnă funerară sau chiar de raclă. Pentru a fi în consonanță cu textul am preferat redarea originalului grecesc cu *mormânt*.

¹⁹⁸ Am redat prin *spațiu* originalul grecesc μυσροθηκη, deși la bază el se traduce prin *cutie pentru unguent* sau *pentru mir*.

¹⁹⁹ Deși termenul grecesc σφοδός poate fi tradus prin sicriu, preferăm forma de *mormânt*. Inclusiv editorul grecesc atrage atenția asupra acestei forme (p. 42, nota 2: „ἐδῶ, τί «κενό μνημείο»”).

²⁰⁰ Literal: *căpăstru celor bogați*.

celor fără de putere, vindecarea paralizicilor, îmbrăcămintea celor goi. Crucea este învierea morților, cârja celor șchiopi, prăbușirea celor mândri, biruința împotriva Diavolului. Crucea este nădejdea celor deznădăjduiți, zidul celor care poartă război, judecătorul celor nedrepti, ocrotitoarea pruncilor. Crucea este lumina celor care se găsesc în întuneric, filosofia barbarilor, legea celor fără de lege, lauda martirilor; ea este bucuria preoților, dărâmarea templelor idolești, sminteală pentru iudei, vindecarea celor bolnavi. Crucea este pâinea celor care flămânzesc, călăuzitoarea celor orbi, mângâierea celor săraci, pocăința celor desfrânați. Crucea este pedagogul celor tineri, conducătorul celor care călătoresc pe mare, părintele orfanilor. Crucea este sfătuitoarea celor drepti, capul bărbaților, măreția împăraților, libertatea robilor, propovăduirea Profeților. Crucea este asceza celor care viețuiesc în mănăstire; este temelia Bisericii, dărâmarea templelor antice, izvor pentru cei care însetează.

Astăzi, Crucea a fost înălțată, iar crăpăturile pământului s-au rupt. Astăzi, mâinile lui Hristos au fost ținute pe Cruce, iar lanțurile celor morți au fost desfăcute. Astăzi, [oamenii] au îndrăznit să-L omoare pe Hristos, iar cei morți s-au sculat din morminte. Astăzi, șuroiul de sânge s-a scurs pe morminte, iar Iadul s-a inundat și strămoșii au fost sloboziți²⁰¹. Astăzi, Iisus cutreieră întreaga zi de colo-colo, binecuvântând fiecare clipă prin Pătimirile Sale. A fost dus la Pilat, care L-a judecat stând jos în pretoriu²⁰². De acolo, la ceasul al șaselea, Hristos a fost predat iudeilor celor nelegiuți, ca să-L batjocorească²⁰³. În continuare, de vreme ce trei ore a suferit dureri din cauza rănilor pricinuite de cuie, a dus Pătimirea la bun sfârșit

²⁰¹ Se subînțelege că Sfântul Efrem se referă aici la cei ținuți robi de către iad, care prin pogorârea lui Hristos în iad au fost eliberați.

²⁰² Cf. Mt. 27, 27.

²⁰³ Cf. Mt. 27, 28-30.

prin moarte²⁰⁴. După aceea, la ceasul al doisprezecelea a fost coborât de pe lemnul Crucii, asemănător cu leul care doarme²⁰⁵.

Acum Hristos a coborât în iad, dorind să-i vadă pe dreptii care se odihneau după eforturile lor. Văzându-L, fiecare dintre ei i-au căzut la picioare, recunoscându-L ca Împăratul care cercetează în plină zi armata care se odihnește și doarme. L-a văzut pe Adam cufundat în multă jale; l-a văzut pe Abel purtând porfiră pătată cu sângele său²⁰⁶, l-a văzut pe Noe împodobit cu evlavie²⁰⁷. L-a văzut pe Sem și pe Iafet, îmbrăcând cu prețuire pe tatăl lor²⁰⁸; l-a văzut pe Avraam încununat cu diverse virtuți; l-a văzut pe Lot că înflorea în filoxenie²⁰⁹; l-a văzut pe Isaac că înflorea în răbdare²¹⁰; l-a văzut pe Iacob că este uns cu răbdare²¹¹; l-a văzut pe Iov că se luptă ca un atlet²¹²; l-a văzut pe Finees că este înarmat cu lancea sa²¹³; l-a văzut pe Moise că primește tainele prin mâna lui Dumnezeu²¹⁴.

A mers la fiul lui Navi și l-a văzut înarmat cu putere de luptă; s-a dus la Samuel și l-a văzut pregătit să ungă regi²¹⁵; a venit la David și l-a văzut înmormântat dimpreună cu Psaltirea sa; a mers la Elisei și l-a văzut înfășurat cu mantie²¹⁶.

Acolo se găsea Isaia, care a fost tăiat cu fierăstrăul și al cărui cap era cinstit; Iona, care era împodobit cu salvarea nini-vitenilor²¹⁷; Ieremia avea duhoarea noroiului din groapă²¹⁸;

²⁰⁴ Cf. Mt. 27, 45 sq.

²⁰⁵ Cf. Fc. 49, 9.

²⁰⁶ Cf. Fc. 4, 8.

²⁰⁷ Cf. Fc. 6, 9.

²⁰⁸ Cf. Fc. 9, 23.

²⁰⁹ Cf. Fc. 19, 2-3.

²¹⁰ Cf. Fc. 22, 7-9.

²¹¹ Cf. Fc. 29, 20 și 27-28.

²¹² Cf. Iov 1, 21-22.

²¹³ Cf. Num. 25, 7.

²¹⁴ Cf. Ieș. 31, 18.

²¹⁵ Cf. I Rg. 10, 1; 16, 13.

²¹⁶ Cf. IV Rg. 2, 14.

²¹⁷ Cf. Iona 3.

²¹⁸ Cf. Ier. 45, 6.

ochii lui Iezechiel păreau că strălucesc de vedenii înspăimântătoare²¹⁹; la picioarele lui Daniel străluceau sărutările leilor²²⁰; scânteiau trupurile care ieșeau din cuptor cel de foc²²¹; cu instrumente de tortură erau înarmați [frații] Macabei²²², iar capul Botezătorului lumina de la decapitarea [sa]²²³.

Le-a văzut și pe sfintele femei că nu erau inferioare nici-decum bărbaților: a văzut-o pe Sarra că strălucea de credința cea strămoșească; a văzut-o pe Rebeca că este frumoasă de la bunătatea arătată prin scoaterea apei²²⁴; a văzut-o pe Rahila că se luminează de la nunta cea înțeleaptă; a văzut-o pe mama [celor șapte Macabei], ce au fost chinuiți, înconjurată de șapte turnuri. I-a văzut pe toți dreptii; i-a văzut cu atenție pe toți profesii; a strigat „Am venit” și ceata²²⁵ cea dumnezeiască s-a ridicat din somn. Desigur, am vorbit despre această rânduială împărătească pe scurt.

Vino, așadar, să vorbim pe larg despre cuvântul lui Pilat, fiindcă acesta este începutul celor ce s-au petrecut astăzi. Iudeii, după ce l-au prins pe Hristos cu mânie, L-au predat pentru chinuire dregătorului²²⁶, fără să facă ceva conform cu rânduilele, nici să depună vreo învinuire scrisă, nici să formuleze vreo condamnare legală, nici să aducă vreo infracțiune sau vreo nelegiuire și fără să prezinte vreo mărturie [împotriva Lui]. Dar în ce chip L-au condamnat? Poporul cel josnic, gloata cea nemernică și mulțimea cea ignorantă din toate părțile, de vreme ce erau adunați la sărbătoarea [Paștilor], a strigat: „Răstignește-L, răstignește-L”²²⁷. Iar Pilat, fiindcă nu

²¹⁹ Cf. Iez. 1, 1.

²²⁰ Cf. Dan. 6, 8.

²²¹ Cf. Dan. 3, 23.

²²² Cf. II Mac. 8, 13.

²²³ Cf. Mt. 14, 10; Mc. 6, 27.

²²⁴ Cf. Fc. 24, 20.

²²⁵ Literal: *armata*.

²²⁶ Cf. Mt. 27, 2; Mc. 15, 1.

²²⁷ In 19, 6.

a văzut [în El] nici o vină de condamnare, la înverșunarea poporului care era mânat de mânie, dorind să înlocuiască pedeapsa cea mare cu una mică, ca astfel să-L salveze de la moarte, L-a bătut cu biciul²²⁸. Fiindcă și așa, însă, ei au rămas neînduplecați, după ce și-a spălat mâinile sale, a spus: „Nevinovat sunt de Sângele Lui”²²⁹. Și prin cuvinte nenumărate a încercat să-i facă pe cei cruzi să se răzgândească, prezentându-le legile romane: „Pentru care nelegiuiri, iudeilor, să-L răstignesc pe Iisus? Eu stau la locul de judecată ca judecător al ucigașilor; Acesta însă a golit mormintele²³⁰. Eu L-am trimis la Caiafa ca judecător al celor călcători de lege. Pe Acesta însă cine L-a văzut că a păcătuit? Eu îl pedepsesc pe cel care orbește pe cei care văd; El însă a dat lumină orbilor²³¹. Eu îl pedepsesc pe cel care taie picioarele altora; Acesta însă a ridicat pe cei șchiopi. Eu hotărâsc pedepsele la moarte pentru cel care lipsește pe mamă de copilul ei; Acesta însă i-a dăruit mamei copilul ei, de vreme ce l-a înviat dintre cei morți²³². Pentru mine lege este să tai mâna celui care taie mâna dreaptă altuia; Acesta însă a vindecat mâna cea dreaptă²³³. Eu îl pedepsesc prin condamnare pe cel care oprește plata cuiva; Acesta însă cu câte pâini a hrănit [poporul] în pustie?²³⁴ Lucrarea mea este să lovesc cu neîndurare pe cei care produc altora boli prin loviri; Acesta însă a poruncit unui paralytic, pe care l-au adus pe un pat, să meargă²³⁵. Lucrarea mea este să cumițesc prin surghiun pe cel care distruge viile. Acesta însă a oferit bucurie la nuntă, având drept viță de vie cuvântul

²²⁸ Cf. Mt. 27, 26; In 19, 1.

²²⁹ Mt. 27, 24.

²³⁰ Cf. In 11, 44.

²³¹ Cf. Mt. 11, 5; Lc. 7, 22.

²³² Cf. Lc. 7, 14-15.

²³³ Cf. Mc. 3, 5.

²³⁴ Cf. Mt. 14, 20; Mc. 6, 43.

²³⁵ Cf. Mt. 9, 6-7.

Său²³⁶. Eu îl judec pe cel care va îndrăzni să comită vreun furt; Acesta însă pe cea cu scurgere de sânge, care s-a atins de El pe furiș, a îngăduit-o, oprindu-i scurgerea ei²³⁷. Eu, pe cei care îi îneacă pe călători, îi ameninț cu pedepsele; El însă pe Petru l-a făcut să meargă pe valurile apei²³⁸.

Pe Acesta strigați să-L pedepsesc? Să nu mă stăpânească niciodată o astfel de mânie! Nu am sabie pentru uciderea acestui Om. Să-Lucid eu pe Iisus, deși îl văd pe Lazăr că este viu și să-L trimit în mormânt pe Omul de care mormintele se tem? De altfel, cum să devină mort, fără voia Sa, Cel pentru care iadul nu îndrăznește să mai aibă vreun mort? De asemenea, cum va deveni mort și nu va învia și cum starea voastră va deveni din nou cumplită?"

Atunci când le-a spus asemenea cuvinte și i-a văzut că nu se conving, a plecat din pretoriu, lăsându-i să se retragă și să facă ceea ce doresc. Dar în timp ce aceștia erau tulburați [de situație], Înțelepciunea [adică, Hristos] stătea, tăcând. Cuvântul nu a dat nici un răspuns. Aceștia însă, ignorând dezastrul, L-au răstignit. Și imediat toate s-au cutremurat. Fiecare a fost cutremurat de vuietul naturii; ziua s-a retras; cerul s-a întunecat; prăpăstiile pământului s-au cutremurat; pământul a strigat, căci fără voința lui în pământ Crucea s-a înfipt²³⁹, reacționând față de cruzime prin cutremur; mormintele s-au sfărâmat și prin Cruce ele s-au spart, ca niște pârgii. Stâncile au răsunat, crăpându-se cu mânie; [catapetasma] templului s-a rupt, de vreme ce nu a suferit comportamentul de nesuportat [al iudeilor]; soarele și-a întors razele și s-a ascuns în noapte; creația s-a cutremurat²⁴⁰.

²³⁶ Cf. In 2, 7-9.

²³⁷ Cf. Mc. 5, 29; Lc. 8, 44.

²³⁸ Cf. Mt. 14, 29.

²³⁹ Literal: *fără voința lui a primit Crucea.*

²⁴⁰ Mt. 27, 45 și 51-52; Mc. 15, 33, 38; Lc. 23, 44-45.

Dar, cu toate că au văzut asemenea lucruri înspăimântătoare, iudeii nu s-au întors nicidecum spre mâhnire; în loc să-L cinstească, ei nu L-au dorit și în loc să-L slăvească, ei nu L-au înțeles. Prin intermediul tuturor acestor fapte prin care iudeii au încercat să-L înjosească, I-au arătat cinste. Prin scuza batjocoririlor, iudeii au arătat cele ale Lui. L-au batjocorit, închinându-Se Lui²⁴¹; dar luându-L în derâdere, s-au batjocorit pe ei înșiși, căci au dat mărturie despre fapta lor. L-au îmbrăcat cu hlamidă²⁴², batjocorindu-L astfel; cu mâinile lor L-au îmbrăcat regește. L-au încununat cu spini²⁴³ ca și cum ar fi fost un teren neroditor; L-au adăpat cu oțet²⁴⁴ ca și cum ar fi fost o viță nefolositoare. Poporul cel lipsit de ospitalitate I-a oferit fiere²⁴⁵; I-a dat să bea cu buretele²⁴⁶ și cu trestia²⁴⁷ Celui ce este Doctorul sufletelor. De aceea, s-au lepădat pe ei înșiși printr-o condamnare scrisă. L-au răstignit dimpreună cu tâlharii²⁴⁸, dar portarul Paradisului a văzut pe unul din cei care au fost răstigniți pentru fărădelegile sale spunând: „Doamne, a spus, pomenește-mă când vei veni întru Împărăția Ta”²⁴⁹.

Vezi-l pe robul cel plin de smerenie. Vezi-l pe cel smerit care cere iubirea de oameni. Nu a îndrăznit nimic altceva să ceară acesta. Nu a spus „dă-mi cheile”, pe care i le-a dat lui Petru²⁵⁰, cum nici nu a cerut tronuri, cum mama fiilor lui Zevedeu a cerut să primească²⁵¹. De ce trebuie să menționez

²⁴¹ Cf. Mt. 27, 29; Mc. 15, 19.

²⁴² Cf. Mt. 27, 28; Mc. 15, 17; In 19, 2.

²⁴³ Cf. Mt. 27, 29; Mc. 15, 17; In 19, 2.

²⁴⁴ Cf. Mt. 27, 34; Lc. 23, 36; In 19, 29.

²⁴⁵ Cf. Mt. 27, 34.

²⁴⁶ Cf. Mt. 27, 48; Mc. 15, 36; In 19, 29.

²⁴⁷ Cf. Mt. 27, 29.

²⁴⁸ Cf. Mc. 15, 27; In 19, 18.

²⁴⁹ Lc. 23, 42.

²⁵⁰ Cf. Mt. 16, 19.

²⁵¹ Cf. Mt. 20, 21.

ceva mai presus de cele mărețe? Dimpotrivă, tâlharul nu se aseamănă nici cu vameșul, care a cerut ca [Domnul] să-și arată mila față de cel păcătos²⁵²; cum nici nu a cerut iertarea păcatelor, deoarece a văzut că multe sunt păcatele sale. Pentru aceasta a cerut doar pomenirea sa în Împărăția [cerurilor]²⁵³. Și-a lăsat starea sa Împăratului care trebuia să-l bucure și să-l ierte pe robul Său. „Eu, Stăpâne, spunea [tâlharul], nu am curaj să cer altceva. Să fie pentru mine doar acestea: când vei veni întru Împărăția Ta, când ceata îngerească va veni înaintea Ta, când pe nori Te vor întâmpina dreptii, când adâncurile mormintelor se vor cerne din palmele morților, când cărțile faptelor fiecăruia se vor deschide, atunci amintește-ți de mine, spunând: «Cândva poporul iudeilor M-a ucis și toți au respins prietenia mea. La glasul cocoșilor²⁵⁴ au arătat nepăsare și, dintre toți, cei mai credincioși ai mei M-au respins²⁵⁵. Nimeni nu s-a uitat cu atașament față de Mine, care eram răstignit pe lemn, ci cei cărora le-am dat Trupul Meu²⁵⁶ priveau de departe cum Mă jertfesc. Petru, primul dintre ucenicii Mei, a fost primul dintre cei care au fugit de la Mine; el a confirmat cu jurământ îndepărtarea sa de Mine²⁵⁷. Andrei a fugit ca un laș; Andrei, fratele lui Petru, a fost frate cu Petru în tăgăduire, după cum frate era și după fire. Filip a tăgăduit prietenia cu Mine. Fiii lui Zevedeu, acceptând atacurile și agitația din cauza necredinței, se învârteau fără rost; Ioan, cel pe care l-am mângâiat la pieptul Meu²⁵⁸, nu a pus mâna pe lance, atunci când coasta Mea a fost împunsă. Toma nu era prezent, iar Matei lipsea. Adunarea celor doisprezece s-a

²⁵² Cf. Lc. 18, 13.

²⁵³ Cf. Lc. 23, 42.

²⁵⁴ Cf. Mc. 14, 68, 72.

²⁵⁵ Cf. Mt. 26, 70, 72, 74; Mc. 14, 68, 70, 71; Lc. 22, 57, 60; In 18, 17, 25, 27.

²⁵⁶ Cf. Mt. 26, 26; Lc. 22, 19.

²⁵⁷ Cf. Mt. 26, 72; Mc. 14, 71.

²⁵⁸ Cf. In 13, 25.

împrăștiat²⁵⁹; cei pentru care Mi-am jertfit viața Mea nu au zis nici un cuvânt în favoarea apărării Mele. Dar nici cineva din mulțimea celor care au primit binefacerile Mele nu a venit în ajutorul Meu. Lazăr, cel pe care l-am chemat dintre cei morți²⁶⁰, nu s-a arătat atunci ajutorul Meu; nu a plâns pentru Mine orbul, căruia i-am dăruit razele de lumină²⁶¹; nu a alergat spre Mine șchiopul, care a primit de la Mine puterea să meargă²⁶². Un anume tâlhar, care a fost răstignit alături de Mine, mărturisește umilirea Mea, înfuriindu-i pe iudei și numindu-Mă Împărat²⁶³». Atunci când îți vei aduce aminte de mine, dă-mi atunci un loc din lăcașurile pe care le ai. Fiindcă eu nu îndrăznesc să cer ceea ce Tu vei oferi. Nu pretind dărnicia cea împărătească; nu socotesc bogăția iubirii de oameni; nu măsor marea milostivire”.

Ai văzut rugămintea fierbinte a tâlharului? Vezi darul Împăratului: „Adevărat îți spun, astăzi vei fi împreună cu Mine în Rai²⁶⁴. Tu îmi ceri să îmi amintesc când voi veni atunci, Eu îți ofer însă acum promisiunea”.

O, tâlharule! O, tâlharule al Raiului! O, hoțule al împrejmuirilor celor dumnezeiești! O, hoțule al iertării păcatelor! O, lucrătorule al ținutei împărătești! O, paznicule al ușilor celor neîncuiate! O, păzitorule al vechilor trudiri! O, floarea cea timpurie a Crucii! O, roada cea dintâi a lemnului de pe Golgota! O, răsplată a cuielor mântuitoare! O, verigă a pocăinței! O, iubire de la Hristos pentru viață! Lui Hristos I se cuvine slava și puterea în vecii vecilor. Amin!

²⁵⁹ Cf. Mt. 26, 56; Mc. 14, 50.

²⁶⁰ Cf. In 11, 44.

²⁶¹ Cf. Mt. 8, 25; 10, 52; Lc. 18, 43; In 9, 7.

²⁶² Cf. Mt. 15, 31.

²⁶³ Cf. Lc. 23, 42.

²⁶⁴ Lc. 23, 43.

Cuvânt despre tâlharul de pe cruce

Sfânta Scriptură menționează doi tâlhari. Să cercetăm faptele celor doi și să dobândim folosul care există în aceste fapte. Primul tâlhar este Adam, cel dintâi creat; acesta a prădat rodul pomului îndoit²⁶⁵. Pe acesta, deoarece a fost un lucrător rău al pământului, Dumnezeu Creatorul l-a pedepsit, și din pricina faptelor [sale], i-a retras harul²⁶⁶. Ca pe un vinovat l-a dat la moarte²⁶⁷, iar lăcomia sa a săturat-o cu munci zadarnice. A văzut dorința sa și a împiedicat-o prin fapte; i-a luat puterea și l-a aruncat la munci²⁶⁸; a văzut reaua sa credință și nu i-a încredințat pomul vieții²⁶⁹; a îndepărtat nepăsarea și a poruncit să fie rob preocupat de munci. Dumnezeu a judecat viitorul și în mod corect nu i-a încredințat [omului] pomul vieții.

La început [Dumnezeu] a dat desfătare tuturor și printr-un pom dorea să arate intenția lucrătorului²⁷⁰. Se grăbea să-l prezinte [pe om] drept prin mijlocirea poruncii, ca să-i ofere lui Adam viața cea veșnică, har spre înfăptuirea virtuții. Acesta însă a încălcat porunca și a gustat fructul. Dumnezeu Creatorul, prevăzător fiind, nu l-a lăsat pe Adam să fie ispitit pentru Sine, fiindcă nu este posibil ca Dumnezeu să fie ispitit. Pentru

²⁶⁵ Sensul lui διπλοῦ ξύλου se referă în mod cert la pomul cunoștinței binelui și răului. Cf. Fc. 3, 6.

²⁶⁶ Cf. Fc. 3, 22-23.

²⁶⁷ Cf. Fc. 3, 19.

²⁶⁸ Cf. Fc. 5, 23. Termenul grecesc ἰδρώτας se traduce prin formele *transpirație, sudoare, efort, oboseală*. Pentru a fi în consonanță cu textul biblic am preferat inserarea formei „muncă”.

²⁶⁹ Cf. Fc. 5, 22.

²⁷⁰ Cf. Fc. 2, 16-17.

aceasta omul nu s-a pocăit, de vreme ce nu el a dat porunca în legătură cu pomul vieții. De aceea poate nu i-a dat lui Adam pomul cunoștinței binelui și răului la final? Fiindcă Dumnezeu cunoștea viitorul, a văzut puterea răutății. A acceptat, deci, [realitatea] că firea cea stricăcioasă este lacomă. [Dumnezeu] a arătat neputința firii, adică, faptul că urmărește lucruri zadarnice și că atunci când încetează să lucreze, niciodată nu se mulțumește cu ce a dobândit. Cunoștea ceea ce se va petrece și, prin intermediul înțelepciunii, a arătat consecința; cunoștea viitorul și nu s-a vătămat din cauza răutății. Fiindcă, dacă ar fi dăruit [omului] pomul vieții, păcatul ar fi devenit veșnic²⁷¹ și nu ar fi fost posibil ca Adam să fie condamnat la moarte.

Nu pomul cunoștinței binelui și răului era rău din firea sa, după cum spun unii; cum nici că Dumnezeu a spus: „Mâncând fructul lui vei gusta moartea”, fiindcă Dumnezeu niciodată nu a creat ceva rău²⁷². Însă, ca să-l încerce pe Adam, a păstrat dubla cunoaștere a cunoștinței pentru timpul potrivit și a permis acestuia să o folosească. Datorită poruncii, pomul cel îndoit face cunoscută cunoștința. În mulți, cunoștința devine sabie, fiindcă prin intermediul ei trăiesc în viclesuguri. Aceasta cunoaște puterea binelui și lucrarea răului. Dar Adam nu putea încă să o primească, fiindcă avea o cunoaștere simplă a firii, care era suficientă pentru păstrarea poruncii. Însă prin progres ar fi obținut la final, fără de stricăciune, și pe aceasta, atunci când Dumnezeu ar fi cunoscut că mintea sa este destoinică pentru deplinătate.

Ca omul să nu sufere, dar, moartea veșnică, Dumnezeu nu i-a permis să guste cunoașterea cea îndoită. I-a oferit intenția sa liberă și amenințătoare pentru păstrarea poruncii. Dacă pomul vieții există, există și pomul cunoștinței; și dacă

²⁷¹ Cf. Fc. 3, 22.

²⁷² Cf. Fc. 1, 31.

există hrana vieții, există și hrana cunoștinței; și dacă există desfătare provizorie, există și una veșnică. Căci așa cum sufletul mănâncă cele temporare prin intermediul trupului, astfel și trupul mănâncă cele veșnice prin intermediul sufletului. Organul sufletului²⁷³ este starea duhovnicească, iar gura lui este intenția prin intermediul căreia acceptă mâncărurile. Pentru aceasta, deoarece a încercat la timp nepotrivit fructul cel cu gust îndoit, trupul ca un prunc s-a distrus, căci a mâncat mâncarea cea solidă. Și, de vreme ce l-a izbăvit de la moartea sufletului, a mutat trupul său ca să nu-și facă lui însuși ceva mai rău.

Astfel, primul om s-a dovedit a fi un tâlhar; în locul creșterii, el s-a găsit să fure lucruri străine. El trebuia să se folosească de cele de trebuință, dar s-a atins de cele de care Creatorul lor nu i-a permis spre creșterea sa. Pentru aceasta, de vreme ce a ieșit la judecată cu el, a câștigat, iar adversarul Său [adică primul om²⁷⁴] a fost condamnat ca un tâlhar. L-a îndepărtat pe un alt ogor, iar ca să nu mai poată fi condus spre pierzare, i-a lăsat creșterea care împiedica lăcomia sa. I-a poruncit, deci, să se preocupe de cele cu spinii [și pălămidă], ca să se propovăduiască uneltirea răutății și darurile bunătății.

Adam credea că are judecător asemănător cu el însuși. A furat și credea că rămâne neobservat; a mâncat lucruri străine și se ascundea ca să nu-l vadă [Dumnezeu]; avea însă drept supraveghere goliciunea firii sale, pe care i-a dat-o Dumnezeu atunci când a fost creat și prin care, fără să fie prezent, Dumnezeu l-a văzut că era gol. Nu putea să neghe, deoarece avea această supraveghere din fire. Goliciunea mărturisea încălcarea [poruncii], iar Dumnezeu, păstrând

²⁷³ Literal: *laringele sufletului*.

²⁷⁴ Este clară pentru Sfântul Efreem Sirul comparația primului creat, adică a lui Adam, cu adversarul lui Dumnezeu. Prin neascultarea sa, omul a devenit adversarul poruncii lui Dumnezeu de a urca de la „chip” spre „asemănare”.

tăcerea, arăta că Adam este autojudecător. Spunea: „Adame, unde ești?”²⁷⁵, înțelegându-se că știa unde este, chiar dacă a arătat că nu știe. Pentru aceasta și atunci când a ieșit la judecată cu el a câștigat, arătându-Se un Judecător drept și dând sentința așa cum trebuia, a dat o soluție condamnării. Fiindcă, era Bun, [Dumnezeu] nu a îngăduit să fie învins de către răutate.

O, puterii Sale dumnezeiești! O, cunoașterii Sale curate! O, bunătății Sale celei mari! Câte a suferit pentru om încă de la început! Nu S-a bucurat de recunoștință din partea creaturii, ci îndată a ieșit la judecată cu robul Său; nu a primit încă contravaloarea creșterii, ci a judecat întregul pământ. Creatorul era târât de către străin, jos pe pământ, ca să discute cu șarpele, iar Stăpânul era batjocorit de către șarpe din cauza robului.

[Dumnezeu] nu S-a bucurat de recunoștință din partea lui Adam pentru Paradis, ci imediat a avut un adversar rob; [robul] nu a păzit porunca, ci s-a îndreptat spre învinuire. A respins credința și nu a păzit porunca; și cu toate acestea și-a început apărarea, spunând: „Femeia mi-a dat”²⁷⁶. Încălcarea sa a fost privită imediat ca trândăvie; și de vreme ce a săvârșit un furt, el nu se simțea rușinat, fiindcă nu a fost atent nici la femeia sa ca să nu mănânce, cum nici la el însuși ca să se depărteze de mâncare.

Această prefigurare, această preînchipuire s-a repetat și iudeilor, fiindcă s-au bucurat de vindecări prin intermediul lui Hristos, dar la scurt timp după le-au transformat ca fiind ale lor și încălcând Legea²⁷⁷, L-au condamnat pe Dătătorul Legii. Recurgând cu viclenie la cerințele Legii, L-au acuzat pe Dătătorul Legii, care le-a cerut să primească poruncile cele

²⁷⁵ Fc. 3, 9.

²⁷⁶ Fc. 3, 12.

²⁷⁷ Literal: *abuzând Legea*.

desăvârșite. Dar și aceștia între ei s-au tulburat, deoarece templul s-a golit prin ruperea catapetesmei²⁷⁸, astfel încât prin asemănare s-a făcut cunoscută [realitatea] că Acesta, care pe Adam pentru hoție l-a condamnat, El Însuși i-a arătat și pe iudei [drept] tâlhari.

Pe Adam l-a condamnat pentru păcatul său cu moartea trupului; pe aceștia însă i-a condamnat prin iadul cel veșnic al sufletului. Pe Adam l-a înstrăinat de Paradis; pe aceștia i-a înstrăinat de templu. Pe Adam l-a îndepărtat de pomul vieții, iar pe aceștia i-a alungat de la Legea cea dumnezeiască. Îți mulțumim, Hristoase, deoarece ne-ai dat nădejdea Învierii! Fiindcă dușmanul²⁷⁹ se grăbea să ne fure prin două tipuri de moarte: prin Adam ne-a tras la moartea trupului, iar prin iudei a pricinuit necredincioșilor moartea sufletului. Dar Cuvântul lui Dumnezeu, prin prezența Sa, le-a transformat pe ambele: moartea trupului, desființând-o prin Pătimirea Sa, și moartea sufletului, abolind-o prin credință, deoarece și celor necuviincoși le-a propovăduit pocăința. Să încheiem aici cele despre primul tâlhar și să vedem în continuare însă cine este cel de-al doilea tâlhar, după Adam.

Acest al doilea tâlhar este cel de pe cruce²⁸⁰, care a săvârșit o dublă fărădelege, deoarece a furat viața prin moarte și prin credință [a omorât] necredința. Adam a furat moartea de la pom, iar acesta prin intermediul lemnului a furat viața. Acolo²⁸¹, rodul pomului a oferit o dublă cunoaștere; și pe cruce a existat o formă dublă: chipul vieții și chipul morții. Adam a mâncat și a murit, iar tâlharul a postit și a trăit; Adam a vorbit și s-a înșelat, iar tâlharul a tăcut și a reușit.

²⁷⁸ Cf. Mt. 27, 51; Mc. 15, 38; Lc. 23, 45.

²⁷⁹ Sensul grecescului εχθρός se referă aici în mod cert la diavol.

²⁸⁰ Cf. Lc. 23, 42-43.

²⁸¹ Se subînțelege aici că este vorba despre imaginea Raiului.

Adam, prin viclenia sa, a căzut în neascultare cu Dumnezeu; tâlharul care credea prin simplitate s-a mântuit. Desigur, și apărarea lui Adam nu avea imboldul smereniei, fiindcă nu a spus: „Iartă-mă, fiindcă am păcătuit”. Mărturisirea tâlharului însă a biruit pe diavol, prin smerenie. Pentru aceasta, Adam trăind a murit, în timp ce tâlharul a murit înviind. El a pătruns în Rai prin mijlocul credinței, în timp ce Adam a fost depărtat din Rai din cauza greșelii. Acolo era cunoașterea binelui și a răului, viața și moartea. Pentru iudei pe cruce era moartea, în timp ce pentru cei credincioși – Viața veșnică. Pentru Adam, rodul cunoașterii atârna de pom, iar pentru tâlhar pe cruce era atârnat rodul vieții, adică Hristos. Adam a mâncat și s-a supus stricăciunii; tâlharul nu s-a atins și s-a mântuit de stricăciune.

O, înțelesul cel îndoit! O, fapta cea îndoită a celor doi tâlhari! Aceeași faptă a celor doi a avut o urmare contradictorie. Oricine va vedea că în fiecare dintre cei doi tâlhari sunt prezenți cei doi pomi. Și Adam ar fi avut pomul vieții, dacă ar fi păzit porunca; și tâlharul ar fi avut pomul cel îndoit, dacă dorea să se apropie de Dumnezeu prin viclenie, dar de vreme ce a părăsit viclenia cea înșelătoare, a alergat cu sinceritate la Hristos.

Crucea era lemnul, iar viața care exista pe ea era Hristos. Și în Rai nu firea pomului conținea viața în esență, ci o avea pusă înlăuntrul lui de la Dumnezeu.

Adam, dorind să-L vadă pe Dumnezeu care se ascundea înăuntrul lui, și-a pierdut rațiunea; tâlharul cu atenție s-a oferit pe sine însuși iubirii lui Hristos. Adam o avea pe Eva drept instigatoare spre mâncare, iar tâlharul, de asemenea, avea pe un alt tâlhar, batjocoritor²⁸². Însă el a biruit înșelăciunea prin credință, deoarece nu a arătat teamă pentru Cel

²⁸² Cf. Lc. 23, 39.

pe care-L vedea, ci și-a atașat privirea sa de lucrarea Celui nevăzut.

Acestea sunt credința și înțelepciunea. Lucrările lui Adam însă au fost viclenia și răzvrătirea. Aceste furturi au foloase care revin fiecăruia. Fiindcă unul s-a grăbit în viață și a obținut ceea ce este scris; celălalt, arătând curiozitate, a intrat în conflict cu Dumnezeu, precum s-a spus mai înainte. Să vedem, deci, mintea cea profetică a tâlharului iubitor de Hristos și să ne minunăm de înțelesul Sfintei Scripturi.

Cel de-al doilea tâlhar este însuși poporul, care provine dintre neamurile, care a căzut în multe păcate și la sfârșit s-a mântuit; care s-a lovit peste tot cu multe rele și mărturisind pe Dumnezeu s-a eliberat; care trăia viața trupească în suferință și în clipa morții sale a dobândit viața. Acestui tâlhar s-a spus în mod special: „Ridică-ți crucea ta și urmează-mi Mie”²⁸³. Fiindcă în mod adevărat de pe cruce tâlharul L-a urmat pe Hristos în Rai. Așa și toți cei care cred în Hristos vor moșteni viața prin moartea lor.

Acest tâlhar l-a muștrat pe celălalt tâlhar²⁸⁴. El a arătat, așadar, ceea ce trebuie să se petreacă în legătură cu cele două popoare, căci creștinii vor muștra pe iudei ca fiind necredincioși. Iudeii până și astăzi se poartă cu răutate față de Hristos, iar pe aceștia, Viața, adică Hristos, până astăzi îi îndepărtează²⁸⁵. Și așa cum celălalt tâlhar a fost muștrat pentru necredința sa, așa sunt și iudeii prin faptul că L-au ucis pe Hristos. Noul popor stăpânește pe cel vechi, care se distruge din cauza dușmăniei sale.

Acest tâlhar este plin de smerenie. Fără să obosească, el primește darurile de la Dumnezeu, fiindcă credința nu are nevoie de timp, ci de dispoziție [sufletească]. Acesta este tâlharul, care a venit în ceasul al unsprezecelea și a luat prețul

²⁸³ Cf. Mt. 16, 24; Mc. 8, 34.

²⁸⁴ Cf. Lc. 23, 40-41.

²⁸⁵ Literal: se dezgustă.

pentru întreaga zi²⁸⁶, fiindcă poporul, care provine dintre neamuri, a urmat pe Hristos în vie când s-a apropiat seara lumii. Vița este Raiul lui Dumnezeu; cei care se apropie de Rai sunt Sfinții, Set, Enoh, Noe, Avraam, Moise, Samuel, care ca pe un rod au cules-o în întregime în arșița zilei prin silințele lor. Când s-a apropiat seara, tâlharul a strâns [roadă] într-adevăr și a fost alăturat plății cu aceștia. Să vedem, deci, harul lui Hristos, în care s-au unit acestea care sunt puse în legătură cu dreptatea, fiindcă nimic nu este arbitrar sau părtinitor în prezența sa.

Noe a crezut în Dumnezeu, dar prin intermediul descoperirii dumnezeiești²⁸⁷; Avraam a crezut, dar în Dumnezeul care i-a vorbit din cer²⁸⁸; a crezut și Iosif, convins de visurile cele minunate²⁸⁹; și Iacov a crezut, sprijinindu-se pe binefacerile cele văzute²⁹⁰. Dacă cineva îl va pune la mijloc pe Moise, va descoperi că credința lui că s-a dezvoltat de la multele minuni ale lui Dumnezeu²⁹¹; și dacă-i va pune la mijloc pe Isus, fiul lui Navi, pe Judecători, pe Samuel, pe David și pe toți împărații și oamenii, care au plăcut lui Dumnezeu, vei vedea că credința lor devine desăvârșită prin multele lucrări ale lui Dumnezeu.

De ce s-au petrecut însă acestea cu tâlharul? Fiindcă credea în Dumnezeu, care nu-l strigase din cer, în Dumnezeul care nu dăduse Legea din Muntele Sinai²⁹², care nu pedepsise Egiptul²⁹³, care nu despărțise marea în două²⁹⁴, care nu dăduse pâine din cer²⁹⁵, care nu instruiseră poporul, care nu nimiciseră

²⁸⁶ Cf. Mt. 20, 6, 9.

²⁸⁷ Cf. Fc. 6, 13.

²⁸⁸ Cf. Fc. 12, 1.

²⁸⁹ Cf. Fc. 37, 5, 9.

²⁹⁰ Cf. Fc. 27, 21-29.

²⁹¹ Cf. Ieș. 3, 1-6, 7, 8-13 sq.

²⁹² Cf. Ieș. 31, 18.

²⁹³ Cf. Ieș. 7-12.

²⁹⁴ Cf. Ieș. 14, 22.

²⁹⁵ Cf. Ieș. 16, 4.

pe cananeeni²⁹⁶, care nu biruise cetatea Ierihonului fără arme²⁹⁷, care nu nimicise atacurile străinilor, care nu se arătase în templu prin intermediul vedeniilor²⁹⁸, care nu acceptase jertfele cu foc ceresc²⁹⁹, care nu vorbise în nenumărate feluri israeliților prin profeți, ci credea în Dumnezeu, Care era răstignit fără de cinste, fără de onoare, pe o cruce asemenea celei pe care era răstignit și el.

Nu L-a văzut pe Dumnezeu care a întărit cerul³⁰⁰, ci L-a văzut pe Dumnezeu ținut pe Cruce; nu L-a văzut stând plin de slavă pe un tron³⁰¹, ci L-a văzut gol, răstignit cu rușine; nu a văzut mulțimea de îngeri, ci pe călăii care se avântau împotriva Lui, ca să-L omoare; nu a auzit³⁰² imnurile arhanghelilor, ci vorbele de ocară ale iudeilor; nu a văzut vreo dinastie celebră, ci a văzut cum [Hristos] este biciuit de către Pilat³⁰³; nu L-a văzut că este înconjurat de norii cei plini de slavă, ci că se bucură, pentru cele pe care le suferă din partea cohorței de soldați³⁰⁴; nu L-a văzut să poarte o cunună împărătească, ci că poartă pe capul său o cunună de spini³⁰⁵; nu L-a văzut să poarte în mână un sceptru împărătesc, ci o trestie³⁰⁶; nu L-a văzut să poarte porfiră luminoasă și strălucitoare, ci o haină ponosită³⁰⁷ și vopsită în [culoarea] sângelui³⁰⁸;

²⁹⁶ Cf. Ios. 3, 10.

²⁹⁷ Cf. Ios. 6, 20.

²⁹⁸ III Rg. 8, 10-11; II Par. 5, 13-14.

²⁹⁹ III Rg. 18, 38.

³⁰⁰ Cf. Fc. 1, 1.

³⁰¹ Cf. Is. 6, 1.

³⁰² Deși originalul grecesc semnalează οὐκ εἶδεν („nu a văzut”, în traducere) am preferat să redăm aici forma „nu a auzit”, dat fiind faptul că imnurile și cuvintele de ocară nu pot fi văzute, ci auzite.

³⁰³ Cf. Mt. 27, 26; Mc. 15, 15.

³⁰⁴ Cf. Mt. 27, 27; Mc. 15, 16.

³⁰⁵ Cf. Mt. 27, 29; In 19, 2.

³⁰⁶ Cf. Mt. 27, 29.

³⁰⁷ Literal: zdreanță, cârpă.

³⁰⁸ Literal: vopsită în sânge.

nu a auzit glasul cel demn al împăratului, ci gloata iudeilor care-L batjocoresc³⁰⁹; nu L-a văzut că intră plin de slavă, ca să-L cinstească, ci L-a văzut gol din cauza condamnării³¹⁰. A văzut pe alții cum Îl lovesc, pe alții cum Îl pălmuiesc, pe unii cum Îl batjocoresc și pe alții cum Îi pun Crucea pe umerii Săi.

Și cu toate acestea, el nu a șovăit, cum nici nu și-a întors mintea spre necredință, ci cu glas limpede a spus: „Pome-nește-mă, Doamne, când vei veni întru Împărăția Ta”³¹¹. O, tâlharului celui minunat, care a prădat Împărăția cerurilor! O, glasului sfânt, care moștenește Raiul! O, credință ne-asemuită, care alungi întreaga viclenie a demonului! Ce ai văzut, o, tâlharule, ca să răspunzi astfel? Hristos era om și ca om era condamnat prin răstignire dimpreună cu tine pe lemnul Crucii. Îl vedeai că pătimește aceeași pedeapsă; Îl vedeai cu însăși ochii tăi că este osândit la aceeași moarte cu tine. De unde a venit în tine o atât de mare dispoziție? De unde a venit o asemenea credință? Ai biruit pe iudei și înțelepciunea lor; ai rușinat pe învățătorii de lege în discuțiile lor; ai cunoscut smerenia care a fost propovăduită; ai rușinat nelegiuirea celor care erau instruiți prin Lege.

Ascultați, așadar, și pricepeți discernământul tâlharului! El mustră pe celălalt tâlhar, care Îl ocăra [pe Hristos]³¹². A spus aceluia: „De ce lupti împotriva lui Dumnezeu, de vreme ce te găsești la sfârșitul vieții tale? De ce arăți și te porți cu nepăsare, comportându-te cu nesocotință? Pricepe nelegiuirea și spune-ți păcatul; gândește la fapta noastră și

³⁰⁹ Cf. Lc. 23, 35.

³¹⁰ Cu siguranță că această referință dovedește o bună cunoaștere din partea autorului asupra procedurii răstignirii în lumea romană. Este cunoscut că, în cazul condamnării la moarte prin răstignire, cel condamnat era dezbrăcat de haine în momentul flagelării și răstignirii sale.

³¹¹ Lc. 23, 42.

³¹² Cf. Lc. 23, 40.

vezi că merităm [acestea]. Fiindcă noi în mod drept suntem răstigniți, deoarece am săvârșit nelegiuiri nenumărate; Acesta însă este nevinovat și din invidia lor pătimește. Nu există însă invidie fără prezența virtuții, după cum și cei fără de lege invidiază pe cei întocmai cu ei. Chiar dacă era nevinovat, L-au dat la moarte, și fiindcă i-a muștrat pentru fărădelegile lor, iudeii nu [L-]au primit [pe Hristos], ca să-i învețe poruncile lui Dumnezeu...³¹³''.

³¹³ Conform însemnării editorului grec, finalul acestei omilii lipsește.

Cum a intrat în Rai tâlharul, mai înainte de Înviere

Cei care resping învierea trupurilor evidențiază ca o justificare cuvântul „Astăzi vei fi împreună cu Mine în Rai”³¹⁴, spunând că sufletele se bucură de răsplătiri fără de trup și că este limpede faptul că nu există învierea trupurilor. Dar arunci, când trebuia să ne nevoim, trupul a primit cea mai mare parte a îndurărilor, însă când vine timpul pentru cununi, numai sufletul este încununat? Nu-l auzi pe Pavel când spune că noi trebuie să ne înfățișăm în fața tronului de judecată al lui Hristos ca fiecare să-și ia răsplata sa pentru toate cele pe care le-a făcut cu trupul³¹⁵ și că trebuie ca el, care este muritor, să îmbrace nemurirea?³¹⁶

De aceea, pentru ceea ce negreșit se va petrece a spus Domnul tâlharului: „Astăzi vei fi împreună cu Mine în Rai”, după cum și altuia i-a spus: „Cel care nu crede în Fiul, a și fost judecat”³¹⁷. Iar dacă nu a avut loc încă învierea morților, cum nici primirea pedepsei, cum deci s-a și judecat? S-a judecat numaidecât din cauza păcatului. Și, de asemenea, [Hristos] spune: „Cel care crede în Fiul s-a mutat de la moarte la viață”³¹⁸. Nu a spus „îl voi muta”, ci „s-a mutat”; despre cele care se vor petrece în mod negreșit, vorbește ca și cum s-au întâmplat. Așa și pentru tâlhar a spus mai dinainte cele care se vor petrece în orice caz. Spune despre unul că a și murit și că este mort,

³¹⁴ Lc. 23, 42.

³¹⁵ Cf. II Cor. 5, 10.

³¹⁶ Cf. I Cor. 15, 53.

³¹⁷ In 3, 18.

³¹⁸ In 5, 24.

chiar dacă [toți] îl văd că trăiește³¹⁹. Și precum cel care nu are nădejdea vindecării și este mort pentru doctori, așa și tâlharul. Fiindcă nu mai avea posibilitatea întoarcerii spre cele rele, a intrat în Rai prin judecată, nu prin faptă. Așa și Adam a auzit: „În ziua în care veți mânca din pom, veți muri”³²⁰. Cum adică? În aceeași zi a murit? Deloc! Fiindcă a trăit nouă sute de ani după acea zi³²¹. Cum deci a spus Dumnezeu: „În ziua aceea veți muri”? Prin judecată, nu în faptă. Așa să gândești și despre tâlhar, fiindcă nu era încă timpul răsplătirii pentru fapte. Deoarece Apostolul [Pavel] spune despre cei dreți: „Și toți aceștia, chiar dacă au mărturisit prin intermediul credinței lor, nu au luat ceea ce le-a făgăduit Dumnezeu, fiindcă Dumnezeu a rânduit ceva mai bun, încât să nu ajungă aceia la desăvârșire fără noi”³²².

³¹⁹ Literal: *că respiră, că răsufală*.

³²⁰ Fc. 2, 17.

³²¹ Cf. Fc. 5, 5.

³²² Evr. 11, 39-40.

Cuvânt de început despre Sfânta Cruce și despre lemnul cel sfânt al Crucii

Așa este Crucea pentru Sfintele Locuri, fraților, după cum a fost pomul cel sădit în mijlocul Paradisului³²³.

Acel pom a dat fructul vieții, din acest lemn a izvorât izvorul vieții veșnice; acel pom își avea izvorul care se găsea pe lângă el³²⁴, ca să fie udat, iar acest lemn a dăruit rod și din coasta Lui [Hristos] a izvorât izvor de apă și sânge³²⁵. Acel pom era în mijlocul Paradisului³²⁶, iar acest lemn a fost înfipt în mijlocul pământului, după cum Profetul David a dat mărturie despre Dumnezeu, spunând: „Ai făptuit mântuirea în mijlocul pământului”³²⁷. Acolo s-a înfipt, aici se săvârșește, fiindcă Paradisul a fost creat de Dumnezeu, Crucea însă o suportă ca Om.

Acel pom a dăruit viața cea sădită; acest lemn dăruiește în mod liber viața veșnică tuturor celor care o doresc. Acel pom a fost dat numai lui Adam, ca să-l stăpânească; acest lemn al vieții se găsește în fața tuturor celor care-l doresc, ca să se desfăteze. Fiindcă Adam a păcătuit, acel pom a pus piedici ca să fie gustat [din nou]; pe acest lemn al vieții, prin intermediul pocăinței, imediat au devenit uniți încă și cei care păcătuiesc. Acel pom plantat avea rodul spre ajutor pentru viața cea veșnică; acest lemn a dobândit ceea ce nu avea, fiindcă în timp ce era stricăcios, a devenit nesticăcios; și prin intermediul credinței nu mai este lemn, ci izvorul vieții veșnice. Și

³²³ Cf. Fc. 2, 9.

³²⁴ Cf. Fc. 2, 10.

³²⁵ Cf. In 19, 34.

³²⁶ Cf. Fc. 2, 9.

³²⁷ Ps. 73, 12.

că Crucea izvorăște viață, însuși Iisus a spus-o: „Eu sunt Învierea și Viața”³²⁸. Și Apostolul a spus că am fost botezați în moartea lui Hristos³²⁹ pentru viața veșnică.

Slavă puterii celei dumnezeiești a Crucii, fiindcă ne-ai făcut să ne desfătăm de Paradis, arătându-ne viața în Hristos! Vai de iudei și de greci, căci, chiar dacă locuiesc în paradisul cel obștesc, nu disting lemnul vieții! Vai de iudei, fiindcă, chiar dacă li s-a dat lor pământul lui Dumnezeu, nu cunosc rodul vieții! Vai de iudei, fiindcă sunt orbi și nu văd măr-găritarul cel de mult preț, atârnat pe lemn[ul Crucii]! Vai de iudei, fiindcă, chiar dacă au luat făgăduința pământului, nu au recunoscut comoara care era pe lemn, ci au dat-o neamurilor! Vai de iudei, căci, chiar dacă aveau vița în stăpânirea lor, lipsiți au fost de bucuria acestui pom și ne-au lăsat nouă această comoară, fără să ia nimic! Pentru aceasta, satana nu a încetat să-i batjocorească ca orbi și neștiutori. Din cauza trândăviei lor au distrus strugurele³³⁰; pentru aceasta Dumnezeu l-a luat de la ei și l-a dat nouă. A luat vița de vie și a dat-o neamurilor³³¹; pentru aceasta, așadar, a și dat rod nenumărat.

Cine altcineva este rodul viței lui Hristos dacă nu voi? După cum toți sunteți ca o mulțime, așa sunt și strugurii. În sinagogă, Hristos cerea fie și un singur strugure, dar Profetii i-au spus Lui: „Toți s-au depărtat și în același timp netrebnici s-au făcut”³³². Voi însă ca strugurii cei minunați bucurați-vă de prezența Lui, oferindu-vă pe voi înșivă Lui. Hristos căuta în sinagogă rod, dar sfinții i-au spus Lui: „Nu există nimeni care să facă binele; nu există nici măcar unul”³³³. Voi însă având părtășie la harul lui Hristos, sunteți cu toții rod al acestei Vii,

³²⁸ In 11, 25.

³²⁹ Cf. Rom. 6, 3.

³³⁰ În mod clar, prin „strugure” se înțelege Persoana Mântuitorului.

³³¹ Cf. Mt. 21, 41.

³³² Ps. 13, 3.

³³³ Cf. Ps. 13, 3.

în care a fost sădit lemnul acesta. Și în cele două Testamente, popoarele sunt rodul și ogorul lui Dumnezeu. Pe de o parte, și Apostolul Pavel spune: „Sunteți ogorul lui Dumnezeu, sunteți zidirea lui Dumnezeu”³³⁴. Pe de altă parte, și Isaia a spus despre iudei: „Vița Domnului Savaot sunt urmașii lui Israel, iar oamenii din seminția lui Iuda sunt vlăstarul cel nou și iubit”³³⁵.

În această vie a venit Domnul, căutând rodul. Dar însuși Isaia spune Lui: „De ce cauți rod în via cea neroditoare? De ce ai pus vița aproape de deșert, așteptând struguri? De ce stărui și aștepti acestea? De la cei orbi ceri treburile celor pricepuți? Îți vor da spini în loc de struguri; spini și buruieni în loc de rod. Deși tu ai așteptat [ca vița] să facă struguri, ea a rodit spini”³³⁶.

Iudeii, orbiți de patimi, nici măcar grija care li s-a dat dinainte pentru vie nu au păzit-o, ci, dimpotrivă, pe toate le-au tăiat și le-au pierdut din neglijență. Pentru aceasta și un alt profet a spus lui Hristos, care cerea rod: „S-a distrus via din cauza mistrețului din pădure, iar porcul sălbatic a păscut-o pe ea”³³⁷. Și încă mai mult. De vreme ce a venit stăpânul viei, a uscat smochinul care a stricat via și după ce a sădit în vie evlavia cea strămoșească, nouă ne-a dat via. A uscat smochinul și a sădit Crucea în vie. El este Cel despre care profetul Iezechiel a spus că va usca copacul cel sterp și va face pomul cel verde să scoată vlăstari³³⁸. Sau nu cumva oare Crucea a scos vlăstari, care a dat atât de mult rod, fiindcă întreaga Biserică și popoare, care aparțin acesteia, au fost hrăniți atât de mult?

³³⁴ I Cor. 3, 9.

³³⁵ Is. 5, 7.

³³⁶ Cf. Is. 5, 2.

³³⁷ Ps. 79, 14.

³³⁸ Cf. Iez. 17, 24.

O, putere a Crucii! Lemnul tău a devenit măslin și viță de vie, după cum, de asemenea, și spic și ogor! Fiindcă rodul, care a înmugurit în ea, este și pâine, și vin, și untdelemn, vărsat la toate neamurile.

Și că Hristos este toate acestea, se spune în Evanghelie: „Eu sunt Pâinea care S-a coborât din cer”³³⁹; că El Însuși a devenit, de asemenea, și vin, este scris: „Eu, spunea [Hristos], sunt Vița, voi sunteți mlădițele ei”³⁴⁰; Tatăl Meu este lucrătorul³⁴¹. Și că El Însuși este untdelemnul, spune și profetului: „Eu însă voi fi în casa lui Dumnezeu ca un măslin roditor”³⁴².

Iubiților, mare este taina acestui pământ, fiindcă în trei zile a arătat roadele cele desăvârșite. Vineri a primit sămânța, iar la numai o zi după a dat spicul cel desăvârșit. Mai înainte cu două zile a plantat această viță de vie și a treia zi ea a arătat struguri, imediat oferind vinul cel bogat tuturor pentru desfătare. Cu toate că a rodit vinul acesta, minunat este faptul că în continuare el s-a făcut mai bun decât cel precedent: „Fiindcă nimeni, spunea, nu dă mai întâi vinul cel slab, ci pe cel desăvârșit”³⁴³. Hristos însă, deși a venit ultimul, a devenit primul, fiindcă Ioan [Botezătorul], reprezentând Legea [cea veche], a spus: „Cel care vine după mine a fost mai înainte de mine; iar eu nu-L știam”³⁴⁴.

O, izvoarele cele nemuritoare, care izvorăsc din acest lemn! Fiindcă tuturor oferă, pe măsura puterii lor, nemurierea cea plăcută. Pe de o parte, Pavel spune: „Avem această comoară în vase de lut”³⁴⁵; iar pe de altă parte, răspunzând

³³⁹ In 6, 51.

³⁴⁰ In 15, 5.

³⁴¹ In 15, 1.

³⁴² Ps. 51, 7.

³⁴³ In 2, 10.

³⁴⁴ In 1, 31.

³⁴⁵ II Cor. 4, 7.

la cuvântul său aş spune că avem comorile acestea în vasele cele lemn.

Nu are nevoie acest ogor nici de ploi, cum nici de apa cea văzută, cum nici de schimbările cerului, cum nici de starea zilei, cum nici de vremuri, nici de seceta verii, ci precum mana [din pustie], el coace imediat roadele.

Dar ca nimeni să nu tăgăduiască cuvântul, deoarece noi zicem că Hristos este Pâinea și vinul și untdelemnul, trebuie să le confirmăm cu cele spuse și în Vechiul Testament. Spune, deci, David: „Gustați și vedeți că bun este Domnul; fericit bărbatul care nădăjduiește întru El”³⁴⁶.

Veniți, așadar, să mâncăm rodul vieții veșnice a lui Hristos, ca să devenim buni. Fiindcă dacă ne hrănim cu aceste mâncăruri, vom deveni oameni cerești, în numele lui Iisus Hristos, Domnul nostru, Căruia I se cuvine slavă în vecii vecilor. Amin.

³⁴⁶ Ps. 33, 9.

Cuvânt de început despre Înviere și despre Sfântul Mormânt

Mulți care erau considerați la început neplăcuți, au avut în conformitate cu iconomia lui Dumnezeu un rezultat folositor, așa cum s-a petrecut și cu Iosif și cu frații lui³⁴⁷, și cu David, atunci când era persecutat de către Saul³⁴⁸. La fel se petrece și cu acest loc sfânt; la început, așadar, mormântul Învierii a fost asigurat prin pecete și prin pază³⁴⁹, iar aceste două lucruri au dovedit Învierea lui Hristos.

Vezi această piatră, iudeule? Este mărturie a Celui care aici a înviat din morți. Îngerii au răsturnat această piatră³⁵⁰, pe care dușmanii au pus-o la mormânt ca o pecete. Avem ca martori soldații, care au văzut pe cineva cu chip de om, iar piatra cum este dată la o parte.

Dar în mintea mea trec toate cele ce s-au petrecut de la început și, pe de o parte, găsesc mormântul acesta ca izvor al Învierii, iar pe de altă parte, ca piatra cea păzitoare a celor morți; căci ea a primit pe Dumnezeu, ca să se arate, celor care aveau nevoie, comoara vieții.

Întoarceți-vă aici mintea voastră și veți înțelege adevărurile tainelor. Moise, așadar, cel ce a predat legile, atunci când a ieșit³⁵¹ din Egipt și a intrat în pământul lui Madian, a răsturnat o piatră de la izvor ca să poată adăpa turmele³⁵². Voi sunteți turmele cele cuvântătoare, iar îngerul, de dragul vostru,

³⁴⁷ Cf. Fc. 45, 5.

³⁴⁸ Cf. I Rg. 24.

³⁴⁹ Cf. Mt. 27, 66.

³⁵⁰ Cf. Mt. 28, 2.

³⁵¹ Literal: a evadat.

³⁵² Cf. Ieș. 2, 17.

a răsturnat piatra cea minunată, ca să vă adape pe toți, dar nu cu apă simțitoare, ci cu băutura cea nemuritoare, pe care o izvorăște acest loc al Învierii.

Veniți și beți băutura cea nemuritoare, a cărei degustare, de vreme ce Hristos a gustat-o, vă duce în ceruri. În mod limpede, deci, și profetul Isaia, văzând dinainte acestea, a spus: „Toți câți ați însetat, mergeți și beți din aceste izvoare, și toți câți nu aveți bani, mergeți și cumpărați fără de bani și beți”³⁵³. Și fiindcă ați văzut în taină izvorul cel adânc ca o fântână, [adică,] Învierea lui Hristos, același [Isaia] spune într-un alt loc: „Scoate-ți apă din aceste izvoare ale mântuirii și beți”³⁵⁴.

Cine sunt cei care însetează? Voi sunteți, cei care din cauza însetării ați străbătut atâta drum. Fiindcă, după cum David ar fi putut să spună despre sfintele locuri, așa și unii dintre voi ar spune: „Așa cum cerbul aleargă cu dorință spre izvoarele de apă, așa și sufletul meu aleargă de dor după Tine, Dumnezeul meu”³⁵⁵. De aceea, deci, fiindcă ați găsit izvoarele în această cetate³⁵⁶, așteptați pe Cel care va scoate pentru voi apă din fântânile cele tainice.

Cine sunt, așadar, cei care scot această apă sensibilă? Suntem noi, cei care am primit învățătura. Fiindcă apa acestui izvor tainic este, deci, Sfânta Scriptură, iar ciubărul³⁵⁷ este propovăduirea noastră, să purtăm în față propovăduirea cuvântului dumnezeiesc.

Aici este locul de predicare al îngerilor, fiindcă din acest loc au vorbit Apostolilor, spunându-le: „Nu căutați pe Cel viu între cei morți; a înviat, nu este aici”³⁵⁸.

³⁵³ Is. 55, 1.

³⁵⁴ Is. 12, 3.

³⁵⁵ Ps. 41, 2.

³⁵⁶ Fiind vorba despre Sfântul Mormânt, este evident aici faptul că Sfântul Efrem se referă la cetatea Ierusalimului.

³⁵⁷ Literal: *cada*.

³⁵⁸ Lc. 24, 5-6.

O, tainele cele nemuritoare! Îngerii au fost puși ca martori ai Învierii, fiindcă profeții nu au fost crezuți de către iudei. Mulțimea soldaților păzea mormântul, iar saducheii credeau că mărturia îngerilor va fi considerată drept mincinoasă. Paznicii erau împotriva, după cum saducheii cu ușurință spuneau minciuni, înspăimântați [fiind] de pedeapsă, căci au ucis Bărbat nevinovat, prin răstignire. Au încercat, deci, să ascundă adevărul de Apostoli, ei care încercau să lucreze împotriva lor.

Iată, deci, întregul adevăr, adică nimeni să nu-i aibă drept martori pe adversarii lor; fiindcă atunci când adversarii susțin [cauza] nu mai există investigare. Jos se găseau și giulgiurile, deoparte, de asemenea, și mahrama, care ar fi fost mai sigur un ștergar; fiindcă așa este numită mahrama de către iudei. Oare gol L-au luat pe Hristos, cei care L-au furat? Sau oare cei care se grăbeau să-L fure, dacă, desigur, L-au furat, ar fi întârziat ca să-i scoată hainele ca după aceea din nou să-L îngroape?

Cum, deci, se susține ceea ce saducheii cereau paznicilor să spună: „Spune-ți că ucenicii Lui au venit, în timp ce noi dormeam, și L-au furat; iar noi îl vom îndupleca pe dregător”³⁵⁹

Care a fost, deci, motivul pentru care giulgiurile au fost găsite în mormânt, dacă nu cumva pentru a arăta că cei care înviază din morți nu au nevoie absolut deloc de hainele celor de pe pământ? Dar voi prezenta și mărturia pe care fericitul David o spune despre Hristos, că atunci când va învia va purta îmbrăcăminte cerească: „Domnul împărățește, întru podoabă S-a îmbrăcat”³⁶⁰. Că acest cuvânt a fost profețit pentru Învierea lui Hristos este limpede, deoarece după Înviere, [Hristos] a spus: „Mi S-a dat toată puterea în cer și pe pământ”³⁶¹.

³⁵⁹ Mt. 28, 13-14.

³⁶⁰ Ps. 92, 1.

³⁶¹ Mt. 28, 18.

Purtând, așadar, podoabă împărătească, a disprețuit nimicnicia hainelor pământești. De ce însă giulgiul era la o parte, separat de mahramă? Fiindcă în acesta se vedea do- vada preoției, deoarece pe cap se oferă harul Duhului Sfânt. Giulgiul descoperă, deci, cele două rânduiele la înmormân- tarea Mântuitorului: rânduiala poporului și rânduiala pre- oților, fiindcă au o lucrare specială.

Le-a lăsat, dar, pe acestea în mormânt, nu numai ca să fie un indiciu al Învierii Sale, ci și pentru binecuvântarea noastră în Biserică. Așa cum Ilie, atunci când a fost ridicat [la cer], a aruncat cojocul lui Elisei ca să-i fie spre ajutor³⁶², în același fel și Hristos, când S-a urcat la ceruri, a lăsat veșmintele Sale Apostolilor, ca împreună-moștenitori ai harului. A lăsat giul- giul și mahrama Apostolilor, pentru rânduiala Bisericii.

Să vină piatra ca un martor al Învierii. Așadar, de ce somn adânc au fost stăpâniți paznicii care dormeau la vremea în care piatra a fost îndepărtată de la gura mormântului? Aveau nevoie de caznale și cârlige, de dălți și de diferite unelte din fier, ca să poată da la o parte piatra, care era blocată cu pene.

Cum, deci, se susține cuvântul: „De vreme ce ucenicii Lui au venit, L-au furat și au fugit”³⁶³? Eu însă vă dovedesc și din Vechiul Testament despre această piatră, că va deveni un martor mare, astupând [gurile] dușmani[lor] în nume- roase feluri. Fiindcă și Iacov a uns cu ulei piatra³⁶⁴, fără să arate nimic altceva decât alegerea celor care vor deveni martori ai pietrei. Și Moise, în pământul Madian, a fost slăvit de către piatră³⁶⁵, care a dat mărturie că el are putere împărătească. Și Samuel a spus că, pe această piatră, Dumnezeu S-a făcut

³⁶² Cf. IV Rg. 2, 13.

³⁶³ Mt. 28, 13.

³⁶⁴ Cf. Fc. 28, 18.

³⁶⁵ Cf. Ieș. 17, 6.

ajutorul nostru; și a numit această piatră Eben-Ezer, care se tâlcuiește „Dumnezeu ne-a ajutat nouă”³⁶⁶.

Dacă Vechiul Testament pune, deci, în mijlocul mărturiilor chiar și pietre, acum și piatra este mărturie a calomniei saducheilor, deoarece patriarhul Iacov spunea lui Laban: „Acest munte să fie martor”³⁶⁷. În chip adevărat și noi să spunem iudeilor, că dacă nu au crezut că Hristos S-a ridicat la ceruri, iată, martor este și muntele Înălțării, de pe care [Hristos] S-a ridicat la Tatăl Său, de vreme ce i-a părăsit pe Apostoli³⁶⁸.

Nu scap din vedere și o altă taină care se ascunde în piatră, fiindcă chiar dacă era asigurată cu peceti, ea a devenit martor împotriva dușmanilor, care aduc obiecții împotriva ei.

Cine, oare, nu se va dezgusta de poporul cel necredincios al iudeilor, fiindcă în toate cele pe care le cercetează sunt de acord dar nu le cred? Cine, deci, nu se va îndepărta de ei, văzându-i că înaintează în răutate și că devin fără de minte față de evlavie? După cum spune despre aceștia și profetul Ieremia: „Sunteți înțelepți numai în a face răul, dar binele nu știu să-l faceți”³⁶⁹.

Voi, iubitorilor, având temelie în credința noastră cea sfântă³⁷⁰, credeți că locul Învierii lui Hristos este izvor de mărturie, având talmăcirea la care ne-am referit drept mare argument. Fiindcă potrivnicii noștri nu au înțeles că se îndepărtează, ca robii care pregătesc răsturnarea stăpânilor lor. De aceea, deci, au fost respinși de la odihnă, în timp ce noi am fost primiți.

După cum lui Isaia, desigur, așa și nouă ne spune Dumnezeu: „Tăceți înaintea Mea, ostroave multe”³⁷¹; dar în insule

³⁶⁶ I Rg. 7, 12.

³⁶⁷ Fc. 31, 48.

³⁶⁸ Cf. Mt. 28, 16; Fapte 1, 2.

³⁶⁹ Ier. 4, 22.

³⁷⁰ Cf. Iuda 20.

³⁷¹ Is. 41, 1; 45, 16.

nu locuiesc iudeii, ci neamurile [idolatre]. Și fiindcă glasul lui Hristos s-a adresat popoarelor harului, și David a spus: „Domnul împărătește; să se veselească insule multe”³⁷².

Desfătându-ne noi cu adevărat, prăznuind începutul învierii noastre, să-L slăvim pe Dumnezeu, Căruia se cuvine slava în vecii vecilor. Amin.

³⁷²Ps. 96, 1.

Însă vameșul departe stând³⁷³...

Dacă năzuiești la o viață dreaptă, luptă cu modestie, căci în afară de aceasta nu se întărește viața cea dreaptă.

Călătorul care a pierdut începutul drumului se rătăcește într-o țară străină și cel care s-a îndepărtat de drumul celor smeriți nu va așeza cortul său în tabăra sfinților. Să faci toate faptele tale cu modestie și așa se va ridica la cer roada ta, căci mândria seamănă foarte mult cu copacul cel înalt, care a putrezit pentru totdeauna și crengile sale s-au rupt și cine urcă în acesta se zdrobește de la înălțime.

Despre Nașterea Domnului

În strălucita lună a mărtișorului³⁷⁴ a avut loc Întruparea fructului celui luminos și a luminii celei dumnezeiești. Atunci întunericul alerga repede, însă nu a putut să întunece luminoasa Întrupare. În luna decembrie s-a înfăptuit Nașterea Luminii, care a risipit întunericul nostru. Și în luna aceasta, în care întunericul ne părăsea, a răsărit pentru noi Lumina cea de biruință. Luna Întrupării Sale a tâlcuit nouă chipul, pe care Moise l-a arătat prin intermediul cărților³⁷⁵, iar luna Nașterii Sale în același fel ne-a arătat taina³⁷⁶.

³⁷³ Lc. 18, 13.

³⁷⁴ Am redat grecescul ξανθικό prin numele popular de „mărtișor”, deoarece corespunde denumirii grecești a lunii martie, lună în care Biserica Ortodoxă prăznuiește Buna Vestire (25 martie).

³⁷⁵ Cf. Ieș. 12.

³⁷⁶ Înțelegem aici taina Întrupării Cuvântului lui Dumnezeu (*n.ed.grec*).

The first part of the report is devoted to a general survey of the state of the country, and to a description of the principal towns and cities.

The second part contains a detailed account of the various branches of the commerce, and of the state of the agriculture and manufactures.

The third part is a history of the various revolutions which have taken place in the country, and of the different governments which have reigned.

The fourth part is a description of the various religions which are professed in the country, and of the different sects which are distinguished.

The fifth part is a description of the various sciences and arts which are cultivated in the country, and of the different schools and academies which are established.

The sixth part is a description of the various customs and manners which are observed in the country, and of the different laws and regulations which are in force.

The seventh part is a description of the various manners and customs which are observed in the country, and of the different laws and regulations which are in force.

The eighth part is a description of the various manners and customs which are observed in the country, and of the different laws and regulations which are in force.

The ninth part is a description of the various manners and customs which are observed in the country, and of the different laws and regulations which are in force.

The tenth part is a description of the various manners and customs which are observed in the country, and of the different laws and regulations which are in force.

INDICI

INDICI

Indice de referințe scripturistice

Vechiul Testament

Facerea	4, 15 - 158
1, 1 - 229	4, 17 - 160
1, 11 - 51	4, 23 - 160
1, 26 - 142	5, 5 - 233
1, 20 - 51	5, 18 - 160
1, 31 - 222	5, 22 - 221
2, 9 - 58, 234	5, 23 - 221
2, 10 - 57, 234	5, 24 - 160, 161
2, 13 - 57	6, 2 - 162
2, 16-17 - 221	6, 5 - 36
2, 17 - 34, 233	6, 8 - 36
3, 1-6 - 29	6, 9 - 36, 214
3, 6 - 34, 35, 221	6, 11-12 - 36
3, 9 - 224	6, 12-13 - 162
3, 12 - 35, 224	6, 13 - 228
3, 13 - 35	7, 10 - 162
3, 19 - 34, 221	7, 21 - 162
3, 21 - 158	7, 23 - 36
3, 22 - 222	9, 23 - 214
3, 22-23 - 221	10, 8-11 - 116
3, 23-24 - 22	11, 26-29 - 155
4, 1 - 22	12, 1 - 37, 77, 228
4, 1-2 - 22	12, 1-3 - 194
4, 3 - 22	12, 1, 4 - 61
4, 4 - 22	12, 7 - 61
4, 6-7 - 23	13, 15-16 - 39
4, 8 - 21, 158, 214	15, 7 - 156
4, 9 - 32, 158	15, 8 - 156
4, 10 - 33, 79	15, 13 - 157
4, 11 - 158	16, 1 - 48
4, 12 - 33	16, 11 - 48

- 17, 4 - 40
 18 - 37
 18, 12 - 38
 18, 12-13 - 38
 18, 14 - 38
 18, 17 - 68
 18, 20 - 68
 19, 1-5 - 69
 19, 2-3 - 214
 19, 9-11 - 69
 19, 12-13 - 69
 19, 14 - 69
 19, 15 - 69
 19, 16 - 70
 19, 17 - 70
 19, 21-22 - 70
 19, 22 - 70
 21, 6 - 38
 21, 7 - 38
 21, 12 - 61
 22, 4 - 55
 22, 1 - 39
 22, 2 - 39, 46, 61
 22, 3 - 43, 63
 22, 5 - 42, 43, 56, 113
 22, 6 - 42, 43, 64
 22, 7 - 42, 43, 49, 64, 113
 22, 7-9 - 214
 22, 8 - 44, 64
 22, 8-9 - 56
 22, 9 - 43
 22, 9-10 - 65
 22, 10 - 43
 22, 11 - 65
 22, 11-12 - 45
 22, 11-13 - 77
 22, 12 - 48, 65
 22, 13 - 43, 45, 46, 51, 53, 67
 22, 16-17 - 45
 22, 17 - 77
 22, 19 - 59
 23, 4 - 63
 24, 2 - 155
 24, 20 - 215
 25, 10 - 77
 25, 22 - 55
 25, 26 - 55
 26, 13 - 194
 27, 27-29 - 77
 28, 18 - 242
 29, 20 - 214
 29, 27-28 - 214
 31, 19 - 96
 31, 48 - 243
 32, 1-2 - 77
 32, 28 - 194
 32, 29 - 78
 35, 18 - 80
 35, 19 - 77, 79
 37, 2 - 75
 37, 4 - 76
 37, 5-9 - 75
 37, 5, 9 - 228
 37, 8 - 74, 96
 37, 11 - 76
 37, 12 - 76
 37, 13 - 78
 37, 13-14 - 73, 76
 37, 14 - 83
 37, 15-17 - 76
 37, 18 - 73
 37, 20 - 73
 37, 21-29 - 228
 37, 23 - 76
 37, 24 - 78
 37, 25 - 79
 37, 25-28 - 73
 37, 27 - 79
 37, 28 - 73, 79
 37, 31-32 - 82
 37, 33 - 82
 37, 35 - 83

37, 36 - 84
39, 5 - 84
39, 6 - 84
39, 7 - 85
39, 9 - 86
39, 12 - 73, 87, 192
39, 14 - 88
39, 17 - 88
39, 20 - 73, 88
39, 21 - 74, 88
39, 21-22 - 88
40, 1-4 - 89
40, 5 - 89
40, 6 - 89
40, 7 - 89
40, 8 - 89
40, 9-22 - 89
41, 14 - 74
40, 14-15 - 89
40, 20-22 - 90
40, 23 - 90
41, 1 - 90
41, 8 - 90
41, 12 - 90
41, 14 - 90
41, 14 - 90
41, 15 - 90
41, 16 - 91
41, 17-24 - 91
41, 25-32 - 91
41, 25-36 - 74
41, 33-36 - 91
41, 39-41 - 91
41, 42 - 73
41, 43 - 74, 91
41, 53-54 - 92
42, 1-2 - 92
42, 3 - 92
42, 7 - 92
42, 9 - 92, 97
42, 11 - 93

42, 13 - 93
42, 19-20 - 93
43, 5 - 93
43, 6 - 93
43, 10-13 - 93
43, 25 - 93
43, 26 - 93
43, 27 - 93
43, 29 - 94
43, 30 - 95
43, 33 - 95
44, 1-3 - 95
44, 4-6 - 96
44, 7-8 - 96
44, 10-13 - 96
44, 12 - 96
44, 15 - 97
44, 17 - 97
44, 18-34 - 98
45, 1 - 98
45, 2-5, 9 - 98
45, 4 - 74, 75
45, 4-5 - 99
45, 5 - 239
45, 15 - 98
45, 24-25 - 99
46, 29 - 99
46, 30 - 99
49, 9 - 214
49, 10 - 177

Ieșirea

1, 22 - 155
2, 17 - 239
3, 1-6, 7, 8-13 - 228
2, 20-21 - 123
3, 2 - 192
4, 21-22 - 192
4, 22 - 162
7-12 - 228
12 - 245

13, 19 – 192
 14, 22 – 228
 14, 26-28 – 155
 14, 29 – 155
 16, 4 – 208, 228
 16, 13 – 53
 17, 6 – 52, 53, 208, 242
 17, 12-13 – 157
 20, 25 – 50
 23, 7 – 143
 24, 12 – 156
 31, 18 – 214, 228
 32, 21 – 141
 32, 22 – 141
 32, 26-29 – 141
 34, 28 – 156
 34, 29 – 193
 34, 30, 35 – 174, 177

Leviticul

10, 3 – 140
 22, 1-3 – 140

Numerii

11, 5 – 208
 17, 8 – 192
 24, 17 – 160
 25, 7 – 214
 25, 7-13 – 140

Iosua

3, 10 – 229
 3, 15-16 – 193
 6, 20 – 193, 229
 6, 25 – 202
 7, 1 – 140
 10, 12-13 – 193

Judecători

11, 30-39 – 50
 15, 19 – 53

I Regi

1, 10-11 – 194
 2, 12-17 – 136
 2, 24 – 136
 2, 22-25 – 135
 2, 23 – 136
 2, 23-25 – 135
 2, 24 – 136, 140
 2, 31-34 – 138
 3, 1-18 – 139
 3, 18 – 140
 7, 12 – 243
 10, 1 – 214
 15, 35 – 159
 16, 13 – 214
 24 – 239
 27, 1-7 – 123

III Regi

8, 10-11 – 229
 17, 1 – 100
 17, 3-6 – 101
 17, 7 – 101
 17, 9 – 101, 103, 123
 17, 10 – 103
 17, 11 – 103
 17, 13 – 104
 17, 14 – 140
 17, 15 – 104
 17, 17 – 104
 17, 18 – 104
 17, 21 – 105
 17, 23 – 106
 17, 24 – 106
 18, 1 – 106
 18, 38 – 229
 18, 40 – 106
 18, 41 – 106

IV Regi

2, 11 – 160, 161

2, 12 - 175
 2, 13 - 106, 242
 2, 14 - 214
 2, 21 - 106
 6, 33 - 133

II Paralipomena

5, 13-14 - 229

Iov

1, 5 - 141
 1, 12 - 163
 1, 18-19 - 118
 1, 21-22 - 214
 1, 22 - 118
 2, 10 - 163
 5, 17-18 - 137

Psalmi

6, 7 - 145
 7, 9 - 96
 7, 10 - 86
 11, 2 - 146
 13, 3 - 146, 235
 17, 10 - 24
 21, 18 - 175
 21, 19 - 175
 24, 15 - 145
 32, 15 - 199
 33, 9 - 238
 34, 5 - 13
 37, 7 - 145
 37, 22 - 13
 41, 2 - 240
 41, 4 - 145
 43, 19 - 132
 50, 13 - 13
 51, 7 - 237
 57, 4 - 31
 68, 11-12 - 145
 68, 25 - 175
 73, 12 - 234

77, 24 - 208
 79, 14 - 236
 87, 4 - 175
 91, 15 - 136
 92, 1 - 241
 96, 1 - 244
 101, 10 - 145
 102, 13 - 70
 102, 15 - 151
 106, 43 - 144
 109, 1 - 182
 118, 101 - 145
 138, 22 - 153
 144, 13 - 141
 146, 8 - 170
 148, 5 - 51

Isaia

1, 11 - 66
 5, 1-2 - 205
 5, 2 - 236
 5, 7 - 236
 5, 12 - 152
 6, 1 - 229
 7, 9 - 135
 11, 10 - 56
 12, 3 - 240
 14, 9 - 181
 17, 13 - 13
 29, 5 - 13
 38, 5 - 121
 41, 1 - 243
 45, 16 - 243
 52, 5 - 142, 143
 53, 7 - 46
 55, 1 - 240

Ieremia

1, 5 - 172
 4, 22 - 243
 45, 6 - 214

Plângerile lui Ieremia

4, 16 – 132

5, 12-13 – 132

Iezechiel

1, 1 – 215

1, 15-21 – 205

17, 24 – 236

18, 23 – 66, 122

Daniel

1, 2 – 132

1, 5 – 133

1, 6 – 133

1, 12 – 133

1, 16 – 133

1, 19 – 134

3, 23 – 215

6, 8 – 215

8, 17, 19, 26 – 59

Osea

13, 3 – 13

Miheia

5, 5 – 116

Iona

1, 3 – 107

1, 3-4 – 107

1, 15 – 107

2, 2 – 107

2, 11 – 107, 108

3 – 214

3, 4 – 107, 109, 112

3, 4-6 – 108

3, 5 – 107

3, 5-6 – 107

3, 7 – 110

3, 10 – 107

4, 6 – 52, 53

4, 7 – 123

4, 9 – 127

4, 10 – 123

4, 10-11 – 128

Înțelepciunea lui Isus Sirah

9, 13 – 71

13, 13 – 71

34, 22 – 154

Istoria Susanei

62 – 194

II Macabei

8, 13 – 215

Noul Testament**Matei**

1, 6-11 – 156

1, 17 – 156

1, 18 – 48

1, 23 – 210

2, 1 – 167

2, 2 – 167, 169

2, 3-5 – 168

2, 8 – 168

2, 9 – 168, 179

2, 11 – 179

2, 12 – 168

2, 14 – 179

2, 15 – 179

3, 15 – 179

3, 17 – 179

4, 2 – 179

4, 11 – 179

- 4, 19 – 153
 5, 4-6 – 145
 5, 5 – 57
 5, 16 – 142
 6, 9 – 142
 6, 24 – 152
 7, 6 – 153
 8, 12 – 211
 8, 24 – 180
 8, 25 – 220
 8, 26 – 180
 8, 31-32 – 163
 9, 6-7 – 216
 9, 13 – 185
 10, 34 – 58
 10, 52 – 220
 11, 5 – 216
 11, 28 – 153
 12, 29 – 204
 12, 32 – 154
 12, 36 – 151
 13, 45-46 – 185
 14, 10 – 215
 14, 17, 20-22 – 180
 14, 19 – 179
 14, 20 – 216
 14, 29 – 217
 15, 31 – 220
 16, 13 – 172
 16, 14 – 172
 16, 18 – 176
 16, 19 – 176, 218
 16, 24 – 227
 16, 28 – 171
 17, 1-2 – 171
 17, 2 – 173
 17, 3 – 174
 17, 4 – 175, 176
 17, 5 – 173, 176, 177, 178, 183
 17, 6 – 176, 177
 17, 7 – 177
 17, 8 – 176
 20, 6, 9 – 228
 20, 21 – 218
 21, 7 – 42
 21, 9 – 42
 21, 18-19 – 131
 21, 35 – 143
 21, 38 – 73
 21, 41 – 235
 22, 29 – 36
 24, 29 – 210
 24, 30 – 75
 24, 41 – 57
 25, 31 – 75
 26, 6 – 191, 197
 26, 10-13 – 200
 26, 26 – 219
 26, 27 – 205
 26, 39 – 49
 26, 50 – 180
 26, 56 – 220
 26, 59-63 – 53
 26, 67 – 181
 26, 70, 72, 74 – 219
 26, 72 – 219
 27, 2 – 204, 210, 215
 27, 11 – 181
 27, 19 – 181
 27, 24 – 216
 27, 26 – 216, 229
 27, 27 – 205, 213, 229
 27, 28 – 218
 27, 28-30 – 213
 27, 29 – 204, 205, 210, 218, 229
 27, 33 – 43
 27, 34 – 181, 208, 218
 27, 35 – 181, 210
 27, 36 – 210
 27, 38 – 181
 27, 45 – 214, 217
 27, 46 – 181

27, 48 – 218
 27, 51 – 181, 225
 27, 51-52 – 181, 217
 27, 52-53 – 56
 27, 60 – 73, 210
 27, 66 – 239
 28, 2 – 239
 28, 6 – 210
 28, 13 – 242
 28, 13-14 – 241
 28, 16 – 243
 28, 18 – 241

Marcu

3, 5 – 216
 5, 12-13 – 163
 5, 29 – 217
 6, 27 – 215
 6, 43 – 216
 8, 34 – 227
 9, 4 – 174
 9, 7 – 173
 11, 9 – 42
 12, 7 – 73
 12, 24 – 36
 13, 25 – 210
 13, 26 – 75
 14, 3 – 191, 197
 14, 50 – 220
 14, 68, 70, 71 – 219
 14, 68, 72 – 219
 14, 71 – 219
 15, 1 – 215
 15, 15 – 229
 15, 16 – 229
 15, 17 – 218
 15, 19 – 74, 218
 15, 20 – 210
 15, 22 – 43
 15, 24 – 210

15, 27 – 181, 218
 15, 33, 38 – 217
 15, 34 – 181
 15, 36 – 208, 218
 15, 38 – 225
 15, 46 – 210
 16, 6 – 210
 16, 19 – 210

Luca

1, 27 – 178
 1, 28-31 – 38
 1, 32 – 178
 1, 34 – 38
 1, 41 – 38
 1, 43, 44 – 169
 1, 43 – 169
 1, 44 – 55
 2, 7 – 38, 170, 179
 2, 11 – 169
 2, 13-14 – 169, 179
 2, 14 – 56
 2, 16 – 179
 2, 21 – 179
 2, 28 – 179
 2, 29 – 179
 3, 38 – 160, 162
 4, 18 – 202
 5, 27 – 13
 5, 32 – 13
 6, 25 – 152
 7, 14-15 – 216
 7, 22 – 216
 7, 36 – 180
 7, 38 – 198
 7, 39 – 201
 7, 40-42 – 201
 7, 43 – 202
 7, 43-47 – 202
 7, 48 – 13, 180

8, 32 - 163
8, 44 - 217
9, 3 - 157
9, 30 - 174
9, 35 - 173
11, 27 - 179
12, 29-30 - 145
12, 49 - 58
13, 24 - 145
15, 10 - 126
15, 18-19 - 12
15, 20 - 13
17, 28-29 - 71
18, 13 - 219, 245
18, 43 - 220
19, 27 - 75
20, 14 - 73
21, 26 - 210
21, 27 - 75
22, 19 - 219
22, 41 - 43
22, 42 - 50
22, 51 - 181
22, 57, 60 - 219
22, 63 - 210
23, 33 - 43, 181, 210
23, 34 - 48, 53, 181
23, 35 - 230
23, 36 - 208, 218
23, 39 - 226
23, 40 - 230
23, 40-41 - 227
23, 42 - 218, 219, 220, 230, 232
23, 42-43 - 225
23, 43 - 13, 181, 220
23, 44-45 - 181, 207, 217
23, 45 - 207, 225
23, 53 - 73, 210
24, 5-6 - 240
24, 6 - 210
24, 43 - 182

Ioan

1, 1, 3, 14 - 183
1, 14 - 46
1, 17 - 153
1, 31 - 237
1, 48 - 157
2, 1 - 157
2, 2 - 179
2, 7-9 - 217
2, 9 - 179
2, 10 - 237
2, 15 - 150
2, 18 - 154
4, 6 - 147
4, 10 - 180
4, 18 - 180
5, 24 - 232
6, 37 - 153
6, 51 - 237
7, 37 - 187
8, 12 - 153
8, 49 - 144
8, 56 - 47, 49, 67
9, 6 - 215
9, 7 - 220
10, 11 - 153
11, 25 - 235
11, 35 - 180
11, 39, 44 - 180
11, 44 - 216, 220
12, 13 - 42
12, 13-14 - 180
12, 14 - 42
12, 32 - 56
13, 25 - 175, 182, 219
14, 6 - 153
15, 1 - 186, 237
15, 5 - 237
16, 20 - 145
17, 5 - 173
18, 6 - 180

18, 17, 25, 27 – 219
 18, 22 – 180, 205
 18, 23 – 206
 19, 1 – 210, 216
 19, 2 – 218, 229
 19, 6 – 215
 19, 17 – 42, 43
 19, 18 – 181, 210, 218
 19, 24 – 181
 19, 29 – 208, 218
 19, 34 – 43, 181, 234
 19, 42 – 73, 210
 20, 19 – 182
 20, 22 – 181
 20, 27 – 182
 20, 28 – 182
 21, 11 – 182
 21, 20 – 175

Faptele Apostolilor

1, 2 – 243
 1, 9 – 74
 1, 9-10 – 182
 2, 31 – 74
 3, 15 – 143
 5, 3-10 – 137
 9, 15 – 150
 20, 22 – 151
 20, 31 – 150
 20, 35 – 151
 21, 13 – 151

Romani

2, 5 – 151
 2, 6 – 151
 2, 23 – 143, 145, 151
 2, 24 – 142, 143
 5, 6 – 208
 6, 3 – 235
 12, 1 – 46

12, 10 – 149

12, 12 – 149

I Corinteni

3, 9 – 236
 4, 15 – 137
 5, 5 – 137
 9, 24-27 – 151
 10, 1-2 – 155
 10, 7 – 147
 10, 11 – 71
 11, 1 – 146, 148, 149
 11, 25 – 158
 15, 53 – 232

II Corinteni

4, 7 – 237
 4, 18 – 53
 5, 17 – 153
 5, 10 – 232
 5, 17 – 153
 6, 4-7 – 149
 8, 9 – 169
 11, 23-27 – 150
 12, 4 – 57
 12, 7 – 163

Galateni

5, 4 – 153
 6, 5 – 58

Efeseni

2, 14 – 56
 4, 17-18 – 148
 4, 25-29 – 148
 4, 29 – 148
 4, 31 – 148
 5, 1 – 149
 5, 3-4 – 149
 5, 18 – 149

6, 4 - 137

6, 17 - 58

Filipeni

2, 8 - 210

3, 14 - 151

Coloseni

1, 14 - 154

3, 9-10 - 153

I Tesaloniceni

4, 17 - 57

5, 3 - 71

5, 14-17 - 149

5, 23 - 57

I Timotei

3, 16 - 210

II Timotei

4, 1 - 210

4, 4 - 144

Tit

2, 12 - 149

Evrei

8, 1 - 170

9, 4 - 192

11, 10 - 50

11, 17 - 49

11, 39-40 - 233

12, 29 - 169

13, 2 - 149

I Petru

1, 8 - 55

1, 17 - 68

4, 5 - 210

4, 8 - 154

II Petru

2, 14 - 68

2, 19 - 68

I Ioan

2, 11 - 154

2, 15 - 150

2, 18 - 154

3, 15 - 154, 155

4, 6 - 147

În colecția *Patristica*, seria *Traduceri*, au apărut:

1. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Psalmi*
2. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Comentariu la Iov*
3. Sfântul Roman Melodul, *Imne teologice*
4. Sfântul Roman Melodul, *Imnele Sfintei Scripturi*
5. Sfântul Vasile cel Mare, *Omilii inedite. Două cuvinte despre Botez*
6. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Comentariu la Isaia. Omilii la Ozia*
7. Sfântul Simeon Noul Teolog, *24 de Cuvinte despre viața duhovnicească*
8. Sfântul Grigorie cel Mare, *Omilii la Iezechiel*
9. Fericitul Teodoret al Cirului, *Tâlcuire la Epistolele Sfântului Apostol Pavel (vol. I)*
10. Sfântul Ioan Damaschinul, *Cuvânt despre dreapta credință. Despre Sfânta Treime. Despre Cântarea Trisaghionului*
11. Sfântul Amfilohie de Iconium, *Scrieri*
12. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Comentariu la Faptele Apostolilor (vol. I)*
13. Sfântul Leandru al Sevillei, *Despre rânduiala fecioarelor și disprețuirea celor lumești*
14. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cele șapte cuvântări encomiastice în cinstea Apostolului Pavel*
15. Sfântul Efrem Sirul, *Erminii scripturistice*

În curs de apariție:

- Sfântul Efrem Sirul, *Despre cea de-a Doua Venire a Domnului nostru Iisus Hristos*
- Sfântul Efrem Sirul, *Cuvântări de laudă la sfinți*
- Sfântul Efrem Sirul, *Cuvântări parenetice*
- Fericitul Teodoret al Cirului, *Eranistes*
- Sfântul Grigorie de Nazianz, *Cuvântări praznicale și morale*
- Sfântul Ambrozie, Arhiepiscopul Milanului, *Despre pocăință*